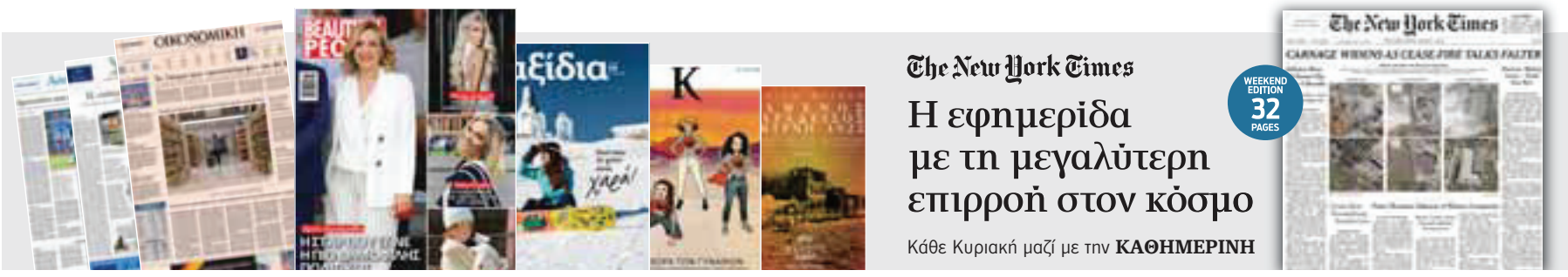

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 27 Μαρτίου 2022 • Ετος 14ο • Αρ. φύλλου 707* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Στα χέρια του ΝΑΤΟ η άμυνα των 27

Φρένο στις σκέψεις για αυτονόμηση της ευρωπαϊκής άμυνας και οι προεκτάσεις για τη Λευκωσία

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία βάζει φρένο στην όποια προσπάθεια της Ε.Ε. να αυτονομηθεί αμυντικά, καθιστώντας σαφές ότι θα εξακολουθήσει να αποτελεί «συμπλήρωμα» του ΝΑΤΟ, το οποίο, προς το παρόν τουλάχιστον, είναι ο μεγάλος κερδισμένος των εξελίξεων. Ενδεικτικό είναι το περιεχόμενο της Στρατηγικής Πυξίδας της Ε.Ε., η οποία, αν και διαφημιζόταν ότι θα οδηγούσε σε «αμυντική αυτονομία» την Ευρώπη, δεν αποτελεί παρά ένα ακόμη μετέωρο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Σημαντικό κέρδος για την Κύπρο είναι η ρήτρα αμοιβαίας άμυνας, ωστόσο, η Λευκωσία προσέβλεπε σε μια πορεία αυτονόμησης της ευρωπαϊκής άμυνας, για να διασφαλιστεί έναντι της Τουρκίας. **Σελ. 3**

ΟΛΟ ΤΟ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ

Το 24ωρο που «κουτσούρεψε» την RCB Bank

Καθαρά Δευτέρα το πρωί ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, Κων/νος Ηροδότου, κάλεσε στο γραφείο του τον CEO της RCB Bank, Κίριλ Ζιμάριν, ο οποίος φοβόταν την πλήρη αναστολή των εργασιών της Τράπεζας. Ο κ. Ηροδότου παρουσίασε το μοντέλο διαχείρισης των στοιχείων που θα απέμεναν στην Τράπεζα μετά τον διαχωρισμό τους. **Οικονομική, σελ. 3**

ΜΑΪΚ ΠΟΜΠΕΟ

Στρατηγικής αξίας η βάση της Σούδας

Ο τέως υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο, μιλάει στην «Κ» για τις διεθνείς ισορροπίες μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία και σημειώνει τη στρατηγική αξία που έχει η Ελλάδα για τις ΗΠΑ, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο της ναυτικής βάσης της Σούδας. **Σελ. 16-17**

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ

Η αντιπολίτευση σε συνεχές αδιέξοδο

Την ώρα που λίστες ονομάτων πηγαίνουν και έρχονται, η κύρια σκέψη όλων είναι πόσο δύσκολη είναι η κατάληξη σε συνεργασία μεταξύ ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ, καθώς πολλά είναι αυτά που τους χωρίζουν. **Σελ. 8**

✔ **Η ώρα του Αβέρωφ.** **Σελ. 9**

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Καλά κρατούν τα Fake News

Οι εκστρατείες παραπληροφόρησης και διασποράς ψευδών ειδήσεων σχετικά με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία καλά κρατούν και πολλές φορές διαμορφώνουν τον δημόσιο διάλογο. Ποια είναι τα κυρίαρχα πέντε αφηγήματα. **Σελ. 7**

Από τις 3 π.μ. τέθηκε σε ισχύ η θερινή ώρα. Ως εκ τούτου, οι δείκτες των ρολογιών θα πρέπει να μετακινηθούν μία ώρα μπροστά.

Οδοιπορικό της «Κ» στην Οδησσό του πάθους

«Η Ντεριμπασόφσκαγια, η συνήθως πολυσύχναστη πεζοδρομημένη λεωφόρος που οδηγεί στην Οπερα της Οδησσού, είναι άδεια, ενώ όλοι οι κάθετοι δρόμοι με τις παστέλ προσόψεις που τόσο μου άρεσαν την προηγούμενη φορά που ήρθα στην πόλη, στην εξέγερση του Μαϊντάν το 2014, είναι γεμάτες οδοφράγματα» γράφει ο Γάλλος φιλόσοφος Μπερνάρ-Ανρί Λεβί για το οδοιπορικό του στην Οδησσό για την «Κ». Στο οδοιπορικό του επισκέφθηκε και μία σήραγγα, άλλωστε, όπως σημειώνει, η Οδησσός είναι η πόλη με το πυκνότερο δίκτυο από κατακόμβες στον κόσμο, εκεί βρίσκεται σ' ένα άλλου είδους εργαστήριο. Μια ομάδα από φοιτητές Ιστορίας κάθεται κάτω από μία λάμπα και παράγει, μαζικά, βόμβες μολότοφ... **Σελ. 22**

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ

Για δυνατούς λύτες η αγορά LNG απο ΗΠΑ

Οι 27 της Ε.Ε. καλούνται να ισορροπήσουν αντίστοιχες οικονομίες και κοινωνίες με διαφορετικά ενεργειακά μίγματα και εξαρτήσεις, αλλά και συμφέροντα. Η Κομισιόν εργάζεται για την αγορά περισσότερου LNG από τις ΗΠΑ. **Σελ. 4**

ΣΤΟΧΟΣ ΓΛΑΥΚΟΣ

Η ποσότητα δεν είναι αμελητέα

Η αναφορά σε «γεώτρηση που κατέδειξε την παρουσία ταμιευτήρα Φ.Α. αερίου με χαρακτηριστικά υψηλής ποιότητας» στον στόχο «Γλαύκο» αποτιμάται θετικά. Έτσι, οι ενεργειακές φιλοδοξίες της Δημοκρατίας από την κυπριακή ΑΟΖ κρατιούνται εν ζωή. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ολα μεταβάλλονται

Η Κύπρος γνωρίζει από προσφυγιά και θα έπρεπε τα τσαντίρια και οι προσωρινοί καταυλισμοί να έρχονται αμέσως στο μυαλό όλων εκείνων που σπεύδουν να θέσουν πάνω από τον άνθρωπο και τον ξεριζωμό, την οικονομία. Δηλώσεις που αγνοούν τον πόνο του άλλου δεν διασκεδάζονται ούτε με διορθωτικές δηλώσεις ούτε και με στάση τύπου «Παρελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο». Οι άρχοντες του τόπου θα πρέπει να εγκύπτουν στα προβλήματα και να αναζητούν λύσεις, προς όφελος όλων. Ουδείς παραγνωρίζει την αξία της οικονομίας στις μέρες μας, όμως τα πάντα ρει, γι' αυτό τουλάχιστόν ας προσπαθούμε να μετράμε το μπόι μας ίσα με τα καμπαναριά των εκκλησιών μας.

Οχι σε νέο εκλογικό νόμο και κάλπες

Φόβοι για πολιτική απομόνωση

Η επιλογή του Κυριάκου Μητσοτάκη να αποφασίσει ότι δεν πρόκειται να προχωρήσει σε εκλογές πριν από το καλοκαίρι ή στην τροποποίηση του εκλογικού νόμου δημιουργεί νέα δεδομένα στην πολιτική σκηνή της χώρας. **Σελ. 10**

Επιστρέφουν φέτος οι Σκανδιναβοί

Τουριστική ανάσα με αφίξεις στα επίπεδα του '19 – Ενισχυμένα τα έσοδα

Την εκτίμηση ότι οι σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Νορβηγία, Δανία, Φινλανδία, Δανία) αλλά και η Ελβετία, θα αποτελέσουν σημαντικό κομμάτι των φετινών αφίξεων και θα κυμανθούν γύρω στα επίπεδα του 2019 (γύρω στις 340.000), εξέφρασε ο υφυπουργός τουρισμού Σάββας Περδίος. Πρόκειται για τουρίστες που μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά τα τουριστικά έσοδα. Προγράμματα πτήσεων και κρατήσεις είναι σημαντικά αυξημένες σε σχέση με το 2021 και σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί, όπως ανέφερε ο κ. Περδίος, να υπερβούν τις κρατήσεις του 2019. Στην πρώτη πεντάδα βρίσκονται το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και Πολωνία. **Οικονομική, σελ. 4**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

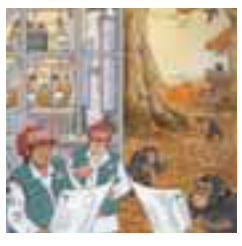

ΚΟΜΙΚΣ

Η Ιστορία για παιδιά αλλιώς

Ο ιστορικός Γιούβαλ Νόα Χαράρι υπογράφει μια νέα τετράτομη παιδική σειρά, η οποία θα ξεκινήσει με τον πρώτο τόμο «Εμείς οι ασταμάτητοι», και εξηγεί στην «Κ»: «Πολλές φορές δυσκολεύομαι να εξηγήσω την ιστορία στους ενηλίκους. Με τα παιδιά είναι πιο εύκολο». **Ζωή, σελ. 1**

ΕΚΘΕΣΗ

Η πανδημία και ο εγκλεισμός έγιναν τέχνη

Η έκθεση «The Trade Secrets of a Long Distance Relationship» των Μισέλ Παντελή και Κυριάκο Θεοχάρους δείχνει με καλλιτεχνική ματιά τη ζωή μας κατά την περίοδο των περιοριστικών μέτρων, λόγω του Covid-19. **Ζωή, σελ. 5**

ΣΙΝΕΜΑ

Τα φαβορί των φετινών Οσκαρ

Όταν θα ανοίξει ο τελευταίος φάκελος της 94ης τελετής απονομής των Οσκαρ, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα γραφτεί ιστορία: για πρώτη φορά στην σχεδόν εκατόχρονη πορεία του θεσμού νικήτρια θα είναι μια ταινία, η οποία πέρασε ελάχιστο ή και καθόλου χρόνο στις αίθουσες. **Ζωή, σελ. 4**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Για το «θεατρήναι»

«Ε, βέβαια, καλύτερο είναι το "θεατρήναι". Τόσα χρόνια άλλωστε με το "θεαθήναι" τι καταλάβαμε;» έθεσε η Ιουλία το ακανθώδες ερώτημα, προκαλώντας συμπτώματα ναυτίας σε δύο φιλολόγους εν αποστρατεία και μια εν ενεργεία επιμελήτρια λογοτεχνικών εκδόσεων. Για την ιστορία, το «θεατρήναι» είναι ποιητικό δάνειο από τη Μεγάλη Του Γένους Τηλεοπτική Σχολή και συγκεκριμένα το λαοφιλές MasterChef, όπου αδίστακτοι μάγειρες πυροβολούν στο ψαχνό την ελληνική γλώσσα.

«Όλα τα κάναμε για τον Φούλλη! Επιστρατεύσαμε τρεις επικοινωνιολόγους τριών εθνοτήτων (Ελλάς, Κύπρος, Ισραήλ), κοινό 2.000 ατόμων, αποφασισμένο να τον αποθεώσει, έναν Πρόεδρο Δημοκρατίας που έκανε την ανάγκη φιλότιμο, δίνοντάς του το χρίσμα και έξτρα μπόνους την Ξανθή Αγαπημένη Παναγιά ως δεύτερη φωνή στο προεδρείο του Ανωτάτου Συμβουλίου. Αν δεν πιάσει ούτε αυτό, τότε οφείλουμε να περάσουμε στο Plan B» ανακοίνωσε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον στο καρέ.

«Τουτέστιν;» ρώτησε δειλά η Ευγενία η Καλαμαρού. «Κάτι ρηξικέλευθο. Κάτι out of the box. Κάτι που θα σπάσει τα επικοινωνιακά στερεότυπα και θα εντυπωσιάσει» υπερθεμάτισε η χήρα. «Αν το Ένα Παιδί Μετράει Τ' Άστρα συνεχίσει να σαρώνει στις δημοσκοπήσεις και ο Φούλλης να τρώει τη σκόνη του, επιβάλλεται αναδίπλωση» συμπλήρωσε, βυθίζοντας το καρέ σε δυσοίωνες σκέψεις.

Το Plan B της Ιουλίας, με τίτλο εργασίας «Και χίλια περιστέρια να σου φιλούν τα χέρια κι εγώ να σ' αγαπώ – Μια επικοινωνιακή πρόταση για το θεατρήναι» άντλησε την έμπνευσή του από την τελευταία καταγγελία του εξωστρεφούς Δημάρχου Πάφου. Συγκεκριμένα, ο πάντα απρόβλεπτος Φαίδωνας Φαίδωνος, μιλώντας στο Ράδιο Πρώτο, αποκάλυψε δίκτυο διακίνησης ναρκωτικών με... ταχυδρομικά περιστέρια! Τα οποία οι έμποροι αγόρασαν προς 1000 έως 2000 ευρώ έκαστο και τα χρησιμοποιούν σε αποστολές για να παραδίδουν μικρές ποσότητες ναρκωτικών από σημείο σε σημείο. «Ζενιάλ;» ρώτησε η χήρα το άλαλο καρέ. «Μωρέ ζενιάλ, δε λέω, αλλά τι σχέση έχουν όλ' αυτά με τον και επισήμως υποψήφιο Φούλλη;» ψέλλισε η σοκαρισμένη Καλαμαρού.

«Αν δεν πετύχει το Plan B με τα περιστέρια έχω και Plan C» ενημέρωσε η Ιουλία το καρέ, συνδράμοντας με τον τρόπο της τον τιτάνιο αγώνα του υποψηφίου Φούλλη.

«Το σχέδιο είναι απλό: Αγοράζουμε ταχυδρομικά περιστέρια τα οποία στέλνουμε για να κουτσουλίσουν (sic) τους συναγερμικούς. Άπαξ και τη φάει την κουτσουλιά στο κεφάλι ο ψηφοφόρος θα σκεφτεί το αυτονόητο: "Τύχη!". Εν συνεχεία το ταχυδρομικό περιστέρι θα ρίξει στα πόδια τού εν δυνάμει ψηφοφόρου προεκλογικό φυλλάδιο με τίτλο "Κάνε την τύχη σου με τον Φούλλη" αφήνοντάς τον να παλεύει με το κομματικό του πεπρωμένο».

Το καρέ απόμεινε για λίγο σιωπηλό, προσπαθώντας να επεξεργαστεί τις αλλοπρόσαλλες πληροφορίες: Το αστυνομικό δαιμόνιο του Φαίδωνα, τα πεζούνια – βαποράκια και το Ένα Παιδί Μετράει Τ' Άστρα που έκανε τα νεύρα των επικοινωνιολόγων τσατάλια. «Κάτι πιο απλό που να μη χρειαστεί να στολίσουμε με περιττώματα πουλιών τη μισή Κύπρο δεν υπάρχει;» ρώτησε η Φώφη Κούταλου, με τη γνωστή ευθύτητα που τη διακρίνει. «Plan C: Η καλοσύνη των ξένων – Η επιτομή του επικοινωνιακού θεατρήναι» απάντησε, κλείνοντας το μάτι της στο παράλογο η Ιουλία.

Οι θεατρόφιλοι ίσως θυμούνται το φινάλε στο εμβληματικό «Λεωφορείο ο Πόθος» του Τένεσι Ουίλιαμς. Η εύθραυστη Μπλανς, μετά τον βιασμό της από τον Στάνλεϊ Κοβάλσκι, χάνει τα λογικά της. Όταν έρχονται οι ψυχίατροι για να την παραλάβουν, η φουρτούνα μέσα της σαν να καταλαγιάζει και λέει: «Πάντα στηριζόμουν στην καλοσύνη των ξένων». «Ο Φούλλης τι σχέση έχει με όλα αυτά;» ξέσπασε η Καλαμαρού, αλλά αμέσως μαζεύτηκε, όταν έντρομη είδε το αυστηρό βλέμμα της Ιουλίας να την κατακεραυνώνει.

«Έμπνευση για το Plan C αποτελεί η δραματική έκκληση του Προέδρου Αναστασιάδη στη φιέστα του Ανωτάτου Συμβουλίου. "Σταθείτε δίπλα στον Αβέρωφ" είπε. "Είναι η τελευταία χάρη που ζητώ από όλους σας"». «Συγγνώμη, αλλά θα ψηφίσουμε Πρόεδρο της Δημοκρατίας για λόγους ευγενείας;» σάρκασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, αν και οι άλλες δεν ρώτησαν τη γνώμη της. «Μια χάρη μας ζήτησε κοτζάμ Πρόεδρος. Αν δεν μπορεί να αγαπηθεί ο Φούλλης γι' αυτό που είναι, ας εκλεγεί από την καλοσύνη των ξένων» ολοκλήρωσε με ένα μελοδραματικό κρεσέντο η Ιουλία.

Προβληματισμένες έφυγαν οι κυρίες από το διαμέρισμα της οδού Κωστή Παλαμά. Γιατί ενδόμυχα καταλάβαιναν πως πιο εύκολο ήταν να επιστρατευτούν τα ταχυδρομικά περιστέρια του δαιμόνιου Φαίδωνα για να κάνουν τη βρώμικη δουλειά, από το να επιδείξει λίγη καλοσύνη στον καημένο τον Φούλλη η αστική Λευκωσία. «Αγαπητέ Αβέρωφ, είσαι έτοιμος. Είσαι έτοιμος να αναλάβεις το βαρύ φορτίο της ηγεσίας της πατρίδας μας» επανέλαβε μουδιασμένα η Καλαμαρού τα λόγια του Χάρη Γεωργιάδη. Οι άλλες όμως προσποιήθηκαν ότι δεν άκουσαν και τράβηξε η καθεμιά τον δρόμο της.

Όταν η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον απόμεινε μόνη της σωριάστηκε στον καναπέ, έτοιμη πλέον να παραδεχτεί την πικρή αλήθεια: «Ούτε για το θεατρήναι δεν στηρίζουν τον καημένο τον Φούλλη» σκέφτηκε, αφήνοντας ένα βαθύ αναστεναγμό. Το Ένα Παιδί Μετράει Τ' Άστρα αποδεικνύεται πολύ πιο μεγάλος μπελάς από ό,τι τον υπολόγιζαν.

Γέμισε ένα ποτήρι με κόκκινο κρασί και άνοιξε την τηλεόραση. Εικόνες από τη βομβαρδισμένη Μαριούπολη, η απελπισία των προσφύγων, ο κυνισμός του δημάρχου Πυρίλλη, ένας λαός που αντιστέκεται, το ποτάμι της δυστυχίας που φουσκώνει. Ξαφνικά ένιωσε την πραγματικότητα να την καταπονεί. «Δεν θέλω ρεαλισμό. Θέλω μαγεία» ψιθύρισε την ατάκα της Μπλανς κι ας ήξερε πως δεν υπήρχε κανείς για να την ακούσει.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πρίν στην «Κ»

27.3.1932

ΣΥΜΦΩΝΙΑ: Χριστιανοί! Μουσουλμάνοι και Εβραίοι της Ιερουσαλήμ ευρέθησαν διά πρώτην φοράν ίσως σύμφωνοι, κατά τας τελευταίας αυτάς ημέρας, εις το να επικαλεσθούν την βροχήν εξ ουρανού, ίνα τεθή τέρμα εις την ξηρασίαν η οποία δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους διά την γεωργικήν παραγωγήν. Οι Μουσουλμάνοι της Τρανσιορδανίας απεφάσισαν να νηστεύσουν ειδικώς επί τριήμερον, με την ελπίδαν ότι την τετάρτην ημέραν θα επέλθη η περιπόθητος βροχή, εις ανταμοιβήν της ευσεβείας. Προσευχαί προς τον Υψιστον αναπέμπονται καθημερινώς και εις όλας τας χριστιανικάς εκκλησίας, τα τζαμία και τας συναγωγάς της Παλαιστίνης, αλλ' η ξηρασία εξακολουθεί πάντοτε.

ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΒΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ: Η διάσκεψις των τεσσάρων Μ. Δυνάμεων επί του γαλλικού σχεδίου διά την παραδουνάβιον ομοσπονδίαν θα συνέλθη εν Λονδίνω κατά τας πρώτας ημέρας του Απριλίου. Η αγγλική κυβέρνησις προσεκάλεσεν αντιπρο-σώπους των κυβερνήσεων Γερμανίας και Ιταλίας ως και τον Γάλλον πρωθυπουργόν κ. Ταρντιέ. Κατά την διάσκεψιν αυτήν θα συζητηθή προκαταρκτικώς το ζήτημα των επανορθώσεων, πιστεύεται δε ότι και η διάσκεψις των επανορθώσεων θα συνέλθη εις το Λονδίνον. Ο Γάλλος πρωθυπουργός συνωμίλησε σήμερον μετά του ενταύθα πρεσβευτού της Ιταλίας πιθανώτατα διά το ζήτημα της παραδουναβίου ομοσπονδίας καιδιά το ζήτημα των επανορθώσεων.

ΑΠΕΡΓΙΑ: Οι Γάλλοι θεατρώναι, οι οποίοι αγνοούν προφανώς την υφισταμένην αλλαχού φορολογίαν των θεαμάτων –εις την Ελλάδα ως γνωστόν η φορολογία φθάνει μέχρι 40% επί της τιμής του εισιτηρίου– έχουν εξαναστή κατά της Γαλλικής Κυβερνήσεως διότι διατηρεί τον φόρον των θεαμάτων εις ποσοστόν 10%. Και εάν δεν μεσολαβήση τι το έκτακτον, οι διευθυνταί των Παρισινών θεάτρων κηρύσσουν από της 29ης τρέχοντος απεργίαν.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / *Γράφει ο* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Το σήριαλ συνεχίζεται...

Τι σας έγραψα την περασμένη εβδομάδα για το υφυπουργείο Πολιτισμού; Έπαθε Τοπική Αυτοδιοίκηση και πήρε και αυτή τη βδομάδα αναβολή. Τέτοιους βυζαντινισμούς για τον Πολιτισμό, πάντως, δεν τους περίμενα. Άραγε τι ωθεί τα κόμματα στο να δυσκολεύουν τόσο πολύ τα πράγματα; Ειλικρινά ποιο το όφελος, αφού λεφτά δεν υπάρχουν... έτσι τουλάχιστον διατείνονται οι φορείς του πολιτισμού, ψήφους δεν πολυφέρνουν τα πολιτιστικά. Μεγάλη απορία το έχω... Αλλά ας κάνουμε υπομονή μία εβδομάδα ακόμα, η κα Δημητρίου άλλωστε το είπε ήδη από την προηγούμενη Ολομέλεια. Δεν κάνει διαφορά, τι σήμερα, τι αύριο, τι τώρα (αυτό το προσθέτω εγώ).

Θα σας φτιάξουμε και θάλασσα

Και μιας και πιάσαμε τα πολιτιστικά πράγματα και τη Βουλή, σκέφτομαι αν ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος χαλκεοφώνως εξήγγειλε την υποψηφιότητά του, θα πει κάτι συγκεκριμένο για το όραμά του για τον πολιτισμό... Εκτός και αν περιμένει να ψηφιστεί το υφυπουργείο Πολιτισμού και να αναφωνήσει εν χορδαίς και οργάνοις, «Ιδού, το φτιάξαμε το υφυπουργείο Πολιτισμού και το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας θα σας χτίσουμε, και στην Πάφο και στη Λάρνακα μουσεία εφτιάξαμε!». Ξέρει, τι κάνει ο κ. Νεοφύτου. Πλάκα έχει να τον δούμε και σε καμία θεατρική παράσταση...

Στα πολιτικά δυσκολεύονται

Και συνεχίζοντας τα πολιτιστικά μας, έχω να σημειώσω πως το ΑΚΕΛ μπορεί να μην έχει πρόταση για προεδρικό υποψήφιο, ακόμα τουλάχιστον, να έχει μπερδευτεί μεταξύ πρέπει και είναι λογικό, αλλά τα πολιτιστικά τα τρέχει και αυτό θα πρέπει να του αναγνωριστεί. Ο κ. Χριστοφίδης και μέλη του Γραφείου Πολιτισμού, όπως ο κ. Κώστα δίνουν συχνά το παρών τους σε συνεντεύξεις Τύπου καλλιτεχνικών φορέων και αυτό είναι καλό, διότι δείχνουν ενδιαφέρον και ακούν τουλάχιστον τα προβλήτα. Τώρα αν μπορούν να τα λύσουν είναι άλλο πράγμα. Ωστόσο, θα πρέπει να είναι λίγο πιο πραγματιστές.

«Να φύγουν, να πάνε αλλού, εδώ έχουμε μικρούς τουρίστες, έχουμε οικογένειες τουριστών, δεν είναι πράγματα αυτά».

Στη Γερμανία ψιχαλίζει

Για παράδειγμα, την περασμένη εβδομάδα ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Χρίστος Χριστοφίδης, μέλος της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής, σε συντονισμό με τον Τομέα Πολιτισμού του κόμματος, απέστειλε επιστολή στον υπουργό Παιδείας, με την οποία ζητάει εξηγήσεις για το φιάσκο της ακύρωσης της συμμετοχής της Κύπρου στην Μπιενάλε της Βενετίας. Στην επιστολή του γράφει πως η εξέλιξη αυτή έχει αναστατώσει τον καλλιτεχνικό κόσμο, έχει δημιουργήσει σοβαρές αντιδράσεις στην κοινωνία και έχει εκθέσει σε μεγάλο βαθμό το ΥΠΠΑΝ. Δεν είμαι βέβαιος για κανένα από τα τρία. Οι δε καλλιτέχνες λειτουργούν χωρίς συντονισμό και εν πολλοίς σιγούν, η κοινωνία δεν έχει πάρει χαμπάρι τι έχει γίνει και δεν την απασχολεί κιόλας και το ΥΠΠΑΝ εκτέθηκε ή όχι, έννοια που το έπιασε!

Να φύγουν... να πάνε αλλού

Ο δήμαρχος Παραλιμνίου Θεόδωρος Πυρίλλης ανησυχεί για το τουριστικό προϊόν του τόπου του και καλά κάνει! Γιατί όπως λένε και στο χωριό μου «Κουκιά έφαγες, κουκιά μολογάς». Όταν ένας τοπικός άρχοντας κάνει δηλώσεις όπως αυτές που έκανε ο κ. Πυρίλλης και δεν βρίσκεται ουδείς να του πει: «Τι λες, κύριε δήμαρχε;», τότε γιατί κακίζουμε τον Ρώσο πρέσβη, όταν μας λέει ότι πυροβολούμε τα πόδια μας; Φυσικά και ξεχάσαμε τι έγινε με το Ζύγι και τα ασυνόδευτα και την άρνηση της μουχτάρενας; Εμείς ξαναπέσαμε από τα σύννεφα γιατί επαναλήφθηκε σχεδόν το ίδιο έργο. Και όπως είπε και ο κ. Πυρίλλης, έχουμε τόσους άλλους τόπους, γιατί να τους στείλουμε στις τουριστικές μας περιοχές; Σωστό, σωστό, πώς θα κάνουν εμετούς οι τουρίστες με την ησυχία τους στους δρόμους και πώς θα πουλιούνται 7 ευρώ ο φραπές.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Συμπλήρωμα του ΝΑΤΟ η ευρωπαϊκή άμυνα

Μετέωρο το βήμα αυτονόμησης της Ε.Ε. μέσω της Στρατηγικής Πυξίδας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία τοποθετεί στο ψυγείο –αν μη τι άλλο– την προσπάθεια της Ε.Ε. να αυτονομηθεί αμυντικά, καθιστώντας σαφές ότι η ευρωπαϊκή άμυνα θα εξακολουθήσει να αποτελεί «συμπλήρωμα (complementary)» του ΝΑΤΟ, το οποίο προς το παρόν τουλάχιστον είναι ο μεγάλος κερδισμένος των εξελίξεων που προκαλούν τα εγκλήματα πολέμου του Βλαντιμίρ Πούτιν. Η Βορειοατλαντική Συμμαχία, που σύμφωνα με τον Εμανουέλ Μακρόν ήταν «εγκεφαλικά νεκρή» πριν από τρία χρόνια, φαίνεται να αποτελεί μονόδρομο πλέον για την Ε.Ε., η οποία μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία επιστρέφει με συνοπτικές διαδικασίες στην αγκαλιά του ΝΑΤΟ (και συνεπώς προσκολλάται και στις ΗΠΑ, που διαθέτουν το γενικό πρόσταγμα στη Συμμαχία).

Ενδεικτικό είναι προφανώς και το περιεχόμενο της Στρατηγικής Πυξίδας της Ε.Ε., η οποία αν και διαφημιζόταν ότι θα οδηγούσε σε «αμυντική αυτονομία» την ενωμένη Ευρώπη, καθίσταται πλέον σαφές ότι δεν αποτελεί παρά ένα ακόμη μετέωρο βήμα της Ένωσης προς αυτή την κατεύθυνση. Άλλωστε, εάν κάποιος μπει στη διαδικασία να διαβάσει το έγγραφο της Στρατηγικής Πυξίδας που υιοθέτησαν ομόφωνα τα 27 κράτη-μέλη, θα διαπιστώσει ότι αναφέρεται 28 φορές στο ΝΑΤΟ και εξηγεί με σαφήνεια σε δύο περιπτώσεις, ότι: «Μια ισχυρότερη και πιο ικανή Ε.Ε. στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας θα συμβάλει θετικά στην παγκόσμια και διατλαντική ασφάλεια και είναι συμπληρωματική του ΝΑΤΟ, το οποίο παραμένει το θεμέλιο της συλλογικής άμυνας για τα μέλη του». Και για όσους επιμένουν να μην καταλαβαίνουν ή να ονειρεύονται «ευρωπαϊκό στρατό», ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ φρόντισε να λειτουργήσει αφυπνιστικά, εξηγώντας ότι «δεν τίθεται θέμα δημιουργίας ευρωπαϊκού στρατού», προσθέτοντας ότι «δεν μπορούμε να δρούμε μόνοι…» και σημειώνοντας χαρακτηριστικά ότι: «Θα δρούμε με συμπληρωματικότητα προς το ΝΑΤΟ, το οποίο οπωσδήποτε παραμένει ο ακρογωνιαίος λίθος της άμυνας της Ευρώπης».

Όλα αυτά προσγειώνουν τις προσδοκίες για αμυντική αυτονομία της Ε.Ε. και μαζί και τα κράτη που προσέβλεπαν σε μια τέτοια εξέλιξη, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το παζλ αναβάθμισης του ΝΑΤΟ, εν μέσω της ουκρανικής κρίσης, συμπληρώνουν και κάποια στοιχεία, τα οποία καταδεικνύουν ότι ο αμυντικός χάρτης της Ευρώπης μεταβάλλεται και επαναπροσδιορίζεται σε λογικές εξάρτησης από τη Βορειοατλαντική Συμμαχία αλλά και στις ΗΠΑ, με ό,τι αυτό συνεπάγεται:

- Η ενίσχυση του ρόλου του ΝΑΤΟ οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην ενίσχυση και του ρόλου των ΗΠΑ, δεδομένου του ηγεμονικού καθεστώτος που απολαμβάνει η Ουάσιγκτον στη Βορειοατλαντική Συμμαχία. Επισημαίνεται ότι το ΝΑΤΟ συμμετείχε «ενεργώς» στις διαβουλεύσεις για τη Στρατηγική Πυξίδα της Ε.Ε. (που υποτίθεται ότι επεδίωκε την αμυντική της αυτονομία), ενώ οι ΗΠΑ είναι αυτές που καθόρισαν το μενού των τεσσάρων πακέτων κυρώσεων κατά της Ρωσίας, τις οποίες προσυπέγραψε και ανακοίνωσε η Ε.Ε.

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία οδηγεί την Ε.Ε. στην αγκαλιά του ΝΑΤΟ, το οποίο είναι ο μεγάλος κερδισμένος των εξελίξεων καθώς πριν από τρία χρόνια θεωρείτο «εγκεφαλικά νεκρό».

- Μεσούσης της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, τείνει να ικανοποιηθεί ο όρος που έθεταν εδώ και χρόνια οι ΗΠΑ για αύξηση των κονδυλίων που διατίθενται από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. για την άμυνά τους. Αν ανατρέξουμε στο πρόσφατο παρελθόν θα θυμηθούμε ότι ο τέως Πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, δεν δίστασε να απειλήσει τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. ακόμη και με μετακίνηση της έδρας του ΝΑΤΟ από τις Βρυξέλλες, εάν δεν προχωρούσαν σε αύξηση των κονδυλίων που διέθεταν για την άμυνα. Συνεπεία της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, η Γερμανία τείνει να ικανοποιήσει τον αμερικανικό όρο, ενώ παράλληλα έχει δρομολογήσει παραγγελία 35 μαχητικών αεροσκαφών F-35 από τις ΗΠΑ, τα οποία προφανώς προτίμησε από τα Rafale της Γαλλίας, παρά την «εξαιρετική σχέση» Βερολίνου-Παρισιού, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.
- Την ίδια ώρα, παραγγελία μεγάλου αριθμού F-35, πιθανότατα 64, οριστικοποιεί η Φινλανδία, η οποία μέχρι πρόσφατα θεωρείτο «ουδέτερη» και πλέον φαίνεται να φλερτάρει με το ενδεχόμενο να καταστεί και μέλος του ΝΑΤΟ. Η Φινλανδία διαθέτει σύνορα 1340 χιλιομέτρων με τη Ρωσία και η ουδετερότητά της ήταν ενδεικτική και στην διάρκεια του ψυχρού πολέμου, όπου είχε φτάσει στο σημείο να λογοκρίνει ταινίες του Τζέιμς Μποντ, για να μη δυσαρεστήσει τη γείτονά της. Σήμερα, συνεπεία της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, η Φινλανδία που αυτολογοκρινόταν για να μην προκαλέσει τη Μόσχα, αγοράζει μεγάλο αριθμό F-35 και συζητάει ένταξη στο ΝΑΤΟ.
- Ένταξη στο ΝΑΤΟ συζητάει και η Σουηδία, η οποία επίσης θεωρείτο «ουδέτερη» χώρα.

Αντίθετα με το ΝΑΤΟ και τις ΗΠΑ, «χαμένος» από τις εξελίξεις είναι ο Πρόεδρος της Γαλλίας Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος μέσω της επιδίωξης για αυτονόμηση της ευρωπαϊκής άμυνας, προσέβλεπε να διαθέσει γαλλικά οπλικά συστήματα στην Ε.Ε., ενισχύοντας τη γαλλική στρατιωτική βιομηχανία και μαζί και την οικονομία της χώρας του. Παρουσιάζοντας το προεκλογικό του πρόγραμμα, ο κ. Μακρόν, ο οποίος είχε χαρακτηρίσει το 2019 ως «εγκεφαλικά νεκρό» το ΝΑΤΟ, ανέφερε ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία λειτούργησε ως «πλεκτροσόκ», εννοώντας προφανώς ότι ανέστησε τη Βορειοατλαντική Συμμαχία.

«Δεν τίθεται θέμα δημιουργίας ευρωπαϊκού στρατού» διεμήνυσε ο Μπορέλ, σημειώνοντας ότι «δεν μπορούμε να δρούμε μόνοι...» και ότι «θα δρούμε με συμπληρωματικότητα προς το ΝΑΤΟ, το οποίο οπωσδήποτε παραμένει ο ακρογωνιαίος λίθος της άμυνας της Ευρώπης».

Ενα κέρδος, πολλές απώλειες για Κύπρο

Το έγγραφο της Στρατηγικής Πυξίδας της Ε.Ε. και κυρίως η προσκόλληση της ευρωπαϊκής άμυνας στο ΝΑΤΟ, με βάση την «αρχή της συμπληρωματικότητας» δεν αφήνει χωρίς επιπτώσεις την Κύπρο. Άλλωστε, η Λευκωσία προσέβλεπε σε μια πορεία αυτονόμησης της ευρωπαϊκής άμυνας, ώστε να αποκτήσει ευρωπαϊκές πλάτες και να διασφαλιστεί έναντι της Τουρκίας, δεδομένου ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είναι μέλος του ΝΑΤΟ ή του Συνεταιρισμού για την Ειρήνη και δεν διαθέτει ούτε συμφωνία ασφαλείας.

Οι απώλειες της Κύπρου εκτείνονται και στο ζήτημα της Τουρκίας αυτό καθεαυτό. Όπως είχε δημοσιεύσει η «Κ», η Λευκωσία είχε επιδιώξει όπως η Τουρκία καταγραφεί ως «απειλή» για ευρωπαϊκά κράτη, στο πλαίσιο της Στρατηγικής Πυξίδας, κάτι πάντως που απέρριψε η συντριπτική πλειοψηφία των εταίρων στην Ε.Ε. Το κείμενο, αν και αναφέρει ότι «παραμένουν οι εντάσεις στην ανατολική Μεσόγειο, λόγω προκλήσεων και μονομερών ενεργειών, εναντίον κρατών-μελών, και παραβιάσεων των κυριαρχικών δικαιωμάτων και του διεθνούς δικαίου, όπως επίσης και για εργαλειοποίηση παράτυπης μετανάστευσης» αρκείται ν' αναφέρει ότι η διασφάλιση μιας αμοιβαίας επωφελούς σχέσης είναι προς το συμφέρον της Ε.Ε. και της Τουρκίας. Σε άλλο σημείο της Στρατηγικής Πυξίδας, γίνεται απλώς λόγος για «αποκλιμάκωση», με παραπομπή στις αποφάσεις του Μαρτίου 2021.

Σημαντικό κέρδος για την Κύπρο, αποτελεί η περίληψη στη Στρατηγική Πυξίδα του άρθρου 42 παράγραφος 7 της Συνθήκης της Ε.Ε. για την «ρήτρα αμοιβαίας άμυνας».

Σημαντικό κέρδος για την Κύπρο, αποτελεί η περίληψη στη Στρατηγική Πυξίδα του άρθρου 42 παράγραφος 7 της Συνθήκης της Ε.Ε. για την «ρήτρα αμοιβαίας άμυνας». Η συγκεκριμένη πάντως αναφορά δεν περιλήφθηκε για να διασφαλίσει την Κύπρο από την Τουρκία, αλλά για να εξασφαλίσει τα κράτη της ανατολικής Ευρώπης και κυρίως την Πολωνία που ζητούσε ένα ισχυρό λεκτικό που θα αποτρέψει κάθε ενδεχόμενη σκέψη της Ρωσίας να επεκτείνει την εισβολή της και σε κράτη της Ε.Ε.

Δύναμη ταχείας ανάπτυξης 5.000 προσώπων

Η Στρατηγική Πυξίδα για την Ασφάλεια και την Άμυνα της Ε.Ε. εκτιμάται ότι παρέχει «ένα φιλόδοξο σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας της Ε.Ε., μέχρι το 2030». Όπως αναφέρεται το εχθρικό περιβάλλον δημιουργεί την ανάγκη ενός μεγάλου άλματος για την αύξηση της ικανότητας και της προθυμίας της Ε.Ε. να δράσει, να ενισχύσει την ανθεκτικότητά της και να επενδύσει στις αμυντικές της ικανότητες. Αφού η Ε.Ε. επαναλαμβάνει τα περί «συμπληρωματικότητας προς το ΝΑΤΟ» σημειώνει ότι προκειμένου να είναι σε θέση να ενεργεί γρήγορα και σθεναρά κάθε φορά που ξεσπά μια κρίση «με εταίρους, εάν είναι δυνατόν και μόνη της, όταν χρειάζεται» η Ε.Ε. προχωρεί στη δημιουργία ισχυρής ικανότητας ταχείας ανάπτυξης της Ε.Ε. έως 5.000 προσώπων, για διαφορετικούς τύπους κρίσεων. Παράλληλα, θα είναι έτοιμη να αναπτύξει 200 εμπειρογνώμονες, εντός 30 ημερών. Επίσης, θα διεξάγει τακτικές ασκήσεις σε ξηρά και θάλασσα και θα ενισχύσει τη στρατιωτική κινητικότητα. Επιπλέον, σύμφωνα με τις αποφάσεις που έλαβαν οι «27», θα ενισχύσουν τις αποστολές και τις επιχειρήσεις της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας της Ε.Ε., προωθώντας μια ταχεία και πιο ευέλικτη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ενεργώντας με πιο εύρωστο τρόπο και διασφαλίζοντας μεγαλύτερη οικονομική αλληλεγγύη. Στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής, η Ε.Ε. θα ενισχύσει τις ικανότητες ανάλυσης πληροφοριών, θα αναπτύξει υβριδικές εργαλειοθήκες και ομάδες απόκρισης, πολιτική κυβερνοάμυνας, εργαλειοθήκη χειρισμού ξένων πληροφοριών και παρεμβολών, ενώ θα ενισχύσει τον ρόλο της Ε.Ε. ως παράγοντα ασφάλειας στη θάλασσα.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Μαζί, μπορούμε να κερδίσουμε το αύριο

Το σύνθημα «Μαζί μπορούμε να κερδίσουμε το αύριο» αποτελεί μονόδρομο και αδήριτη ανάγκη στις σημερινές δύσκολες εποχές. Αρκεί να συνειδητοποιήσουμε πόσο περίπλοκη έγινε η ζωή μας και πόσο αβέβαιο το αύριο, με όσα πρωτοφανή, ανατρεπτικά και απροσδόκητα συμβαίνουν τριγύρω. Η πανδημία αποδεκατίζει ζωές παγκόσμια. Παλεύουμε νύκτα μέρα μ' έναν αόρατο εχθρό που προκαλεί φόβο, κοινωνική αποξένωση και αμφιβολία για την αντοχή των συστημάτων υγείας. Η παγκοσμιοποίηση απέδειξε πως ο κόσμος όλο, είναι μια γειτονιά. Ό,τι συμβαίνει στο πιο απομακρυσμένο μέρος του πλανήτη μάς επηρεάζει όλους. Πόλεμοι, πείνα, εξαθλίωση, ανεργία, οικονομική μετανάστευση, ραγδαίες κλιματικές αλλαγές, ερημοποίηση, φυσικές και άλλες καταστροφές που οφείλονται στον ανθρώπινο παράγοντα, αφήνουν μια γεύση τρόμου για τη πολυπλοκότητα των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο πλανήτης γη, ο μικρόκοσμος και ο μακρόκοσμός μας.

Ο νέος ψυχρός πόλεμος Ανατολής - Δύσης που γιγαντώνεται με την πρόσφατη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, οι τεταμένες σχέσεις ΗΠΑ, Ρωσίας, Κίνας, ξυπνούν τον εφιάλτη μιας ευρύτερης παγκόσμιας σύρραξης ή ενός πυρηνικού ή χημικού πολέμου με απροσδιόριστες καταστροφικές συνέπειες. Η επιτήδεια ουδετερότητα της Άγκυρας και η προσπάθεια προσκόμισης κερδών από τον επιδιωκόμενο ρόλο «ειρηνοποιού» αναβιώνει εφιαλτικές μνήμες. Θυμίζει τον λύκο που επενδύθηκε προβιά αρνιού για να παραπλανήσει όσους την ανέχονται. Μεγεθύνει τη δυσπιστία για το διεθνές σύστημα απόδοσης δικαιοσύνης που παραβλέπει τη μαξιμαλιστική αρπακτικότητα της Τουρκίας. Εκ των πραγμάτων είμαστε υποχρεωμένοι να προβληματιζόμαστε για το ίδιο το νόημα της ζωής. Να επικεντρωνόμαστε στα σημαντικά που πρέπει να μας ενώνουν ως χώρα, ως λαός, ως άτομα και ν' αφήνουμε στο περιθώριο τα μικρά, πρόσκαιρα και απατηλά που μας χωρίζουν. Να επιδιώκουμε λύσεις στα προβλήματα της καθημερινότητας, αλλά και στα μεγάλα εθνικά ζητήματα που αφορούν την εθνική και φυσική μας επιβίωση. Η Κύπρος μοιάζει μικρό καράβι σε φουρτουνιασμένο πέλαγος, ευάλωτο σε αναταράξεις από τις επιδιωκόμενες γεωστρατηγικές ανακατατάξεις των ισχυρών της γης στην προσπάθεια επαναχαρτογράφησης των σφαιρών επιρροής τους.

Το εύρος και η πολυπλοκότητα των προβλημάτων που καλούμαστε να διαχειριστούμε, ως χώρα, ως κοινωνία και ως πολίτες, απαιτεί μια άλλη προσέγγιση. Απαιτεί συνέργεια δράσεων από όλες τις πολιτικές δυνάμεις, συλλογικό όραμα, κοινό στρατηγικό πρόγραμμα. Είναι γι' αυτό που η Δημοκρατική Παράταξη-Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων προτείνει τον σχηματισμό κυβέρνησης εθνικής αποδοχής ή, έστω, της ευρύτερης δυνατής αποδοχής για την επόμενη πενταετία, με κοινό υποψήφιο που να εγγυάται την εφαρμογή ενός προγράμματος στη βάση ενός πολιτικού μανιφέστου με συγκεκριμένους άξονες. Το μανιφέστο θα συνδιαμορφωθεί απ' όλες τις πολιτικές δυνάμεις και με τη δική τους δέσμευση, θα εφαρμοστεί χωρίς να υπολογιστεί το όποιο κομματικό όφελος ή κόστος.

Πιστεύουμε πως η κυπριακή κοινωνία αυτό επιδιώκει. Με την απαξίωσή της στην πολιτική και τους πολιτικούς και την αποχή από τις κάλπες, έδειξε πως αναζητεί λύσεις στα αδιέξοδα που όλο πληθαίνουν στο Κυπριακό, την οικονομία, το μεταναστευτικό, την εσωτερική διακυβέρνηση. Ζητά κάθαρση από τη διαφθορά, τη διαπλοκή, την αξιακή κρίση. Αναμένει αλλαγή νοοτροπίας και πολιτικών πρακτικών. Ζητεί να υποσταλούν οι κομματικές σημαίες. Να χαμηλώσει η ένταση των καθημερινών κομματικών αψιμαχιών και ανταγωνισμών. Επιθυμεί τη συνεργασία όλων των πολιτικών δυνάμεων με σημαία την Κύπρο και όχι το κόμμα.

Θέλουμε να πιστεύουμε πως η πρότασή μας θα τύχει σοβαρού προβληματισμού και αποδοχής, αν αφεθούν στο περιθώριο ιδεοληψίες του παρελθόντος κι αν πρυτανεύσει η αγάπη για τον τόπο, σύνεση, μετριοπάθεια, ορθολογισμός και υψηλό αίσθημα ευθύνης απέναντι στα παιδιά και τα εγγόνια μας. Η ατζέντα είναι ξεκάθαρη: Απελευθέρωση, επανένωση και προκοπή του τόπου μας. Βιώσιμη και αειφόρα ανάπτυξη. Μετατροπή της Κύπρου σ' ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος με υψηλό δείκτη κοινωνικής προστασίας, ισχυρή οικονομία, αναστηλωμένους θεσμούς. Με δυνατό σύστημα παιδείας, υγείας. Ισοπολιτεία, αξιοκρατία, ίσες ευκαιρίες. Τομές και μεταρρυθμίσεις για να υπάρχει διαφάνεια, έλεγχος, λογοδοσία και να κτιστεί μια νέα σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αμφίδρομης επικοινωνίας κράτους και πολίτη.

Η κοινωνία έφτασε στο σημείο μηδέν. Απαξιώνει τους πάντες και τα πάντα. Το διακύβευμα των επερχόμενων προεδρικών εκλογών πρέπει να είναι εξόχως εθνικό. Μαζί ενωμένοι μπορούμε να κερδίσουμε το αύριο, σφυρηλατώντας την εθνική ενότητα και ομοψυχία.

Η Αντιγόνη Περικλέους Παπαδοπούλου είναι πρώην ευρωβουλευτή και αντιπρόεδρος της ΔΗΠΑ.

Η ενέργεια και τα όρια της ενότητας

Σημαντική και πολύπλοκη η άσκηση γι' αύξηση αγοράς LNG από τις ΗΠΑ - Τον Απρίλιο - Μάιο η συνέχεια για κοινή αγορά Φ.Α.

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες, **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Σχεδόν ένα μήνα μετά την έναρξη της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και με την Ευρώπη να γράφει ιστορία με την πρωτοφανή ενότητα για επιβολή μέτρων και οικονομική απομόνωση της Ρωσίας (δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων της ευρωπαϊκής πολιτικής) οι ηγέτες της Ε.Ε. συναντήθηκαν την Πέμπτη για πρώτη φορά χωρίς να υπάρχει πλάνο για νέες κυρώσεις, παρά τη

Οι εταίροι μπαίνουν πλέον στα πιο δύσκολα, καθώς καλούνται να ισορροπήσουν 27 οικονομίες και κοινωνίες με διαφορετικά ενεργειακά μίγματα και ενεργειακές εξαρτήσεις, αλλά και διαφορετικά συμφέροντα.

Ήδη η Γερμανία έχει ενοχλήσει τους εταίρους της με την απόφασή της να κλείσει διμερώς συμφωνία με το Κατάρ για ενίσχυση της παροχής φυσικού αερίου.

μη συμμόρφωση της Ρωσίας στο κάλεσμα της συντριπτικής πλειοψηφίας της διεθνούς κοινότητας. Μια ερμηνεία των εξελίξεων, όπως μεταφέρεται τακτικά από κοινοτικούς αξιωματούχους, είναι πως στην Ευρώπη πλέον η προτεραιότητα είναι η διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής όσων έχουν συμφωνηθεί και το κτίσιμο της αρχιτεκτονικής της επόμενης ημέρας, μεταξύ άλλων για την πραγματική ενεργειακή απεξάρτηση της ηπείρου από τη Ρωσία.

Η άλλη ερμηνεία, η οποία συνυπάρχει με την πρώτη, είναι πως τώρα οι εταίροι μπαίνουν πλέον στα πιο δύσκολα, καθώς καλούνται να ισορροπήσουν 27 οικονομίες και κοινωνίες με διαφορετικά ενεργειακά μίγματα και ενεργειακές εξαρτήσεις, αλλά και διαφορετικά συμφέροντα. Τα βήματα μπροστά στα οποία επιχειρεί να κάνει η Ευρώπη στον τομέα της ενέργειας έχουν διάφορες διαστάσεις: αφορούν τη λήψη μέτρων για συγκράτηση των τιμών ενέργειας και αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, κάτι που δεν αναμένεται να ευοδωθεί πριν από τον Απρίλιο και την από κοινού προμήθεια φυσικού αερίου.

Οι προτάσεις για όλα αυτά τα θέματα βρίσκονται ήδη στο τραπέζι, ενώ η Κομισιόν ήδη εργάζεται για παροχή επιπρόσθετου υγροποιημένου φυσικού αερίου, ανακοινώνοντας την Παρασκευή την πρόθεση των ΗΠΑ για παροχή 15 bcm LNG (δις κυβικά μέτρα υγροποιημένου φυσικού αερίου) μέχρι το τέλος του 2022 και 50 bcm LNG ετησίως μέχρι το 2030. Αυτή τη στιγμή επίσης, εκτός απροόπτου, στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες δεν υπάρχει πραγματική διάθεση για απαγόρευση των εισαγωγών φυσικού αερίου, ούτε και πετρελαίου. Πάντως, σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, δεν είναι ξεκάθαρο πότε θα μπορούσε να διαμορφωθεί ένα πέμπτο πακέτο κυρώσεων.

Στην κοινή προμήθεια

Οι διεργασίες για αύξηση της παροχής υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Ευρώπη είναι πολλά υποσχόμενη, καθώς θα βοηθήσει στην πράξη στην Ε.Ε. να μειώσει τις εξαρτήσεις της, ωστόσο, διπλωματικές πηγές επισημαίνουν πως η όποια συμφωνία θα τύχει επεξεργασίας από τα κράτη μέλη. Παράλληλα, ακόμα και μετά από αυτή τη δέσμευση, θα χρειαστεί επιπρόσθετη διαδικασία και προσπάθειες ώστε να καθοριστεί πού και πώς θα διοχετευτούν οι νέες εισαγωγές, καθώς και πώς και πού θα γίνεται η αποθήκευσή τους.

Ενδεικτικό είναι πως η ανακοίνωση ΗΠΑ - Κομισιόν αφορά τον τρόπο λειτουργίας της ειδικής ομάδας (task force) για τη συνεργασία για τα θέματα ενέργειας, με τα 15 bcm για το 2022 και τα 50 bcm ετησίως μέχρι το 2030 να αποτελούν δέσμευση και στόχο. Από εκεί και πέρα η Κομισιόν ανακοινώνει πως θα αρχίσει εργασίες με τα κράτη μέλη για δημιουργία μιας Πλατφόρμας για την Ενέργεια όπου θα συμψηφίζονται οι ανάγκες. Ταυτόχρονα, την Παρασκευή βρισκόταν σε εξέλιξη η συζήτηση για την ενέργεια, μεταξύ άλλων και για κοινή προμήθεια φυσικού αερίου, με το προσχέδιο των συμπερασμάτων να κάνει λόγο για «συνεργασία για εθελοντικές κοινές αγορές αερίου, LNG και υδρογόνου, αξιοποιώντας με τον καλύτερο τρόπο το συλλογικό πολιτικό και οικονομικό βάρος» των αγορών της Ε.Ε. για επίτευξη καλύτερων τιμών.

Αέριο όπως εμβόλια

Ωστόσο, οι πολιτικές δυναμικές σε αυτή τη συζήτηση θυμίζουν αρκετά τις πρώτες ημέρες της πανδημίας και τις χωρίς συντονισμό κινήσεις ορισμένων κρατών μελών σε σχέση με την προμήθεια εμβολίων και ιατρικού εξοπλισμού, προτού αποφασιστεί η κοινή αγορά εμβολίων. Ήδη η Γερμανία έχει ενοχλήσει τους εταίρους της με την απόφασή της να κλείσει διμερώς συμφωνία με το Κατάρ για ενίσχυση της παροχής φυσικού αερίου. Οι προτάσεις της Κομισιόν περιέχουν ακόμα νομοθετική ρύθμιση, η οποία να ρυθμίζει τη φύλαξη φυσικού αερίου ώστε οι χώροι αποθήκευσης να είναι γεμάτοι κατά τουλάχιστον 80% μέχρι τον Νοέμβριο φέτος και κατά 90% κάθε χρόνο, καθώς και μια σειρά μέτρων για προστασία των καταναλωτών και των επιχειρήσεων από τις υψηλές τιμές, μέτρα που περιλαμβάνουν από οικονομική στήριξη μέχρι νέα ρυθμιστικά μέτρα.

Μεταξύ των προτάσεων βρίσκεται και το πλαφόν στις χοντρικές τιμές ηλεκτρισμού, πρόταση η οποία δεν αναμενόταν να εγκριθεί τόσο εύκολα από τους 27, με τις νότιες χώρες να ζητούν γρήγορες αποφάσεις και τις βόρειες να παραπέμπουν σε επόμενες συνόδους. Καθώς πρόκειται για εξαιρετικά τεχνικές προτάσεις, αυτό που αναμενόταν ήταν οι ηγέτες να δώσουν πολιτική εντολή για επεξεργασία, πιθανώς σε έκτακτη συνάντηση του Συμβουλίου τον Απρίλιο.

Η Κύπρος ψάχνει ρόλο και μέσω καθαρής ενέργειας

Σε αυτό το πλαίσιο, η Κύπρος θέλει να αποκτήσει ρόλο ως διάδρομος παροχής φυσικού αερίου από τη Μέση Ανατολή, επενδύοντας παράλληλα και στην υπόσχεση παροχής καθαρής ενέργειας μέσω και των καλωδίων ηλεκτρικής διασύνδεσης. Η δήλωση του Προέδρου Αναστασιάδη μέσω Twitter, η οποία παραπέμπει στην τοποθέτησή του εντός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αναφέρει ότι η Κύπρος «μπορεί να έχει σημαντική συνεισφορά στην ενεργειακή ανεξαρτησία της Ε.Ε.» και πως «στο πλαίσιο της υπάρχουσας συνεργασίας των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου, θα μπορούσαμε να δούμε τη δημιουργία ενεργειακών διαδρόμων για την εξαγωγή φυσικού αερίου και καθαρότερης ενέργειας στις αγορές της Ε.Ε., μέσω των κατάλληλων υποδομών». Οι «κατάλληλες υποδομές» παραπέμπουν και στον αγωγό EastMed και στα καλώδια EuroAsia και EuroAfrica Interconnector, στοιχήματα των οποίων η βιωσιμότητα αυξομειώνεται ανάλογα με τις συνθήκες. Η μόνη επιλογή που παραμένει εκ των πραγμάτων εκτός κάδρου για την Κύπρο παραμένει το υγροποιημένο φυσικό αέριο, το οποίο η Ε.Ε. κινητοποιείται για να εξασφαλίσει όχι μόνο από τις ΗΠΑ αλλά και πολλές άλλες χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής.

Ο «Γλαύκος» κρατάει στη ζωή τις προσδοκίες

Τα πρώτα αποτελέσματα της 2ης γεώτρησης στο τεμάχιο 10 συντηρούν τις ενεργειακές φιλοδοξίες της κυπριακής ΑΟΖ

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Ο επίσημος τερματισμός της τρίτης ερευνητικής γεώτρησης στο τεμάχιο 10, την περασμένη εβδομάδα, και οι εκτιμήσεις για το φυσικό αέριο που εντόπισε το βρετανικό γεωτρύπανο Stena Forth, ουσιαστικά ήλθαν να ταράξουν τα λιμνάζοντα νερά στο ενεργειακό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αν και δεν ανακοινώθηκαν συγκεκριμένες ποσότητες, όπως έγινε με τη δεύτερη γεώτρηση «Glaucus-1», τον Φεβρουάριο του 2019, τα ευρήματα των ερευνών δεν πρέπει να θεωρούνται αμελητέα, όπως συνέβη με την πρώτη ερευνητική γεώτρηση στον στόχο «Delphyne-1». Στην παρούσα φάση η αναφορά σε «γεώτρηση που κατέδειξε την παρουσία ταμιευτήρα φυσικού αερίου με χαρακτηριστικά υψηλής ποιότητας» μόνο θετικά μπορεί να αποτιμηθεί.

Ανεπίσημα η αμερικανική εταιρεία παρουσιάζεται ιδιαίτερα προσεκτική, ένεκα και ζητημάτων που αφορούν την παρουσία της σε διεθνή χρηματιστήρια. Όπως αφήνεται να διαρρεύσει ο προσδιορισμός των ποσοτήτων του στόχου «Glaucus-2» θα προκύψει από μια διαδικασία που περιλαμβάνει την ολοκλήρωση της συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων, τα αποτελέσματα της οποίας θα καθορίσουν τα επόμενα βήματα. Τηλεγραφικά η διαδικασία που θα ακολουθήσει το επόμενο διάστημα θα αφορά πρώτον την ανάλυση των δεδομένων, δεύτερον συζήτηση με την κυβέρνηση και τρίτον αποφάσεις για το πώς θα προχωρήσουν οι ενεργειακές εργασίες. Για το υπόλοιπο του 2022 δεν θα πραγματοποιηθούν εργασίες στη θάλασσα. Το επόμενο διάστημα τα δεδομένα θα αποσταλούν στο Τέξας των ΗΠΑ όπου θα πραγματοποιηθεί η ανάλυσή τους. Το θετικό στοιχείο που προκύπτει από τον σχεδιασμό των επόμενων κινήσεων είναι πως η ExxonMobil συνεχίζει να ασχολείται με τον «Glaucus-2», επειδή οι εργασίες που έχουν πραγματοποιηθεί δίνουν μια πρώτη εικόνα για τις δυνατότητες του κοι-

Το άναμμα της φλόγας είναι ένα στοιχείο που ενισχύει τις εκτιμήσεις για τις ποσότητες που εντοπίσθηκαν, οι οποίες και θα οριστικοποιηθούν μετά την ανάλυση των δεδομένων.

τάσματος, πλην όμως η εικόνα αυτή δεν είναι σίγουρη για να καθοριστούν τα επόμενα βήματα. Η τακτική που ακολούθησε η εταιρεία στην πρώτη ερευνητική απόπειρα εντός του τεμαχίου 10, ενισχύει το σκεπτικό δράσης που ακολουθεί η εταιρεία στο «Glaucus-2». Να υπενθυμίσουμε πως στις γεωτρητικές εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στον στόχο «Delphyne-1» μεταξύ Νοεμβρίου 2018 και Ιανουαρίου 2019 δεν εντοπίσθηκε εκμεταλλεύσιμη συγκέντρωση υδρογονανθρά-

Ουκρανικό και Αν. Μεσόγειος

Με το ενεργειακό να αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα ζητήματα για την Ευρώπη στην παρούσα φάση, το περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί ενισχύει τις προοπτικές της Ανατολικής Μεσογείου και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στον ενεργειακό εφοδιασμό των ευρωπαϊκών αγορών. Οι προοπτικές που διανοίγονται εντοπίζονται σε βάθος χρόνου, από την αμερικάνικη εταιρεία. Στο ερώτημα αν η ενεργειακή κρίση μπορεί να διαφοροποιήσει τα σημερινά δεδομένα της περιοχής, η ExxonMobil κρατάει χαμηλούς τόνους. Ανεπίσημα αυτό το οποίο προτάσσεται είναι οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το συμβόλαιο που έχει υπογράψει η εταιρεία με την Κυπριακή Δημοκρατία, πολύ πριν ξεσπάσει η ενεργειακή κρίση, και στη βάση του οποίου καθορίζονται τα πλάνα δράσης. Ωστόσο, η αμερικάνικη εταιρεία παρακολουθεί τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται τα οποία ουσιαστικά επιβεβαιώνουν την πολιτική της να συνεχίσει να ποντάρει στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, σε μια περίοδο δύσκολη ένεκα της υγειονομικής κρίσης που οδήγησε σε περικοπές και ακυρώσεις επενδύσεων ανά το παγκόσμιο.

Παρά το γεγονός ότι δεν ανακοινώθηκαν ποσότητες Φ.Α. στο κοίτασμα «Glaucus-2», υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι η ερευνητική γεώτρηση εντόπισε αέριο, η ποσότητα του οποίου είναι σε εμπορεύσιμη κατάσταση.

κων με την εταιρεία, τότε, να τον εγκαταλείπει και να στρέφεται σε άλλους στόχους.

Δύο κοιτάσματα

Με βάση τα βήματα που γίνονται εντός του τεμαχίου 10 αυτό που φαίνεται να ενδιαφέρει ζωηρά την εταιρεία είναι η μορφολογία των κοιτασμάτων. Με δεδομένη την επίσημη ανακοίνωση τον Φεβρουάριο του 2019 για εντοπισμό στήλης Φ.Α. 133 μέτρων, σε ταμιευτήρα άριστης ποιότητας με συνολικές ποσότητες από 5 έως 8 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια (Tcf), ένα από τα ζητούμενα των αναλύσεων που θα πραγματοποιηθούν θα είναι αν τα κοιτάσματα «Glaucus-1 και 2 είναι αυτόνομα ή επικοινωνούν μεταξύ τους. Στην περίπτωση που τα δεδομένα δείξουν πως τα δύο κοιτάσματα λειτουργούν ως συγκοινωνούντα δοχεία, το στοιχείο αυτό θεωρείται θετικό στις κινήσεις που θα γίνουν και αφορούν πρώτιστα το κομμάτι της εκμετάλλευσης. Ένα άλλο στοιχείο που ενισχύει τους θετικούς συνειρμούς ως προς τα αποτελέσματα των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν στο «Glaucus-2» είναι και το γνωστό άναμμα της φλόγας. Της δοκιμής δηλαδή ανόδου του Φ.Α. στην επιφάνεια της θάλασσας. Η συγκεκριμένη διαδικασία πραγματοποιήθηκε και τα πρώτα συμπεράσματα κρίνονται ικανοποιητικά. Η αναχώρηση του βρετανικού γεωτρύπανου ουσιαστικά ολοκληρώνει τον φετινό προγραμματισμό εργασιών στο τεμάχιο 10. Ωστόσο, οι ερευνητικές εργασίες στο τεμάχιο 10 δεν πρέπει να θεωρούνται πως ολοκληρώθηκαν. Όπως είχε γράψει η «Κ», στους σχεδιασμούς της ExxonMobil είναι η πραγματοποίηση και άλλων ερευνητικών γεωτρήσεων εντός του ίδιου τεμαχίου σε άλλα σημεία, στα οποία πιστεύεται πως υπάρχει προοπτική. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η ExxonMobil θα επεκτείνει τις εργασίες της και στο τεμάχιο 5 που της παραχωρήθηκε από την κυβέρνηση. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες εντός του 2022 η εταιρεία θα προχωρήσει στη διεξαγωγή σεισμικών ερευνών, προετοιμάζοντας το έδαφος για ερευνητικές γεωτρήσεις.

Οι προοπτικές

Λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική εικόνα και των υπόλοιπων δραστηριοτήτων εντός της ΑΟΖ, η κοινοπραξία ExxonMobil – Qatar Petroleum διατηρεί ζεστές τις φιλοδοξίες της Λευκωσίας στα ενεργειακά. Η ενδεχόμενη ενίσχυση των ποσοτήτων που έχουν εντοπιστεί εντός του τεμαχίου 10, με νέα κοιτάσματα σε εμπορεύσιμη κατάσταση, ενδυναμώνει τις προοπτικές των χερσαίων υποδομών επεξεργασίας Φ.Α. (LNG), ιδιαίτερα σε περιβάλλον ενεργειακής κρίσης που πλήττει την Ευρώπη, ένεκα της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία και την επιτακτική ανάγκη για ανεξαρτητοποίηση από τους ρωσικούς ενεργειακούς πόρους. Βεβαίως στο κομμάτι ανέγερσης υποδομών επί κυπριακού εδάφους καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίσουν και άλλες ποσότητες Φ.Α. που ενδεχομένως να εντοπιστούν εντός της ΑΟΖ ή σε περιοχές που γειτνιάζουν με την κυπριακή ΑΟΖ.

Η παραπληροφόρηση εν καιρώ πολέμου

Πώς ενισχύθηκαν και πάλι τα fake news μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία – Ποια είναι τα κυρίαρχα πέντε αφηγήματα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο τραγικός ποιητής Αισχύλος έλεγε πως «στον πόλεμο το πρώτο θύμα είναι πάντα η αλήθεια». Κι όντως ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει καταστεί ήδη αποκαλυπτικός όσον αφορά την προπαγάνδα, την παραπληροφόρηση (disinformation) και τη διασπορά ψευδών ειδήσεων (fake news) στη δημόσια σφαίρα –ιδίως για την κοινή γνώμη στην Κύπρο και στην Ελλάδα. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, στις 24 Φεβρουαρίου, δημιούργησε ένα πρωτοφανές κύμα whataboutism (σ.σ. η προσπάθεια μετατόπισης από το γεγονός της ρωσικής εισβολής) που σάρωσε και σαρώνει τον δημόσιο πολιτικό λόγο, τις παρεμβάσεις κι αναλύσεις δημοσιογράφων και ακαδημαϊκών για τις εξελίξεις στο Ουκρανικό και, φυσικά, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Και παρά το γεγονός πως στον πόλεμο στην Ουκρανία, κάθε πλευρά, χειρίζεται, όπως σε κάθε πόλεμο, τα Μέσα προπαγάνδας και αντιπροπαγάνδας, τα κυρίαρχα αφηγήματα που προκύπτουν στον δημόσιο λόγο φωτογραφίζουν τη Ρωσία του Πούτιν έναντι της Δύσης και του Κιέβου ως προς τις εκστρατείες παραπληροφόρησης και διασποράς ψευδών ειδήσεων. Τάση που φαίνεται εμπειρικά αλλά και θεωρητικά να πιάνει το νήμα από εκεί που το άφησε τη διετία 2013-2015, με τα γεγονότα της Ουκρανίας αλλά και στα όσα είδαμε και διαβάσαμε για την πανδημία και τα εμβόλια τα τελευταία δύο χρόνια κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19.

Τα κυρίαρχα αφηγήματα

Μέχρι στιγμής, μετά από έναν μήνα πολέμου στην Ουκρανία, τα κυρίαρχα αφηγήματα παραπληροφόρησης που δείχνουν να προέρχονται από τη ρωσική πλευρά είναι σε μια γενική προσπάθεια τυποποίησής τους πέντε. Πάνω σε αυτούς τους βασικούς άξονες διακινούνται σειρά fake news αλλά και επιμέρους στοιχεία του δημοσίου διαλόγου.

• Η ad hominem επίθεση που εκτροχιάζει τη συζήτηση, η δολοφονία χαρακτήρων αλλά κι απλές τεχνικές επικοινωνίας όπως ο σαρκασμός ή η εξάντληση (σ.σ. στην πρώτη περίπτωση ένα troll, ζωντανό ή ψηφιακό απλώς υποβαθμίζει τη συζήτηση ενώ στη δεύτερη το σημείο εστίασης της συζήτησης ξεφεύγει από την πραγματική μεγάλη εικόνα και αναλώνεται σε τεχνικές λεπτομέρειες). Φυσικά, η κατανόηση των γενικών κατευθύνσεων των κυρίαρχων αφηγημάτων είναι περισσότερο ενδεικτική ως προς το πώς διαχωρίζεται η αλήθεια από το ψέμα. Και βοηθάει τόσο στον έλεγχο των γεγονότων όσο και στην επαλήθευσή τους.

• Η παρουσίαση του Κιέβου, της ηγεσίας του και της Ουκρανίας ως μιας νεοναζιστικής χώρας: Αποτελεί, ίσως, το ισχυρότερο επικοινωνιακό χαρτί της ρωσικής στρατηγικής διαχρονικά στην Ουκρανία μετά το 2013. Ακριβώς γιατί τέμνει οριζόντια όλο το φάσμα της ιδεολογικής προέλευσης των ανθρώπων και δη της Αριστεράς και των κομμάτων του συνταγματικού τόξου στην Ευρώπη. Βασίζεται φυσικά στην πραγματική ύπαρξη νεοναζιστικών, ιδεολογικά, παραστρατιωτικών σχηματισμών που μετά το 2014 αλλά και σήμερα μάχονται στην Ουκρανία. Είναι ωστόσο αληθές; Όχι, γιατί δεν είναι αντιπροσωπευτικό. Τα ακροδεξιά κόμματα, όπως το Svoboda, στην Ουκρανία μετά το 2019 έλαβαν μόλις 1 έδρα σε σύνολο 450 στο κοινοβούλιο της χώρας, ενώ ο πολιτικός βραχίονας της μεραρχίας Αζόν, το κόμμα National Corps, στις εκλογές του 2019 έλαβε μόλις 2,15% (315.530 ψήφοι από ένα εκλογικό σώμα σχεδόν 35 εκατ. ψηφοφόρων) ενώ στις προεδρικές, ο υποψήφιός του δεν κατέβηκε. Στην άμυνα της Ουκρανίας συμμετέχουν επίσης Εβραίοι και Μουσουλμάνοι μαχητές, άτομα της κοινότητας LGBT και αναρχικές, ιδεολογικά, ομάδες. Επίσης, ο Πρόεδρος της χώρας, Βολοντόμιρ Ζελένσκι είναι εβραϊκής καταγωγής.

• Η αποδόμηση του Προέδρου της χώρας ως «κωμικού» ή ως «ανθρώπου που εγκατέλειψε το Κιέβο» ή ως «ανεύθυνου ηγέτη που δεν συμβιβάζεται και σφαγιάζει τον λαό του»: Η αλήθεια είναι πως ο Ζελένσκι υπήρξε όντως ένας επαγγελματίας ηθοποιός. Κωμικός συγκεκριμένα. Εξελέγη ωστόσο με νόμιμες εκλογές, κι ακόμη κι αν είναι διεφθαρμένος ή αστείος ή και λαϊκιστής, όταν η χώρα του δέχθηκε εισβολή μετατράπηκε σε έναν ηγέτη για τον λαό του που δεν δίστασε να αντισταθεί, να μην εγκαταλείψει τη χώρα και να δείχνει χαρακτηριστικά statesman – και όχι ενός ανθρώπου που το έβαλε στα πόδια.

• Σενάρια πυρηνικού ολοκαυτώματος, Γ' ΠΠ και οι γενικές θεωρίες συνωμοσίας: Φυσικά, το ρίσκο της κλιμάκωσης στον άξονα Δύσης - Ρωσίας είναι εφικτό. Ωστόσο, τόσο η εμπειρία της (πυρηνικής) ισορροπίας του τρόμου στον Ψυχρό Πόλεμο όσο και οι περιφερειακές συγκρούσεις από το 1945-1991 όταν Δύση και Σοβιετική Ένωση συγκρούονταν διά αντιπροσώπων έδειξαν πως η πυρηνική αποτροπή λειτουργεί και πως Δύση και Ρωσία γνωρίζουν να αποκλιμακώσουν, αν συμβεί ένα ατύχημα που θα οδηγούσε σε γενικευμένο πόλεμο. Το αφήγημα, ωστόσο, επηρεάζει την κρίση της ορθολογιστικής ανάλυσης –ειδικά όταν υπεισέρχονται στη συζήτηση τεχνικές λεπτομέρειες όπως πχ.. τα θερμοβαρικά όπλα. Φυσικά, οι γενικευμένες θεωρίες συνωμοσίας όπως η ύπαρξη βιολογικών εργαστηρίων, «πουλιών» και πειραμάτων που διοχετεύτηκαν από ρωσικές πηγές στοχεύουν τις πλατιές μάζες των πολιτών που δύο χρόνια νωρίτερα συνέδεσαν την τεχνολογία 5G με τα εμβόλια και την πανδημία με διάφορα κέντρα εξουσίας, στο κλασικό μοτίβο αυτών των θεωριών. Δεν είναι τυχαίο πως ο φόβος του απλού μέσου πολίτη για τα εμβόλια έγινε, μόλις σε έναν μήνα, φόβος πολέμου με τους απολογητές της ρωσικής εισβολής να είναι συνήθως και υπέρμαχοι εναντίον των εμβολίων αλλά και θαυμαστές του Πούτιν, ως ηγέτη

• Η εργαλειοποίηση του προσφυγικού: Ο πόλεμος στην Ουκρανία δημιουργεί μια νέα προσφυγική κρίση στην Ε.Ε. η δημόσια συζήτηση της οποίας έχει ήδη διχάσει τα τελευταία χρόνια κυβερνήσεις και κοινωνία των πολιτών. Η κρίση του 2015/16 δημιουργήθηκε ωστόσο σε μεγάλο βαθμό, όταν η Ρωσία βομβάρδισε το Χαλέπι μετά την επέμβασή της στο Συριακό. Η δημιουργία μιας σύγκρισης μεταξύ του λευκού Ουκρανού χριστιανού πρόσφυγα και του μουσουλμάνου, αραβικής καταγωγής, μεταφέρει ένα debate που βολεύει το αφήγημα της Ρωσίας του Πούτιν στην καρδιά της Ευρώπης. Αλήθεια, πόσους πρόσφυγες από τη Μέση Ανατολή έχει δεχθεί μετά το 2011 η Ρωσία; Ερώτημα που συχνά δεν κυριαρχεί ούτε στα επιχειρήματα των ανθρώπων που βλέπουν το προσφυγικό ανθρωπιστικά αλλά ούτε και στις ακραίες, αντιμεταναστευτικές φωνές εντός των ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Το whataboutism δυστυχώς στην τρέχουσα κρίση με τον πόλεμο της Ουκρανίας δείχνει ξανά τα δόντια του και στον κυπριακό δημόσιο διάλογο με την αντιπαράθεση να γίνεται περισσότερο ένα πεδίο εσφαλμένων συμπερασμάτων έναντι μιας πραγματικής κατανόησης των εξελίξεων και των τεράστιων γεωπολιτικών μετακινήσεων που δημιουργεί ένας πρωτοφανής πόλεμος σαν αυτόν που βιώνουμε. Έρχεται όμως και να υπενθυμίσει και κάτι άλλο: Πως απέναντι στη ρωσική, συστηματική, προσπάθεια παραπληροφόρησης (ή ενίοτε της Δύσης) η καλύτερη άμυνα, πέραν της τεχνολογίας, αποτελεί το fact checking, ο έλεγχος των γεγονότων με ανοικτό πνεύμα και η δημοσίευση της αλήθειας. Όχι η περιχαράκωση στη λογοκρισία ή σε επιχειρήματα ιστορικού αντι-ρωσισμού ή αντι-αμερικανισμού στη βάση των ιδεολογικών αγκυλώσεων. Γιατί η παραπληροφόρηση δεν αφορά μόνο σε διεθνή κοσμοϊστορικά γεγονότα αλλά πρωτίστως στο πως οι ίδιοι, στις κοινωνίες μας, συζητούμε δημοσίως και πώς χειριζόμαστε την επικοινωνία και τον ορθό λόγο στο πως διαφωνούμε ή συνθέτουμε σε καθημερινό επίπεδο. Λιγότερη προπαγάνδα, ποιοτικότερη πληροφόρηση και ευκολότερος εντοπισμός του ψεύδους από το γεγονός στην Κύπρο, σημαίνει περισσότερη και ποιοτικότερη δημοκρατία. Ας ξεκινήσουμε λοιπόν από τους εαυτούς μας.

Κιέβο και Μόσχα επιδίδονται σε πληροφοριακούς πολέμους για τη σύγκρουση, με τη δεύτερη να διαμορφώνει τα κυρίαρχα αφηγήματα.

Τα κυρίαρχα αφηγήματα που προκύπτουν στον δημόσιο λόγο φωτογραφίζουν τη Ρωσία του Πούτιν έναντι της Δύσης και του Κιέβου ως προς τις εκστρατείες παραπληροφόρησης και διασποράς ψευδών ειδήσεων.

Η περίπτωση της Κύπρου

Στην Κύπρο, όπως και στην Ελλάδα, το ιδεολογικό πλαίσιο πρόσληψης των αφηγημάτων παραπληροφόρησης κυριαρχεί στα επιχειρήματα των απολογητών της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία όπου παρατηρείται το παράδοξο της ιδεολογικής ταύτισης μεταξύ υποστηρικτών της Αριστεράς ή του... Τραμπ, συνωμοσιολόγων κι εκπροσώπων της πιο συντηρητικής ή (άκρας) Δεξιάς με έναν πολιτικό σαν τον Πούτιν. Τόσο η ιστορική εμπειρία στον ελληνόφωνο χώρο όσο και η προσήλωση στον κυπριακό συντηρητισμό δημιουργούν προσλήψεις προς την ίδια κατεύθυνση όσο αντιφατική κι αν είναι η ιδεολογική τους αφετηρία. Φυσικά, το κυρίαρχο επιχείρημα παραμένει η επεμβατική εξωτερική πολιτική της Δύσης στη Μέση Ανατολή ή η συμμετοχή του ΝΑΤΟ σε βομβαρδισμούς, όπως στη Γιουγκοσλαβία το 1999. Ωστόσο, αυτό δεν αναιρεί, ούτε αιτιολογεί την τήρηση ίσων αποστάσεων στοιχειοθετώντας μάλιστα τον ορισμό του whataboutism –ως επιχειρηματολογία αποπροσανατολισμού στη λογική της μομφής, στην αντίθετη άποψη, για υποκρισία (σ.σ. το λατινικό Tu quoque, δηλαδή «κι εσύ επίσης»). Ένα μεγάλο μέρος επίσης της γνωστικής ασυμφωνίας στην Κύπρο προέρχεται αναπόφευκτα από την εμπειρία της τουρκικής εισβολής το 1974 και του τεράστιου τραύματος που έχει αφήσει διαχρονικά:

• Ως προς την ευθύνη του ποιος την προκάλεσε (η Δύση, η Χούντα, ο Μακάριος, η Τουρκία, οι Τουρκοκύπριοι, η απεμπόληση της Ένωσης ως ιδέας, κ.ο.κ.) που αποτελεί πάντα ένα πεδίο ιδεολογικής αντιπαράθεσης παρά ψύχραιμης ιστορικής αποτίμησης του τι, πραγματικά, συνέβη στην Κύπρο –και κυριότερα αυτοκριτικής και για λάθη ή παραλείψεις της ε/κ ηγεσίας και κοινότητας.

• Ως προς την πρόσληψη όλων των διεθνών εξελίξεων μέσα από το πρίσμα της ομφαλοσκόπησης στο Κυπριακό. Πεδίο στο οποίο εγείρονται οι συζητήσεις για τις κυρώσεις στην Τουρκία Vs της κυρώσεις στη Ρωσία κάθε φορά που η κρίση Δύσης -Ρωσίας και η επιθετικότητα της δεύτερης δοκιμάζει το διεθνές σύστημα ή κάθε φορά που αναλύεται ο αναθεωρητισμός της Τουρκίας υπό το βάρος των τετελεσμένων της Τουρκίας στο Κυπριακό ως προς την κατοχή ή τα τελευταία χρόνια (έκνομες γεωτρήσεις, Βαρώσι, κ.λπ.)

Ένα μεγάλο μέρος της γνωστικής ασυμφωνίας στην Κύπρο προέρχεται αναπόφευκτα από την εμπειρία της τουρκικής εισβολής του 1974.

• Ως προς την κατανόηση, ιστορικά, διεθνοπολιτικά και ιδεολογικά της αυτοκρατορικής Ρωσίας, της Σοβιετικής Ένωσης και της Ρωσίας μετά το 1991 σε σχέση με την ανατολική Μεσόγειο αλλά και με την ίδια την Κύπρο και τον ρόλο της στο Κυπριακό, καθώς και το αποτύπωμα των διμερών σχέσεων τις τελευταίες δεκαετίες, με έμφαση στην οικονομία.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Επεα πτερόεντα

Αν κάποιος χωρίς γνώση για την Κύπρο παρακολουθούσε το Ανώτατο Συμβούλιο του ΔΗΣΥ, σίγουρα δεν θα μπορούσε να φανταστεί την πραγματική εικόνα της κυπριακής κοινωνίας. Μιας κοινωνίας που φτωχοποιείται, με τις δυνατότητές της να συρρικνώνονται, όπου το κράτος αδυνατεί να παρέχει βασικές υπηρεσίες στους πολίτες, καταστρέφει το περιβάλλον, ενώ έχει πληγεί η αξιοπιστία του διεθνώς.

Σ' αυτό το σκηνικό, ο κ. Νεοφύτου επιλέγει να παρουσιάζει τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη ως επιτυχημένη και τον εαυτό του ως συνεχιστή της, χωρίς διαφοροποίηση. Δεν θα μπορούσε εξάλλου να διαφοροποιηθεί, αφού χρειάζεται τη στήριξη του ΠτΔ για τη συσπείρωση του κόμματος γύρω του. Στην πορεία αυτό ίσως και να αποδειχθεί δίκοπο μαχαίρι, αλλά μένει να φανεί. Προς το παρόν και εν τη απουσία αντιπολιτευτικών υποψηφίων, ο κ. Νεοφύτου έχει την ευχέρεια κινήσεων. Έχει όμως μπροστά του και έναν προεκλογικό μέσα στο κόμμα του και αν κρίνουμε από το τι ειπώθηκε στο συμβούλιο, εκεί εστιάζει τώρα. Επί της ουσίας όσων λέχθηκαν, που φανερώνουν τον τρόπο αντιμετώπισης της προεκλογικής, θα εστιάσω κυρίως στην αναφορά του κ. Νεοφύτου στην «Κύπρο των Τριών Άλφα: Ασφάλεια, Ανάπτυξη, Αλληλεγγύη».

Ασφάλεια. Το αίσθημα ασφάλειας του πολίτη καθορίζεται και από τον βαθμό εμπιστοσύνης στους θεσμούς, στο κράτος δικαίου, στις αστυνομικές αρχές. Σήμερα, οι θεσμοί όχι μόνο υπολειτουργούν και καταρρέουν αλλά στην περίπτωση της αστυνομίας έχουν στραφεί ενάντια στον πολίτη και στους κοινωνικά ευάλωτους.

Ανάπτυξη. Τόσα χρόνια μετά και η οικονομική ανάπτυξη βασίζεται κυρίως σε συγκεκριμένους τομείς, και εν πολλοίς σε μη βιώσιμους και ευκαιριακούς τρόπους ανάπτυξης, όπως ο κατασκευαστικός τομέας. Ο πανικός για την απώλεια τουρισμού ελέω του πολέμου στην Ουκρανία δεικνύει και τη μη βιωσιμότητα του οικονομικού μοντέλου. Ανάπτυξη όμως βρίσκεται και μέσα από τον πολιτισμό, αλλά μόνο ως αστείο θα περνούσε αυτό από το μυαλό των κυβερνώντων.

Αλληλεγγύη. Η έννοια της αλληλεγγύης ευτελίζεται, όταν γίνεται σύνθημα στα χείλη των συνεχιστών μιας κυβέρνησης που άφησε μια ετοιμόγεννη μάνα στο παγκάκι και έδιωξε το θηλάζον μωρό της. Που δημιούργησε κλειστές δομές για αιτητές ασύλου, που στήνει ντροπιαστικά επικοινωνιακά τεχνάσματα για να απαντήσει στις επικρίσεις, ενώ αδιαφορεί απέναντι σε ασυνόδευτους ανήλικους και διαχωρίζει τους πρόσφυγες ανάλογα με το χρώμα τους.

Συνάμα, και τα τρία Άλφα τα οποία ευαγγελίζεται ο κ. Νεοφύτου επηρεάζονται σημαντικά από το άλυτο κυπριακό πρόβλημα και το ολοένα δυσχερέστερο στάτους κβο. Η υποτίμηση του θέματος στο συμβούλιο και η απουσία της όποιας αναφοράς ή ανοίγματος στην τουρκοκυπριακή κοινότητα καταδεικνύουν την αδυναμία του κ. Νεοφύτου να αντιληφθεί ένα από τα σημαντικότερα διακυβεύματα της επόμενης πενταετίας. Εξάλλου, στην ομιλία του ο κ. Νεοφύτου αναφέρθηκε στην κυπριακή επικράτεια «από τον Ακάμα έως τον Απόστολο Ανδρέα». Είναι όμως το δικό του σχήμα που έβαλε συρματοπλέγματα στην πράσινη γραμμή, τη χειρίζεται ως εξωτερικό σύνορο και αναγκάζει την Ε.Ε. να του υπενθυμίζει ότι δεν είναι.

Ο κ. Νεοφύτου αναφέρθηκε και σε πέντε μεγάλες αλλαγές ενώ έδειξε να αντιλαμβάνεται τις κοινωνικοοικονομικές ανησυχίες των νέων. Η δυνατότητά του όμως να διεισδύσει σε αυτό το ακροατήριο, πέρα από τους αλαλάζοντες κομματικούς νέους, είναι προς το παρόν αμφίβολη. Εξάλλου, η ευημερία και οι συνθήκες ζωής των νέων συνδέονται με το ευρύτερο βιοτικό επίπεδο στη χώρα. Η απουσία ολιστικού σχεδιασμού και οράματος σε αυτό το πλαίσιο, δυσχεραίνει τη δυνατότητα του κ. Νεοφύτου να πείσει.

Οι αναφορές στην πολιτική συμφωνία όμως εγείρουν ακόμα ένα ζήτημα. Αν ανατρέξει κανείς στις προεκλογικές προτάσεις του ΠτΔ το 2018, βρίσκει αρκετές ομοιότητες με τις αλλαγές που προτείνει σήμερα ο κ. Νεοφύτου. Η ψηφιοποίηση του κράτους, το ολοήμερο σχολείο, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η στήριξη στην οικογένεια, η προσφυγική πολιτική, ήταν μέρος και της τότε καμπάνιας. Πριν λοιπόν να ανακοινώνονται πομπωδώς οι αλλαγές, δεν πρέπει οι ίδιοι να εξηγήσουν, γιατί δεν υλοποιήθηκαν ήδη, αφού τις είχαν υποσχεθεί, και αν ξεκίνησαν, γιατί δεν ολοκληρώθηκαν;

Όλα αυτά φανερώνουν το χάσμα μεταξύ λόγων και πράξεων και ενισχύουν την έλλειψη αξιοπιστίας των κυβερνώντων. Οι πολιτικές τους διακηρύξεις φαντάζουν ως «σημαίες ευκαιρίας» χάριν εξουσίας. Όσα έχουμε δει μέχρι τώρα δεν μας αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας ότι υπάρχει η διάθεση αλλαγής. Όσο ρωτούν «τι να αλλάξει;», τόσο θα αδυνατούν να πείσουν για τις προθέσεις τους σ' ένα ολοένα και πιο αβέβαιο και ασταθές περιβάλλον. Εν τη ελλείψει άλλων επιλογών, μπορεί να επιβιώνουν, με σταθερό όμως θύμα το κράτος δικαίου, την πολιτική αξιοπιστία και εν τέλει τη δημοκρατία.

Η κα Ανδρομάχη Σοφοκλέους είναι πολιτική αναλύτρια.

Πιέσεις για ολοκλήρωση νέας δικαιοσύνης

Έντονες ανησυχίες οργανώσεων και φορέων η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος να παραπεμφθεί στις ελληνικές καλένδες

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η ολοκλήρωση των αλλαγών στην τοπική αυτοδιοίκηση υπό άλλες περιστάσεις θα μπορούσε να δημιουργήσει μια δυναμική, η οποία θα επιδρούσε θετικά και σε άλλες εκκρεμότητες που υπάρχουν ενώπιον της Βουλής και αφορούν εξίσου σημαντικές προσπάθειες, εφάμιλλες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Μια τέτοια εκκρεμότητα αφορά την δικαιοσύνη, η εικόνα της οποίας τα τελευταία χρόνια περιγράφεται με τα πλέον μελανά χρώματα, εντός και εκτός Κύπρου. Εκθέσεις διεθνών οργανισμών, αλλά και εμπειρογνωμόνων, συνεχίζουν να εκθέτουν την Κύπρο και το δικαστικό της σύστημα, εν μέσω μάλιστα ισχυρών αντιστάσεων για τις προωθούμενες αλλαγές σε βαθμό μάλιστα που να εκφράζονται σοβαρές ανησυχίες για κατάρρευση του δικαστικού συστήματος. Εν αντιθέσει με την τοπική αυτοδιοίκηση όπου τα κόμματα, η κυβέρνηση αλλά και οι τοπικές κοινωνίες εστίασαν στη μεγάλη εικόνα, πετυχαίνοντας να παραμερίσουν τοπικιστικές νοοτροπίες και αντιλήψεις δεν συμβαίνει το ίδιο με τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού της δικαιοσύνης. Τα κυβερνητικά νομοσχέδια τα οποία πραγματοποιούν βαθιές τομές στη λειτουργία των δικαστηρίων και την απονομή δικαιοσύνης, σχοινοβατούν μεταξύ υπουργείου Δικαιοσύνης και Βουλής από το 2019. Οι προσπάθειες τριών υπουργών, Ιωνά Νικολάου, Γιώργου Σαββίδη και Έμιλυς Γιολίτη, να ξεκολλήσει και να ολοκληρωθεί η μεταρρύθμιση απέβησαν άκαρπες. Η στασιμότητα που παρατηρείται, κατά πολλούς, εξανεμίζει τις όποιες ελπίδες για ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης πριν από τις προεδρικές του 2023. Μια εξέλιξη καταστροφική όπως υποστηρίζουν επαγγελματικές ομάδες, αλλά και απλοί πολίτες, οι οποίοι φθάνουν στο σημείο να συνασπιστούν προκειμένου να κάμψουν τις αντιστάσεις που εκδηλώνονται για ματαίωση της μεταρρύθμισης ή επιφανειακών αλλαγών.

Ο Μιχάλης Σαρρής επικαλείται διεθνείς εκθέσεις ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο, οι οποίες διαπιστώνουν ως αρνητικούς παράγοντες τη Δικαιοσύνη, τη δυσλειτουργία του κράτους, τη διαφθορά και την παιδεία.

Ως άμεσης προτεραιότητας θεωρείται η εκδίκαση χιλιάδων καθυστερημένων υποθέσεων, η αλλαγή του πλαισίου των εφέσεων και ο τερματισμός των μακροχρόνιων ακροάσεων με συχνές διακοπές.

Πιέσεις πολιτών

Πέρα από τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο που τελευταία προειδοποίησε για κατάρρευση της δικαιοσύνης, εάν δεν ολοκληρωθούν τάχιστα οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, το τελευταίο διάστημα παρατηρείται μια έντονη κινητικότητα και σε κοινωνικό επίπεδο για επιτάχυνση των αλλαγών. Μια τέτοια προσπάθεια καταβάλλεται από τον Σύνδεσμο για Επιτάχυνση Απονομής Δικαιοσύνης (ΣΕΑΔ), ο οποίος υφίσταται από το 2018 και απαρτίζεται από ενεργούς πολίτες διαφόρων επαγγελματικών ομάδων. Ο Μιχάλης Σαρρής υπουργός Οικονομικών για πολλά χρόνια λαμβάνει μέρος στην προσπάθεια προκειμένου η Βουλή να ολοκληρώσει τις αλλαγές στο δικαστικό σύστημα. Ο κ. Σαρρής μίλησε στην «Κ», θέτοντας τον βασικό στόχο του συνδέσμου υπό το πρίσμα «Δικαιοσύνη που καθυστερεί είναι Δικαιοσύνη που δεν αποδίδεται». Ο ΣΕΑΔ κατά τον κ. Σαρρή θεωρεί πως η μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης έχει περιπέσει σε αδράνεια με ορατό τον κίνδυνο να μην ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος της θητείας της παρούσας κυβέρνησης.

Η εικόνα της Κύπρου

Ο κ. Σαρρής ένεκα και της πολύχρονης παρουσίας του στο τιμόνι του υπουργείου Οικονομικών προτάσσει τον αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία, τις επενδύσεις και το κράτος δικαίου. Υπενθυμίζοντας πως οι αλλαγές αποτελούν μνημονιακή υποχρέωση της Κύπρου αλλά και προϋπόθεση για άντληση οικονομικών πόρων από Ε.Ε., βάζει στο τραπέζι την εθνική, όπως χαρακτηρίζει, υποχρέωση όλων να παραμερίσουν τις επιμέρους διαφορές τους και να τερματίσουν την απαράδεκτη εικόνα με τις χιλιάδες καθυστερημένες υποθέσεις ενώπιον των δικαστηρίων από το 2013 και μετά.

«Πρέπει να δούμε το κοινό συμφέρον και δεν πρέπει να χάσουμε το 2022 και να μην γίνει τίποτα» τονίζει ο κ. Σαρρής. Ο Σύνδεσμος εκφράζει φόβους πως εάν δεν γίνει κάτι άμεσα η μεταρρύθμιση θα σκαλώσει στα γρανάζια της προεκλογικής περιόδου με τα κόμματα να είναι ευάλωτα σε πιέσεις επαγγελματικών ομάδων που αντιδρούν στις προτεινόμενες αλλαγές. «Η πίεση η δική μας είναι προς τα κόμματα τα οποία θα πρέπει να αφήσουν κατά μέρος τις πιέσεις από ειδικά συμφέροντα και να πρυτανεύσει το συμφέρον του πολίτη». Ο Σύνδεσμος θεωρεί άμεσης προτεραιότητας την επίλυση του προβλήματος με τις καθυστερημένες υποθέσεις, πέραν των 12.000 κατά τις δικές του εκτιμήσεις, αλλαγή του πλαισίου των εφέσεων, καθώς και την ολοκλήρωση εκδίκασης των υποθέσεων με τερματισμό της πρακτικής των μακροχρόνων διακοπών στην ακρόαση των υποθέσεων.

Τα ειδικά συμφέροντα

Τα ειδικά συμφέροντα στα οποία αναφέρθηκε ο κ. Σαρρής εντοπίζονται κυρίως προς την πλευρά μερίδας δικηγορικών γραφείων, αλλά και σε διαφωνίες εντός του δικαστικού συστήματος. Το παζλ συμπληρώνουν τα κόμματα κάποια από τα οποία φαίνεται να διαφωνούν με τις προτεινόμενες αλλαγές. Αποτέλεσμα της κωλυσιεργίας που παρατηρείται είναι η Κύπρος να βρίσκεται διαρκώς στο στόχαστρο διεθνών οργανισμών, όπως η επιτροπή GRECO του Συμβουλίου της Ευρώπης, με δυσμενείς αναφορές στις ετήσιες αξιολογήσεις. Το έργο που έχει επιτελεσθεί στην ετοιμασία του πακέτου νομοσχεδίων βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο από το 2019 και επί υπουργίας Ιωνά Νικολάου Τα νομοσχέδια προβλέπουν τον διαχωρισμό του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τη λειτουργία Συνταγματικού Δικαστηρίου, τη διεύρυνση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, τη δημιουργία Δευτεροβάθμιου Δικαστικού Συμβουλίου που θα ασκεί ακυρωτικό έλεγχο επί των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, τη δημιουργία νέου Εφετείου και τη δημιουργία Γνωμοδοτικού Δικαστικού Συμβουλίου. Τα κόμματα συγκλίνουν όπως συνεχιστεί η συζήτηση στα θέματα που καταγράφονται διαφωνίες και τα υπόλοιπα, στα οποία έχει επέλθει συμφωνία, να προωθηθούν προς ψήφιση.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΝΙΚΟΥ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ**

Πόλεμος και Σύνταγμα

«Η κυριαρχία του έθνους μας πρέπει να είναι απεριόριστη»
ΒΛ. ΠΟΥΤΙΝ, 15/1/2020
[Αναγγέλλοντας την αναθεώρηση του ρωσικού Συντάγματος]

Με το σημερινό σημείωμά μου θέλω να δείξω γιατί η απρόκλητη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία συνδέεται με το Σύνταγμά της. Και γιατί οι βάρβαρες επιθέσεις στη Μαριούπολη, το Κίεβο και τις άλλες μαρτυρικές ουκρανικές πόλεις δεν θα είχαν διαταχθεί τόσο αβασάνιστα από τον Πούτιν αν η Ρωσία είχε ένα Σύνταγμα ισορροπημένο, με κατοχύρωση της διάκρισης των εξουσιών, με θεσμικά αντίβαρα και με αναγνώριση του κράτους δικαίου.

Στις μέρες μας, οι πιο έγκριτοι ιστορικοί συμφωνούν ότι, για πρώτη φορά στην Ιστορία του ανθρώπινου γένους, οι πόλεμοι είναι τόσο σπάνιοι. Ποτέ άλλοτε η ανθρωπότητα, σε όλα τα μήκη και πλάτη, δεν κατα-δίκαζε τόσο «κάθετα» όσο σήμερα τον πόλεμο και την προσφυγή στη βία για την επίλυση των διαφορών, τόσο μεταξύ των κρατών όσο και στο εσωτερικό των επί μέρους χωρών. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι λαοί απεχθάνονται τους πολέμους και αποδοκιμάζουν όσους ηγέτες χρησιμοποιούν τις ένοπλες δυνάμεις των χωρών τους για λόγους άλλους εκτός από την άμυνα της πατρίδας τους, όταν αυτή πραγματικά απειλείται. Ποτέ άλλοτε οι πόλεμοι, διακρατικοί και εμφύλιοι, δεν ταυτίζονταν από τους λαούς με το απόλυτο «κακό», το οποίο θα πρέπει πάση θυσία να εξοβελίζεται. Κοντολογίς, οι άδικοι πόλεμοι –και ειδικά οι επιθετικοί– θεωρούνται σήμερα σχεδόν παντού παράνομοι, όποιοι και αν είναι οι λόγοι που επικαλούνται οι εμπνευστές τους για να τους δικαιολογήσουν. Κάτω από αυτές τις συνθήκες πιστεύω ότι πόλεμοι όπως αυτός που διεξάγεται σήμερα στην Ουκρανία δεν θα μπορούσαν να διεξαχθούν απρόσκοπτα από ηγέτες οι οποίοι δεν είναι υποχρεωμένοι να λογοδοτήσουν, ούτε λογοδοτούν για τις πράξεις και τις παραλείψεις τους. Και με το ρήμα «λογοδοτούν» εννοώ κάτι πολύ απλό: ότι νομικά οφείλουν να εξηγήσουν γιατί ενήργησαν όπως ενήργησαν σε ένα αντιπροσωπευτικό σώμα, μια Βουλή, ελεύθερα και ανόθευτα εκλεγμένη, η οποία έχει νομικά τη δυνατότητα να τους ανακαλέσει.

Ετσι, δεν θεωρώ διόλου τυχαίο ότι ο Πούτιν το 2020 και ο Λουκασένκο μόλις προ μηνός αναθεώρησαν το Σύνταγμα των χωρών τους για να προβλέψουν για τους εαυτούς τους όχι απλή, αλλά ισόβια ασυλία, δηλαδή ακαταδίωκτο για όσο ζουν! Με άλλα λόγια, στην εποχή μας, άδικοι πόλεμοι διεξάγονται μόνον από ηγέτες που περιφρονούν τους λαούς τους, από ηγέτες που αναζητούν νομιμοποίηση όχι μέσω εκλογών, αλλά «συνομιλώντας με την Ιστορία». Συντάγματα σαν το ρωσικό, τα οποία στο πεδίο της άμυνας, της ασφάλειας και της εξωτερικής πολιτικής αναγνωρίζουν ανέλεγκτη εξουσία στον αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας –τέτοιο, θυμίζω, ήταν το παπαδοπουλικό του 1973 και το τουρκικό σήμερα–, θα έλεγε κανείς ότι δεν του επιτρέπουν απλώς, αλλά τον εξωθούν να καταχραστεί τις εξουσίες του. Δεν φτάνω να υποστηρίξω ότι θα πρέπει οπωσδήποτε τον πόλεμο να τον κηρύσσει το Κοινοβούλιο, όπως προβλέπει το αμερικανικό Σύνταγμα· διατείνομαι απλώς ότι για τη λήψη μιας τόσο σημαντικής απόφασης η εκτελεστική εξουσία πρέπει να λογοδοτεί.

Πέρα από τη λογοδοσία της εκτελεστικής εξουσίας, πιστεύω ότι αλάνθαστο κριτήριο για να κρίνει κανείς αν ένα Σύνταγμα εξωθεί αυταρχικούς ηγέτες σε άδικο πόλεμο είναι το αν προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις για την ανάδειξη του νομοθετικού σώματος με ελεύθερες και ανόθευτες εκλογές. Εθνοσυνελεύσεις που δεν αντικατοπτρίζουν τη βούληση του λαού δεν μπορούν να ισοσταθμίσουν την υπεροχή της εκτελεστικής εξουσίας. Λειτουργούν, τουναντίον, ως «επικυρωτές» των αποφάσεων της τελευταίας και, στην πράξη, καλύπτουν τις αυθαιρεσίες της.

Δίχως άλλο, τα δύο κριτήρια που προτείνω, δηλαδή η λογοδοσία της εκτελεστικής εξουσίας και η εντιμότητα των εκλογικών διαδικασιών, δεν αρκούν από μόνα τους για τον χαρακτηρισμό μιας χώρας ως αυθεντικής δημοκρατίας. Αποτελούν ωστόσο σπουδαίες ενδείξεις για την ποιότητα των υπόλοιπων θεσμών της, όπως για παράδειγμα η δικαιοσύνη, η ανεξαρτησία της οποίας είναι η σπουδαιότερη εγγύηση του κράτους δικαίου.

Δεν φιλοδοξώ να δείξω εδώ ποιους σκοπούς πρέπει να υπηρετούν στις μέρες μας τα Συντάγματα. Θέλησα απλώς να προτείνω δύο χειροπιαστά εργαλεία, δύο κριτήρια, τα οποία, πίσω από τις πανηγυρικές διακηρύξεις και τα μεγάλα λόγια που χρησιμοποιούν όλα τα σύγχρονα Συντάγματα, βοηθούν να αντιληφθούμε την ουσία της δημοκρατικής διακυβέρνησης. Και τούτο χωρίς να παρασυρόμαστε από τα ωραία λόγια και τις ανέξοδες διακηρύξεις που χρησιμοποιούν όλα τα Συντάγματα στις μέρες μας, αλλά με όρους, όπως θα έλεγε ο Τζουζέπε Σαρτόρι, συνταγματικής μηχανικής. Για να θυμίσω εδώ μιαν εμβληματική φράση του Καρλ Πόπερ (1945), το ζήτημα είναι «να καταστρώνουμε τους πολιτικούς θεσμούς έτσι ώστε να εμποδίζονται κακοί ή ανίκανοι ηγέτες να κάνουν υπέρμετρο κακό».

Συμπερασματικά: ο πόλεμος της Ουκρανίας δείχνει, όπως πιστεύω, ότι τα εργαλεία του Συνταγματικού Δικαίου, αν είναι αποτελεσματικά διαρθρωμένα, μπορούν να αποτρέψουν ακόμη και τον πόλεμο.

Ο κ. Ν. Κ. Αλιβιζάτος είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείνετε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Available on the App Store

Google Play

Σε ένα παρατεταμένο αδιέξοδο

Γιατί η αντιπολίτευση έχει μείνει χωρίς εφεδρείες και ποιο είναι το σχέδιο β΄ για ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Αν το 2003, ο Τάσσος Παπαδόπουλος κατάφερε να εκλεγεί πανηγυρικά από την πρώτη Κυριακή αυτό δεν οφειλόταν αποκλειστικά στη διάσπαση του Δημοκρατικού Συναγερμού με τις παράλληλες υποψηφιότητες των Κληρίδη και Μαρκίδη. Είχε στηθεί από νωρίς ένα αρραγές μέτωπο στην αντιπολίτευση, με συμμαχίες εντός της Βουλής, συνεργασίες για την εκλογή δημάρχων στους μεγάλους δήμους, ενώ η εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια στην προεδρία της Βουλής υπήρξε καταλυτική στο να οδηγηθούν τα τρία κόμματα συσπειρωμένα στις προεδρικές εκλογές. Αν λοιπόν τότε ΑΚΕΛ - ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ κατάφεραν να παραμερίσουν τις διαφωνίες του παρελθόντος, για ποιο λόγο σήμερα παρουσιάζονται ως μια διαλυμένη παρέλαση; Οι λόγοι σίγουρα ποικίλουν. Άλλη η κυπριακή κοινωνία του 2003, άλλη η σημερινή, άλλοι οι δεσμοί ψηφοφόρων με τα κόμματα και σίγουρα άλλα τα διακυβεύματα. Το βασικό

Η περίπτωση Χρίστου Πατσαλίδη, η δυσφορία και το ενδεχόμενο επαναφοράς της υποψηφιότητας Νικόλα.

όμως είναι πως τότε τα κόμματα είχαν αντιληφθεί ότι ο μόνος δρόμος για την εξουσία περνούσε μέσα από το κτίσιμο ενός δυνατού αντιπολιτευτικού μπλοκ. Ένα μπλοκ που κτίστηκε προσεκτικά, προϋπέθετε σίγουρα υπερβάσεις και είχε ως κύριο στόχο την αλλαγή της εξουσίας. Σήμερα τα κόμματα της αντιπολίτευσης έχουν επαναλάβει πολλές φορές το σύνθημα της αλλαγής, όμως το πόσο το εννοούν αμφισβητείται από πολλούς. Η ήττα έφερε εσωστρέφεια στα δύο κόμματα, η σύσταση μετώπου άργησε πολύ, το μπάχαλο στη διαδικασία εκλογής προέδρου της Βουλής ενίσχυσε την καχυποψία, ενώ η απόφαση για αναβολή των δημοτικών εκλογών τείνει να καταστεί καταστροφική για το εσωτερικό των δύο κομμάτων. Οι μέχρι τώρα κινήσεις, τα ονόματα που δίνουν, παίρνουν και καίγονται καταδεικνύουν τις δυσκολίες, τις διαφωνίες και το ενδεχόμενο ναυάγιο να βρίσκεται προ των πυλών.

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος παρουσιάζεται ως ένας πρόεδρος υπό ομηρεία, δεδομένου ότι στελέχη του κόμματός του έχουν κλείσει ήδη συμφωνίες με τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Ο Στέφανος Στεφάνου έχει να διαχειριστεί τον κίνδυνο αποκλεισμού από τον β΄ γύρο και αυτό αποτελεί το χειρότερο σενάριο και για το μέλλον του κόμματος αλλά και για το δικό του.

Ενας πρόεδρος υπό ομηρία

«Το ΔΗΚΟ έχει εναλλακτική, αν ναυαγήσει η συνεργασία με το ΑΚΕΛ», λένε στελέχη, δείχνοντας προς την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Μία υποψηφιότητα που όπως σημειώνουν θα βοηθήσει:

• Στη συνοχή του κόμματος.

• Στο να κρυφτούν πίσω από την υποψηφιότητά του τα κουτσουρεμένα ποσοστά του κόμματος και

• στην πολύ πιθανή νίκη.

Κομματική συνοχή, καθώς όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» μία σειρά στελεχών έχει ήδη εκφράσει δημοσίως την ανάγκη στήριξης του Νίκου Χριστοδουλίδη. Κάποιοι εξ αυτών βρίσκονται σε συχνή ή ακόμα και καθημερινή επικοινωνία μαζί του. Τον στηρίζουν ανεπίσημα το οργανωτικό του ΔΗΚΟ, οι βουλευτές, Σενέκκης, Κουλίας, Μυλωνάς, Σαββίδης, όμως το πιο ενδιαφέρον είναι η σχέση που έχει ήδη κτίσει με τον στενό συνεργάτη του Νικόλα Παπαδόπουλου και γ.γ. του ΔΗΚΟ Άθω Αντωνιάδη. Όπως υποστηρίζουν, ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι πλήρως αποδεκτός στο ΔΗΚΟϊκό ακροατήριο και αυτό επιβεβαιώνεται άλλωστε από τη δημοσκόπηση της «Κ» που δημοσιοποιήθηκε την περασμένη Κυριακή. Με αυτό τον τρόπο όπως λένε θα αποφευχθούν και οι ανταρσίες στελεχών που βρίσκονται με το ένα πόδι εκτός –όπως η περίπτωση Μυλωνά– αλλά και η πιθανότητα μιας ακόμη ήττας.

Πόσο όμως λογικό είναι στελέχη να μιλούν απευθείας με υποψήφιο για την προεδρία, ο οποίος δηλώνει συναγερμικός, την ίδια στιγμή που ο πρόεδρος του κόμματος επιχειρεί να καταλήξει σε κοινή υποψηφιότητα με την αντιπολίτευση; Αυτή η παραφωνία εντός ΔΗΚΟ, που για πολλούς θεωρείται και το εκβιαστικό χαρτί, στέλνει παράλληλα στο ΑΚΕΛ το μήνυμα πως δεν είναι αξιόπιστος συνομιλητής. Καταδεικνύει και τη δυσκολία του Νικόλα Παπαδόπουλου, καθώς δεν έχει ακριβώς το πάνω χέρι στην υπόθεση, αλλά τείνει να συρθεί στην υποψηφιότητα του τέως υπουργού Εξωτερικών.

Και λέμε να συρθεί δεδομένου ότι ο ίδιος δεν είναι ένθερμος υποστηρικτής του, καθώς η παρουσία του στο πολιτικό σκηνικό ενδέχεται να διεμβολίσει και το κόμμα του, αλλά και να τον καταστήσει ηγέτη του ενδιάμεσου χώρου, που πάντα επεδίωκε να γίνει ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει άλλωστε πολύ υψηλά ποσοστά αποδοχής σε όλα τα κόμματα του χώρου και αυτό δημιουργεί νέα δεδομένα. Η εκτίμηση του στενού περιβάλλοντος του Νικόλα είναι πως το ΔΗΚΟ μπορεί να σωθεί την επομένη των εκλογών, αλλά θα έχει ζητήματα επιβίωσης μακροπρόθεσμα. Το ίδιο θα ισχύσει και προσωπικά για το μέλλον του Νικόλα Παπαδόπουλου, αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης εκλεγεί με τη στήριξή του.

Σε ένα περιβάλλον που πλέον δεν ελέγχει ο Νικόλας Παπαδόπουλος, λόγω των συνεχόμενων ηττών, των κακών οικονομικών του κόμματος αλλά και των διαφορετικών προσωπικών ατζεντών, έθεσε το χαρτί της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου. Η ίδια άλλωστε πίεσε ιδιαίτερα το τελευταίο διάστημα να μπει στο τραπέζι το όνομά της, ενώ είχε εκφράσει και τη δυσαρέσκειά της όταν δεν προτάθηκε από το κόμμα της για την προεδρία της Βουλής. Για τον Νικόλα Παπαδόπουλο ήταν μία επιλογή που θα μπορούσε να οδηγήσει στη συνοχή του κόμματος, καθώς το δικό του όνομα και λιγότερο αυτό της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου θα μπορούσε να κρατήσει στελέχη κοντά. Οι διαφωνίες φάνηκαν εντός της Γραμματείας, όταν αποκάλυψε η «Κ» την είδηση και κάποιοι εξέφρασαν έντονο προβληματισμό κατά πόσο είναι εκλέξιμη.

Σε αυτό ακριβώς το κλίμα, επανέρχεται πλέον η ιδέα του Νικόλα Παπαδόπουλου ως το τελευταίο χαρτί για μία κοινή υποψηφιότητα της αντιπολίτευσης. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ αντιλαμβάνεται τη δυσκολία του ΑΚΕΛ, ωστόσο οι εκτιμήσεις που τίθενται από το περιβάλλον του είναι ότι μόνο ο ίδιος περνά στον β΄ γύρο. Και αν δεν συσπειρώσει πλήρως το ΑΚΕΛ από τον πρώτο γύρο θα το κάνει όπως λένε στον δεύτερο μπροστά σε μία πιθανή υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου. Σε αυτό το πλαίσιο έχει κληθεί και ο Μαρίνος Σιζόπουλος, ο οποίος στο παρασκήνιο έχει πει πως στηρίζει την υποψηφιότητα Νικόλα, όχι όμως και της Χριστιάνας, να ξεκαθαρίσει και δημοσίως τη θέση του ούτως ώστε να επανεξετάσει το θέμα το ΑΚΕΛ. Το πόσο θα το κάνει τελικώς είναι ακόμα ανοικτό καθώς πολλά λέγονται για τη σχέση που έχει κτίσει με τον Αβέρωφ Νεοφύτου.

Χωρίς ελπίδα και σχέδιο β΄

Τη θέση πως το ΑΚΕΛ έχει εναλλακτική, αν τελικά δεν καρποφορήσει η προσπάθεια με την αντιπολίτευση, εξέφρασε σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου. Η αλήθεια βεβαίως είναι πως οι επιλογές όχι μόνο είναι περιορισμένες για το κόμμα, αλλά στην ουσία βρίσκεται σε αδιέξοδο.

Ο Στέφανος Στεφάνου υπήρξε από την αρχή συναινετικός με τον Νικόλα Παπαδόπουλο, όταν δεν τον απέκλεισε αμέσως από το τραπέζι των συζητήσεων, ωστόσο η δημόσια παρέμβασή του την επομένη της Κεντρικής Επιτροπής ότι εξαιρείται ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ, σε συνδυασμό με τα λανθασμένα δημοσιεύματα, ότι κλείδωσε στην ίδια συνεδρία η υποψηφιότητα Παμπορίδη, προκάλεσε ρήγμα στις σχέσεις των δύο κομμάτων. Ο Στέφανος Στεφάνου, όπως είχε αποκαλύψει η «Κ», ξεκαθάρισε στον ΔΗΚΟϊκό πρόεδρο πόσο δύσκολο είναι να περάσει από τη βάση του, καθώς όσα ακούγονται στις κομματικές ομάδες βάσης δεν είναι κολακευτικά για τον ίδιο.

Βεβαίως ούτε η περίπτωση της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου αντιμετωπίστηκε με θέρμη στον σκληρό πυρήνα, καθώς δεν θεωρείται επιλογή νίκης. Καθόλου τυχαία η αναφορά Στεφάνου στην «Κ» περί παράδοξου, να αποκλείονται οι αρχηγοί και να περιλαμβάνονται ηγετικά στελέχη. Στο πολιτικό γραφείο της προηγούμενης βδομάδας είχε συζητηθεί κατά κόρον το ενδεχόμενο Ερωτοκρίτου και το πώς θα μπορούσε το ΑΚΕΛ να διαφύγει, χωρίς να κηρύξει αδιέξοδο. Η ελπίδα για το ΑΚΕΛ θα ήταν μία υποψηφιότητα όπως αυτή του Μάρκου Κυπριανού, ο οποίος ωστόσο δεν επιθυμεί επί του παρόντος να επιστρέψει στη μάχιμη πολιτική. Πρόσωπο το οποίο προτάθηκε από τρίτους ήταν ο Χρίστος Πατσαλίδης. Ο κ. Πατσαλίδης απορρίφθηκε από τα συλλογικά όργανα του ΑΚΕΛ, καθώς δεν έχει και την καλύτερη σχέση με την υφιστάμενη ηγεσία του ΔΗΚΟ, λόγω των δημόσιων επικρίσεων αλλά και της πιθανής αποχώρησής του και σύμπλευσης με τη ΔΗΠΑ.

Στο Πολιτικό Γραφείο πάντως τέθηκε το ζήτημα της επόμενης μέρας και η απουσία εναλλακτικών, με ΑΚΕΛικά στελέχη να σημειώνουν την ανάγκη συνεργασίας με το ΔΗΚΟ, έστω και αν αυτό συνεπάγεται με τη Χριστιάνα Ερωτοκρίτου. Ήδη πάντως ο Στέφανος Στεφάνου έχει καταθέσει επισήμως τα ονόματα των Μαρκουλλή, Χριστοφίδη και Αχιλλέα Δημητριάδη. Αυτά τα ονόματα θεωρούνται ως επιλογές ασφαλείας για το ΑΚΕΛ, ιδιαίτερα σε ό,τι έχει να κάνει με τη συνοχή του κόμματος. Από την άλλη στο ΔΗΚΟ έχουν απορρίψει και τις τρεις επιλογές. Αν λοιπόν ναυαγήσει η συνεργασία, στο ΑΚΕΛ βλέπουν ως πιθανή μία υποψηφιότητα εκ των τριών, με τη συνεργασία κοινωνικών ομάδων και ίσως των Οικολόγων. Ήδη ο Τάσος Χριστοφίδης είχε προταθεί και είχε συζητήσει αυτό το ενδεχόμενο με τον Άντρο Κυπριανού πριν από τις βουλευτικές εκλογές. Ο σοβαρός προβληματισμός βεβαίως εντός του ΑΚΕΛ είναι η μη αναγνωρισιμότητά του από τον κόσμο και η δυσκολία του να γίνει γνωστός μέσα στους λίγους μήνες που απομένουν. Θετικά βλέπουν την Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή, κάποιοι και τον Αχιλλέα Δημητριάδη, όμως πλέον οι πλείστοι παραδέχονται πως δεν είναι επιλογές νίκης για το κόμμα. Το να βρεθεί μία νέα υποψηφιότητα θεωρείται για πολλούς απίθανο, όπως επίσης και το ενδεχόμενο μιας υποψηφιότητας Στέφανου Στεφάνου. Υπάρχουν βεβαίως στελέχη που υπογραμμίζουν ακόμα πως η δυνατότερη επιλογή για το ΑΚΕΛ θα ήταν η υποψηφιότητα Παμπορίδη, ωστόσο αυτή δεν έτυχε του σωστού χειρισμού, ούτως ώστε να γίνει αποδεκτή από τη βάση. Σε αυτό, όπως λένε, κύριο ρόλο έπαιξε και η στάση που τήρησε δημοσίως η Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Βεβαίως στο ΑΚΕΛ θα πρέπει να τύχουν χειρισμού διαφορετικές ομάδες. Υπάρχει η πλειοψηφία της κοινοβουλευτικής ομάδας που θεωρεί ως μοναδική λύση τη σύμπλευση με το ΔΗΚΟ, για να αποφευχθούν τα χειρότερα, υπάρχουν ομάδες, κυρίως από τη νεαρότερη γενιά, που στηρίζουν μία πιο καθαρή λύση στο Κυπριακό, με τη σύμπλευση κοινωνικών ομάδων. Υπάρχει και η παλαιότερη στρατιά των Κυπριανού - Κυρίτση ακόμα και Τουμάζου Τσελεπή που θέλουν να διασφαλιστεί η καθαρότητα του κόμματος σε ό,τι αφορά τις θέσεις στο Κυπριακό.

Το ρίσκο

Μία κομματική υποψηφιότητα θεωρείται πως θα λύσει τα χέρια του Νικόλα Παπαδόπουλου. Ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος έχει ήδη αντιληφθεί πως η κατάσταση εντός του κόμματος έχει ξεφύγει από τον έλεγχό του. Αντιλαμβάνεται, όπως σημειώνουν κύκλοι του περιβάλλοντός του, τη δυσκολία στο σενάριο στήριξης Νίκου Χριστοδουλίδη. Δυσκολία δεδομένου ότι μέχρι χθες μιλούσε για την «πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση» ενώ πλέον προτίθεται να στηρίξει ένα μέλος της κυβέρνησης αυτής. Αυτό θα τον αφοπλίσει από την όποια κριτική, τόσο σε ό,τι αφορά τη διακυβέρνηση, όσο και για το Κυπριακό.

Ο κίνδυνος του αποκλεισμού

Το ζήτημα είναι τι γίνεται στο ενδεχόμενο ναυαγίου και ποια θα είναι η επόμενη μέρα για το ΑΚΕΛ. Το χειρότερο σενάριο για την Εζεκία Παπαϊωάννου είναι να βρεθεί σε ένα δίλημμα Αβέρωφ - Χριστοδουλίδη. Ο κίνδυνος αποκλεισμού από τον β΄ γύρο υπήρξε τόσο το 2013 όσο και το 2018 με τον Σταύρο Μαλά. Σήμερα ωστόσο τα ποσοστά του κόμματος είναι σε πολύ χειρότερη κατάσταση από εκείνα του 2016 και αυτό το αντιλαμβάνεται η ηγεσία στις επιλογές της. Η Εζεκία Παπαϊωάννου θα έχει να διαχειριστεί τη δυσφορία της βάσης για το γεγονός ότι δεν κατάφερε με τις κινήσεις της να διώξει τον ΔΗΣΥ από την κυβέρνηση ή να πετύχει με κάποιο τρόπο να βρίσκεται στην εξέδρα του νικητή. Δεν αποκλείεται να δρομολογηθούν νέες εξελίξεις εντός του κόμματος, ακόμα και η επιλογή νέας ηγεσίας από τη νεαρότερη γενιά.

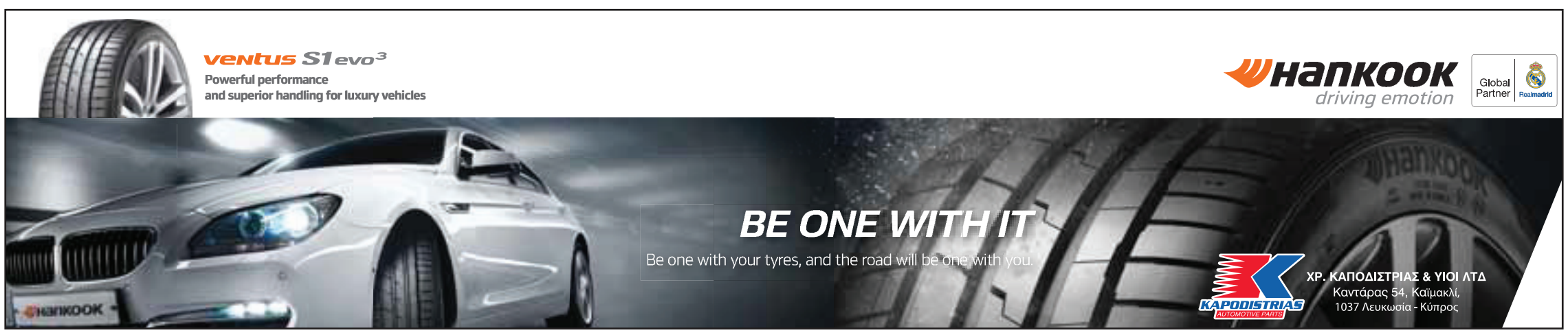

Η επόμενη μέρα του Αβέρωφ Νεοφύτου

Ο συναγερμικός πρόεδρος, με τη στήριξη πλέον του Νίκου Αναστασιάδη, θα πρέπει να παρουσιάσει τι υποψήφιος είναι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν ο Νίκος Αναστασιάδης ζητούσε συγκινημένος από το βήμα του Ανώτατου Συνεδρίου του ΔΗΣΥ «ως τελευταία χάρη» να στηριχθεί από τους συναγερμικούς η υποψηφιότητα του Αβέρωφ Νεοφύτου και να αποφευχθεί κατ' επέκταση η διάσπαση του κόμματος, πολλοί ήταν εκείνοι που αλληλοκοιτάχτηκαν ξαφνιασμένοι. Ξαφνιασμένοι, καθώς όπως σιγοψιθύριζαν σκωπτικά, αν κάποιος με τη στάση και τις δηλώσεις του καλλιέργησε όλο αυτό το δίπολο Αβέρωφ - Χριστοδουλίδη στον συναγερμικό κόσμο, ήταν ο ίδιος. Η τελευταία του τοποθέτηση ωστόσο, σε συνδυασμό με το εγχείρημά του να κλείσει τα περί plan b, με την έστω και αστεία δικαιολογία πως οι συζητήσεις τους αφορούσαν τον β΄ γύρο των προεδρικών εκλογών και όχι σενάριο απόσυρσης της υποψηφιότητας Αβέρωφ, έκανε τους δύσπιστους να υποστηρίξουν πως έστω και τώρα, ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει την πλήρη στήριξη του Προέδρου, χωρίς ουρές και υποσημειώσεις. Όλο αυτό βεβαίως ανοίγει μία άλλη συζήτηση: είναι πλέον η ώρα του Αβέρωφ Νεοφύτου να αφήσει κατά κάποιο τρόπο κατά μέρος την εμμονή που ονομάζεται Νίκος Χριστοδουλίδης με δεδομένο ότι όλος ο μηχανισμός ΔΗΣΥ και Προεδρικού τον στηρίζει, να αποδείξει τι υποψήφιος είναι, αν μπορεί τελικά να συσπειρώσει το κόμμα του αλλά και αν μπορεί να πετύχει συνεργασίες.

Με τον κομματικό μηχανισμό στο πλευρό του, τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να τον στηρίζει και τα εμπόδια να μειώνονται, ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα πρέπει να αποδείξει πως ο ίδιος μπορεί να κερδίσει το κόμμα του αλλά και τη στήριξη άλλων.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα κληθεί να αξιοποιήσει το Ουκρανικό για να αποδείξει πως ο ίδιος μπορεί να χειριστεί δύσκολες καταστάσεις που έρχονται και δεν θα διστάσει το επιτελείο του να κτυπήσει τον τέως υπουργό Εξωτερικών με το αφήγημα ότι έχει σχέσεις με τη Ρωσία.

Ο γρίφος...

Αν υπάρχει ένας μεγάλος γρίφος γι' αυτή την εκλογική αναμέτρηση, είναι αν ο κομματικός μηχανισμός εξακολουθεί να έχει την επιρροή άλλων εποχή. Η τελευταία δημοσκόπηση της «Κ» κατέδειξε πως ο ΔΗΣΥ είναι διασπασμένος μεταξύ των δύο υποψηφιοτήτων Αβέρωφ - Χριστοδουλίδη. Ένα αποτέλεσμα καθόλου ευχάριστο για τον ηγέτη του Συναγερμού, καθώς καταδεικνύει πως μία μεγάλη μερίδα της βάσης έστω και αν είναι επικεφαλής του ΔΗΣΥ δεν τον προκρίνει για το ανώτατο αξίωμα ούτε τον στηρίζει. Η δημοσκόπηση της «Κ» δεν ήταν αρνητική μόνο για την Πινδάρου αλλά για όλα τα κόμματα, καθώς οι ψηφοφόροι φαίνεται να μην ακολουθούν ή έστω να μην περιμένουν τις αποφάσεις των ηγεσιών τους.

Είναι όμως έτσι; Υπάρχει ήδη ένας χρόνος μπροστά μέχρι τις προεδρικές εκλογές, δεν έχουν ξεκαθαρίσει οι υποψηφιότητες και συνεπώς όλα εν πολλοίς είναι ακόμα στον αέρα. Αν και τα ποσοστά Χριστοδουλίδη αποτελούν θέμα συζήτησης και μελέτης, υπάρχει ο χρόνος για να καταδείξει αν τελικά ο κομματικός μηχανισμός μπορεί να δουλέψει για να συσπειρώσει, ή αν θα βρεθούμε ενώπιον νέων δεδομένων σε αυτό τον προεκλογικό.

Μιλώντας όμως για τον κομματικό μηχανισμό, έχει διαπιστωθεί από το συνέδριο της περασμένης Κυριακής ότι έχει εργαστεί για την υποψηφιότητα Αβέρωφ, καθώς υπήρξε αρκετός κόσμος. Δεν ήταν λίγοι οι συνεργάτες του Αβέρωφ Νεοφύτου που είχαν δει με προβληματισμό την επιλογή ενός τέτοιου μεγάλου χώρου και τις πολιτικές προεκτάσεις που θα είχε, αν αυτός ο χώρος δεν γέμιζε. Υπενθυμίζεται πως το Ανώτατο Συνέδριο του ΔΗΣΥ το 2013, μεταξύ Αναστασιάδη - Θεοχάρους είχε γίνει σε αίθουσα του Hilton Park, ενώ η προεκλογική συναυλία του 2018 είχε ακυρωθεί υπό τον φόβο ότι δεν θα γέμιζε.

Το ερώτημα βεβαίως είναι αν ο σκληρός πυρήνας είναι αρκετός γι' αυτή τη μάχη. Είναι δεδομένο ότι το σκληρό συναγερμικό κοινό, οι αξιωματούχοι του κόμματος θα στήριζαν την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου, είναι επίσης δεδομένος ο κομματικός πατριωτισμός αυτού του κύκλου. Το ερώτημα είναι αν όλο αυτό, η έμφαση στην ιστορία του ΔΗΣΥ, η επαναφορά ιστορικών στελεχών και θέσεων του κόμματος μπορεί να συγκινήσει ένα ευρύτερο ακροατήριο του ΔΗΣΥ που είναι απομακρυσμένο και δεν βλέπει θετικά την υποψηφιότητα Αβέρωφ. Επόμενος στόχος του κομματικού μηχανισμού είναι να οργώσει την Κύπρο και να εντοπίσει όλους εκείνους τους συναγερμικούς, κυρίως πυρήνες ή παράγοντες, οι οποίοι βλέπουν θετικά τον Νίκο Χριστοδουλίδη και να τους φέρουν πίσω.

Η περίπτωση Αναστασιάδη

Στην επιστροφή των δυσαρεστημένων συναγερμικών ή αυτών που βλέπουν θετικά τον Νίκο Χριστοδουλίδη θεωρείται πως θα συμβάλει η στάση που τήρησε πλέον ο Νίκος Αναστασιάδης. Δεν υπάρχει καμία πλέον καμία αμφιβολία μετά την ομιλία του στο συνέδριο του ΔΗΣΥ ότι στηρίζει την υποψηφιότητα του Αβέρωφ Νεοφύτου. Αυτό προκάλεσε και ανακούφιση στον συναγερμικό πρόεδρο καθώς δεν είχε κρύψει την ταραχή του από τις διφορούμενες δηλώσεις του Προέδρου σε συνεντεύξεις.

Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχει η εκτίμηση ότι οι ένθερμοι υποστηρικτές του Νίκου Αναστασιάδη που θεωρούσαν μέχρι τώρα πως ο εκλεκτός του Προέδρου ήταν ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα αναθεωρήσουν με αποτέλεσμα να αποδυναμώσει το έρεισμα που έχει ο τέως υπουργός Εξωτερικών σε έρευνες. Με την ξεκάθαρη στήριξη Αναστασιάδη αλλά και το κλείσιμο του σεναρίου απόσυρσης της υποψηφιότητας Αβέρωφ, θεωρούν στον ΔΗΣΥ πως θα αρχίσουν έστω και σιγά σιγά να συσπειρώνουν το κόμμα.

Σύννεφο της απόσυρσης

Μιλώντας πάντως για το σενάριο απόσυρσης, αυτό θεωρείται πως έκανε ιδιαίτερη ζημιά στην υποψηφιότητα του συναγερμικού προέδρου. Το plan b δεν ήταν αποκύημα βεβαίως της φαντασίας μας στα ΜΜΕ, αλλά ένα σενάριο που συζητείτο στην προσπάθεια να μεταπειστεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης να υποβάλει ανεξάρτητη υποψηφιότητα.

Αν και η Πινδάρου διαψεύδει κάτι τέτοιο, η «Κ» είναι ενήμερη πως υπήρξαν συναντήσεις της ηγεσίας του ΔΗΣΥ με το στενό περιβάλλον του Νικόλα Παπαδόπουλου προτείνοντας άλλα ονόματα υπουργών. Κάτι τέτοιο βεβαίως κλείνει μια και καλή όπως λένε, με τον ΔΗΣΥ να ξεκαθαρίζει πως η υποψηφιότητα Αβέρωφ είναι μέχρι τέλους και κατ' επέκταση η υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη θα τους βρει απέναντι.

Το αγκάθι που λέγεται Νίκος

Επί του παρόντος, η πολεμική υπουργών της κυβέρνησης και στελεχών του ΔΗΣΥ δεν φαίνεται να βοήθησαν στο ξεφούσκωμα της δυναμικής Χριστοδουλίδη.

Η πολεμική στην υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη θα συνεχίσει όπως όλα δείχνουν, έστω και αν η πολιτική των χρυσόψαρων και καρχαριών, βάσει ερευνών δεν φαίνεται να βοήθησε. Ο ΔΗΣΥ θα επιμείνει στα περί «δούρειου ίππου», ο οποίος θα φέρει την αντιπολίτευση στην εξουσία, ενώ δεν θα διστάσει να θέσει και θέμα ικανοτήτων του Νίκου Χριστοδουλίδη. Καθόλου τυχαία η διαρροή της συνέντευξής του στην εφημερίδα «Εστία» από συναγερμικά στελέχη για την τοποθέτησή του ότι «τα κοιτάσματα μας στη Μεσόγειο καλύπτουν το 16% των αναγκών της Ε.Ε.».

Καθόλου τυχαία και η κριτική του στενού συνεργάτη του Αβέρωφ Νεοφύτου και διευθυντή του Ινστιτούτου Γλαύκος Κληρίδης Μιχάλη Σοφοκλέους περί τοποθετήσεων για εσωτερική κατανάλωση και ερωτήματα που εγείρονται για τον ίδιο τον Νίκο Χριστοδουλίδη, τα οποία τα κυπριακά ΜΜΕ αποφεύγουν να θέσουν. Το κατά πόσο αυτή η τακτική είναι ορθή ή αν θα γυρίσει μπούμερανγκ στον ΔΗΣΥ, θα διαφανεί το επόμενο διάστημα.

Μαζί με τα ερωτήματα που θέτουν τα στελέχη στα κυπριακά ΜΜΕ, θα πρέπει και η ίδια η Πινδάρου να απαντήσει για ποιο λόγο ανεχόταν όλο αυτό το διάστημα τις δηλώσεις «για εσωτερική κατανάλωση» ενός μέλους του Υπουργικού Συμβουλίου και θυμήθηκε να διαμαρτυρηθεί, όταν αυτό το μέλος ενδιαφέρθηκε για τις προεδρικές εκλογές.

Θα πρέπει να αποφασίσει αν η πολεμική σε ένα στέλεχος της κυβέρνησης ενισχύει τελικά τον Αβέρωφ Νεοφύτου ή στέλνει το μήνυμα απαξίωσης μέρους των πολιτικών της κυβέρνησης Αναστασιάδη. Επί του παρόντος, η πολεμική υπουργών της κυβέρνησης και στελεχών του ΔΗΣΥ δεν φαίνεται να βοήθησαν στο ξεφούσκωμα της δυναμικής Χριστοδουλίδη. Ούτε και η αποχώρησή του από το υπουργείο Εξωτερικών.

Κομματικός μηχανισμός και στελέχη επί ποδός

Το σίγουρο πάντως είναι πως με τον κομματικό μηχανισμό στο πλευρό του και κυρίως τον Πρόεδρο Αναστασιάδη, ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα πρέπει να καταδείξει τι υποψήφιος είναι πέραν των διαφορών που έχει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Έχει ήδη κτίσει μία πολυπληθή ομάδα επικοινωνίας εδώ και καιρό. Είναι στο πλευρό του ως σύμβουλος επικοινωνίας ο Ανδρέας Χατζήκυριακος, μία ισραηλινή εταιρεία επικοινωνίας, ενώ μέρος του επικοινωνιακού κομματιού καλύπτει η V&O και ο Πάνος Τσιρίδης μαζί με τα στελέχη Δ. Δημητρίου, Σοφοκλέους, Κωνσταντίνου και Κοφτερός. Ο διευθυντής Επικοινωνίας Μιχάλης Τσικαλάς έχει αναλάβει ως επί το πλείστον τα κείμενα και τις ομιλίες του Αβέρωφ Νεοφύτου, ενώ επικεφαλής της καμπάνιας είναι ο αναπληρωτής πρόεδρος Χάρης Γεωργιάδης.

Τα δημοφιλή στελέχη του ΔΗΣΥ όπως η Αννίτα Δημητρίου, ο Δημήτρης Δημητρίου και ο Ευθύμιος Δίπλαρος θα βοηθήσουν στη συσπείρωση του κόμματος. Έμφαση αναμένεται να δοθεί στις ικανότητες του Αβέρωφ Νεοφύτου αλλά και στο αφήγημα πως μπορεί να χειριστεί τις δύσκολες μέρες που αναμένεται να έρθουν. Σε αυτό λοιπόν το σκηνικό όπου όλα τα στελέχη, ο κομματικός μηχανισμός, ακόμη και ο Πρόεδρος δουλεύει για τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ο τελευταίος θα πρέπει να εξηγήσει και το όραμά του.

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ θα επιχειρήσει να δώσει έμφαση στις ικανότητες του και ότι μπορεί να χειριστεί τις δύσκολες μέρες που θα έρθουν.

Στον προεκλογικό ρόλο θα παίξει και το Ουκρανικό, η στάση που πρέπει να τηρήσει η Κύπρος, ενώ θα αφεθούν και αιχμές περί ρωσόφιλων υποψηφιοτήτων φωτογραφίζοντας τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Ο συναγερμικός πρόεδρος θα επιχειρήσει μέσω αυτού να κερδίσει και την στήριξη αξιωματούχων και ηγετών της Ε.Ε. με το αφήγημα πως θα αποτελέσει ανάχωμα στο να αποτελέσει η Κύπρος «δούρειο ίππο της Ρωσίας». Στον ΔΗΣΥ εκτιμούν άλλωστε πως το κόμμα ανέκαθεν κερδίζει, όταν χρησιμοποιεί το χαρτί της ανασφάλειας. Πέραν τούτου, ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα κληθεί να απαντήσει και στο αν ο ίδιος αποτελεί τη συνέχιση του Νίκου Αναστασιάδη. Αν κάτι διαφάνηκε από την ομιλία Αναστασιάδη, πέραν της στήριξης Αβέρωφ, είναι και η ανάγκη του να υποστηριχθεί το κυβερνητικό του έργο.

Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκος Αναστασιάδης στάθηκαν δίπλα δίπλα, επιχειρώντας να αποσείσουν όσα ακούγονται περί διαφωνιών και διαστάσεων, μπροστά στον κίνδυνο διάσπασης του ΔΗΣΥ.

Θεωρείται πολύ απίθανο συνεπώς, ο Αβέρωφ Νεοφύτου να αντιπαραταχθεί στις πολιτικές Αναστασιάδη. Καθόλου τυχαίο ότι δεν έγινε καμία νύξη για το Κυπριακό, τα σκάνδαλα διαπλοκής και το μεταναστευτικό, αλλά έμφαση δόθηκε στην εσωτερική διακυβέρνηση. Ερώτημα λοιπόν εγείρεται αν θεωρεί ο Αβέρωφ Νεοφύτου πως με αυτό τον τρόπο θα κερδίσει συμμάχους. Αν κάτι έδειξε άλλωστε η έρευνα της «Κ» είναι ότι η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων επιδιώκει την αλλαγή. Συνεπώς, μπορεί ο Αβέρωφ Νεοφύτου να κερδίσει την όποια στήριξη, αν αποτελεί τη συνέχιση Αναστασιάδη; Πέραν όμως τούτου θα πρέπει να αποδείξει πως μπορεί να κερδίσει συμμαχίες. Ο ίδιος δεν δυσκολεύεται να τύχει αποδοχής μόνο στο ίδιο του το κόμμα. Έχει μεγάλο πρόβλημα αποδοχής στα υπόλοιπα κόμματα και αυτό αναμένεται να τον ακολουθήσει για αρκετό καιρό ακόμα. Τα πάντα όπως λένε θα εξαρτηθούν από τις κινήσεις που θα κάνει η αντιπολίτευση και γύρω από ποιον θα συσπειρωθεί. Στον ΔΗΣΥ πάντως είναι προετοιμασμένοι πως δεν θα έχουν στήριξη από κάποια άλλη ομάδα στον πρώτο γύρο και ευελπιστούν πως τα πάντα θα παιχτούν στον β΄ γύρο. Δεδομένου βεβαίως ότι ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ θα λάβει το εισιτήριο.

Γιατί ο κ. Μητσοτάκης είπε «όχι» σε κάλπες και νέο εκλογικό νόμο

Πώς επηρεάζουν οι αποφάσεις του πρωθυπουργού ΣΥΡΙΖΑ και ΚΙΝΑΛ

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Νέα δεδομένα στην πολιτική σκηνή δημιουργεί η επιλογή του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη να προχωρήσει, εν μέσω των πολλαπλών αβεβαιοτήτων που προκαλεί ο πόλεμος στην Ουκρανία, στην αποσαφήνιση του τοπίου, δεσμευόμενος ότι δεν πρόκειται να προβεί σε εκλογικό αιφνιδιασμό πριν από το καλοκαίρι ή στην τροποποίηση του εκλογικού νόμου.

Ο κ. Μητσοτάκης είχε δεχθεί επίμονες εισηγήσεις τόσο για την επίσπευση των επόμενων –διπλών– εκλογών όσο και για την αλλαγή του εκλογικού νόμου ώστε να «κατέβει» ο πήχυς της αυτοδυναμίας, που με τα ισχύοντα κινείται στην περιοχή του 37,5%-38%. Όμως, όπως έχει πράξει από την αρχή της θητείας του, επέλεξε να κινηθεί θεσμικά αποφεύγοντας τακτικισμούς που μπορεί να του απέδιδαν πρόσκαιρα οφέλη, αλλά θα έπλητταν την εικόνα του και ειδικά σε σχέση με τον εκλογικό νόμο θα είχαν σοβαρό θεσμικό αντίκτυπο, καθώς ουδέποτε στο παρελθόν είχε αλλάξει η σχετική νομοθεσία χωρίς προηγουμένως να εφαρμοστεί, ενώ μάλιστα την είχε ψηφίσει το ίδιο το κυβερνών κόμμα. Πάντως, η επιλογή του κ. Μητσοτάκη να «κάψει» τα εκλογικά σενάρια ήταν εν πολλοίς μονόδρομος, αφού η υλοποίησή τους περνούσε μόνο μέσα από έναν πόλεμο-εξπρές στην Ουκρανία: Αντιθέτως, η παράταση των πολεμικών επιχειρήσεων καθιστούσε απαγορευτική κάθε σχετική σκέψη. Οπως λέγεται θα ήταν ο απόλυτος τυχοδιωκτισμός με τον πόλεμο να μην έχει ορατή ημερομηνία λήξης, η χώρα να έμπαινε σε μια –τουλάχιστον– δίμηνη εκλογική περιπέτεια. Πόσο μάλλον που μετά την πρώτη αναμέτρηση με την απλή αναλογική, θα έπρεπε να σχηματιστεί υπηρεσιακή κυβέρνηση με ανώτατο δικαστικό στην πρωθυπουργία.

Οι εξελίξεις στην Ουκρανία, ως εκ τούτου, ωθούν τις εκλογές

INTIME NEWS / ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΗΤΣΟΣ

Σύμφωνα με συνομιλητές του, ο κ. Μητσοτάκης απέρριπτε το ενδεχόμενο τροποποίησης του εκλογικού νόμου, καθώς μια τέτοια κίνηση πέραν του αντιθεσμικού χαρακτήρα της, θα οδηγούσε σε πολιτική απομόνωση της κυβέρνησης.

Σε ποια «χαρτιά» επενδύει το Μέγαρο Μαξίμου προκειμένου η Ν.Δ. να φθάσει στην αυτοδυναμία.

το νωρίτερο το προσεχές φθινόπωρο και πιθανότατα σε περίπου ένα χρόνο από τώρα, αφού, όπως αναφέρουν συνομιλητές του κ. Μητσοτάκη, ως ολοκλήρωση της τετραετίας χρονικά μπορεί να θεωρηθεί οποιαδήποτε στιγμή από τον Μάρτιο έως τον Ιούνιο του 2023. Με τα ανωτέρω δεδομένα διαφαίνονται, πλέον, και τα προεκλογικά όπλα που θα αξιοποιήσει ο πρωθυπουργός κατά τη διεκδίκηση της ανανέωσης της λαϊκής εντολής. Συγκεκριμένα αναφέρονται:

• Η έστω μερική επιστροφή στην κανονικότητα, μετά το κύμα ακρίβειας που έχει προκαλέσει η ρωσική εισβολή.

• Η αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης που θα «τρέχει» με γρήγορους ρυθμούς τους επόμενους μήνες.

• Η πολιτική «απόδοση» των μειώσεων σε φόρους και εισφορές, με τελευταία τη μείωση του ΕΝΦΙΑ.

• Η προώθηση προγραμμάτων με έμμεσα οφέλη για τους πολίτες, όπως ο «Φιλόδημος» στην τοπική αυτοδιοίκηση.

• Η ανάδειξη διαχωριστικών γραμμών με τον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και η σύγκρουση των κυβερνητικών πεπραγμένων τις περιόδους 2015-19 και 2019-23.

Οι εισηγήσεις

Αναφορικά με τον εκλογικό νόμο, συνεργάτες του πρωθυπουργού αναφέρουν πως τον κ. Μητσοτάκη ουδέποτε απασχόλησε σοβαρά η αλλαγή του. Ομως είναι αλήθεια ότι είχε δεχθεί εισηγήσεις να τον τροποποιήσει ώστε το πρώτο κόμμα να έχει πρόσθετο μπόνους έως και δέκα εδρών εάν η διαφορά του από το δεύτερο υπερέβαινε τις 5 ποσοστιαίες μονάδες. Οι θιασώτες της αλλαγής προέβαλλαν ως βασικό επιχείρημα ότι η χώρα έχει ανάγκη μια ισχυρή κυβέρνηση και σταθερότητα λόγω των πολλαπλών παρενεργειών του πολέμου στην Ουκρανία, που είναι αμφίβολο κατά πόσο θα έχουν «θεραπευτεί» μέχρι την ημέρα της κάλπης. Πάντως, όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με συνομιλητές του ο κ. Μητσοτάκης απέρριπτε σταθερά το ενδεχόμενο τροποποίησης του εκλογικού νόμου, καθώς μια τέτοια κίνηση πέραν του αντιθεσμικού της χαρακτήρα, θα οδηγούσε σε πολιτική απομόνωση της κυβέρνησης και, επιπροσθέτως, θα μετέδιδε ηττοπάθεια.

Οπως είναι φυσικό, οι αποφάσεις του κ. Μητσοτάκη για τις εκλογές και τον εκλογικό νόμο έχουν μπει στο «μικροσκόπιο» τόσο του ΣΥΡΙΖΑ όσο και του ΚΙΝΑΛ. Η μετάθεση του χρόνου των εκλογών υπό προϋποθέσεις μπορεί να συμφέρει την Κουμουνδούρου, που μέχρι στιγμής δεν έχει επιτύχει να κλείσει την ψαλίδα η οποία τη χωρίζει από τη Ν.Δ. Πλέον, ο Αλέξης Τσίπρας και ο ΣΥΡΙΖΑ είναι προφανές πως επενδύουν στο κύμα ακρίβειας που έχει πυροδοτήσει και η ουκρανική κρίση. Θετική, όμως, μπορεί να αποδειχθεί και για το ΚΙΝΑΛ, καθώς ο Νίκος Ανδρουλάκης έχει τον απαραίτητο χρόνο να προχωρήσει στο συνέδριο και στην ανασυγκρότηση του κόμματός του, που διεκδικεί να διαμορφώσει έναν νέο τρικομματισμό.

Αντιθέτως, για το ΚΙΝΑΛ ίσως θα ήταν προτιμότερη η αλλαγή του εκλογικού νόμου, καθώς όσο ευκολότερη είναι η αυτοδυναμία της Ν.Δ. στις δεύτερες –μετά τις κάλπες της απλής αναλογικής– εκλογές, τόσο μικρότερη θα είναι η πίεση που θα δεχθεί η Χαριλάου Τρικούπη, στο σκηνικό πόλωσης και «σκληρών διλημμάτων» εντός του οποίου αυτές θα διεξαχθούν.

Οι νέες συμμαχίες στον δρόμο για το συνέδριο

Από «προεδρικούς» και «Ομπρέλα»

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Ο καφές που ήπιε ο Αλέξης Τσίπρας την Τετάρτη με τους στενούς συνεργάτες του, που, όπως αποκάλυψε η «Κ», δεν ήταν γλυκός, αποδείχθηκε παρ' όλα αυτά διαφωτιστικός για τις ζυμώσεις που πραγματοποιούνται στην Κουμουνδούρου λίγες ημέρες πριν από το συνέδριο. «Θα είναι ο ΣΥΡΙΖΑ η δύναμη εκπροσώπησης των εργαζομένων ή της μεσαίας τάξης; Μπορεί να πατήσει και στις δύο βάρκες;» Ο προβληματισμός μπήκε μετά την τοποθέτηση του Ευκλείδη Τσακαλώτου, και οι δύο βασικοί μονομάχοι, «προεδρικοί» και «Ομπρέλα», ξιφούλκησαν για τη φυσιογνωμία του κόμματος. Τα στελέχη της πλειοψηφίας τάσσονται σταθερά υπέρ της διεύρυνσης, όπως έχει αποτυπωθεί στη διακήρυξη του ΣΥΡΙΖΑ: από την ιστορική Αριστερά μέχρι τους δημοκράτες κεντρώους. Την Πέμπτη το απόγευμα, μάλιστα, πραγματοποίησαν οργανωτική σύσκεψη, στην οποία συμμετείχαν μεταξύ άλλων οι Ν. Παππάς, Ολγα Γεροβασίλη, Κ. Ζαχαριάδης, Χρ. Σπίρτζης, Γ. Μπαλάφας, Ρένα Δούρου, Τρ. Αλεξιάδης, Γ. Μουζάλας. Οπως επισήμαναν, συγκροτούν ένα μπλοκ πολιτικής συνεννόησης και συνεργασίας με βάση την ατζέντα που έχει θέσει ο Αλέξης Τσίπρας. Επιθυμούν την ενότητα στο κόμμα και την εξωστρέφεια, ειδικά τώρα που η Ν.Δ. βρίσκεται σε πτωτική τροχιά.

Η αναμέτρηση του συνεδρίου, οι ψηφοφορίες που θα πραγματοποιηθούν, οι νέες ισορροπίες στην Κεντρική Επιτροπή και οι προτάσεις που ετοιμάζονται με τη μορφή πλατφόρμας έχουν οδηγήσει τα στελέχη της διατασικής «Ομπρέλας» να σκληρύνουν τη στάση τους. Στη συζήτηση του Πολιτικού Κέντρου ο Πάνος Σκουρλέτης, σύμφωνα με πληροφορίες, φέρεται να ζήτησε μεγαλύτερη προγραμματική εμβάθυνση, επισημαίνοντας πως «το δίλημμα "μεσαία τάξη ή μισθωτοί" είναι παρωχημένο. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στον κόσμο της εργασίας, όμως το μείζον είναι το πρόγραμμα και τι διέξοδο δίνει στα μεσαία στρώματα». Ο καφές που οργάνωσαν στελέχη της «Ομπρέλας» με δημοσιογράφους προκάλεσε δυσαρέσκεια στην άλλη πλευρά.

«Δεν θυμάμαι ούτε επί Αναγνωστάκη Αριστεράς ούτε όταν αποχώρησε ο Λαφαζάνης να συμβαίνει κάτι τέτοιο», ανέφερε στέλεχος των «προεδρικών» στην «Κ», που ερμήνευσε την κίνηση της αριστερής πτέρυγας ως αναβάθμιση της εσωκομματικής κόντρας. Για κίνηση άμυνας έκανε λόγο στέλεχος της «Ομπρέλας», προσθέτοντας πως «όταν υπάρχουν κατασκευασμένα διλήμματα δεν γίνεται ουσιαστική κουβέντα» και συμπληρώνοντας ότι απλώς ήθελαν να παρουσιάσουν τις θέσεις τους, οι οποίες μιλούν για τις αξίες της Αριστεράς και δεν διχάζουν. Ο ΣΥΡΙΖΑ, λένε, οφείλει να κοιτάξει την αδιευκρίνιστη ψήφο, την αποχή, τον κόσμο που αρνείται να απαντήσει στις δημοσκοπήσεις, τη νεολαία και βέβαια όλους όσοι έχουν απομακρυνθεί από τα μεγάλα κόμματα.

Η απάντηση από την πλειοψηφία έχει δοθεί με τον κοινό βηματισμό που έχουν αποφασίσει να κάνουν πλέον η «Κίνηση Μελών», η «ΡΕΝΕ», οι προερχόμενοι από τη ΔΗΜΑΡ και οι «πασοκογενείς». Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το εγχείρημα στηρίζεται τις τελευταίες ημέρες σε πιο γερές βάσεις με τη δημιουργία ενός άτυπου συντονιστικού των «τεσσάρων», που συνεδριάζει αρκετά συχνά με εκπροσώπους που έχουν οριστεί. Η πλειοψηφούσα τάση κινείται στη λογική των «53+» του Ευκλείδη Τσακαλώτου, που ένωσε τις δυνάμεις της με τους Ν. Βούτση, Ν. Φίλη, Π. Σκουρλέτη, Δ. Βίτσα, Δ. Παπαδημούλη κ.ά. φτιάχνοντας εδώ και μήνες μια συμμαχία που τραβά συνεχώς τον Αλέξη Τσίπρα από το «αριστερό μανίκι».

Ενα νέο κείμενο αποτυπώνει τη σύγκρουση που θα πραγματοποιηθεί στην κορυφαία κομματική διαδικασία από τις 14-17 Απριλίου. Δεκατρία μέλη των «53+», που με διάθεση σαρκασμού αυτοαποκαλούνται «βαρίδια», γράφουν με ανάρτησή τους στον ιστότοπο Commonality για την επιλογή ο πρόεδρος και η Κ.Ε. να εκλέγονται από τα μέλη και όχι από το συνέδριο: «Η Δημοκρατία δεν είναι "επικοινωνία", δεν μπορεί να λειτουργεί α λα καρτ, δεν μπορεί να είναι μιας χρήσης, αλλά μια συνεχής και ουσιαστική διεργασία σε όλα τα επίπεδα. Διαφορετικά, θα έπρεπε να αποδεχτούμε ότι ο τρόπος εκλογής των Ανδρουλάκη, Μητσοτάκη και Παπανδρέου ήταν στο πλαίσιο της άμεσης

INTIME NEWS

Από το περιβάλλον του Αλέξη Τσίπρα πιστεύουν πως ο πρόεδρος, με τις πρωτοβουλίες που θα πάρει, θα μετριάσει τους εσωκομματικούς κραδασμούς.

«Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στον κόσμο της εργασίας, όμως το μείζον είναι το πρόγραμμα και τι διέξοδο δίνει στα μεσαία στρώματα».

δημοκρατίας, ήταν –όπως λένε– "γιορτή της δημοκρατίας". Αλλά εμείς ξέρουμε ότι δεν ήταν δημοκρατία».

Θέμα όχι και τόσο μεγάλης συμμετοχής στις προσυνεδριακές διαδικασίες υπάρχει, αλλά από την οργανωτική επιτροπή τονίζουν πως η εικόνα δεν είναι διαφορετική σε σχέση με παλαιότερα. Με τον κόσμο να έχει κουραστεί από τον κορωνοϊό, αλλά και από τις διαδικτυακές συνελεύσεις, θεωρούν ότι όλα εξελίσσονται ομαλά. Οι εγγραφές των μελών φαίνεται να ξεπερνούν τις 60.000 και κρίσιμο είναι τι θα αποφασίσει το συνέδριο. Στις 21 Μαρτίου έκλεισαν οι κατάλογοι των μελών που έχουν το δικαίωμα να ψηφίσουν για συνέδρους. Το κορυφαίο καθοδηγητικό όργανο θα κληθεί να αποφασίσει αν όσοι γίνονται μέλη από εδώ και στο εξής μπορούν να συμμετάσχουν στις εκλογές του προέδρου και της Κ.Ε. Πολλοί εκτιμούν πως η σύγκριση που μοιραία θα γίνει με Ν.Δ. και ΚΙΝΑΛ θα κρατήσει τη λίστα ανοιχτή για το μέγιστο δυνατό διάστημα. Από το περιβάλλον του Αλέξη Τσίπρα πιστεύουν πως ο πρόεδρος, με τις πρωτοβουλίες που θα πάρει ως εγγυητής της ενότητας, θα καταφέρει να μετριάσει τους εσωκομματικούς κραδασμούς.

Το παρασκήνιο των κινήσεων για το ενεργειακό

Στην κορυφή της ατζέντας του Μεγάρου Μαξίμου η μάχη κατά της ακρίβειας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Συγκεκριμένες πρωτοβουλίες με συγκεκριμένη στόχευση τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό έχει αναλάβει τον τελευταίο ένα μήνα –από την έναρξη του πολέμου δηλαδή– ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, δείχνοντας πως το Μέγαρο Μαξίμου θεωρεί ότι τα πάντα το επόμενο διάστημα θα κριθούν από τη μάχη της οικονομίας, που σχετίζεται άμεσα με τη μάχη έναντι της ενεργειακής κρίσης.

Πηγές του Μαξίμου τη χαρακτηρίζουν άλλωστε «μητέρα των μαχών», και όχι άδικα. Πρόκειται για την πέμπτη συναπτή κρίση που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση Μητσοτάκη, μετά το προσφυγικό στον Εβρο, την πανδημία, την τουρκική επιθετικότητα το καλοκαίρι του 2020 και τις φυσικές καταστροφές το καλοκαίρι του 2021. Ταυτόχρονα πρόκειται για την κρίση που επηρεάζει οριζοντίως και χωρίς εξαίρεση όλους τους Ελληνες πολίτες.

Στόχος του πρωθυπουργού μέσα από μια σειρά πρωτοβουλιών είναι να καταδείξει πως ο ίδιος και η κυβέρνησή του είναι οι καταλληλότεροι για την αντιμετώπιση και αυτής της κρίσης. Στο πλαίσιο αυτό, συνοπτικά έχει κάνει τις εξής κινήσεις: Στο εσωτερικό, α) προχώρησε σε ανακοίνωση μέτρων ύψους 1,1 δισ. ευρώ έως τον Ιούνιο με στόχο να συγκρατήσει το κράτος όσο μπορεί την εκτόξευση των τιμών, που δημιουργεί σε πολλές περιπτώσεις ασφυξία σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά και β) «ξεκίνησε πόλεμο», όπως λένε κυβερνητικές πηγές, κατά της αισχροκέρδειας. Η τάση αυτή είχε διαφανεί σε επίπεδο ρητορικής από το τελευταίο υπουργικό συμβούλιο, στις 9 Μαρτίου, όταν ο πρωθυπουργός μίλησε ευθέως κατά της αισχροκέρδειας, βάζοντας στο τραπέζι ένα νέο πολιτικό δίλημμα: «Ή με την κοινωνία ή με τους κερδοσκόπους». Στην τελευταία παρέμβασή του στη Βουλή, ο κ. Μητσοτάκης προχώρησε από τη ρητορική στην πράξη, καθώς ανακοίνωσε την επιπλέον φορολόγηση των υπερκερδών των εταιρειών ενέργειας κατά 90% και την επιστροφή τους στο Δημόσιο.

Στόχος του πρωθυπουργού είναι να καταδείξει πως ο ίδιος και η κυβέρνησή του είναι οι καταλληλότεροι για την αντιμετώπιση και αυτής της κρίσης.

Επιπλέον, ο κ. Μητσοτάκης έχει πάρει πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με στόχο να καταστήσει σαφές πως αν το πρόβλημα δεν αντιμετωπιστεί συνολικά, το αποτέλεσμα θα είναι αποτυχημένο. Αρχικά κατέθεσε την πρόταση «έξι σημείων» προς την κ. Φον ντερ Λάιεν, που μεταξύ άλλων περιλαμβάνει την επιβολή προσωρινού πλαφόν στις τιμές του φυσικού αερίου, όπως επίσης και στη μετακύλισή τους στις τιμές του ηλεκτρισμού. Την Πέμπτη δε, προσερχόμενος στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ζήτησε να προμηθεύεται η Ε.Ε. φυσικό αέριο «ως υπερεθνική οντότητα και να διαπραγματεύεται συνολικά με τους προμηθευτές φυσικού αερίου».

Αντίκτυπος στο εσωτερικό

Ο κ. Μητσοτάκης με αυτή την υπερκινητικότητα που επιδεικνύει στο θέμα θέλει να επιτύχει δύο στόχους. Κατ' αρχάς, να μειώσει όσο γίνεται το κόστος στην ενέργεια, που μετακυλίεται παντού και μπορεί να εξελιχθεί σε βόμβα στα θεμέλια της κυβέρνησης. Δεν είναι τυχαίο ότι όλες οι δημοσκοπήσεις δείχνουν πως πάνω από 85% των Ελλήνων πολιτών θεωρούν την ακρίβεια το μεγαλύτερο πρόβλημα, έχοντας αντίκτυπο και στα ποσοστά της κυβέρνησης. Παράλληλα, ο πρωθυπουργός με τις προτάσεις προς την Κομισιόν καταδεικνύει την ευρωπαϊκή διάσταση του προβλήματος, που ξεφεύγει από τα ελληνικά δεδομένα, κάτι που του δίνει μεγαλύτερη πίστωση χρόνου. Και αυτό καταγράφεται στις δημοσκοπήσεις, όπου η πλειοψηφία των πολιτών απαντά πως πρόκειται για μια εξωγενή κρίση.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο πρωθυπουργός έκλεισε, την εβδομάδα που πέρασε, με τον πλέον εμφατικό τρόπο και τα σενάρια πρόωρων εκλογών. Οι λόγοι που οδήγησαν τον πρωθυπουργό στην απόφαση να απορρίψει τις σχετικές συζητήσεις ήταν οι εξής: Πρώτον, ο πόλεμος, όπως όλα δείχνουν, αντί να αποκλιμακώνεται γίνεται όλο και πιο απρόβλεπτος και τραβάει εις μάκρος και πλέον κανείς δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα πότε θα τελειώσει. Εν μέσω αυτής της κατάστασης ο πρωθυπουργός δεν θα μπορούσε να πάει σε εκλογές, από τη στιγμή μάλιστα που είναι πολύ πιθανό το σενάριο, μετά τις πρώτες με απλή αναλογική, να έχουμε για έναν με ενάμιση μήνα υπηρεσιακό πρωθυπουργό.

«Είναι ανεύθυνο απέναντι στη χώρα», φέρεται να είπε ο κ. Μητσοτάκης, αποκρούοντας τα σχετικά σενάρια. Χαρακτηριστικό των κινδύνων που υπάρχουν μπροστά είναι πως αύριο θα πραγματοποιηθεί σύσκεψη στο Μαξίμου με θέμα τα αποθέματα σε προϊόντα, καθώς υπάρχει κίνδυνος ελλείψεων. Ο δεύτερος λόγος είναι θεσμικός. Ο πρωθυπουργός επιθυμεί να φανεί συνεπής λόγων και έργων, καθώς εξαρχής είχε πει πως η κυβέρνησή του θα κλείσει τη συνταγματική θητεία της και στο τέλος της τετραετίας θα κριθεί εν συνόλω για όσα έπραξε.

Το βλέμμα στον κομματικό μηχανισμό

Ο πατριωτισμός

Ένα συνέδριο κομμένο και ραμμένο αποκλειστικά στα μέτρα του συναγερμικού ακροατηρίου ήταν αυτό που πραγματοποιήθηκε την περασμένη Κυριακή στο Ελευθέρια. Και ήταν άλλωστε αναμενόμενο, καθώς το Ανώτατο Συνέδριο αφορούσε καθαρά τον ΔΗΣΥ. Η επίκληση στον κομματικό πατριωτισμό ήταν έκδηλη με το μήνυμα ενότητα και νίκη να επικρατεί. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον ιδρυτικό ηγέτη Γλαύκο Κληρίδη με τις δηλώσεις του για ενότητα, ενώ για να δέσει το κλίμα, από το βίντεο πέρασαν και όλα τα συναγερμικά στελέχη που έφυγαν από τη ζωή. Πάντως, επειδή το μεγάλο ερώτημα των εκλογών θα είναι το ποιο ρόλο παίζει πλέον ο κομματικός μηχανισμός, οφείλουμε να παραδεχτούμε πως ο κομματικός μηχανισμός του ΔΗΣΥ δούλεψε άριστα αυτή τη φορά, καθώς η κοσμοσυρροή ήταν περισσότερη από την αναμενόμενη. Περισσότερη και από άλλες εκλογικές αναμετρήσεις του ΔΗΣΥ και αυτό καταγράφεται ως επιτυχία για την Πινδάρου.

Η περίπτωση Παμπορίδη

Αυτό βεβαίως που κλώτσησε ήταν η αναφορά στα μεγάλα επιτεύγματα της κυβέρνησης Αναστασιάδη. Οι υπουργοί Ζέτα Αιμιλιανίδου και Χριστόφορος Φωκαΐδης παρουσιάστηκαν στην οθόνη να κάνουν δηλώσεις, όταν έγινε αναφορά στις μεγάλες μεταρρυθμίσεις του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και της μείωσης της στρατιωτικής θητείας. Όμως στην περίπτωση του Γενικού Συστήματος Υγείας, πρωταγωνιστής παρουσιάστηκε ο Νίκος Αναστασιάδης και όχι ο Γιώργος Παμπορίδης, ο υπουργός που έδωσε μάχη για να υλοποιηθεί το ΓεΣΥ. Περιορίστηκε στο να βρίσκεται δίπλα του κατά την εξαγγελία. Από πλευράς πάντως του ΔΗΣΥ απέρριψαν εμφαντικά το ότι αυτό έγινε σκοπίμως. Όπως εξήγησαν στελέχη λήφθηκαν οι εικόνες των εξαγγελιών και στην περίπτωση Παμπορίδη, ο Πρόεδρος ήταν εκείνος που έκανε τις δηλώσεις. Λένε πάντως με αφορμή αυτό, πως τον Γιώργο Παμπορίδη τον θέλουν κοντά.

Η φουλ στήριξη

«Αν έγραφε ο Αβέρωφ την ομιλία, σίγουρα δεν θα ήταν τόσο θερμή» έλεγαν στα συναγερμικά πηγαδάκια με το πέρας του Ανωτάτου Συμβουλίου στελέχη, καθώς ομολογουμένως ο Νίκος Αναστασιάδης στήριξε πλήρως τον συναγερμικό Πρόεδρο. Είπε μάλιστα προς τους Συναγερμικούς, πως αν υπάρχει μια τελευταία χάρη που θέλει, αυτή είναι να στηριχθεί ο Αβέρωφ Νεοφύτου και κατ' επέκταση να μη διασπαστεί το κόμμα. Οι δηλώσεις του προκάλεσαν την ευφορία του συναγερμικού προέδρου, ο οποίος εδώ και καιρό ανησυχούσε με τις περίεργες δηλώσεις που έκανε ο Πρόεδρος κατά καιρούς. Ανακούφιση ένιωσαν και πολλά συναγερμικά στελέχη, τα οποία θεωρούν πως τώρα θα ξεκινήσει η ροή συναγερμικών ψηφοφόρων πίσω στο σπίτι τους.
Μετά και από την πλήρη στήριξη Αναστασιάδη, ο Αβέρωφ Νεοφύτου είναι επίσημα ο υποψήφιος του ΔΗΣΥ και θα είναι όπως λένε μέχρι τέλους. Τα σενάρια σχεδίου β΄ κλείνουν συνοπτικά και η Πινδάρου διαμηνύει πως σε καμία περίπτωση δεν θα στηρίξει έναν δούρειο ίππο όπως είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Λένε μάλιστα με νόημα πως Δούρειος Ίππος δεν είναι μόνο στο εσωτερικό. Και αν παρακολουθήσει κανένας το αντιρωσικό πνεύμα που επικρατεί πλέον στην Ευρώπη θα καταλάβει τι έπεται.

Ο Αβέρωφ έτυχε ευρείας αποδοχής από τον κομματικό πυρήνα την περασμένη Κυριακή. Μετά και την πλήρη στήριξη Αναστασιάδη, θα πρέπει πλέον να δείξει τι υποψήφιος είναι και τι προτίθεται να κάνει. Γιατί μέχρι τώρα ασχολούνταν αποκλειστικά με τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Ο Κύπριος Ντράγκι

Τον Κύπριο Ντράγκι επιχειρεί να εντοπίσει ο πρόεδρος της Δημοκρατικής Παράταξης Μάριος Καρογιάν. Μία τέτοια εξέλιξη κυβέρνησης εθνικής ενότητας, θεωρεί πως θα βοηθήσει τον τόπο και θα δώσει ένα τέλμα στα αδιέξοδα όλων των κομμάτων. Επί του παρόντος, πάντως, δεν φαίνεται να πείθεται κανείς με κάτι τέτοιο. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ήδη εξαγγείλει, αναμένεται στη συνέχεια η εξαγγελία Νίκου Χριστοδουλίδη και στην αντιπολίτευση ψάχνονται, καθώς όπως λένε στόχος είναι να επέλθει η αλλαγή.

Το φιάσκο Σιζόπουλου

Στη Βουλή βρίσκεται η πρόταση του Μαρίνου Σιζόπουλου με την οποία ζητάει να μην υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο οι αποφάσεις συλλογικών οργάνων πολιτικών κομμάτων. Η όλη συζήτηση δεν είναι τυχαία με όσα εκτυλίσσονται στην ΕΔΕΚ. Για την εν λόγω πρόταση αντέδρασε και ο ευρωβουλευτής της Δημήτρης Παπαδάκης, ο οποίος υπογράμμισε πως κάτι τέτοιο, ο μη έλεγχος των κομμάτων από τη δικαστική εξουσία, είναι σε πλήρη αντίθεση με τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης και της GRECO. Το ερώτημα είναι τι θα πράξουν τα άλλα κόμματα. Ο ΔΗΣΥ φαίνεται να το βλέπει θετικά, το ΔΗΚΟ δεν θέλει να δυσαρεστήσει τον Μαρίνο Σιζόπουλο, ενώ το ΑΚΕΛ δεν θέλει να προχωρήσει σε κάτι τέτοιο αυτή τη στιγμή καθώς κάτι τέτοιο σημαίνει παρέμβαση στα εσωκομματικά της ΕΔΕΚ.

Αποτελεί νίκη;

Πανηγύριζε η Ειρήνη Χαραλαμπίδου για το αποτέλεσμα της δημοσκόπησης που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η Symmetron Market Research, καθώς παρουσιάζεται να λαμβάνει το 20%. Πήρε δημοσιογράφους να κλειδώσει συνεντεύξεις, πήρε φίλους πήρε και στελέχη άλλων κομμάτων να τους ενημερώσει για τα ευχάριστα νέα. Αναμφίβολα η Ειρήνη Χαραλαμπίδου είναι ένα ιδιαίτερα δημοφιλές πρόσωπο. Είναι όμως όντως νίκη, να λαμβάνει τέτοιο ποσοστό, να μη συσπειρώνει ούτε καν το κόμμα της, όταν μάλιστα είναι και η μόνη ΑΚΕΛική υποψηφιότητα στο δείγμα;

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΥΡΙΛΛΗΣ

Ο δήμαρχος Παραλιμνίου Θεόδωρος Πυρίλλης, ο οποίος με την απαγόρευσή του να δεχτεί ανήλικους μετανάστες θύμισε όλα αυτά για τα οποία οφείλει να ντρέπεται το κράτος μας. Και πόσο εύκολα μπορούν να ξεχνούν κάτοικοι μιας πόλης που ένιωσαν στο πετσί τους τον ξεριζωμό.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Πόλεμος και Ειρήνη

Η εβδομάδα θα κρίνει πολλά

Η ώρα των αποφάσεων για τα κόμματα της αντιπολίτευσης πλησιάζει. Η νέα εβδομάδα ίσως αποδειχθεί ως η πιο κρίσιμη για τη διαμόρφωση του ισοζυγίου δυνάμεων στον προεκλογικό που βρίσκεται σε εξέλιξη. ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ αναμένεται να διαμορφώσουν τις τελικές τους αποφάσεις ασχέτως εάν δεν τις ανακοινώσουν αμέσως. Πηγές μου και στα δ;γο κόμματα αναφέρουν πως ήγγικεν η ώρα των αποφάσεων και του μεγάλου ξεκαθαρίσματος. Ο πρίγκιπας Νικόλαος, που αναμένει νέο όνομα ή ονόματα από τον Στεφάνου, αναμένει και την ημερομηνία για το καθοριστικό ραντεβού. Ο ίδιος θέλει όπως εντός της νέα εβδομάδας ξεκαθαρίσει το θέμα με το ΑΚΕΛ «για να τερματιστεί το βήμα σημειωτόν και να μπορέσει το ΔΗΚΟ να προχωρήσει». Τα σενάρια που συζητούνται φωναχτά πια στους διαδρόμους του πριγκιπάτου είναι τρία: Συμφωνία με το ΑΚΕΛ για κοινό υποψήφιο που αποτελεί πια απομακρυσμένο σενάριο, αυτόνομη κάθοδος του ΔΗΚΟ με τον Νικόλα Παπαδόπουλο και τη στήριξη της ΕΔΕΚ και άλλων δυνάμεων ή τη στήριξη του Νίκου Χριστοδουλίδη μαζί με άλλες δυνάμεις. Το τελευταίο σενάριο φαίνεται να αποκτά νέα δυναμική στο πριγκιπάτο, μετά από νέες έρευνες που έχουν γίνει και αναλυθεί από το επιτελείο του Νικόλα.

Αυτή την εβδομάδα φαίνεται ότι θα καταλήξει, σε επίπεδο ηγεσίας τουλάχιστον και το ΑΚΕΛ, αν θα στηρίξει τελικά τον Αχιλλέα Δημητριάδη ή αν θα προτείνει μια άλλη υποψηφιότητα στο ΔΗΚΟ. Τα άλλα δύο πρόσωπα που συζητάει ο Στεφάνου, Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή και πρύτανη Τάσο Χριστοφίδη, δεν τα συζητάει ο Νικόλας, και καλά κάνει μεταξύ μας. Ούτε βέβαια τον Αχιλλέα Δημητριάδη συζητάει αλλά αυτός φαίνεται μέχρι στιγμής ο επικρατέστερος από τους τρεις για στήριξη από το ΑΚΕΛ. Εντός του κόμματος πάντως ακούγονται δύο τάσεις. Η μία για αυτόνομη κάθοδο, ακόμα και με «αξιοπρεπή ήττα» και η άλλη για συνεργασία με το ΔΗΚΟ «ως τη μοναδική ευκαιρία που έχει το κόμμα για συγκυβερνήσει ύστερα από τόσα χρόνια». Από την άλλη, βέβαια είναι η Ειρήνη, για την οποία έχει ξεσπάσει πόλεμος. Ειδικά μετά τη δημοσκόπηση της «Κ» η οποία τη φέρνει να είναι η μοναδική πέραν του Χριστοδουλίδη που περνά με άνεση στον δεύτερο γύρο. Στο ΑΚΕΛ βέβαια, προτιμούν «να ψηφίσουν Αναστασιάδη» παρά Ειρήνη, λένε. Χμ. Σύμφωνα με μία πηγή μου, αυτή την εβδομάδα αναμένεται και «βαρυσήμαντη» ανακοίνωση από τον τέως ΥΠΕΞ και φέρελπι υποψήφιο για την προεδρία, Νίκο Χριστοδουλίδη. Όπως μου λέχθηκε, «μπορεί να μην ανακοινωθεί η ανεξάρτητη υποψηφιότητά του αλλά μια δυνατή επιβεβαίωση του ενδιαφέροντός του». Χωρίς όμως να αποκλείεται ακόμα και εξαγγελία της υποψηφιότητάς του.

Από το περιβάλλον του τέως ΥΠΕΞ διαδίδεται μάλιστα και μία ατάκα ως απάντηση σε όσα ανέφερε ο Αβέρωφ Νεοφύτου περί δούρειου ίππου. «Εκείνο που έχει σημασία δεν είναι αν είναι δούρειος ή όχι ο ίππος αλλά να κόψει πρώτος το νήμα και μάλιστα με τος ευλογίες της βάσης του ΔΗΣΥ».

Χειρότερα κι από πολιτικούς

Το παρασκήνιο για την εκλογή αρχιεπισκόπου στην Κύπρο, παρά το ότι ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος δηλώνει ότι είναι εν ζωή και με σώας τα φρένας και ζητάει να τον σεβαστούν, βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη. Φαίνεται μάλιστα να είναι κατά πολύ χειρότερο από το παρασκήνιο για τις προεδρικές. Ανώτατοι ιεράρχες συνωστίζονται υπό κάλυψη ή μέσω αντιπροσώπων με μεθοδεύσεις, θεμιτές και αθέμιτες στοχεύοντας κατ' ευθείαν στον αρχιεπισκοπικό θρόνο. Και δεν περιορίζονται μόνο εντός της Κύπρου αλλά απλώνονται σε διεθνή κλίμακα. Ακόμα και αυτή τη ρωσο-ουκρανική κρίση έχουν εμπλέξει στις προσπάθειές τους, επιδιώκοντας οφέλη και πολιτικο-θρησκευτική εκμετάλλευση. Μέχρι και στις Βρυξέλλες φαίνεται να έχουν μεθοδευτεί κινήσεις με σαφή αναφορά τις αρχιεπισκοπικές της Κύπρου.

Το Φανάρι δεν κρύβει το ενδιαφέρον του για το ποιος θα είναι ο επόμενος αρχιεπίσκοπος στην Κύπρο, ούτε και η Ρωσία, ούτε και άλλες χώρες, δεδομένης της πολιτικής και οικονομικής επιρροής που ασκεί η Αρχιεπισκοπή της Κύπρου. Τις τελευταίες ημέρες ασκείται έντονη κριτική κατά άρθρου που έγραψε ο κανονολόγος και στενός συνεργάτης του Οικουμενικού Πατριάρχη, Αναστάσιος Βαβούσκος. Στο άρθρο υπερτονίζεται η ανάγκη ο νέος αρχιεπίσκοπος Κύπρου να εκλεγεί απευθείας από την Ιερά Σύνοδο και όχι με τη συμμετοχή του λαού, όπως γινόταν μέχρι τώρα. Τη θέση του στηρίζει σε άρθρο του καταστατικού χάρτη της Εκκλησίας της Κύπρου, κάτι που εκλαμβάνεται από τους τρεις, φερόμενους ως επικρατέστερους ενδιαφερομένους, ως ξεκάθαρη παρέμβαση του Οικουμενικού Πατριάρχη στη διαδικασία. Στόχος αυτής της παρέμβασης, σύμφωνα με μία ανάλυση που γίνεται στη Λευκωσία είναι να πληγούν συγκεκριμένες υποψηφιότητες.

Νίκο, προχώρα, σε θέλει σχεδόν όλη η χώρα...

Τρεις τουλάχιστον πόλοι εργάζονται πυρετωδώς αυτή την περίοδο συνιστώντας έναν ακήρυκτο αλλά σε πλήρη εξέλιξη προεκλογικό για τον αρχιεπισκοπικό θρόνο. Οι επικρατέστεροι είναι οι μητροπολίτες Λεμεσού, Ταμασού και Μόρφου, οι οποίοι δουλεύουν διακριτικά. Υπάρχει όμως και ένας τέταρτος, ορισμένοι μιλούν ακόμα και για πέμπτο πιθανό υποψήφιο που θα υποστηρίζεται από τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο.

Ο Πιρίλλης και η Maybach

Καθημερινά αυξάνονται οι αιτήσεις ασύλου στην Κύπρο από Ουκρανούς πρόσφυγες, μαζί και η ταχυκαρδία του Νουρή. Μέχρι τις 20 Μαρτίου είχαν υποβάλει αίτηση για άσυλο συνολικά 4800 μετανάστες ενώ 700 Ουκρανοί έλαβαν ήδη χαρτιά από το ΥΠΕΣ. Ο Νουρής δεν παύει να κραδαίνει τους κινδύνους από το προσφυγικό, εμπνέοντας ταυτόχρονα και άλλους να... εκδηλωθούν. Πιο πρόσφατο παράδειγμα ο δήμαρχος Παραλιμνίου Θεόδωρος Πυρίλλης, ο οποίος ξεκαθάρισε ότι δεν θέλει να εγκατασταθούν Ουκρανοί πρόσφυγες στην παραλία του Πρωτάρα για να μην προκαλέσουν «πρόβλημα στην εικόνα» της τουριστικής βιομηχανίας. Το ενδεχόμενο να προκαλεί ο ίδιος πρόβλημα στην εικόνα του Δήμου του με όσα κατά καιρούς δηλώνει μάλλον δεν τον απασχολεί.

Ωστόσο, φαίνεται πως κάποιες από τις απόψεις Πυρίλλη περνούν στην κυβέρνηση. Προ ημερών η υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας Αναστασία Ανθούση ανακοίνωσε την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για άμεση μεταφορά 150 παιδιών από το κέντρο Πουρνάρα στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου. Δόθηκαν μάλιστα και οδηγίες για απόσπαση λειτουργών από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου για επίβλεψη της μεταφοράς και εγκατάστασης των παιδιών. Ξαφνικά όμως έπεσε σήμα για ακύρωση όλων των αποφάσεων και δόθηκαν οδηγίες για μεταφορά των παιδιών στην Πάφο, αφού είπε ο δήμαρχός της το Ok.

Τα απόνερα της ρωσικής εισβολής έπνιξαν στην κυριολεξία την RCB BANK, χωρίς όμως αυτή τη φορά να σπάσει ρουθούνι. Με συνοπτικές διαδικασίες και με ένα ευφάνταστο πλάνο ο διοικητής της Κεντρικής Κωνσταντίνος Ηροδότου, έχοντας τη στήριξη της Λαγκάρντ μάδησε ένα-ένα τα πέταλα της μαργαρίτας και μετέτρεψε στην κραταιά τράπεζα του Κρεμλίνου σε ένα κουφάρι παγωμένων ρωσικών λογαριασμών. Όταν βγει στη σύνταξη ο Ηροδότου, τα κυπριακά πανεπιστήμια οφείλουν να του δώσουν έδρα να διδάσκει το case study «πώς κλείνεις μια τράπεζα χωρίς bankrun». Στα σαλόνια των τραπεζιτών η χαιρέκακη συζήτηση, όπως μου μεταφέρθηκε, είναι ποιος να αγοράσει την Merc – Maybach των 500K του CEO της Τράπεζας.

ΚΟΥΙΖ: Ποιος πολιτικός αρχηγός φέρεται να διαβεβαίωσε πρόσφατα άλλον αρχηγό, μεγαλύτερου κόμματος, ότι «θα είμαι μαζί σου ό,τι και να αποφασίσεις» εκτός από την υποστήριξη ενός συγκεκριμένου υποψηφίου;

Θλιβερή Αριστερά

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Θα έπρεπε να ήταν έτοιμοι από καιρό. Όχι μόνο δεν είναι αλλά το ΑΚΕΛ μοιάζει να πελαγοδρομεί αμήχανο και αδύναμο να επαναπροσδιοριστεί ώστε να ανταποκριθεί σ' εκείνο που μοιάζει ως αίτημα της εποχής. Το αίτημα μιας προοδευτικής Αριστεράς, απαλλαγμένης από αγκυλώσεις και απεγκλωβισμένης από τον παρωχημένο της εαυτό, ικανής ν' αρθρώσει ένα πολιτικό λόγο που να ανταποκρίνεται στο σήμερα και στα όσα ουσιαστικά έχουν συμβεί και συμβαίνουν όχι μόνο εντός αλλά και εκτός. Οι τελευταίες βουλευτικές εκλογές αυτό κατέδειξαν άλλωστε, ότι το επείγον σε ό,τι αφορούσε την κυπριακή Αριστερά ήταν ο επαναπροσδιορισμός της. Αντ' αυτού μοιάζει να περιφέρεται ακόμα μέσα στα ασφυκτικά τετραγωνικά των αγκυλώσεών της, επαναλαμβάνοντας το ίδιο τροπάρι περί επείγουσας απαλλαγής του τόπου από αυτή την καταστροφική κυβέρνηση και ανάγκης να υπάρξει ένα υγιές πολιτικό σύστημα, χωρίς ωστόσο αυτό το τροπάρι να συνοδεύεται από τις υπερβάσεις που αποτελούν προϋπόθεση της ουσιαστικής υλοποίησής του.

Διότι από λόγια ο κόσμος έχει μπουχτίσει. Και οι εποχές που διανύουμε υπαγορεύουν μία επί της ουσίας επανατοποθέτηση απέναντι σε ένα σωρό σοβαρά πολιτικά ζητήματα, καθώς και πολιτικές προτάσεις που να εμπεριέχουν διορατικότητα, ενσυναίσθηση και κυρίως υπερβάσεις, αν πραγματικά συνειδητοποιούμε τι συμβαίνει γύρω μας και αν εκείνο που όντως ενδιαφέρει το ΑΚΕΛ είναι το μέλλον της χώρας και όχι απλώς του κόμματος. Τίποτα, ωστόσο, από τα πιο πάνω δεν μοιάζει να είναι σε θέση να πράξει η κυπριακή Αριστερά. Αντιθέτως επαναλαμβάνει τις ίδιες θλιβερές κινήσεις που καταδεικνύουν πως παραμένει εγκλωβισμένη μέσα στον παρωχημένο της εαυτό, παριστάνοντας πως διαβουλεύεται με περισυλλογή για το καλύτερο του τόπου. Χωρίς ακόμα να έχει να προτείνει ένα υποψήφιο, ενώ θα έπρεπε να τον είχε έτοιμο από καιρό και χωρίς να πείθει επί τους παρόντος κανένα σκεπτόμενο πολίτη ότι οι διαβουλεύσεις που κάνει αποσκοπούν σε μια ουσιαστική αλλαγή και όχι απλά στο πως θα «μαγειρευτούν» τα ποσοστά ώστε απλώς να διώξουν την παρούσα κυβέρνηση. Το αίτημα όμως δεν είναι απλώς να φύγει η κυβέρνηση αλλά να αλλάξει επιτέλους το σαθρό πολιτικό σύστημα και να αντιμετωπιστούν ριζικά οι παθογένειες που το συντηρούν. Και βέβαια να ανοίξει ξανά και αποφασιστικά το κεφάλαιο του Κυπριακού με τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα που ήδη δημιουργούνται. Μια προοδευτική Αριστερά θα έπρεπε να είναι από καιρό σε θέση να ανταποκριθεί σ' αυτά που συμβαίνουν, ώστε να προτείνει τον επαναπροσδιορισμό της επόμενης μέρας του τόπου.

Το ΑΚΕΛ, ωστόσο, μοιάζει ακόμα χιλιόμετρα μακριά από ένα τέτοιο προοδευτικό επαναπροσδιορισμό, αφού επιδίδεται στις ίδιες μίζερες αντιπολιτευτικές πιρουέτες που το μόνο που πετυχαίνουν είναι να το απομακρύνουν όλο και περισσότερο από τις υπερβάσεις που όφειλε να κάνει. Και ενώ είχε την ευκαιρία να μπει δυναμικά στην προεκλογική κούρσα, με την επιλογή Παμπορίδη, αποδεικνύοντας ότι τολμά να κάνει την υπέρβαση, όταν το συμφέρον της χώρας το απαιτεί, στηρίζοντας έναν πολιτικό που έχει αποδείξει ότι πληροί τις προϋποθέσεις μιας ουσιαστικής μεταρρύθμισης στο πολιτικό μας σύστημα, επέλεξε να οπισθοχωρήσει μόλις τα βρήκε σκούρα με τους σκληροπυρηνικούς οπαδούς του και τις φιτιλιές που τους άναψε η κ. Χαραλαμπίδου σκοπίμως και εσκεμμένα, για να καταντήσει σήμερα να μοιάζει άτολμο και ανίκανο να ανταποκριθεί στην έννοια μιας πραγματικά προοδευτικής Αριστεράς.

Απόρριψε τον πλέον κατάλληλο πολιτικό απλώς και μόνο για τις δεξιές καταβολές του και επειδή κάποτε επέκρινε το ΑΚΕΛ, αποδεικνύοντας με αυτή του τη θλιβερή «οπισθοχώρηση» ότι προτιμά να επιλέγει την πεπατημένη, αντί να τολμά την υπέρβαση και να την υποστηρίζει δυναμικά ως τη μόνη ουσιαστική πολιτική θέση. Και τώρα προτιμά να άγεται και να φέρεται από τους δηκοϊκούς «ελιγμούς» και να συνομιλεί με αυτό το κόμμα, το οποίο πάση θυσία θέλει να βρίσκεται στην εξουσία και με το οποίο τους χωρίζει το χάος στο Κυπριακό, αντί να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων και να περπατήσει αποφασιστικά προς τον προοδευτισμό. Κρίμα.

elenixenou11@gmail.com

EPA/MARTIN DIVISEK

Η Jana Jodasova, διευθύντρια της Προπαρασκευαστικής Σχολής Μπαλέτου του Εθνικού Θεάτρου της Τσεχίας, εργάζεται με παιδιά κατά τη διάρκεια μαθήματος μπαλέτου. Η Σχολή προσφέρει δωρεάν μαθήματα χορού και μπαλέτου για παιδιά που έχουν πληγεί από τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Ο μεγάλος ασθενής

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η αλλαγή δεν είναι σύνθημα, είναι τρόπος ζωής. Η αλλαγή έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο, έχει συγκεκριμένες προτάσεις. Η αλλαγή απαιτεί συντονισμό, απαιτεί συνέπεια. Και κυρίως απαιτεί υπερβάσεις. Αλλιώς δεν είναι τίποτα άλλο από ένα προεκλογικό πυροτέχνημα που όζει σκοπιμοτήτων. Το σύνθημα της αλλαγής ήλθε στο προσκήνιο όταν ο Νίκος Αναστασιάδης ρωτούσε από το βήμα του Ανώτατου Συνεδρίου του ΔΗΣΥ τον κυπριακό λαό, τι να αλλάξουν αυτοί που ζητούν αλλαγή. Και το ρωτούσε ένας Πρόεδρος του οποίου η διαχείριση οδήγησε στις εικόνες του Πουρνάρα. Που ασυνόδευτα παιδιά κοιμούνται στους δρόμους και που μέχρι προχθές τρέφονταν μ' ένα κομμάτι ψωμί. Ένας Πρόεδρος που την κυβέρνησή του ακολουθούν σκάνδαλα διαπλοκής, ο πλουτισμός μιας μικρής κάστας, το βόλεμα ημετέρων ,τα φαινόμενα διαφθοράς και η καταβαράθρωση της εικόνας του τόπου. Και κυρίως, ένας Πρόεδρος που κατά τη θητεία του άνοιξε η συζήτηση για λύση δύο κρατών.

Σ' ένα σοβαρό κράτος, ένας Πρόεδρος με αυτή την παρακαταθήκη δεν θα τολμούσε να κάνει μία τέτοια ερώτηση. Πρωτίστως όμως σε ένα σοβαρό κράτος, η αντιπολίτευση δεν θα του επέτρεπε να τοποθετείται με αυτό τον τρόπο. Γιατί η παρουσία της θα αποτελούσε ανάχωμα στο θράσος. Για να μπορεί, ωστόσο, να λειτουργήσει ως ανάχωμα στο θράσος, θα έπρεπε να είχε συνέπεια στις πολιτικές της. Και πρωτίστως δεν θα επέτρεπε να παρασύρεται από σκοπιμότητες. Η ανεπάρκεια της αντιπολίτευσης φάνηκε εδώ και καιρό, επιβεβαιώθηκε, ωστόσο, στη δημοσκόπηση της «Καθημερινής» την περασμένη εβδομάδα. Και επιβεβαιώθηκε, όχι μόνο γιατί αποκαλύφθηκε πως δεν κατάφεραν να βρουν προς το παρόν ένα κοινό υποψήφιο. Ούτε γιατί άφησαν δύο καθαρά συναγερμικούς υποψηφίους να ερίζουν για το ποιος από τους δύο συνεχιστές του Νίκου Αναστασιάδη θα εκλεγεί. Είναι κυρίως γιατί διαφάνηκε με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο πως ο κομματικός τους εγωκεντρισμός ευθύνεται για τα αδιέξοδά τους.

Έλεγαν προεκλογικά ότι ήθελαν την αλλαγή. Πως με κάθε τρόπο θα πρέπει να φύγει από την εξουσία η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ. Όμως στην πρώτη τους κρίσιμη αναμέτρηση, αντί να δημιουργήσουν ένα συμπαγές μέτωπο έριζαν για το ποιος θα είναι ο πρόεδρος της Βουλής. Για τη δική τους προσωπική διάσωση. Και κατάφεραν με ευκολία να εκλέξουν αφενός πρόεδρο της Βουλής την Αννίτα Δημητρίου και αφετέρου να στείλουν το μήνυμα ακόμα και στο ακροατήριό τους πως μόνο ο Αβέρωφ Νεοφύτου μπορεί να κερδίζει εκλογές.

Η αλλαγή, λοιπόν, θέτει προτεραιότητες. Όταν η αντιπολίτευση αποδέχεται να ακυρωθούν οι δημοτικές εκλογές, τότε το πρόβλημα είναι βαθύτερο. Γιατί αυτό που αποτυπώθηκε στα μάτια της κοινωνίας, είναι ότι ακυρώθηκαν εξαιτίας του φόβου μιας ακόμη ήττας. Και αν δεν έπαιρναν το ρίσκο για τη διάσωση της δημοκρατίας ας το έκαναν για να ενεργοποιήσουν το οργανωτικό τους λίγο πριν από τις προεδρικές και κυρίως να κτίσουν συνεργασίες σε κάθε δήμο. Σ' ένα περιβάλλον, όπου η κοινωνία συντηρητικοποιείται, είναι παράδοξο η αντιπολίτευση να παρουσιάζει τέτοια εικόνα. Γιατί όταν ο Νικόλας Παπαδόπουλος καταψήφιζε τον προϋπολογισμό –εν μέσω πανδημίας– της «πιο διεφθαρμένης κυβέρνησης» θα πρέπει πλέον να επιχειρηματολογήσει για ποιο λόγο πλέον σκέφτεται να στηρίξει ένα μέλος αυτής της «διεφθαρμένης κυβέρνησης». Είναι μέρος της αλλαγής ή απλώς θέλει με κάθε τρόπο την εξουσία; Αν ο ίδιος δεν μπορεί να ελέγξει το κόμμα του με αποτέλεσμα στελέχη του να κάνουν ήδη συμφωνίες στο παρασκήνιο με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, μπορεί αλήθεια να πείσει ότι θα ηγηθεί της όποιας αλλαγής;

Το ίδιο βεβαίως ισχύει και για το ΑΚΕΛ. Γιατί αν η προτεραιότητα ήταν να «φύγει η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ» θα έπρεπε εδώ και δέκα χρόνια να είχε βρει μία κεντροαριστερή υποψηφιότητα να προτείνει. Όχι να ψάχνεται την τελευταία στιγμή, καταθέτοντας στο τραπέζι των συζητήσεων μετριότητες. Και κυρίως να επιτρέπει σε στέλεχός του με καθαρά προσωπική ατζέντα να τορπιλίζει τη μόνη πιθανή κοινή υποψηφιότητα.

Θα διερωτηθεί κάποιος: τι μας απασχολεί, αν συρρικνώνονται τα ποσοστά της αντιπολίτευσης; Μα μια αδύναμη αντιπολίτευση οδηγεί στην παντοκρατορία του ενός. Αυτό θέλουμε; Μία διαλυμένη παρέλαση, με διάσπαρτες ατζέντες. Η αλλαγή απαιτεί συνέπεια, απαιτεί συμβιβασμούς, απαιτεί και θυσίες. Η αλλαγή, ωστόσο, θα πρέπει να έχει πάνω από όλα ως στόχο τη βελτίωση του τόπου. Οτιδήποτε άλλο αποτελεί απλώς σύνθημα και αποδεικνύει πως η αντιπολίτευση, ενώ είχε την ευκαιρία και τις προοπτικές εξελίσσεται στον μεγάλο ασθενή, που έβαλε το λιθαράκι της για όλη αυτή την ασυδοσία.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ο κυπριακός μας κατήφορος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Όλα αυτά τα χρόνια που βιοπορίζομαι από τη δημοσιογραφία αρκετές φορές έπρεπε ν' ανακαλέσω εκείνο το τρομακτικό καλοκαίρι. Αλλά και ως συγγραφέας επιχείρησα να ξύσω τη σκουριά της μνήμης, προσπαθώντας να καταλάβω πώς και πόσο μας σημάδεψε η συναισθηματική αναπηρία που προκάλεσε το τραύμα του 1974.

Θυμάμαι, λοιπόν, γιατί πολύ απλά δεν μπορώ να κάνω αλλιώς. Θυμάμαι εκείνη τη γυναίκα από τη Χιλή που την ημέρα του πραξικοπήματος με αγκάλιασε και με δάκρυα στα μάτια ψιθύρισε κάτι που δεν κατάλαβα. «Τι είπε;» ρώτησα τον πατέρα μου αργότερα, καθώς αφήναμε πίσω μας τον αχανή κάμπο με τα ηλιοτρόπια. «Ότι εύχεται να μη γνωρίσεις ποτέ τον φασισμό» μου απάντησε, δίχως άλλη εξήγηση. Εγώ τότε ήμουνα 11 χρόνων, δεν ήξερα τι σημαίνει φασισμός και δεν καταλάβαινα γιατί διασχίζαμε την ξένη χώρα σαν να έπρεπε να προλάβουμε κάτι. Τις επόμενες ημέρες θυμάμαι ανθρώπους να μπαινοβγαίνουν εκεί όπου μέναμε κι ύστερα ένα βομβαρδισμένο τοπίο στην τηλεόραση. Θυμάμαι τη μάνα μου να κλαίει και μετά το ταξίδι με το αεροπλάνο. Έπειτα τις μακρόσυρτες ώρες στο πλοίο και στο λιμάνι της Λεμεσού μια γυναίκα με βαμμένα νύχια, πολύ περίεργο δεδομένου ότι οι άνθρωποι μίλαγαν μόνο για την καταστροφή σκέφτηκα. Θυμάμαι τους συγγενείς μας που ξεσπιτώθηκαν, το σχολείο που γέμισε πρόσφυγες κι ένα γιαπί στη γειτονιά που έμενε μια οικογένεια με ένα κορίτσι στην ηλικία μου. Θυμάμαι τη λύπη στα πρόσωπα αυτών που τα έχασαν όλα και το συσσίτιο για τα παιδιά που ο πόλεμος έριξε στα βράχια. Θυμάμαι και τον παππού μου που δούλευε στις οικοδομές αλλά η ανάγκη τον οδήγησε στο εξωτερικό για το μεροκάματο.

Ένα λεπλατημένο τοπίο ήταν η Κύπρος· αυτό θυμάμαι. Κι ύστερα δεν θυμάμαι άλλο. Ή μάλλον ύστερα οι αναμνήσεις μπερδεύονται μέσα σε μια δίνη αντιφάσεων. Οι διαδηλώσεις, οι ντισκοτέκ, τα συλλαλητήρια, τα σφαιριστήρια. Τι έγινε αλήθεια; Συνηθίσαμε, αυτό έγινε. Επειδή αυτό μας απέδειξε η ζωή: ότι συνηθίζεται η δυστυχία, γιατί το ένστικτο της επιβίωσης μάς ωθεί να υπερβούμε τους εαυτούς μας. Η συνέχεια είναι γνωστή και οικεία αφού σε αυτό το δρόμο βαδίσαμε τις δεκαετίες που ακολούθησαν. Στην αρχή οπλισμένοι με τις ιδεολογικές και πολιτικές μας βεβαιότητες, ώσπου κατέρρευσαν κι αυτές με πάταγο, μηδενίσαμε το κοντέρ και πορευτήκαμε όπως ο καθένας μπορούσε. Άλλοι μπερδεμένοι, άλλοι θυμωμένοι, άλλοι πληγωμένοι. Ένας λαός προσφύγων που έπρεπε να βρει τον βηματισμό του μετά από εκείνο το τρομακτικό καλοκαίρι.

Αναρωτιέμαι, τι άλλαξε; Ή μάλλον τι μας άλλαξε τόσο ώστε να καταλήξουμε αυτό που είμαστε σήμερα; Πώς εκφυλίστηκε έτσι αυτός ο λαός των προσφύγων ώστε να βρεθεί στον κατήφορο δίχως φρένα; Και το πιο σκληρό απ' όλα τα ερωτήματα: Πώς κατρακυλήσαμε στο πιο χαμηλό σκαλοπάτι για να βρεθούμε αντιμέτωποι με την απεχθή σκληρότητα του δημάρχου Θεόδωρου Πυρίλλη; Ο οποίος αρνήθηκε τη φιλοξενία σε 150 ασυνόδευτα παιδιά γιατί δεν θέλει λέει να γίνει ο Πρωταράς Πουρνάρα. Κι ύστερα αρνήθηκε τη φιλοξενία των Ουκρανών προσφύγων γιατί… «μεγάλη διαφορά το αξιοθέατό μας να είναι πρόσφυγες» δήλωσε ανερυθρίαστα. Οι πρόσφυγες αξιοθέατο! Να λέγεται αυτό από ένα δήμαρχο και να μην προκαλείται ξεσηκωμός. Να μην ντρεπόμαστε, αυτός ο λαός των προσφύγων με την κολοβή μνήμη, όταν ολόκληρη η πολιτισμένη ανθρωπότητα συγκλονίζεται από τις εικόνες καταστροφής στην Ουκρανία.

Τι είδους άνθρωποι είναι αυτοί που ενώ έζησαν στο πετσί τους την εισβολή δεν συγκινούνται από την ισοπέδωση της Μαριούπολης; Τα πλάνα με τα γκρεμισμένα κτίρια, ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα βομβαρδισμένα, μαυρίζουν την ψυχή. Και οι πρόχειροι τάφοι, οι χιλιάδες νεκροί, ο εφιάλτης του πολέμου που ξαναζωντανεύει. Πώς μπορείς να τα βλέπεις όλα αυτά και εσένα να σε νοιάζει μόνο η τσέπη σου; Τι στο καλό συνέβη σε αυτόν τον τόπο και καταλήξαμε έτσι, άλλοι θλιβεροί μεταπράτες κι άλλοι ακόμα θλιβερότεροι ιδεοληπτικοί που δεν βλέπουν μακρύτερα από τη μύτη τους; Από το κλείσιμο του ματιού του Συλλούρη μέχρι τον κυνισμό του Πυρίλλη «this is Cyprus», δυστυχώς, οπότε καλά ξεμπερδέματα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Πηλείδου - Στεφάνου 0-2... στα υγρά καύσιμα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Τρεις και πλέον σελίδες απάντηση έδωσε η υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας Νατάσα Πηλείδου προς τον γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανο Στεφάνου, ο οποίος έθεσε ζήτημα για την άνοδο των τιμών των υγρών καυσίμων σε χρόνο «ντετέ» στην Κύπρο, αλλά και για προσυνεννόηση μεταξύ των εταιρειών εισαγωγής πετρελαιοειδών, κάτι που παραπέμπει ευθέως σε καταγγελία για ύπαρξη καρτέλ, από το μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης. Ωστόσο, η απάντηση της κ. Πηλείδου, την οποία αναμέναμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, «μπάζει νερά» και είναι επιεικώς κατώτερη των περιστάσεων, όσο κομψά κι αν επιθυμούμε να το θέσουμε.

Εκφράζοντας προφανώς την κοινή γνώμη, ο γ.γ. του ΑΚΕΛ ανέφερε προς την αρμόδια υπουργό, αυτό που προβληματίζει όλους, αλλά προφανώς διαφεύγει από την κ. Πηλείδου και τις υπηρεσίες των οποίων προΐσταται. Επεσήμανε ο γ.γ. του ΑΚΕΛ ότι «οι καταναλωτές διερωτούνται, πώς είναι δυνατόν μέσα σε μια νύκτα να αυξήθηκαν ταυτόχρονα και ομοιόμορφα οι τιμές όλων των εταιρειών στα καύσιμα; Πότε οι εταιρείες παρήγγειλαν τα φορτία, πότε ήρθαν τα πλοία, πότε τιμολογήθηκαν, πότε φορολογήθηκαν, πότε πήγαν τα καύσιμα στα πρατήρια» διερωτήθηκε ο γ.γ. του ΑΚΕΛ, θέτοντας δύο σημαντικά ζητήματα:

1) Οι τιμές των υγρών καυσίμων στην Κύπρο διαφοροποιούνται με διαδικασίες εξπρές όταν πρόκειται για διεθνείς αυξήσεις και με ρυθμούς χελώνας, όταν πρόκειται για διεθνείς μειώσεις. Η εικόνα αυτή, είτε είναι ορθή, είτε είναι λανθασμένη, απηχεί την επικρατούσα αντίληψη. Και εύλογα θα ανέμενε κανείς ότι η αρμόδια υπουργός θα απαντούσε με μεγαλύτερη πειστικότητα στο ζήτημα αυτό. Δυστυχώς δεν το έπραξε και συνεπώς η εικόνα αυτή δεν ανατρέπεται. Ανέφερε η κ. Πηλείδου ότι στην Κύπρο τα φορτία υγρών καυσίμων δεν ξεπερνούν τα 2-3 κάθε μήνα και ότι «οι διεθνείς μειώσεις ή και αυξήσεις, αντικατοπτρίζονται με χρονική καθυστέρηση», κάτι πάντως που δεν απαντά στην «ανομοιομορφία» μεταξύ της αύξησης των τιμών σε χρόνο «ντετέ» και της μείωσης τους ετεροχρονισμένα.

2) «… Η όποια προσυνεννόηση μεταξύ των εταιρειών εισαγωγής πετρελαιοειδών» που έθεσε ο Στέφανος Στεφάνου προς την αρμόδια υπουργό, ισοδυναμεί με καταγγελία για ύπαρξη καρτέλ στην Κύπρο, εν μέσω του ράλι των τιμών, διεθνώς, στα υγρά καύσιμα. Η απάντηση της αρμόδιας υπουργού επί του εν λόγω ζητήματος (που σε άλλα κράτη θα προκαλούσε θύελλα συζητήσεων και θα οδηγούσε στη διεξαγωγή έρευνας) περιορίζεται στην εύηχη διαβεβαίωση ότι «το Υπουργείο μας εργάζεται με ζήλο και αυστηρή προσήλωση στην τήρηση των νόμων … και ότι «η Κυβέρνηση ούτε δικαιολογεί, ούτε στέκεται με απάθεια, έναντι σε φαινόμενα αισχροκέρδειας, ούτε κωλυσιεργεί, ούτε κάνει πλάτες στα οποιαδήποτε συμφέροντα».

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο που εγείρει η κ. Πηλείδου, είναι το γεγονός ότι οι τιμές των υγρών καυσίμων στην Κύπρο είναι πολύ χαμηλότερες από τις τιμές που υπάρχουν σε άλλες χώρες της Ε.Ε., υπό το φως της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία και των συνεπειών της. Επιστρατεύοντας και γραφήματα στην απάντησή της προς τον Στέφανο Στεφάνου, η κ. Πηλείδου επισημαίνει ότι με βάση στοιχεία της 14ης Μαρτίου, η Κύπρος ήταν η τρίτη φθηνότερη χώρα στην αμόλυβδη βενζίνη 95 οκτανίων, η έκτη φθηνότερη στο πετρέλαιο κίνησης και η τέταρτη φθηνότερη στο πετρέλαιο θέρμανσης, μεταξύ των 27 κρατών-μελών. Οι εν λόγω αναφορές της υπουργού δεν αμφισβητούνται. Ωστόσο, η εικόνα αυτή είναι αν μη τι άλλο ελλειμματική, καθώς για να μπορεί κάποιος να συγκρίνει τιμές, φθήνια και ακρίβεια, είθισται να βάζει στην εξίσωση και την αγοραστική δύναμη του κοινού, το οποίο στην περίπτωση των κατοίκων της Κύπρου, προφανώς υπολείπεται της αγοραστικής δύναμης των κατοίκων της Δανίας, της Σουηδίας, της Φινλανδίας, του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας και αρκετών άλλων κρατών-μελών της Ε.Ε., περιλαμβανομένου και του Λουξεμβούργου, το οποίο παρά το υψηλό βιοτικό του επίπεδο, εξακολουθεί να είναι φθηνότερο από την Κύπρο στις τιμές υγρών καυσίμων.

Πέραν αυτού, η επιστολή της κ. Πηλείδου προς τον γ.γ. του ΑΚΕΛ όχι μόνο δεν πείθει για τις τιμές των υγρών καυσίμων, δεδομένης της ταχύτητας στην αύξησή τους και της βραδύτητας στη μείωσή τους. Αλλά επίσης, δεν μας καθησυχάζει γύρω από την ενδεχόμενη προσυνεννόηση των εταιριών εισαγωγής πετρελαιοειδών στην Κύπρο. Και όλο αυτό το πλέγμα της αδυναμίας της υπουργού Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας να πείσει και να καθησυχάσει δεν περιορίζεται στην ίδια, αλλά έχει συνέπειες και στην εικόνα του συνόλου της κυβέρνησης και αυτού καθεαυτού του Προέδρου της Δημοκρατίας.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Δύση ή Ανατολή;

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Κάθε φορά που βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια μεγάλη κρίση ξυπνάει μέσα μας το δίλημμα: «Πού ανήκουμε, στη Δύση ή την Ανατολή;». Οι αιώνες περνάνε, αλλά μοιάζουμε να μη θέλουμε να λύσουμε τον γρίφο. Από το «παπική τιάρα ή φέσι» έως τις μέρες μας ο διχασμός αυτός ελλοχεύει σε κρίσιμες στιγμές. Το βλέπουμε γύρω μας καθώς η κρίση στην Ουκρανία έχει δώσει ορμή σε ένα αντιδυτικό ξέσπασμα που αφορά σημαντικό μέρος της κοινωνίας. Δεν έχει να κάνει με τη σκληρή κριτική στα λάθη των ΗΠΑ ή της Ευρώπης, ούτε με την υποκρισία εναντίον της Τουρκίας. Είναι κάτι πιο βαθύ και

Αν νιώσουμε ότι η Δύση μας προδίδει στην απευκταία περίπτωση μιας σύγκρουσης με την Τουρκία, τα ρήγματα της δυσπιστίας και του αντιδυτικισμού θα εκδηλωθούν με τρόπο εκρηκτικό.

ενστικτώδες που βγαίνει από μέσα μας. Το είδαμε και το 2015 σε ένα άλλο, πιο δυναμικό κύμα που κόντεψε να μας σπρώξει από την άλλη πλευρά της Ιστορίας όταν η δικαιολογημένη, συσσωρευμένη οργή από την οικονομική κρίση στράφηκε κατά της Δύσης.

Ο τρόπος που την αντιμετωπίζουμε είναι ενίοτε σχιζοφρενικός. Απολαμβάνουμε τα «δικαιώματα» που μας εξασφαλίζει με τη συμμετοχή στα πιο κλειστά δυτικά κλαμπ, απεχθανόμαστε την έννοια των «υποχρεώσεων» που απορρέουν από αυτή. Μπαίνουμε εύκολα στον ρόλο του θύματος και βλέπουμε τον κόσμο μέσα από μια έντονη αίσθηση ανασφάλειας. Αντιλαμβανόμαστε, συνήθως πολύ καθυστερημένα, ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος και πως δεν διατίθεται κάποιο άλλο γεωπολιτικό μπλοκ που θα μας υιοθετήσει λύνοντας με έναν μαγικό και ανέξοδο τρόπο όλα μας τα προβλήματα. Η μεγάλη πλειοψηφία του ελληνικού λαού το έμαθε μέσα από ένα πανάκριβο φροντιστήριο το 2015.

Μια απλοϊκή εξήγηση είναι πως η Δύση απευθύνεται στη λογική, η Ανατολή στο θυμικό μας. Το συναισθηματικό μας κομμάτι είναι χορδή που μπορεί εύκολα να παίξει είτε ο περιστασιακός έμπορος του εθνολαϊκισμού είτε όποιος παίκτης το θεωρεί συμφέρον για εκείνον. Οι ιστορικοί μπορούν να το εξηγήσουν, αλλά δεν είναι κάτι περαστικό. Ξέρω πολλούς που θεωρούν ότι ξεμπλέξαμε για τα καλά με αυτά τα διλήμματα μετά το 2015. Αμ δε! Κάνουν μεγάλο λάθος και δεν καταλαβαίνουν πως «ο κόσμος δεν είναι ο κόσμος μας». Τα ρήγματα είναι ολοζώντανα και κρύβουν ασύλληπτη ενέργεια και δύναμη. Δεν ξεμπερδεύεις εύκολα με αυτά, έχουν αντέξει στο πέρασμα των αιώνων.

Η Ιστορία θα μας δοκιμάσει πάλι. Πανδημία, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, γεωπολιτική βία και αστάθεια, ακρίβεια αποτελούν ένα εκρηκτικό μείγμα που δεν «παλεύεται» εύκολα. Ηγεσία, ψυχραιμία, καλό ζύγι χρειάζονται. Μια τελευταία παρατήρηση. Το απόλυτο κρας τεστ της σχέσης μας με τη Δύση θα είναι προφανώς η στάση της στην απευκταία περίπτωση μιας σύγκρουσης με την Τουρκία. Αν νιώσουμε ότι η Δύση μας προδίδει, όλα τα στοιχήματα δεν ισχύουν και τα ρήγματα της δυσπιστίας και του αντιδυτικισμού θα εκδηλωθούν με τρόπο εκρηκτικό. Ας το ξέρουν αυτό σύμμαχοι και εταίροι.

Ιστορικά παράλληλα

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

«Ο καλύτερος και αποτελεσματικότερος τρόπος για τη διασφάλιση της ειρήνης στην Ευρώπη είναι να αποκόψουμε από τη Ρωσία κάποιες από τις όμορες περιοχές που απέκτησε μεταγενέστερα – τη Γεωργία, την Κιρκασία, την Κριμαία, τη Βεσσαραβία, την Πολωνία και τη Φινλανδία», έγραφε ο λόρδος Πάλμερστον στις 26 Μαΐου 1854. «Εάν αυτές οι περιοχές αποσπώντο από αυτήν, η Ρωσία θα εξακολουθούσε να είναι μια τεράστια δύναμη, αλλά σε θέση λιγότερο πλεονεκτική για να επιτεθεί σε γειτονικές της χώρες», συνέχιζε ο Πάλμερστον.

Κάποιοι υποστηρίζουν ότι σε γενικές γραμμές αυτός είναι ο πυρήνας της πολιτικής που σταδιακώς διαμορφώθηκε στις ΗΠΑ μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού συστήματος στην Ευρώπη. Και επειδή ο πόλεμος με μια πυρηνική δύναμη, όπως είναι η Ρωσία, είναι αδιανόητος στις μέρες μας, η «απόσπαση» όμορων χωρών προωθήθηκε διά της εις Ανατολάς επέκτασης του ΝΑΤΟ και με την ένταξη σε αυτό της Πολωνίας, της Ουγγαρίας, των Βαλτικών κρατών, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας.

Ίσως μια παρατήρηση του Ρώσου συγγραφέα και διανοητή Φιόντορ Νοστογιέφσκι να φώτιζε από διαφορετική γωνία τη σημερινή διαπάλη Ουάσιγκτον και Μόσχας περί του ουκρανικού ζητήματος.

Σε αντίθεση με τη Δύση, εμείς οι Ρώσοι «δεν κοιτάζουμε προς το μέλλον, αλλά στο παρελθόν και μάλιστα σε ένα πολύ μακρινό παρελθόν», έγραφε το 1877 στο Ημερολόγιό του.

Το γεγονός ότι η Ρωσία δέχθηκε από τη Δύση σειρά επιθέσεων – από την Πολωνία το 1605, τη Σουηδία το 1707, τη Γαλλία το 1812, τη Γερμανία το 1914 και εκ νέου το 1941– ήταν ο λόγος που θεωρήθηκε απαραίτητη η δημιουργία μιας νεκρής ή ουδετέρας ζώνης στα δυτικά σύνορά της, συνήθως διά προσαρτήσεως εδαφών κατά το παρελθόν.

Από την άποψη αυτή ο πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν ακολουθεί –τόσο παλαιότερα, το 2008, στη Γεωργία όσο και σήμερα στην Ουκρανία– μια πάγια ρωσική πολιτική ασφαλείας. Αυτά είναι θέματα που απασχολούν στις μέρες μας κυρίως κάποιους συντηρητικούς αναλυτές στις ΗΠΑ. Αντίθετα, στις Ηνωμένες Πολιτείες, ως νέα χώρα ακόμη στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, με νεανικό δυναμισμό, κυριαρχεί το όραμα της μονοκρατορίας.

Ως μια υπερδύναμη που δεν φέρει το βάρος ιστορικού παρελθόντος, διαμορφώνει τον ιδεολογικό πυρήνα με βάση τις επαναστατικές αρχές της Γαλλικής Επαναστάσεως του 1789 –«δημοκρατία», «ελευθερία»–, την επικράτηση των οποίων ανέλαβε ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, σε παγκόσμιο επίπεδο, ως ο ηγέτης του «ελευθέρου κόσμου».

Το έχει η μοίρα των αυτοκρατοριών να θέλουν να διαμορφώσουν την οικουμένη κατά τις αντιλήψεις τους. Κάτι ανάλογο έκανε και ο Πάλμερστον όταν επέβαλε ναυτικό αποκλεισμό στην Ελλάδα με το επιχείρημα ότι εθίγησαν τα δικαιώματα του Βρετανού Δον Πασίφικο, τα οποία όφειλε να προστατεύσει η αυτοκρατορία. Αλλά επειδή σε αυτή τη χώρα ουδέποτε έλειψε η αίσθηση του χιούμορ, όταν το θέμα συζητήθηκε στο κοινοβούλιο το 1850, ο Ουίλιαμ Γλάδστον διερωτήθη εάν ο Πάλμερστον θεωρεί πως «πρέπει να ελέγχουμε τη μοχθηρία και τις παραβιάσεις των άλλων κρατών» περίπου «...ως γυμνασιάρχες σε επίπεδο παγκόσμιο». Σήμερα, άλλοι ανέλαβαν τον ρόλο του γυμνασιάρχη.

Ελλάδα - Ουκρανία, ο πειρασμός της αναλογίας

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Όταν ξέσπασε η Ελληνική Επανάσταση, ο κόσμος ήταν εντελώς διαφορετικός από τον δικό μας. Η Ευρώπη της Ιεράς Συμμαχίας την αντιμετώπισε ως απειλή της ισορροπίας που είχε επιβληθεί μετά την αναστάτωση του Ναπολέοντα. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία διατηρούσε την ισχύ της, την αίγλη της και τη διαπραγματευτική της ισχύ. Οι ξεσηκωμένοι Έλληνες με το πείσμα τους και τις θυσίες τους κατάφεραν να δημιουργήσουν ένα κύμα φιλελληνισμού. Δεν υπήρξαν ποτέ φιλο- Ιταλοί ή φιλο-Ιρλανδοί. Υπήρξαν όμως φιλέλληνες, λέξη που υπάρχει και σε άλλες γλώσσες εκτός από τη δική μας.

Το «ΝΑΤΟ» του καιρού εκείνου στο Ναυαρίνο τερμάτισε την εκστρατεία του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο – την ύστατη κλιμάκωση της ισχύος των Οθωμανών εναντίον των ξεσηκωμένων Ελλήνων. Η ναυμαχία ήταν, αν δεν κάνω λάθος, η τελευταία που έγινε με ιστιοφόρα και δεν υπήρχαν ούτε χημικά, ούτε βιολογικά, ούτε πυρηνικά όπλα που θα μπορούσαν να απειλήσουν τον αφανισμό του πλανήτη. Η εμβέλεια της όποιας σύγκρουσης, όσο μεγάλη κι αν ήταν, ήταν περιορισμένη. Η ανθρωπότητα δεν είχε μπει ακόμη στην περίοδο των Παγκοσμίων Πολέμων. Το ξέρω ότι οι ιστορικές αναλογίες συνήθως οδηγούν τους ιστορικούς σε άστοχα συμπεράσματα. Επειδή όμως δεν είμαι ιστορικός δεν μπορώ να αντισταθώ. Και τηρουμένων όλων των ιστορικών αναλογιών, δεν μπορώ να μη σκεφτώ τη σχέση που έχει η σημερινή Ουκρανία με την Ελλάδα των προπατόρων μας. Θα μου πείτε η Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν αυταρχικό καθεστώς. Ενώ η Ρωσία του Πούτιν είναι ολοκληρωτικό. Το αυταρχικό καθεστώς απαιτεί από τους υπηκόους του υπακοή. Το ολοκληρωτικό απαιτεί συμμετοχή και ταύτιση.

Γι' αυτό και στον ολοκληρωτισμό η προπαγάνδα έχει εξίσου μεγάλη σημασία με τη δύναμη των όπλων. Το περιέγραψε ο Οργουελ στο «1984». Καταγράφοντας ωστόσο και μία σημαντική παράμετρο. Οσο αποτελεσματική και αν είναι η προπαγάνδα, υπάρχει πάντα στη γεωγραφία της ανθρώπινης ψυχής μια περιοχή που δεν μπορεί να χαρτογραφήσει. Ο ήρωάς του κρύβεται από τις κάμερες για να μπορεί να κρατήσει το προσωπικό του ημερολόγιο. «Εως αν η ανθρωπείη φύσις η αυτή η» που γράφει ο Θουκυδίδης. Υπάρχει κάτι στην ίδια την ανθρώπινη φύση που αντιστέκεται στον ολοκληρωτισμό. Σε κανονικές συνθήκες το αίσθημα των Ελλήνων θα έπρεπε να ταυτίζεται με τους Ουκρανούς. Σκοτώνονται και αυτοί για την ελευθερία τους και τη δημοκρατία τους όπως και οι προπάτορές μας σκοτώνονταν για τη δική τους και τη δική μας. Οπως η Επανάσταση αναμόχλευσε ένα εθνικό αίσθημα, το αίσθημα μιας κοινότητας που έζησε στα υπόγεια της Ιστορίας για τέσσερις αιώνες, έτσι και οι Ουκρανοί παλεύουν για το έθνος τους.

Οπως οι Έλληνες από τότε που άνοιξαν τα μάτια τους για να αντικρίσουν τον κόσμο του καιρού τους τα έστρεψαν στη Δυτική Ευρώπη, έτσι και οι Ουκρανοί θέλουν να γίνουν Ευρώπη. Η Ελληνική Επανάσταση προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις σε όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο. Ο αγώνας των Ουκρανών ξύπνησε την Ευρώπη από τον λήθαργό της. Της έδειξε μια πραγματική απειλή και της έδειξε ότι υπάρχουν προτεραιότητες στον αγώνα της ύπαρξης. Πάνω από τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας είναι ο αγώνας για την ελευθερία.

Κανονικά το αίσθημα των Ελλήνων θα έπρεπε να ταυτιστεί ολοκληρωτικά με τον αγώνα των Ουκρανών. Ισχύει για την πλειοψηφία. Στη δημοκρατία, όμως, υπάρχουν και οι μειοψηφίες. Η εισβολή του Πούτιν στην Ουκρανία ανέδειξε τον πραγματικό τους χαρακτήρα. Είναι τα απολιθώματα άλλων εποχών που δεν μπορούν να προσαρμοσθούν στο σύγχρονο κλίμα. Απολιθώματα του ρωσόφιλου κόμματος και των μεταλλάξεών του. Απολιθώματα του Εμφυλίου που άφησε μια Μόσχα στην ψυχή τους. Απολιθώματα των φιλειρηνικών κινημάτων της δεκαετίας του εξήντα που πίστευαν με θρησκευτική ευλάβεια ότι μόνον η Αμερική ξέρει να κάνει πόλεμο. Ζηλωτές του σκοταδισμού που αντιμετωπίζει με παρανοϊκό ναρκισσισμό την επιστήμη και πιστεύουν ότι τα εμβόλια έγιναν για να ελέγχουν τη Σούλα ή τον Μήτσο που είναι μάγκας. Και τέλος, διάφοροι κουτοπόνηροι πλίθιοι που ξέρουν ότι όλα γίνονται για τα «συφέροντα» και καλό είναι να μην παίρνεις θέση. Θα ήταν κωμικό αν δεν ήταν τραγικό. Ο,τι κι αν γίνει, ο Πούτιν έχει χάσει. Ομως, παραμένει εντυπωσιακό το ποσοστό των συμπολιτών μας που δεν μπορούν να δουν αυτό που βλέπουν τα μάτια τους. Σήμερα η Ουκρανία. Αύριο τι;

ttheodoropoulos@kathimerini.gr

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Η αλήθεια της ποιότητας

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Στη μνήμη κάποιων Ελλήνων έχουν, ίσως, αποτυπωθεί εικόνες τηλεοπτικές από την επίσκεψη του Βλαδίμηρου Πούτιν στο Αγιον Ορος, τον Μάιο του 2016. Ο μονοκράτορας του μαρξιστικού συνασπισμού «πασών των Ρωσιών», διάδοχος του Λένιν και του Στάλιν, σταυροκοπιόταν στο Αγιονόρος ορθόδοξα και παραδοσιακά, ασπαζόταν Εικόνες με την αυθορμησία μακροχρόνιου εθισμού, δίχως την παραμικρή αμηχανία ή προσποίηση επιδεικτικής ευσέβειας. Ο,τι κι αν πίστευε ο καθένας μας για την ειλικρίνεια των κινήτρων και σκοπιμοτήτων του, είχαμε την ίδια έκπληξη: Βλέπαμε σε ζωντανή μετάδοση αυτό το σύμβολο της αθεϊστικής μονοτροπίας, με δεκάχρονη (περίπου) θητεία στην ηγεσία της σκληροπυρηνικής KGB, ταυτισμένον στις συνειδήσεις με τη φρίκη των Γκουλάγκ και της Κολιμά, να δηλώνει με σιωπηλά σταυροκοπήματα την πίστη του – «έκανε την προσευχή του με τα χέρια του» όπως λέει ο Τολστόι για τον αγράμματο «Αλιόσα τον τσούκαλο» στο ομώνυμο διήγημά του.

Αυτή ήταν η εικόνα του Πούτιν, προσκυνητή στο Αγιονόρος, πριν έξι χρόνια. Σήμερα όμως ο ίδιος εκείνος Πούτιν εμφανίζεται στα διεθνή μέσα ενημέρωσης, τα θορυβωδέστερα και εμπορικότερα, να είναι αυτός που σπέρνει όλεθρο και τρόμο, μαζί και την απειλή της πυρηνικής απειλής για τον πλανήτη. Ως τώρα, μόνο με συμβατικά όπλα, ισοπεδώνει πόλεις ολόκληρες στεριώνοντας την κυριαρχία του σε κρίσιμες περιοχές της Ουκρανίας, χωρίς να λογαριάζει ούτε τις δικές του απώλειες, ούτε τον αριθμό των νεκρών αντιπάλων του, ούτε τα εκατομμύρια των προσφύγων, τις μυριάδες των αστέγων σε χειμώνα βαρύ. Για τα συστήματα «πληροφόρησης» που δικτυώνουν τον πλανήτη μας, άλλη δικαιολογία δεν υπάρχει, η ευθύνη για τη φρίκη αυτού του πολέμου βαραίνει αποκλειστικά τον Πούτιν.

Υπάρχει ωστόσο και το ελεύθερο ακόμα Διαδίκτυο, που σώζει άλλη δυνατότητα πληροφόρησης, με διαφορετική οπτική. Χωρίς κρατικά ή διακρατικά εχέγγυα «εγκυρότητας», μόνο με παραπομπές στη θυσιαστική εντιμότητα της τίμιας δημοσιογραφίας. Δείγμα τέτοιας εντιμότητας μοιάζει να είναι η επικαιρική ταινία μικρού μήκους του Ολιβερ Στόουν (Oliver Stone) Ukraine on Fire. Δίκοπο μαχαίρι η «πληροφόρηση», έντυπη, ραδιοφωνική, τηλεοπτική, μπορεί εύκολα να υποτάξει την αλήθεια της είδησης σε άθλιες σκοπιμότητες εξουσιαστικής ισχύος, εγωτικής αυταρέσκειας, μανιωδών ορέξεων κέρδους και ηδονής.

Η φρίκη και απανθρωπία ενός πολέμου μπορεί να είναι η απελπισμένη άμυνα αυθυπεράσπισης, ενός ή περισσότερων λαών, απέναντι σε απάνθρωπα συμφέροντα (ή βίτσια) σταλινικών επιγόνων ή του υπόκοσμου φασιστοειδών εκτρωμάτων ωραιοποιημένου νεοναζισμού. Η εξαγορασμένη από τη μια ή την άλλη παράταξη εξιδανίκευση της φρικώδους κακουργίας δεν ελέγχεται από τα θύματα. Κάθε πόλεμος είναι μια άκρως οδυνηρή οπισθοχώρηση της όποιας ευτυχίας θνητών υπάρξεων, μεγέθυνση ο πόλεμος της στέρησης, των δραματικών ελλείψεων, της ορφάνιας, της απατρίας, του απελπισμού. Αιώνες τώρα, ίδια η πίκρα και η απόγνωση που γεννάει ο κάθε πόλεμος στις μυριάδες των λογικών υπάρξεων που τον υφίστανται, χωρίς να τον έχουν επιλέξει. Και το κακό τέλος δεν έχει. Κάθε γενιά θα γεύεται, περισσότερο ή λιγότερο, άμεσα ή έμμεσα, την αγωνία και την αβάσταχτη πίκρα της απειλής πολέμων, δηλαδή ανθρωποθυσιών.

Ο Ελληνισμός αποτύπωσε στη χαρισματική μέσα στους αιώνες γλώσσα του, δύο γριφώδεις αφορισμούς για τη φρικώδη νομοτέλεια του πολέμου. Πρώτος, ο μέγιστος των μεγάλων Ηράκλειτος: «Πόλεμος πάντων μεν πατήρ έστι, πάντων δε βασιλεύς, και τους μεν θεούς έδειξε τους δε ανθρώπους, τους μεν δούλους εποίησε τους δε ελευθέρους» (Frgm. 53). Ολα, τα θεϊκά και τα ανθρώπινα, προκύπτουν από την αντίθεση και τη διαμάχη. Οι αθάνατοι θεοί είναι αυτό που είναι, σε αντίθεση με τους εφήμερους και πεπερασμένους ανθρώπους, ελεύθεροι από αναγκαιότητες και περιορισμούς οι θεοί, δούλοι της ανάγκης και των περιορισμών οι άνθρωποι. Και ο δεύτερος ιλιγγιώδης αφορισμός στη γλώσσα μας, ο ευαγγελικός: «Ο μείζων εν υμίν γενέσθαι ως ο διακονών. Τις γαρ μείζων, ο ανακείμενος ή ο διακονών; Ουχί ο ανακείμενος; Εγώ δε ειμί εν μέσω υμών ως ο διακονών» (Λουκ. 22, 26-27). Οι άνθρωποι λογαριάζουμε υπέρτερο ανάμεσά μας αυτόν που όλοι τον υπηρετούν. Κι όμως «μέγας», αληθινά υπέρτερος, είναι αυτός που ελεύθερος από την εγωκεντρική νομοτέλεια διακονεί τους πάντες με θυσιαστική και γενναία αυταπάρνηση.

Τόσο καίρια σημασία για την εκτίμηση και αξιολόγηση των ανθρώπων έχει η ελευθερία από το εγώ, από την άμυνα της ατομικότητας – η ετοιμότητα της αυτοπροσφοράς. Μακρινός στόχος, δυσκατόρθωτος, σε ώρες οδύνης και απελπισμού μοιάζει άχρηστος. Το θαυμαστό και παράδοξο είναι ότι ο στόχος, πέρα από κάθε χρηστική λογική, σώζει, ως σκοπούμενο τέλος, την αλήθεια και το «νόημα» της ύπαρξης.

24 Φεβρουαρίου του 2023

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Σε ένα χρόνο από την ημέρα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία (24.02 του τρέχοντος) η Κύπρος θα βαδίζει στο τελευταίο μίλι πριν από τις προεδρικές εκλογές. Υποψήφιοι, επιτελεία, ΜΜΕ και η δεξαμενή ψηφοφόρων θα έχουν σχεδόν ολοκληρώσει τις προεκλογικές τους εκστρατείες και θα δουλεύουν πυρετωδώς για την τελική ευθεία της πρώτης Κυριακής. Κοιτάζοντας σήμερα, ένα χρόνο πίσω, στο πώς θα μοιάζει η κατάσταση στην Ουκρανία ένα χρόνο μετά είναι εξαιρετικά δύσκολο να απαντήσει κανείς, με ακρίβεια, ποιο θα είναι το αποτύπωμα του πολέμου στην Κύπρο. Αυτό που, ωστόσο, μπορεί να απαντήσει μετά βεβαιότητας είναι πως «ναι, θα έχει επηρεάσει σημαντικά την κυπριακή οικονομία». Στο βαθμό που αυτό θα συμβεί είναι μια ξεχωριστή συζήτηση, η οποία πρέπει να γίνει με όρους νηφαλιότητας, σχεδιασμού και μακριά από τις υπεραπλουστεύσεις που είδαμε σε άλλες περιόδους διεθνών κρίσεων.

Το πώς ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι συνέπειές του έχουν εισέλθει στην κυπριακή δημόσια σφαίρα σε μια περίοδο παρατεταμένης προεκλογικής έχει ξεχωριστό ενδιαφέρον: Κανείς δεν εστιάζει πέραν του αν «πρόκειται για εισβολή ή όχι» με τη συζήτηση για τη διπλωματική

Η κυπριακή οικονομία οφείλει να εξετάσει, ενδοσκοπικά, τον τρόπο με τον οποίο αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια με φόντο τη Ρωσία ως μια αγορά από την οποία η Κ.Δ. αντλούσε κεφάλαια, παρείχε υπηρεσίες ή φιλοξενούσε τουρίστες.

κρίση Ρωσίας - Δύσης και το μακροπρόθεσμο αποτύπωμα του πολέμου (πολιτικό, διπλωματικό, οικονομικό προηγούμενο) να εστιάζει στο αν έλθουν Ρώσοι τουρίστες φέτος, αν οι ουκρανικές εταιρείες θα βρούν καταφύγιο στην Κύπρο κι αν ό,τι συμβαίνει μοιάζει, είναι ίδιο ή διαφέρει παρασάγκας από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974 –κι αν οι κυρώσεις μπαίνουν στη Ρωσία αλλά όχι στην Τουρκία.

Κι εδώ ακριβώς εδράζεται το πρώτο συμπέρασμα για το πώς η κυπριακή κοινωνία (πολίτες, πολιτικές και οικονομικές ελίτ, κόμματα, κ.λπ.) επεξεργάζεται, αφομοιώνει ή αναστοχάζεται επί των διεθνών εξελίξεων. Αποκλειστικά μέσω προσλήψεων από τις οποίες απουσιάζει ο έλεγχος (fact checking), η ψυχραιμία, ένα εξωστρεφές ανοικτό πνεύμα ερμηνείας και ανάλυσης και γερές δόσεις ιδεολογικής τοποθέτησης έναντι ενός αντικειμενικού «ελέγχου θεωρίας». Ενόψει εκλογών αυτό τείνει να κυριαρχήσει επίσης στο πώς οι υποψήφιοι κι εν δυνάμει υποψήφιοι προέβησαν, μέχρι στιγμής, στα πρώτα τους σχόλια ή τοποθετήσεις για τον πόλεμο. Κι αναλογιστείτε το εξής απλό: Πρόκειται για έναν συμβατικό πόλεμο μεγάλης κλίμακας όχι για διπλωματικές εξελίξεις μεταξύ Χούθις και Ιράν, Ισραήλ κι Αιγύπτου ή Ρωσίας... Ιαπωνίας για τις Κουρίλες Νήσους. Ο τρόπος με τον οποίο διαβάσαμε και ακούσαμε θέσεις τα τελευταία χρόνια για τον αγωγό EastMed, τη διπλωματία των Τριμερών, τις κυρώσεις στην Τουρκία και την επιβολή πολιτικού και οικονομικού κόστους, κ.ο.κ. Λιγότερη ανάλυση, περισσότερη εργαλειοποίηση της «έκβασης νο. 1» ή της «έκβασης νο. 2».

Σε έναν χρόνο από τώρα αλλά και μετά το 2023, η κυπριακή οικονομία οφείλει να εξετάσει, ενδοσκοπικά, τον τρόπο με τον οποίο αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια με φόντο τη Ρωσία ως μια αγορά από την οποία η Κ.Δ. αντλούσε κεφάλαια, παρείχε υπηρεσίες ή φιλοξενούσε τουρίστες. Δεν είναι μόνον οι ολιγάρχες και τα «χρυσά διαβατήρια» αλλά ο ευρύτερος τρόπος πρόσληψης κι ορισμού του τι είναι το οικονομικό μοντέλο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ποια τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του; Οι αντοχές του; Πώς ορίζεται η αυτάρκεια κι ασφάλειά του από διεθνείς και περιφερειακές κρίσεις; Πώς αναπτύσσεται ή προσαρμόζεται; Το ίδιο ισχύει για όλα: Την εξωτερική πολιτική, την αμυντική πολιτική, την Παιδεία, το χαλλούμι, τα σιτηρά, την κατανάλωση ρεύματος στην Κύπρο ή τις δημόσιες συγκοινωνίες. Ερωτήματα που ισχύουν οριζοντίως για κάθε δημόσια πολιτική στη Κύπρο –που συχνά αντί να τα θέσουμε στην ακριβή μορφή τους βιαζόμαστε να τ' απαντήσουμε, συχνά χωρίς μακροχρόνιο σχεδιασμό ή στρατηγική οποιουδήποτε είδους. Απαντήσεις σε ένα ερώτημα (ή σειρά ερωτημάτων) που ποτέ δεν θέσαμε στην πραγματική του διάσταση.

Σε έναν χρόνο από τώρα ελάχιστα θα ενδιαφέρει τον μέσο ψηφοφόρο που θα πάει στην κάλπη να επιλέξει τον επόμενο Πρόεδρο της Κύπρου αν η Ουκρανία είναι μια χώρα με 5 ή 7 εκατομμύρια πρόσφυγες ή αν μέσα σε έναν χρόνο οι σχέσεις Δύσης - Ρωσίας γύρισαν στο 1938 ή το 1962. Θα τον ενδιαφέρει ωστόσο αν εξακολουθεί ένα μικρό νοικοκυριό να πληρώνει 500 ή και 600 ευρώ ρεύμα ή αν τα πάγια έξοδα αυξήθηκαν κατά μερικές εκατοντάδες ευρώ. Η κρίση στην Ουκρανία απλώς θα επιταχύνει τα ζητήματα εκείνα στα οποία στην Κύπρο δεν μπορέσαμε να επιλύσουμε ποτέ στην απουσία στρατηγικής και των σωστών ερωτημάτων. Καιρός να το καταλάβουμε. Κι εμείς και οι υποψήφιοι που θα κληθούμε να ψηφίσουμε.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

EPA/RAFAL GUZ

Ο Pavel Latushko (κέντρο), μέλος του προεδρείου του Συντονιστικού Συμβουλίου της Svetlana Tikhanovskaya, και η αρχηγός της αντιπολίτευσης της Λευκορωσίας Svetlana Tikhanovskaya (δεξιά) συμμετέχουν σε μια συνάντηση με Λευκορώσους εθελοντές, που σχεδιάζουν να φύγουν για την Ουκρανία, στο Belarusian House στη Βαρσοβία.

«Περίκλειστη» πολιτική χωρίς πυξίδα

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Δεν φτάνουν οι ατζαμοσύνες της Λευκωσίας, έρχεται και ο Έλληνας ΥΠΕΞ Ν. Δένδιας να αποδυναμώσει ακόμα περισσότερο τις δυνατότητες της συγκυρίας! Το Ουκρανικό τα' αλλάζει όλα: νέοι συσχετισμοί, άρα οι παίκτες αναζητούν θέσεις, ρόλους, θέλουν να ενισχύσουν δυνατότητες επιρροής στις περιφερειακές εξελίξεις. Αντί να κτίσουμε πάνω στο μομέντουμ που δημιουργεί το Ουκρανικό και να βάλουμε την Κύπρο μπροστά, παίρνουμε το Κυπριακό σε πιο σκληρά αδιέξοδα! Το έγγραφο «στρατηγικής πυξίδας της Ε.Ε.» το οποίο εγκρίθηκε στις 21/3 στο Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων της Ε.Ε. με χειρισμούς Δένδια (άρνηση επικύρωσης) γύρισε σε αναφορές για την Τουρκία που συσχετίζονταν με το καλοκαίρι του 2020 και όπως αυτές είχαν καταγραφεί στη δήλωση των «27» τον Μάρτιο 2021. Αλλά από τότε μέχρι σήμερα ένας άλλος κόσμος διαγράφεται –κυρίως λόγω Ουκρανικού. Με τη συνάντηση Ερντογάν - Μπτσοτάκη (13/3) έγινε λόγος για «θετική ατζέντα» και πιο χαμηλούς τόνους. Ο Δένδιας με τους χειρισμούς του ΣΕΣ της Ε.Ε. τα αναποδογύρισε όλα! Η χαοτική του ατζέντα είχε την επόμενη ημέρα (22/3) τρεις άμεσες συνέπειες για την Κύπρο:

• Το τουρκικό ΥΠΕΞ είπε δημόσια ότι το έγγραφο «στρατηγικής πυξίδας ότι «είναι δύσκολο να το δει κανείς ως «στρατηγικό», το οποίο παύει να είναι «πυξίδα», και δεν δείχνει τη σωστή κατεύθυνση. Είναι προφανές ότι αυτό το έγγραφο θα κάνει την Ε.Ε. μέρος των προβλημάτων και όχι των λύσεων στην Ανατολική Μεσόγειο και δεν θα την οδηγήσει στις σωστές στρατηγικές».

• Το τουρκικό ΥΠΕΞ απέρριψε κάθε σκέψη για ΜΟΕ που προωθεί η Λευκωσία («Αμμόχωστος έναντι Τύμπου») μιλώντας για «ισχυρισμούς εκτός πραγματικότητας. Δηλώνει πως «οι προτάσεις ΜΟΕ των Ελληνοκυπρίων είναι εξαντλημένες προτάσεις με στόχο την απομάκρυνση από την ουσία του κυπριακού ζητήματος και την παραπλάνηση, μη σοβαρές προτάσεις που έχουν δοκιμαστεί εν καιρώ και απέτυχαν».

• Ο Τ/κ ηγέτης Ε. Τατάρ δήλωσε σε συνάντηση με αντιπροσωπεία του συνδέσμου «ενότητας και αλληλεγγύης Βαρωσιού» ότι «το Βαρώσι είναι μια από τις πολυτιμότερες περιοχές της τδβκ. Το Βαρώσι είναι και πολιτικό βήμα και μια διάσταση της πολιτικής των δύο κρατών. Πρέπει να αλλάξει πλέον η αντίληψη ότι η περίκλειστη περιοχή της Αμμοχώστου θα επιστραφεί μια μέρα». Συμπλήρωσε: «Επισκέφθηκαν το Βαρώσι μέχρι τώρα 400.000 άτομα». (ΓΤΠ, 22/3)

Το Ουκρανικό αλλάζει γεωπολιτικές ισορροπίες. Η Τουρκία απέδειξε στους κύριους πρωταγωνιστές της κρίσης ότι είναι ωφέλιμη για την επίλυση του Ουκρανικού. Στις 22/3 ο πρόεδρος της Τουρκίας Τ. Ερντογάν έθεσε το ζήτημα της «επανέναρξης συνομιλιών με την Ε.Ε. οι οποίες στο τέλος θα καθιστούν την Τουρκία μέλος της Ε.Ε. Αναμένουμε η Ε.Ε. να ανοίξει γρήγορα ενταξιακά κεφάλαια και τις συνομιλίες για την Τελωνειακή Ένωση». Το λεκτικό Ερντογάν παραπέμπει στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων «ανοικτού τέλους», όπως είχε ενσωματωθεί στο Κείμενο του Οκτωβρίου, 2005- έναρξη ενταξιακών με ειδικές προϋποθέσεις.

Στις 22/3 συνεδρίασε η Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ε.Ε. - Τουρκίας –η Επιτροπή είναι παγωμένη εδώ και τέσσερα χρόνια. Η σύνοδος της ΜΚΕ Ε.Ε. - Τουρκίας αφορά εξίσου την Κύπρο και τη δική της στρατηγική, καθώς το ευρωτουρκικό πακέτο είναι ακριβώς η άλλη όψη του Κυπριακού:

• «Θετική ατζέντα» με επίκεντρο την Τελωνειακή
Ένωση .

• Παγωμένα ενταξιακά κεφάλαια.

• Αγωγοί ενέργειας στην Α. Μεσόγειο (κυρίως Λεβιάθαν-Τζεϊχαν).

• Κυπριακό-Πλαίσιο Γκουτέρες.

• Ανασυγκρότηση της ευρωτουρκικής σχέσης.

Μέσα σε αυτό το πλέγμα συμφερόντων μπορεί να στηθεί ξανά μια νέα κυπριακή στρατηγική που να ανατρέπει την σημερινή στασιμότητα. Καθόλου εύκολο ζήτημα. Ο Αναστασιάδης είναι καμένο χαρτί. Ο Κασουλίδης δεν μπορεί να λειτουργεί «αντ' αυτού». Η Τουρκία μέσα σε αυτό το πλέγμα των πιο πάνω «πέντε σημείων» μπορεί να δώσει νέες κατευθύνσεις στην εξωτερική της πολιτική –ο Τατάρ δεν είναι «θέμα» και όλοι το γνωρίζουν.

Οι προεδρικές εκλογές του 2023 στη νήσο προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες, εάν διαβάσουμε τις συγκυρίες και εάν τις αξιοποιήσουμε, κάτι που δεν είναι η ειδικότητά μας. Σε κρίσιμες εκλογικές αναμετρήσεις μάλλον το ανάποδο έχει συμβεί. Εάν δυνάμεις που ενδιαφέρονται για επίλυση σκεφθούν ορθολογικά και στηρίξουν υποψήφιο με τα χαρακτηριστικά που η «συγκυρία 2023» απαιτεί, τότε θα έχουμε σημαντικές ελπίδες. Η μεγάλη εικόνα κτίζεται με πρόσωπα που την πιστεύουν, με πολλή δουλειά και καθαρούς στόχους. Η σύνοδος της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπή Ε.Ε. - Τουρκίας είναι το σήμα πως πολλά ήδη κινούνται. Η Τουρκία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό γεωπολιτικό μέγεθος, το οποίο μέγεθος αξιοποιεί προς όφελός της. Ταυτόχρονα η ίδια χώρα εμφανίζει πολύ σημαντικά κενά σε ότι ονομάζουμε «κράτος δικαίου», διάκριση των εξουσιών, λεπτομερής καταγραφή τους από τις Εκθέσεις της Επιτροπής. Η Κύπρος, σε αυτό το γεωπολιτικό περιβάλλον μπορεί να πετύχει εκείνες τις αλλαγές που θα βελτιώνουν ουσιωδώς τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων. Μπορεί, εάν και εφόσον στηρίξει την πολιτική που οδηγεί σε αμοιβαία οφέλη στην ευρωτουρκική σχέση. Στήριξή της με προϋπόθεση την επίλυση με βάση τη ΔΔΟ, την αποχώρηση τουρκικού στρατού, τον τερματισμό των επεμβατικών δικαιωμάτων, την πολιτική ισότητα, το εδαφικό, όλα όσα περιέλαβε στά « Έξι Σημεία» του ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτέρες στις 30 Ιουνίου 2017. Η τακτική να θέτω ανεδαφικά αιτήματα και όταν αποτυγχάνω να καταγγέλλω όλους τους άλλους, δεν περπατά άλλο, φτάσαμε στο παρά πέντε του γκρεμού!

www.larkoslarkou.org.cy

Οι υποψήφιοι και το όποιο Κυπριακό

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Επτά χρόνια μετά το Κραν Μοντανά, ενάμισι χρόνο μετά την εκλογή του Ερσίν Τατάρ στην τ/κ ηγεσία και έναν ολόκληρο χρόνο πριν από την ανανέωση της ε/κ ηγεσίας, αξίζει να μιλάμε για το Κυπριακό;

Η Ευρώπη και ο κόσμος βρίσκονται σε αναταραχή, η ακραία τ/κ ηγεσία είναι χωμένη στο αδιέξοδο όνειρο των δύο κρατών, η Τουρκία είναι σε ρευστή πολιτική κατάσταση λόγω των εκλογών που θα μπορούσαν να φέρουν τη μετά Ερντογάν εποχή. Η κυπριακή κυβέρνηση παραμένει ανύπαρκτη στο Κυπριακό με αφορμή αλλά άλλοθι την απουσία συνομιλητή, παρουσιάζοντας ΜΟΕ από άλλες εποχές για να περάσει ο χρόνος με όσο το δυνατόν λιγότερες απώλειες.

Η συζήτηση όμως είναι σήμερα πιο επίκαιρη από ποτέ. Είναι ακριβώς σε αυτές τις περιόδους απραξίας του Κυπριακού, μετά από μια μεγάλη υποχώρηση των προοπτικών, που διαμορφώνονται οι συνθήκες για την επόμενη προσπάθεια. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα επιστροφή στην προηγούμενη διαδικασία, ούτε όμως και την αποκλείει. Αν και, πλέον, ακόμα και η διατήρηση των μέχρι το 2017 κεκτημένων θα χρειαστεί μάχη για να επιτευχθεί. Οι υποψήφιοι και οι φερέλπιδες υποψήφιοι ίσως θεωρούν πως το Κυπριακό δεν θα πουλήσει στον προεκλογικό, ειδικά από τη στιγμή που έχουν ως ιδανικό άλλοθι την ύπαρξη του Ερσίν Τατάρ. Όμως ένας από αυτούς, ή κάποιος άλλος ή άλλη, θα κληθεί τον Μάρτιο του 2023 να διαχειριστεί το Κυπριακό όχι ως business as usual, αλλά το κλείσιμο του Κυπριακού όπως το ξέραμε, είτε με εφαρμογή κάποιας παραλλαγής των όσων συζητάμε μέχρι σήμερα, είτε με την οριστική

Ούτε ο κ. Νεοφύτου έχει ξεκαθαρίσει ποιον Αναστασιάδη θέλει να διαδεχθεί, και δεν έχει δώσει συγκεκριμένα δείγματα γραφής πέρα από τις εύκολες δηλώσεις για στήριξη στη λύση ΔΔΟ.

είσοδο σε μια περίοδο αστάθειας, ανασφάλειας και ανταγωνισμού με την άλλη πλευρά.

Οι επικρατέστεροι υποψήφιοι Πρόεδροι και τα κόμματα θα έπρεπε λοιπόν να έχουν από τώρα στρατηγική για την επόμενη ημέρα της νίκης. Αλλά οι μέχρι στιγμής δημόσιες θέσεις και τοποθετήσεις δεν είναι ενθαρρυντικές. Από τη μία, κανείς δεν ξέρει τι πιστεύει και πώς θα κινηθεί σε περίπτωση εκλογής του ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Θα είναι συνεχιστής της κυβέρνησης Αναστασιάδη πριν από το 2016, όταν επιτυγχάνονταν αποτελεσματικές συγκλίσεις και βελτιώσεις σε ζητήματα που απασχολούν την ε/κ πλευρά από την εποχή του Σχεδίου Ανάν; Ή συνεχιστής της κυβέρνησης Αναστασιάδη μετά το 2016, όταν ο Πρόεδρος σπαταλούσε τον χρόνο όλων μας και τον πολιτικό χρόνο τού Μουσταφά Ακιντζί, τον οποίο και ο επίσημος ΔΗΣΥ θεωρούσε ως τον καλύτερο δυνατό Τ/κ συνομιλητή;

Από την άλλη, την πλευρά του επίσημου ΔΗΣΥ, ο Αβέρωφ Νεοφύτου, παρότι υποψήφιος με τη βούλα του μεγαλύτερου κόμματος, καταφέρνει να έρχεται δεύτερος στις δημοσκοπήσεις απέναντι σε έναν υποψήφιο, ο οποίος δεν έχει ανακοινώσει επίσημα και δεν έχει καταθέσει ακόμα θέσεις. Ούτε ο κ. Νεοφύτου έχει ξεκαθαρίσει ποιον Αναστασιάδη θέλει να διαδεχθεί, και δεν έχει δώσει συγκεκριμένα δείγματα γραφής πέρα από τις εύκολες δηλώσεις για στήριξη στη λύση ΔΔΟ.

Η αντιπολίτευση παραμένει απούσα γενικά και αναλώνεται δημόσια σε εσωστρεφείς διαπραγματεύσεις για την επιλογή υποψηφίου, διαπραγματεύσεις που έχουν μετατραπεί σε ένα μίνι Κυπριακό. Και εκεί, το κατά πόσο το Κυπριακό παίζει κάποιον ρόλο στις συζητήσεις παραμένει άγνωστο, όμως δύσκολα θα περίμενε κανείς το ΔΗΚΟ, και σύντομα την ΕΔΕΚ, να φέρουν φρέσκες ιδέες, ή ιδέες που να διαφοροποιούνται από και πολύ από τις θέσεις του Γιώργου Κολοκασίδη.

Η προοπτική στήριξης στον Αχιλλέα Δημητριάδη από το ΑΚΕΛ παραμένει όπως φαίνεται ανοιχτή, και ο συγκεκριμένος υποψήφιος είναι ο μόνος που επιχειρεί να διαφοροποιηθεί όσον αφορά το Κυπριακό με πιο προχωρημένες ιδέες, όπως απευθείας εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία και δημιουργία Επιτροπής Αλήθειας για τα εγκλήματα πολέμου των δικοινοτικών ταραχών της δεκαετίας του 1960 και της τουρκικής εισβολής. Ωστόσο, δεν υπάρχει σήμερα περιθώριο συζήτησης για το αν πρόκειται για εφικτές ή ρεαλιστικές προτάσεις, συζήτηση που δεν θα ανοίξει όσο δεν ξεκαθαρίζει το τοπίο των υποψηφιοτήτων.

Η ε/κ πολιτική τάξη έχει συνηθίσει να διαχειρίζεται το Κυπριακό με τσιτάτα και ομιλίες εκ του ασφαλούς, για εσωτερική κατανάλωση. Είναι υποστηρικτής, μπορούμε να πούμε, «του όποιου Κυπριακού». Και είναι τραγικό πως αυτοί που θέλουν να ανελιχθούν στην ηγεσία δεν νιώθουν καμία πίεση να αλλάξουν συμπεριφορά.

ykakouris@gmail.com

Οι χαρούμενες λαμπερές κυράδες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Τύχη αγαθή και στάσεις ζωής αποτελούν οι τυχαίες συναντήσεις με χαρούμενες κυράδες. Γυναίκες του μόχθου και της προσφοράς, γυναίκες με ρυτιδωμένα πρόσωπα, με ροζιασμένα χέρια, με παλιομοδίτικα ρούχα, αλλά με λαμπερά πρόσωπα, με χαρούμενα χαμόγελα και με ζεστές καρδιές. Ένα βλέμμα τους και μόνο σε συνεπαίρνει και σε καθηλώνει και αυτό δεν αποτελεί ερωτικό οίστρο, αλλά βιωματική υπερκόσμια εμπειρία χαράς. Στη Βάσα Κοιλανίου, στη διάρκεια εκδρομής στη συγκλονιστική σπηλιά του Αγίου Βαρνάβα, ο περίπατος στα πετρόκτιστα σοκάκια έκρυβε εκπλήξεις. Αρκούσε ένα «γεια σας…» για να ανοίξει η ψυχή της χαρούμενης κυράς Ειρήνης και του αδελφού της, του κυρ Μιχάλη. «Κοπιάστε να σας κεράσουμε καφέ, ένα χυμό, ένα γλυκό…». Η πρόκληση δεν ήταν τυπική, αλλά εκπήγαζε από τις ψυχές των καλών ανθρώπων.

Ο πονεμένος κυρ Μιχάλης έχασε τον γιο του από καρκίνο και από τότε αφοσιώθηκε στην προσφορά προς τους καρκινοπαθείς. Ετοιμάζει «θαυματουργούς» χυμούς από βιολογικά σταφύλια και ρόδια, στη βάση συνταγών γιατρών από τον Καναδά και άλλες χώρες, συνταγές τις οποίες έμαθε αγωνιζόμενος να σώσει τον γιο του. Σε καμία περίπτωση οι χυμοί δεν αντικαθιστούν τις θεραπείες των γιατρών, αλλά συμβάλουν στην ενίσχυση του ανοσοποιητικού συστήματος, κυρίως ύστερα από χημειοθεραπείες. Εμφιαλώνει χιλιάδες μπουκάλες με χυμούς, τις τοποθετεί στην κατάψυξη και τις διανέμει δωρεάν, σε όσους καρκινοπαθείς επιθυμούν, σε όλη την Κύπρο. Στο έργο του, συμπαραστάτες είναι εκατοντάδες ανώνυμοι Κύπριοι και ξένοι, κυρίως Ρώσοι, οι οποίοι εθελοντικά εργάζονται την εποχή των σταφυλιών και των ροδιών, δηλαδή καλοκαίρι και φθινόπωρο, στην ετοιμασία των χυμών. Σιωπηλή δύναμη, στο αλτρουιστικό εγχείρημα η κυρά Ειρήνη, η οποία λάμπει από χαρά, χαρά η οποία όμως ελαύνεται από την πίστη της στην Παναγία και τον Χριστό. Σε κάθε κουβέντα της δείχνει με το δάκτυλο ψηλά, υποδεικνύοντας ότι όλα ξεκινούν και τελειώνουν, στην επαφή της με τον Θεό.

Στο νησί του κοσμοκαλόγερου, του Κυρ Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, στη Σκιάθο, ανάλογη ήταν η συνάντηση με τη λεβεντογριά, του νησιού τη χαρούμενη κυρά Λενιώ. Καλή της ώρα, αν ζει, περιφερόταν στα δρομάκια, αναζητούσε άνθρωπο, κρατώντας στο ένα χέρια μια μπουκάλα κρασί και στο άλλο ένα κλειδί. «Έλα ρε παιδάκι μου να μου ανοίξεις αυτό το κρασάκι. Θα φάω το ψαράκι μου και μετά θα πιο ένα ποτηράκι κρασί και θα είμαι μια χαρά». Τα μάτια της έλαμπαν και το πρόσωπό της ακτινοβολούσε φως και χαρά. Έτρεξε αμέσως ο καφετζής της γειτονιάς και ικανοποίησε με μεγάλη χαρά την επιθυμία της. Ο δρόμος έφερε τα βήματά της, στη νεανική τότε παρέα μας και άρχισε να ρωτά για την καταγωγή μας και τις δουλειές μας. Μετά τα τυπικά η κυρά Λενιώ άνοιξε την καρδιά της, αφήνοντας τον πόνο να ξεχειλίσει. «Ήταν δεκαεννιά χρονών, ο γιος μου, πήγαινε με το μηχανάκι, αλλά στη στροφή προς τις Κουκουναριές ήρθε ένα αυτοκίνητο και τον πήρε από κάτω». Τα μάτια βούρκωσαν, η ατμόσφαιρα βάρυνε, αλλά μόνο για λίγο, αφού ένα «Δόξα σοι ο Θεός…» ήταν ικανό να επιστρέψει η λάμψει στο γερασμένο πρόσωπό της. Το χαροποιόν πένθος, η χαρμολύπη και η αλήθεια της ζωής, ήρθαν και έδεσαν με τη ρήση του Σκιαθίτη κοσμοκαλόγερου του Κυρ Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη: «Σαν να 'χαν ποτέ τελειωμό / τα πάθια κι οι καημοί του κόσμου...».

Στο νησί της Σκιάθου οι εκπλήξεις δεν είχαν τελειωμό. Στην Παναγία την Κουνίστρα, στο ορεινό γραφικό μοναστηράκι, όπου έψαλλε ο Κυρ Αλέξανδρος, τυχαία και πάλι συνάντηση με τη χαρούμενη κυρά Αργυρώ. Η αεικίνητη μεγαλο-κυρά, όλο χάρες και ομορφιές, πηγαινοερχόταν για να ετοιμάσει το τραπέζι για τα κεράσματα των πιστών, μετά την κατανυκτική Θεία Λειτουργία. Καφεδάκι, κουλουράκια, γλυκά και κρύο νεράκι. Η μια κουβέντα έφερε την άλλη και τότε άνοιξαν οι ψυχές. «Εγώ ήθελα να γίνω ηθοποιός και τραγουδίστρια, έλεγε η Αργυρώ αλλά οι θείες μου (κακές υπονοούσε) δεν με άφηναν και με έδερναν... Έχω ωραία φωνή και όταν τραγουδώ όλοι με χειροκροτούν και μου ζητούν να πω και άλλα...». Λίγα λεπτά σιωπής και η κουβέντα πέρασε στις νεανικές περιπέτειες, στα βάσανα των παιδιών και στην υποκρισία της κοινωνίας. Πάλι σιωπή και ξαφνικά το πρόσωπο έλαμψε. «Ελάτε να σας πω ένα τραγούδι». Με την αγγελική φωνή της, ξεκίνησε ένα μακρόσυρτο τραγούδι, αλλά στη μέση «τα πάθια και οι καημοί» έφεραν δάκρυα στα μάτια και ένα αργόσυρτο σιωπηλό κλάμα. Έχει ζωή γυρίσματα και μέσα από τον πόνο, μέσα από την απελπισία γεννιέται η ελπίδα και βασιλεύει η χαρά. Οι λαμπερές κυράδες ακτινοβολούν από την ψυχή τους μυστικό φως χαράς, το οποίο δεν έχει καμία σχέση με το τεχνικό φως των θλιμμένων και ενίοτε απελπισμένων, ψηλόλιγνων μοντέλων.

kaparispan@yahoo.gr

Ο Άγιος Παΐσιος στην τηλεόραση

Του **ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ**

Εδώ και λίγες εβδομάδες η τηλεόραση προβάλλει μια σειρά που εστιάζει στη ζωή του Αγίου Παΐσίου (1924-1994). Πρόκειται για άγιο των ημερών μας (η αγιοκατάταξή του έγινε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο το 2015). Η σειρά γίνεται δεκτή με πολύ ψηλά νούμερα τηλεθέασης σε Ελλάδα και Κύπρο. Κι' αυτό το στοιχείο από μόνο του συνιστά δικαίωση και επιτυχία για τους εμπνευστές, χρηματοδότες και παραγωγούς της σειράς. Και να γιατί.

Προφανώς, η σειρά «Από τα Φάρασα στον ουρανό» προσελκύει ένα ευρύτερο κοινό από αυτό των ευλαβών Χριστιανών. Κι ας πρόκειται για «δύσκολη» τηλεόραση, κάτι που στον κινηματογράφο θα αποκαλούσαμε «σινεφίλ». Επειδή πάει κόντρα στο ρέμα, κόντρα στα πρότυπα που επικρατούν. Δεν έρχεται μέσω του Netflix, δεν έχει πρώτα ονόματα στη μαρκίζα. Ακόμη, είναι αργή, κάποιες στιγμές μοιάζει πιο πολύ με ταινία του Αγγελόπουλου, παρά με τις σύγχρονες ταινίες καταιγιστικής δράσης που προτιμά η πλειονότητα του κοινού. Οι διάλογοι δε ξαφνιάζουν, αφού περιέχουν πληθώρα από γνήσια χριστιανικά λόγια, γεγονός πρωτοφανές για ελληνική σειρά.

Πράγματι, η σύγκριση με οποιαδήποτε παρουσία ιερωμένου στην τηλεόραση εδώ και πολλές δεκαετίες είναι συντριπτική. Ο κόσμος έχει εθιστεί σε χαρακτήρες παπάδων – καρικατούρες, που προκαλούν τον γέλωτα, σε σειρές ηθογραφίας, με σενάρια χαμηλών προδιαγραφών. Στα κείμενα που αποδίδονται στον εκάστοτε παπά σπάνια έχει προηγηθεί η αναγκαία έρευνα για την πιστότητα των λόγων. Ενδεικτικό αυτού του φαινομένου, η αντιστροφή της κλήσης «ευλόγησον» σε μια σειρά που ξεκίνησε πέρυσι στην ελληνική τηλεόραση (και στην Κύπρο μέσω της ΕΡΤ World). Όπου αντί να εκφέρεται το «ευλόγησον» από το στόμα του λαϊκού προς τον ιερωμένο, αιτούμενου την ευλογία του, ακούγεται κατ' επανάληψη, δίκην χαιρετισμού, από το στόμα του παπά!

Πέραν της κύριας θεματολογίας που αφορά τον βίο ενός Αγίου, η σειρά ενδιαφέρει και για τις αναφορές της στον ξεριζωμό του ελληνικού πληθυσμού της Μικράς Ασίας.

Στο «Από τα Φάρασα στον ουρανό» τα κείμενα του σεναριογράφου Γιώργου Τσιάκκα είναι εμφανώς αποτέλεσμα πολλής μελέτης, όπως απαιτείται από κάποιον που καταπιάνεται με τη ζωή αγίων. Επιπρόσθετα, διακρίνονται και για το χιούμορ τους, όπως στη σκηνή με το κοριτσάκι που ερωτά τον Άγιο Αρσένιο (1840-1924) αν την επόμενη Δευτέρα θα γίνει η δευτέρα παρουσία, για να ακούσει πως η δευτέρα παρουσία θα γίνει Κυριακή, και να τρέξει στον αδελφό της, να τον διορθώσει και να τον προτρέψει να μιλά στο εξής για Κυριακή, όχι για δευτέρα παρουσία. Η σειρά αρέσει και παρακολουθείται ευχάριστα γιατί αποτελεί σύγχρονη, ακριβή παραγωγή. Χαρακτηρίζεται από εμπνευσμένη σκηνοθεσία και την πρωτότυπη μουσική επένδυση του Φινλανδού Tuomas Kantelinen. Είναι εμπλουτισμένη με αρκετά εξωτερικά γυρίσματα, ξεφεύγοντας από τη μονοτονία των κοντινών πλάνων στα πρόσωπα των πρωταγωνιστών, που συνηθίζουν πολλές τηλεοπτικές σειρές. Με αυτά τα προσόντα, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει που βρίσκει πλατιά απήχηση. Αντίθετα, αποτελεί ένδειξη ότι ο κόσμος ανταποκρίνεται σε μια εκσυγχρονισμένη πρόταση (επανα)προσέγγισης της Ορθοδοξίας.

Πέραν όμως της κύριας θεματολογίας που αφορά τον βίο ενός αγίου, η σειρά ενδιαφέρει και για τις αναφορές της στον ξεριζωμό του ελληνικού πληθυσμού της Μικράς Ασίας, στο πλαίσιο της ανταλλαγής πληθυσμών που συμφωνήθηκε μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, στη συνέχεια της μικρασιατικής καταστροφής του 1922. Δεν είναι μόνο που φέτος συμπληρώνονται 100 χρόνια. Είναι μαζί και η συγκυρία της καταστροφής της Ουκρανίας, με τα εκατομμύρια προσφύγων που έχει προκαλέσει και παρακολουθούμε καθημερινά. Ευκαιρία λοιπόν κάθε θεατή για στοχασμό, αλλά και δράση, σε συνδρομή των προσπαθειών ανακούφισης των Ουκρανών εκτοπισμένων.

Ίσως κάποιοι να θελήσουν να παρακολουθήσουν το «Από τα Φάρασα στον ουρανό» έστω και τώρα. Αμ! δεν θα μπορέσουν. Ο alpha δεν προσφέρει στο web tv του παρά μόνο το τελευταίο επεισόδιο, και μόνο για τρεις μέρες. Κι αυτό είναι κρίμα, για μια σειρά που επαληθεύει τον ακριβή ορισμό της λέξης ψυχαγωγία, ως αγωγή ψυχής.

Ο Ξενοφών Χασάπης (Ph.D.) είναι σύμβουλος και Εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων.
Xenophon.hasapis@gmail.com

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Γιατί μας αφορά η Ουκρανία; (ΙΙ)

Στον λόγο του «Υπέρ της Ροδίων Ελευθερίας» ο Δημοσθένης εκλιπαρούσε τους Αθηναίους να εκστρατεύσουν υπέρ της Ρόδου που πολιορκούνταν από τον Φίλιππο Β΄ τον Μακεδόνα. Στον λόγο του αυτόν, ο Δημοσθένης εξηγούσε στους Αθηναίους τον κίνδυνο που διατρέχουν, όχι επειδή θα πέσει η Ρόδος, αλλά επειδή θα πέσει στα χέρια μιας χώρας με βάρβαρα πολιτικά ήθη, που θα καταργήσει το δημοκρατικό της πολίτευμα. Στην ουσία, το επιχείρημα του Δημοσθένη ήταν ότι οι Αθηναίοι έπρεπε να προστατεύσουν την Αθηναϊκή Δημοκρατία στη Ρόδο. Ο Αθηναίος ρήτορας εξηγούσε ότι, όταν μια δημοκρατική πόλη ηττάται από μια άλλη δημοκρατική πόλη, χάνει το σώμα της. Όταν ηττάται από έναν τύραννο, τότε χάνει την ψυχή της. Η αρχαία Αθήνα δεν γέννησε μόνο τη δημοκρατία ως ιδέα και ως πολιτική πρακτική. Οι Αθηναίοι αποκαλούσαν τη δημοκρατία «τα πάτρια», εκδηλώνοντας έτσι μια πρώιμη μορφή συνταγματικού πατριωτισμού. Και αν, όπως λέει ο Χέγκελ, τίποτε σπουδαίο στην Ιστορία δεν γίνεται χωρίς πάθος, τότε πιο σημαντικό κι από την ίδια τη δημοκρατία είναι το γεγονός ότι η αρχαία Αθήνα γέννησε και μεταλαμπάδευσε στη Δύση το δημοκρατικό πάθος. Αυτό το πάθος όπλισε τους Αθηναίους του Μιλτιάδη κατά των Περσών στον Μαραθώνα και τους οδήγησε σε μια νίκη, η οποία, σύμφωνα με τον Μαξ Βέμπερ αποτέλεσε τη γενεσιουργό πράξη του δυτικού πολιτισμού. Αναμφίβολα, το ίδιο αυτό δημοκρατικό πάθος οπλίζει τη παλλαϊκή άμυνα του ουκρανικού έθνους. Και όπως και στη μάχη του Μαραθώνα, έτσι και στη μάχη της Ουκρανίας, ενός σύγχρονου Μαραθώνα που εξελίσσεται μπροστά μας, κρίνεται το μέλλον της δημοκρατίας στην Ευρώπη και στον κόσμο. Με άλλα λόγια, κρίνεται αν οι σειρήνες του ρωσικού αυταρχισμού θα κάμψουν ή όχι το δυτικό δημοκρατικό πάθος, αν θα οδεύσουμε προς το τέλος της δημοκρατίας ή προς την αναγέννησή της.

Όπως πολύ εύστοχα παρατηρεί ο Jean-Vincent Holeindre, καθηγητής πολιτικής επιστήμης στο Paris II – Assas, σε πρόσφατο άρθρο του για την Ουκρανία στο «Philosophie Magazine» (11/3/2022), υπάρχει σήμερα ένα εναλλακτικό μοντέλο διακυβέρνησης, στον αντίποδα της δημοκρατίας, που εκφράζουν τόσο ο Πούτιν όσο και ο Ερντογάν και ο Σι. Το αυταρχικό αυτό μοντέλο σαγήνευσε και τον πρώην Αμερικανό πρόεδρο Τραμπ, όπως ίσως και αρκετούς άλλους, μικρούς και μεγάλους, στη δημοκρατική Δύση. Ο αυταρχισμός όμως, ως πολιτικό καθεστώς, έχει βαθιές ρίζες στις τρεις αυτές μη δημοκρατικές χώρες, στις οποίες παρατηρούνται αντίστοιχα κοινωνικο-οικονομικά φαινόμενα. Πολλοί σύγχρονοι αναλυτές, όπως ο Yves Hamant, ομότιμος καθηγητής στον ρωσικό και σοβιετικό πολιτισμό στο Πανεπιστήμιο Paris-Ouest – Nanterre, διδάκτωρ πολιτικών επιστημών και πρώτος μεταφραστής του «Αρχιπελάγους Γκουλάγκ» (Seuil, 1974), έχουν παρατηρήσει ότι ο Πούτιν κυβερνάει τη Ρωσία όπως ένας αρχιμαφιόζος. Σύμφωνα με τον μεταφραστή του Alexander Soljenitsyne, η ρωσική κοινωνία έχει διαβρωθεί από τη «μαφιόζικη ηθική». Η ηθική αυτή, που αναλύεται εκτενώς στο «Αρχιπέλαγος Γκουλάγκ», καθορίζει σήμερα τα λόγια και τις πράξεις του Πούτιν και της συμμορίας του. Ο Yves Hamant, σε άρθρο του στον γαλλικό «Figaro» (21/3/2022), σημειώνει ότι οι poniatiya («κανόνες»), που οι Ρώσοι θέλουν να τους επιβάλουν διεθνώς, δεν αναφέρονται σε κανόνες δικαίου, αλλά σε άγραφους κανόνες της ρωσικής μαφίας: «Περί τίνος πρόκειται; Για ποιους 'κανόνες' μιλούσε [ο Λαβρόφ]; Οι poniatiya δεν είναι τυχαίοι κανόνες, είναι οι κανόνες που ακολουθούν οι αρχιμαφιόζοι, οι κακοποιοί των φυλακών, του υποκόσμου, όσοι αποκαλούνται επίσης στα ρωσικά Vory v zakone, κυριολεκτικά οι 'νόμιμοι κλέφτες'. Επομένως, σε αυτό το πλαίσιο, 'τίμια' σημαίνει 'σύμφωνα με τους κανόνες της μαφίας'. Πρόκειται για ένα πραγματικό τερατούργημα: ο υπουργός Λαβρόφ, ένας προφανώς μορφωμένος άνθρωπος, ζητάει να ρυθμιστούν οι διεθνείς σχέσεις με τον τρόπο των κακοποιών! Δεν είναι περίεργο που ισχυρίζεται με αυτοπεποίθηση ότι οι Ουκρανοί βομβαρδίζουν τους εαυτούς τους! Ούτε προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η Ρωσική Ομοσπονδία παραβιάζει αδιαμαρτύρητα όλες τις αρχές του διεθνούς δικαίου».

«Η επανάσταση του Φεβρουαρίου του 1917, γράφει ο Soljenitsyne, είχε απελευθερώσει ένα κύμα ποινικών κρατουμένων από τις φυλακές. Ο εμφύλιος πόλεμος είχε οδηγήσει στην αποχαλίνωση των ηθών. Εκατομμύρια εγκαταλελειμμένα παιδιά σχημάτιζαν συμμορίες μικροεγκληματιών. […] Ωστόσο, όσο αμείλικτο ήταν το σοβιετικό καθεστώς απέναντι στους 'πολιτικούς', γράφει ο Σολζενίτσιν, άλλο τόσο εφησυχαστικό ήταν απέναντι στους μικροδιακινητές και τους πραγματικούς κακοποιούς, που θεωρούνταν 'κοινωνικά συγγενείς'» (ΙΙΙ, 16). Σύμφωνα πάντα με τον συγγραφέα, την αναμόρφωση των «συγγενών» κοινωνικών στρωμάτων ανέλαβαν οι άνδρες της πολιτικής αστυνομίας των μπολσεβίκων, της μελλοντικής KGB. Εύλογα όμως διερωτάται κανείς ποιος αναμόρφωσε ποιον: οι «καγκεμπίτες» τους κακοποιούς ή το αντίθετο; Κάπως έτσι τελικά η σοβιετική κοινωνία «μαφιοποιήθηκε», καθώς διάφορες κοινωνικές ομάδες υιοθέτησαν τους κανόνες των μαφιόζων. Δανείστηκαν από αυτούς έναν τρόπο ζωής, καθημερινές πρακτικές, μία sui generis «ηθική», μια ιεραρχία που διαμορφώνεται από «νονούς» που κυβερνούν τους προστατευόμενούς τους και φυσικά μια γλώσσα. Αναρωτιέται κανείς αν οι ίδιοι οι κακοποιοί δεν μιμούνταν απλά τα ήθη της τσαρικής Ρωσίας και του φεουδαλικού συστήματός της. Από τους τσάρους στη Σοβιετική Ένωση και μετά στη μετασοβιετική Ρωσία, παρατηρείται ένα κοινωνικό και πολιτικό καθεστώς, το οποίο δεν έχει αστικοποιηθεί ούτε εκδημοκρατισθεί. Αυτό το αυταρχικό καθεστώς που προέρχεται από τα βάθη του μεσαιωνικού φεουδαλισμού κινδυνεύει σήμερα να επικρατήσει παγκοσμίως αν η Ουκρανία χάσει τον πόλεμο και πεισθεί η ανθρωπότητα ότι ο αυταρχισμός είναι ισχυρότερος από τη δημοκρατία.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

«Κλειδί» η Σούδα στον παγκόσμιο χάρτη

Ο τέως υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο, μιλάει στην «Κ» για τις διεθνείς ισορροπίες μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΕΛΛΙΣ**

Τη στρατηγική αξία της Ελλάδας για τις ΗΠΑ, που επιβεβαιώνεται στο σκηνικό το οποίο δημιουργείται από τον πόλεμο της Ουκρανίας, υπογραμμίζει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο τέως υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο, ο οποίος δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο της ναυτικής βάσης της Σούδας.

Ο κ. Πομπέο, ο οποίος είναι μεταξύ των πιθανότερων υποψηφίων για το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών στις προεδρικές εκλογές του 2024 σε περίπτωση μη καθόδου του Ντόναλντ Τραμπ, αναδεικνύει τη σημασία της αμυντικής συμφωνίας ΗΠΑ - Ελλάδας, προβάλλοντας ως πολύ θετικό το γεγονός ότι αυτή υλοποιήθηκε στη διάρκεια τριών αμερικανικών και δύο ελληνικών κυβερνήσεων, για να υπογραμμίσει ότι οικοδομείται σε στέρεα και μακροπρόθεσμη βάση, ενώ χαρακτηρίζει κομβικό τον ρόλο που διαδραματίζει η Ελλάδα ως πύλη εισόδου προς την Ευρώπη για τη μεταφορά του αερίου της Αν. Μεσογείου.

Τονίζει ότι δεν είναι αποδεκτή η χρήση ή η απειλή χρήσης βίας από την Τουρκία έναντι της Ελλάδας, ενώ διαμηνύει ότι στον πόλεμο της Ουκρανίας δεν υπάρχουν περιθώρια για την υιοθέτηση κάποιας «χρυσής τομής» και καλεί τον Ταγίπ Ερντογάν να πάρει ξεκάθαρη θέση. Επικρίνει δε τον πρόεδρο Μπάιντεν επειδή ανήγαγε την κλιματική κρίση σε προτεραιότητα της πολιτικής εθνικής ασφαλείας της Αμερικής, σε μια στιγμή που, όπως εκτιμά, έπρεπε να δοθεί απόλυτη έμφαση στη «σκληρή ισχύ».

Ο τέως υπουργός Εξωτερικών, αλλά και πρώην γερουσιαστής, συμμετείχε στο συνέδριο που συνδιοργάνωσαν στην Ουάσιγκτον το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών και το Συμβούλιο Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας με τη στήριξη της «Κ».

– Το κορυφαίο θέμα για όλους είναι η Ουκρανία και ουσιαστικά είναι υπό αυτό το πρίσμα που θέλω να σας ρωτήσω γιατί όταν ως υπουργός Εξωτερικών επισκεφθήκατε την Ελλάδα, πήγατε επίσης στον κόλπο της Σούδας, όπως και στη Θεσσαλονίκη.

– Ηθελα πολύ να πάω και να δω και άλλα πράγματα εκτός από την Αθήνα, η οποία είναι ένα υπέροχο μέρος και την έχω επισκεφθεί αρκετές φορές. Ηθελα να πάω στον κόλπο της Σούδας για να δω τι κάναμε μαζί από άποψη ασφαλείας. Και επίσης, η Θεσσαλονίκη είναι ένα πολύ ξεχωριστό μέρος, ένα διαφορετικό κομμάτι της Ελλάδας. Ταξίδεψα εκεί και με τη σύζυγό μου. Η Ελλάδα είναι μια χώρα που αγαπάμε προσωπικά και που είναι απίστευτα σημαντική για τις ΗΠΑ από διπλωματικής και οικονομικής απόψεως και από απόψεως ασφαλείας.

> *Η Ελλάδα είναι μια χώρα απίστευτα σημαντική για τις ΗΠΑ από διπλωματικής και οικονομικής απόψεως και από απόψεως ασφαλείας.*

> *Η χώρα σας έχει πραγματικά προχωρήσει στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων της. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό για την Ανατολική Μεσόγειο και για το ΝΑΤΟ, και πρέπει να συνεχιστεί.*

– Πόσο σημαντική είναι τώρα λόγω της κατάστασης με την Τουρκία, ιδίως η Σούδα, και με δεδομένο τον πόλεμο στην Ουκρανία;

– Κατά κάποιον τρόπο ήταν προφητική η επίσκεψή μου εκεί, δεδομένων των όσων εκτυλίχθηκαν τους μήνες που ακολούθησαν. Αν δείτε απλώς τον χάρτη και στη συνέχεια κάνετε ένα βήμα πίσω και σχεδιάσετε κύκλους, κύκλους εμβέλειας αεροσκαφών, μεγάλης εμβέλειας, όλων των ειδών, μπορείτε σαφώς να εκτείνετε τη διαδρομή για εμπορικά αεροπορικά ταξίδια και για εμπορεύματα και προϊόντα, μπορείτε να δείτε ότι πρόκειται για ένα σημαντικό γεωγραφικό σημείο στον παγκόσμιο χάρτη. Και είναι απόλυτη ανάγκη να έχουμε τις κατάλληλες σχέσεις ασφαλείας, ώστε να μπορέσουμε να πετύχουμε και τη σωστή αξιοποίηση της οικονομικής πτυχής. Ο κόλπος της Σούδας έχει διαδραματίσει έναν μακρύ, ιστορικό ρόλο σε αυτό και πρέπει να συνεχίσει να το κάνει. Ηθελα να πάω να το δω με τα μάτια μου. Είχα διαβάσει, είχα ενημερωθεί σχετικά, αλλά ήθελα να πάω επιτόπου και να μιλήσω με τους ανθρώπους εκεί.

– Ολοι μιλούν για ενεργειακή απεξάρτηση από τη Ρωσία. Γνωρίζετε για τον αγωγό EastMed, ενώ συζητούνται και άλλοι τρόποι μεταφοράς του αερίου από την Αίγυπτο, την Κύπρο και το Ισραήλ. Με δεδομένη τη σχέση της Ευρώπης με τη Ρωσία, αποκτάει μεγαλύτερη σημασία η μεταφορά αυτών των κοιτασμάτων από την Αλεξανδρούπολη ή από αλλού, προς την Ευρώπη;

– Ηταν εξίσου σημαντικό πριν από δύο χρόνια, απλώς τώρα είναι πλέον αντιληπτό. Είναι αισθητό. Το κόστος των παγκόσμιων ενεργειακών αγορών έχει σημασία. Χρειαζόμαστε οικονομικά προσιτή ενέργεια για τους πολίτες των χωρών μας, ωστόσο βλέπουμε πλέον ότι το κόστος της πολιτικής αστάθειας είναι τεράστιο και η στήριξη σε έθνη που δεν μπορούν να εξαρτώνται από τη διακοπή μιας αλυσίδας εφοδιασμού με φυσικό αέριο είναι εξαιρετικά δαπανηρή, και τώρα πιστεύω ότι το κόστος αυτό θα είναι μεγαλύτερο από ό,τι ήταν. Νομίζω ότι έχει αλλάξει η αντίληψη των πραγμάτων. Οπότε ναι, γνωρίζουμε ότι υπάρχει τεράστια ποσότητα φυσικού αερίου στην περιοχή. Ξέρουμε ότι μπορεί να παραχθεί σε προσιτό κόστος. Πρέπει τώρα να βρούμε τους μηχανισμούς μεταφοράς για να το φέρουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Και όταν το κάνουμε αυτό, όταν αρχίσουμε να δημιουργούμε το σύστημα κόμβου-ακτίνων που θα συνδέεται με αυτό, θα έχουμε οικονομικά προσιτό φυσικό αέριο για τις χώρες σε όλη την περιοχή –και στην Ευρώπη– και θα το έχουμε με σταθερό και προβλέψιμο τρόπο μακροπρόθεσμα.

– Αυτό καθιστά την Ελλάδα αρκετά σημαντική. Μια πύλη προς την Ευρώπη.

– Πολύ σημαντική, κομβικής σημασίας. Οπως είπα και στην ερώτησή σας για τον κόλπο της Σούδας, υπάρχουν πράγματα στους χάρτες που δεν αλλάζουν. Οι θαλάσσιες οδοί, οι διαδρομές των αγωγών, οι πραγματικές τοποθεσίες του φυσικού πόρου, στην προκειμένη περίπτωση του φυσικού αερίου. Αυτά τα πράγματα είναι φυσικοί παράγοντες και πρέπει κανείς να τα αναγνωρίσει και στη συνέχεια να εργαστεί μέσα από αυτά για να παραδώσει καλά αποτελέσματα.

– Ο πρέσβης των ΗΠΑ έχει εργαστεί για τη διμερή σχέση και ιδιαίτερα μια πτυχή της, πολύ σημαντική αυτή τη στιγμή, που είναι ο τομέας της άμυνας. Ενα από τα λιμάνια μας, η Αλεξανδρούπολη, είναι κομβικής σημασίας. Ησασταν στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της εξέλιξης αυτής της συμφωνίας που προωθήθηκε υπό δύο ελληνικές κυβερνήσεις.

– Ναι, δύο ελληνικές κυβερνήσεις και τουλάχιστον δύο αμερικανικές, ίσως τρεις, ανάλογα με το πώς μετράει κανείς. Ολα καλά. Είναι γεγονός ότι καταφέραμε να υπογράψουμε τη συμφωνία αμυντικής συνεργασίας επί των ημερών του προέδρου Τραμπ, για την οποία είχε προηγηθεί πολλή, καλή και σκληρή δουλειά. Νομίζω ότι η Ελλάδα έχει πραγματικά προχωρήσει στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων της. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό. Είναι σημαντικό για την Ελλάδα. Είναι σημαντικό για την Ανατολική Μεσόγειο. Είναι σημαντικό για το ΝΑΤΟ. Ολο αυτό το έργο πρέπει να συνεχιστεί, ό,τι κι αν συμβεί τις επόμενες εβδομάδες ή μήνες στην Ουκρανία. Μπορούμε τώρα να δούμε ότι υπάρχουν εκείνοι που δεν πρόκειται να σεβαστούν τα απλά πράγματα που όλοι θεωρήσαμε δεδομένα μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ενωσης. Και θα χρειαστούν χώρες όπως η Ελλάδα, θα χρειαστούν πρωθυπουργοί. Διότι αυτό θα εξακολουθήσει να ισχύει μετά τον πρωθυπουργό κ. Μητσοτάκη. Η πρόκληση αυτή θα υπάρχει και μετά τον πρόεδρο Μπάιντεν. Η προσπάθεια θα πρέπει να είναι συνεχής και μακροχρόνια και θα πρέπει να υπάρχει η δέσμευση και οι στρατηγικοί στόχοι ότι οι κοινές επιθυμίες των δυτικών χωρών θα είναι πρωταρχικής σημασίας ώστε να συνεχιστεί διαχρονικά. Αν δεν το καταφέρουμε αυτό με τον σωστό τρόπο, αν είναι διακοπτόμενο, αν έρθει μια κυβέρνηση στην Ελλάδα και το σταματήσει, ή αν συμβεί το ίδιο πράγμα εδώ στις Ηνωμένες Πολιτείες, αυτό θα είναι κακό για την Ελλάδα και τις ΗΠΑ και αυτό θα είναι κακό ευρύτερα για το ΝΑΤΟ και τον δυτικό πολιτισμό.

DOUG MILLS/THE NEW YORK TIMES

«Επικροτώ αυτό που έκανε η Ελλάδα, αυτό που έκανε ο πρωθυπουργός κ. Μητσοτάκης νομίζω ότι ήταν σπουδαίο», λέει ο Μάικ Πομπέο σχετικά με την αποστολή στρατιωτικού υλικού στην Ουκρανία.

Θα παραμείνω στις επάλξεις

– Μια ερώτηση σχετικά με το μέλλον σας: Υποψήφιος για πρόεδρος;

- Δεν θα έχετε περισσότερη τύχη από τους άλλους που με ρωτούν συχνά γι' αυτό. Προσωπικά δουλεύω σκληρά για να βοηθήσω να επιτύχουν εκείνοι που αντιλαμβάνονται τον κόσμο όπως εγώ. Το κάνω από τότε που ήμουν μικρό παιδί και θα παραμείνω στις επάλξεις. Δεν έχω ιδέα πού θα βρίσκομαι σε 14 ή 24 μήνες από τώρα.

– Θα εξασφαλίσει το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα στις εκλογές του Νοεμβρίου την πλειοψηφία στη Βουλή, ίσως και στη Γερουσία;

- Εχω εγκαταλείψει τις προβλέψεις εδώ και πολύ καιρό. Η αμερικανική οικονομία πάσχει. Οι εργοδότες αγωνίζονται να βρουν εργατικό δυναμικό. Ο πληθωρισμός είναι σήμερα στο 10%, ιστορικό υψηλό όλων των εποχών. Αυτό που θα κάνω είναι λίγη ιστορική ανάλυση. Οσοι βρίσκονται στην εξουσία τη στιγμή που έχουμε τέτοιες οικονομικές προκλήσεις τείνουν να μην έχουν πολύ καλές επιδόσεις.

Ο Ερντογάν οφείλει να είναι ξεκάθαρος στο ζήτημα της Ουκρανίας

– Πώς εκτιμάτε την κατάσταση στην Ουκρανία και πώς θα είναι η επόμενη μέρα στην Ευρώπη;

– Είναι μια καταστροφή σε πολλαπλά επίπεδα, αποσταθεροποιητική σίγουρα για την Ουκρανία και την Ανατολική Ευρώπη, αλλά και για όσους από εμάς πιστεύουμε στον δυτικό πολιτισμό, στις βασικές ιδέες και την εθνική κυριαρχία. Αυτό είναι κάτι που έχει διαταράξει τόσο πολύ αυτό το σύστημα, που νομίζω ότι πολλά εξαρτώνται ακόμη από το πώς θα εξελιχθούν οι επόμενες ημέρες και εβδομάδες και υπάρχουν ακόμη πολλά που πρέπει να αποφασιστούν. Εξαρτάται εν μέρει από το πώς θα συμπεριφερθεί η Δύση, αλλά ανεξάρτητα από τις τελικές λεπτομέρειες για το πώς θα τελειώσει αυτός ο πόλεμος, θα υπάρχουν βαθιές συνέπειες στο πώς όλοι μας θα εξασφαλίσουμε παγκόσμια σταθερότητα και ευημερία τις επόμενες δεκαετίες.

– Πώς αξιολογείτε την αντίδραση της Ελλάδας; Υπήρξε διπλωματική και κάποια στρατιωτική συμβολή.

– Επικροτώ αυτό που έκανε η Ελλάδα, αυτό που έκανε ο πρωθυπουργός κ. Μητσοτάκης νομίζω ότι ήταν σπουδαίο. Χάρηκα που τον είδα στην Τουρκία μόλις προχθές. Στις συναντήσεις με τον πρόεδρο Ερντογάν. Νομίζω ότι αυτό είναι φανταστικό. Υπάρχουν και αυτά που συμβαίνουν στο εσωτερικό της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Ηταν κάτι για το οποίο εργαστήκαμε στην κυβέρνησή μας όταν παραχωρήθηκε αυτοκεφαλία στην Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία. Μου ασκήθηκε κριτική γι' αυτό. Αρκεί να δει κανείς εκείνους που στέκονται με τους βαρβάρους και εκείνους που στέκονται με όσους υπερασπίζονται την ελευθερία και την κυριαρχία και την ατομική ελευθερία για να καταλάβει ποιο μέρος της Ορθόδοξης Εκκλησίας έχει αυτό το δικαίωμα. Δεν είναι ο Κύριλλος. Είναι ο Παναγιότατος Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος και προσεύχομαι να εξακολουθήσει να υποστηρίζεται και να έχει επιτυχία.

> *Οι πολυμερείς οργανισμοί λειτουργούν καλύτερα όταν ηγείται η Αμερική, όταν είναι έτοιμη να κάνει τη σκληρή δουλειά, απαιτώντας από τον καθένα μας να αναλάβει τον δικό του ρόλο.*

– Είστε ικανοποιημένος βλέποντας τη στάση της Τουρκίας στην κρίση της Ουκρανίας; Δεν θα πω ότι η Τουρκία προσπαθεί να παίξει και με τις δυο πλευρές. Ωστόσο, η Ελλάδα έχει στείλει όπλα, είναι πολύ επικριτική.

– Κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας, θα θέλαμε να είναι περισσότερο ενταγμένη σε αυτή την κεντρική ιδέα, αυτή την ευρωπαϊκή ιδέα, αυτό το δυτικό μοντέλο. Θα ήθελα ο πρόεδρος Ερντογάν να το υιοθετήσει αυτό. Δεν υπάρχει μέση λύση όταν υπάρχουν παιδιά και οικογένειες που καταστρέφονται όπως στην Ουκρανία, δεν υπάρχει αντιστάθμιση. Δεν μπορεί να παίξει κανείς τη χρυσή τομή εδώ. Αυτό επέλεξε να κάνει η Κίνα. Θα πρέπει να απαιτήσουμε από κάθε χώρα, ο πρόεδρος Μπους μίλησε για αυτό όταν είπε «είτε είστε μαζί μας είτε εναντίον μας». Τώρα, εδώ, αυτό είναι ακόμα πιο ξεκάθαρο κατά μία έννοια. Είναι ζήτημα ανθρώπινης αξιοπρέπειας και αν θα τη σεβαστεί κανείς. Και ο πρόεδρος Ερντογάν στην Τουρκία οφείλει να το κάνει αυτό, όπως ακριβώς θα περίμενα να κάνει κάθε άλλο έθνος, κάθε άλλη Εκκλησία σε όλο τον κόσμο. Είναι η ώρα να είμαστε ξεκάθαροι.

– Βλέπετε μεγαλύτερη ανάγκη για πολυμερείς προσεγγίσεις, κάτι για το οποίο η κυβέρνηση Τραμπ δεν ήταν και τόσο ένθερμη;

– Κανείς δεν μπορεί να διαφωνήσει με το γεγονός ότι ο λογισμός του Βλαντιμίρ Πούτιν άλλαξε από αυτό που ήταν κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Τραμπ. Μπορεί να έκανε λάθος, αλλά αυτή ήταν η αντίληψή του, η ανάλυσή του για το αντιληπτό ρίσκο. Να το πω διαφορετικά, ο Βλαντιμίρ Πούτιν δεν άλλαξε. Παραμένει ο ίδιος νταής εδώ και πάρα πολύ καιρό. Αυτό που άλλαξε ήταν η ανάλυση κόστους - οφέλους του. Και η χρονική στιγμή επιλέχθηκε πολύ σκόπιμα. Οσο για την πολυμερή πολιτική, μπορεί κανείς να επικρίνει την κυβέρνησή μας όσο θέλει, αλλά νομίζω ότι αφήσαμε το ΝΑΤΟ ισχυρότερο. Νομίζω ότι ο κόσμος είναι ωφελημένος από το γεγονός ότι το ΝΑΤΟ ήταν ισχυρότερο όταν επιτέθηκε ο Πούτιν, απ' ό,τι ήταν όταν ήρθαμε εμείς, τέσσερα χρόνια πριν από αυτό. Δεν ήταν αρκετά ισχυρό. Ειλικρινά, είχαν υπάρξει δεκαετίες παραμέλησης από τις ευρωπαϊκές χώρες. Και ειλικρινά, όταν πρόκειται για την πρόκληση του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος –μιλάμε για την Ουκρανία σήμερα, όμως εξακολουθώ να θεωρώ το ΚΚΚ ως την κύρια απειλή για τα επόμενα 20 ή 30 χρόνια– υπήρξε τεράστια παραμέληση στην πολιτική των ΗΠΑ και σε αυτό το θέμα. Χρειαζόμαστε πολυμερείς οργανισμούς που να λειτουργούν, που να αποδίδουν.

Τέλος, και ας το επικρίνει κανείς και αυτό, οι πολυμερείς οργανισμοί λειτουργούν καλύτερα όταν ηγείται η Αμερική, όταν είναι έτοιμη να κάνει τη σκληρή δουλειά απαιτώντας από τον καθένα μας να αναλάβει τον δικό του ρόλο. Νομίζω ότι η Ιστορία το αποτυπώνει αυτό. Και είμαι περήφανος γι' αυτό. Αλλά πρέπει να συνεργαστούμε όλοι μαζί για να επιτύχουμε αυτά ακριβώς τα αποτελέσματα που όλοι προσευχόμαστε να πετύχουμε.

Μη αποδεκτή η τουρκική τακτική με την αποστολή πολεμικών πλοίων

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

– Ποια είναι η γνώμη σας για τις συνεχιζόμενες υπερπτήσεις από την Τουρκία; Τώρα προχώρησαν ακόμη περισσότερο, αμφισβητώντας την ελληνική κυριαρχία των νησιών. Μάλιστα, ενώ εφαρμόζουν τη Συνθήκη του Μοντρέ, επιζητούν την αναθεώρηση της Συνθήκης της Λωζάννης, η οποία αποτελεί σημαντικό μέρος της σχέσης μας με την Τουρκία. Μπορεί μια χώρα να ακολουθεί το διεθνές δίκαιο σε ένα σημείο που θεωρεί ότι εξυπηρετεί τα συμφέροντά της και σε ένα άλλο όχι;

– Φυσικά και όχι. Θα υπάρξουν διαφωνίες για το τι λέει και τι απαιτεί αυτό το δίκαιο. Αυτό δεν είναι αφύσικο. Είναι αφύσικο να συνεχίζεται για τόσο πολύ καιρό και είναι αφύσικο να προσπαθούμε να το επιλύσουμε με κινηματικό τρόπο. Υπάρχει ένας μηχανισμός επίλυσης διαφορών για κάθε μία από αυτές τις συμφωνίες. Δεν πρέπει να ασκεί πίεση, δεν πρέπει να στέλνει πολεμικά πλοία. Οπως συνέβη επί των ημερών μας: ο πρέσβης μου στην Ελλάδα, ο πρέσβης μου στην Τουρκία, οι τρεις μας μιλούσαμε στο τηλέφωνο προσπαθώντας να πιέσουμε αυτό το θέμα προς τη σωστή κατεύθυνση και να πούμε ότι αν υπάρχει σύγκρουση, αν υπάρχει διαφωνία, είναι θεμιτό. Ας καθίσουμε κάτω και ας πάρει πολύ χρόνο, αλλά ας καθίσουμε κάτω και ας το λύσουμε και ας καταλήξουμε σε μια λύση που θα είναι αποδεκτή από κάθε ένα από τα μέρη. Οταν ένα από τα μέρη είτε δεν συμμορφώνεται με τη συμφωνία σκόπιμα είτε αρχίζει να προσπαθεί να την επιβάλει μέσω ενός μηχανισμού που δεν επιτρέπεται στη συμφωνία, τότε έχει υπερβεί ένα όριο, που ίσως είναι διαφορετικό σε μέγεθος και κλίμακα από αυτό που λαμβάνει χώρα τώρα, αλλά δεν διαφέρει ως προς την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα κυρίαρχα έθνη πρέπει να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

– Και υποθέτω ότι η χρήση βίας ή η απειλή χρήσης βίας δεν πρέπει να γίνεται αποδεκτή, ιδίως μεταξύ συμμάχων.

– Θα ευχόμασταν σήμερα ο πολιτισμός μας να το έχει ξεπεράσει αυτό. Δυστυχώς, διαπιστώνουμε πολύ συχνά σε πάρα πολλά μέρη ότι αυτή η άποψη είναι αφελής και αυτό σημαίνει ότι όσοι από εμάς το βλέπουμε έτσι, πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι να έχουμε την ικανότητα να χρησιμοποιήσουμε βία ως απάντηση σε αυτού του είδους τις επιθέσεις, που ξεκάθαρα ξεπερνούν τα όρια.

– Η κυβέρνηση Τραμπ πίεζε τις χώρες του ΝΑΤΟ να αυξήσουν τη συνεισφορά τους για την άμυνα. Η Ελλάδα ξεπερνάει κατά πολύ το 2%. Τώρα, συμπεριλαμβανομένης της Γερμανίας, οι περισσότερες χώρες φαίνεται να αρχίζουν να σκέφτονται πιο σοβαρά για την ευρωπαϊκή άμυνα. Θα μπορούσε να γίνει πιο ανεξάρτητη από το ΝΑΤΟ;

– Εφόσον η Ευρώπη θέλει να ορθώσει το ανάστημά της και να το κάνει αυτό, ανεξάρτητα και ξεχωριστά και πάνω από τις δεσμεύσεις της έναντι του ΝΑΤΟ, νομίζω ότι αυτό είναι σπουδαίο, αλλά η ευθύνη έναντι του ΝΑΤΟ είναι όλων μας. Κάθε κράτος-μέλος του ΝΑΤΟ έχει αυτή την ευθύνη.

Πρέπει να πω ότι είναι ενθαρρυντικό να βλέπουμε τις ευρωπαϊκές χώρες να προβαίνουν σε ανακοινώσεις που λένε ότι θα φτάσουν τον στόχο του 2%. Ολοι μας ασχοληθήκαμε με αυτόν τον μαγικό αριθμό, επειδή τον είχαμε αναφέρει, ήταν μια υπόσχεση που είχε δοθεί από κάθε χώρα. Αυτό είναι μόνο το ξεκίνημα και το 2% είναι ένας ετήσιος αριθμός. Αν η Ιστορία επαληθευτεί, αυτή η συγκυρία θα περάσει. Εύχομαι όμως να μην περάσει η αποφασιστικότητα για τη διασφάλιση της ελευθερίας σε όλο τον κόσμο.

Αν πάτε πίσω στο 2016 και διαβάσετε τις εφημερίδες για το τι συνέβη στην Κριμαία, δύσκολα θα βρείτε ανθρώπους να μιλούν γι' αυτό το 2016, το '17 ή το '18. Σήμερα το νιώθουμε όλοι πολύ έντονα, είναι στις τηλεοράσεις μας, γεμίζει τις οθόνες μας και τις καρδιές μας. Πρόκειται για μια μακροπρόθεσμη, μόνιμη πρόκληση για τις δυτικές ιδέες και τις συναντήσεις μου όπου κι αν ήταν, με τους εταίρους του ΝΑΤΟ, ζητώντας τους να τηρήσουν τη δέσμευσή τους. Αλλά το αίτημά μου ήταν στην πραγματικότητα διαφορετικό, τουλάχιστον κατ' ιδίαν. Το αίτημά μου κατ' ιδίαν ήταν ότι πρέπει να πάτε να πείσετε τους πολίτες σας, γιατί τελικά είναι δύσκολο να πειστούν και οι Αμερικανοί πολίτες. Είναι καθήκον κάθε αξιωματούχου να εξηγήσει γιατί έχει σημασία να έχουμε ισχυρή στρατιωτική ικανότητα, να έχουμε ισχυρό στρατό και ικανούς διπλωμάτες και πρεσβευτές. Αυτό που τους παρότρυνα να κάνουν δεν ήταν απλώς να υπογράψουν και να πουν ότι θα εφαρμόσουμε το 2%, αλλά να επιστρέψουν στην πατρίδα τους –σε χώρες με κοινοβούλια, όλοι ήταν εκλεγμένοι αξιωματούχοι, εγώ δεν ήμουν, ως υπουργός Εξωτερικών, αλλά πολλοί είναι–, να επιστρέψουν στις περιφέρειές τους και να απευθύνουν ομιλίες και να εξηγήσουν γιατί έχει σημασία να δαπανά η Γερμανία όχι το 2%, αλλά το 3% ή 4% του ΑΕΠ και του πλούτου της. Και να το κάνουν με έξυπνο τρόπο. Χρειάζεται οι ηγέτες να πείσουν τους ίδιους τους λαούς τους ότι αυτά είναι τα σωστά βήματα. Αυτό είναι το πραγματικό ζητούμενο. Αν αυτό είναι απλώς κάτι που κάποιος υπογράφει σε μια συνάντηση, ενώ πέφτουν βροχή οι βόμβες στο Κιέβο, τότε το 2025 θα ασχοληθούν με κάτι άλλο. Θα επιστρέψουν στην κλιματική αλλαγή.

Ο τέως υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο με τον Αθανάσιο Ελλις, στο συνέδριο που συνδιοργάνωσαν στην Ουάσιγκτον το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών και το Συμβούλιο Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας, με τη στήριξη της «Κ».

> *Η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει θέσει την κλιματική αλλαγή στην κορυφή της ατζέντας της εθνικής ασφάλειας. Ενα φωτοβολταϊκό, όμως, δεν πρόκειται να σταματήσει τον Πούτιν...*

> *Κίνα και Ρωσία έχουν πολύ σημαντική συλλογική ισχύ. Ομως, μπορούμε να συνεργαστούμε για να διασφαλίσουμε ότι η δυτική ιδέα θα παραμείνει ζωντανή.*

– Τι εννοείτε;

– Η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει θέσει την κλιματική αλλαγή στην κορυφή της ατζέντας της εθνικής ασφάλειας. Δεν χρειάζεται να κρίνει κανείς αν αυτή είναι η σωστή ή η λάθος απάντηση, για να καταλάβει ότι ένα φωτοβολταϊκό δεν πρόκειται να σταματήσει τον Βλαντιμίρ Πούτιν. Δεν πρόκειται. Εδώ πρόκειται για σοβαρή σκληρή ισχύ. Αυτό καταλαβαίνουν οι αυταρχικοί και οι δικτάτορες και πρέπει να διασφαλίσουμε ότι όταν σκεφτόμαστε για την ασφάλεια, σκεφτόμαστε και πολλά άλλα πράγματα, όμως αν κάποιος θέλει σοβαρά να υπερασπιστεί τη δική του κυριαρχία και την κυριαρχία των φίλων και των συμμάχων του και να διασφαλίσει ότι οι αντίπαλοί μας μάς σέβονται και ότι αποτρέπονται, τότε πρέπει να είναι σοβαρός στην προετοιμασία αυτής της ικανότητας σκληρής ισχύος.

– Βλέπετε το ενδεχόμενο να έρθει η Κίνα πιο κοντά στη Ρωσία εξαιτίας του πολέμου;

– Η αίσθησή μου είναι ότι υπάρχει μια όλο και πιο σαφής γραμμή μεταξύ αυταρχισμού και δυτικού πολιτισμού. Γνωρίζουμε σε ποια πλευρά της γραμμής βρίσκεται ο Βλαντιμίρ Πούτιν. Ξέρουμε σε ποια πλευρά της γραμμής βρίσκεται ο αγιατολάχ Χαμενεΐ. Ξέρουμε σε ποια πλευρά βρίσκεται ο Κιμ Γιονγκ Ουν. Και ξέρουμε σε ποια πλευρά βρίσκεται ο Σι Τζινπίνγκ της Κίνας. Αυτή η γραμμή γίνεται όλο και πιο ξεκάθαρη, με την έννοια ότι, για μεγάλο χρονικό διάστημα, πολλοί στη Δύση πίστευαν ότι αν κάνουμε λίγο περισσότερο εμπόριο μαζί τους, αν αγοράσουμε περισσότερα από αυτούς και είμαστε περισσότερο διασυνδεδεμένοι, τότε ο αυταρχικός τους χαρακτήρας, η απόλυτη απαξίωση της βασικής ανθρώπινης αξιοπρέπειας, σε μέρη όπως η Κίνα, θα άλλαζε. Νομίζω ότι τώρα έπεσαν οι μάσκες και έτσι πιστεύω ότι θα δείτε τη Ρωσία και την Κίνα να συνεργάζονται στενότερα, επειδή δεν έχουν φίλους πουθενά αλλού. Επομένως, από ανάγκη, όχι από αγάπη ο ένας για τον άλλον ή από επιθυμία, θα καταλήξουν να συνεργάζονται στενότερα. Απλώς πρέπει να είμαστε προσεκτικοί και σοβαροί στη συλλογική αντιμετώπισή τους.

– Πόσο σας ανησυχεί αυτό;

– Αμφότερες οι χώρες έχουν τεράστια προγράμματα πυρηνικών όπλων και καθεμία έχει την επιθυμία να επεκτείνει τη δύναμή της πέρα από τα σύνορά της. Η συλλογική τους ισχύς είναι πολύ σημαντική. Ομως δεν πρέπει ποτέ να υποτιμούμε τη δύναμη της Δύσης. Από την Ευρώπη και την Ινδία, τη Νότια Κορέα, την Ιαπωνία, την Αυστραλία, τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας, οι οποίες δεν θέλουν πλέον να βρίσκονται υπό τον ζυγό του Σι Τζινπίνγκ, μέχρι τον Καναδά, τη Βόρεια Αμερική, ευρύτερα, ακόμη και τη Νότια Αμερική, μπορούμε να συνεργαστούμε για να διασφαλίσουμε ότι η δυτική ιδέα θα παραμείνει ζωντανή. Αυτό αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Αφορά τις επόμενες 10, 15, 30 γενιές. Αν το καταφέρουμε αυτό σωστά, ο Σι Τζινπίνγκ και ο Βλαντιμίρ Πούτιν δεν θα είναι ισχυροί. Θα επικρατήσουμε γιατί αυτός είναι ο σωστός τρόπος και νομίζω ότι η ανθρωπότητα μπορεί να το δει αυτό.

ΑΠΟΨΗ

Πώς πολεμούν Ρώσοι και Ουκρανοί

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ***

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει προκαλέσει ένα τεράστιο σοκ στην παγκόσμια κοινή γνώμη, επειδή οι διακρατικοί πόλεμοι σπανίζουν μετά το 1991. Ωστόσο, έπειτα από τέσσερις εβδομάδες εχθροπραξιών, μπορούμε να εξαγάγουμε μερικά συμπεράσματα για τις στρατιωτικές στρατηγικές των εμπόλεμων πλευρών.

Το Κρεμλίνο αρχικά εφάρμοσε σε στρατηγικό επίπεδο την τέχνη της εξαπάτησης (maskirovka), υποστηρίζοντας ότι δεν πρόκειται να επιτεθεί στην Ουκρανία. Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η εισβολή ξεκίνησε με προέλαση ταχυκίνητων μηχανοκίνητων δυνάμεων, που σχημάτισαν τρεις κύριους άξονες επίθεσης. Η ρωσική αεροπορία κατάστρεψε κρίσιμες υποδομές (π.χ. σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος) για να βυθίσει τη χώρα στο χάος. Ταυτόχρονα, ο στόλος της Μαύρης Θάλασσας απέκλεισε τα ουκρανικά λιμάνια για να σταματήσει η τροφοδοσία από τρίτες χώρες. Σε τακτικό επίπεδο, οι ειδικές δυνάμεις προσπάθησαν να δημιουργήσουν προγεφυρώματα μέσω της κατάληψης αεροδρομίων και να προχωρήσουν σε πράξεις σαμποτάζ μέσα στις πόλεις.

> *Η ουκρανική ηγεσία έχει μεταφέρει πλέον τον πόλεμο εντός και πέριξ κατοικημένων περιοχών, δηλαδή εκεί όπου ο αμυνόμενος έχει το τακτικό πλεονέκτημα.*

Η σθεναρή αντίσταση των Ουκρανών αιφνιδίασε το Κρεμλίνο, που περίμενε να κάνει στρατιωτικό περίπατο μέχρι το Κίεβο. Από υπεροψία ή αλαζονεία, η Μόσχα υποτίμησε το ουκρανικό στρατιωτικό δόγμα, που προβλέπει τη μαζική κινητοποίηση του πληθυσμού σε περίπτωση ξένης εισβολής. Η ουκρανική ηγεσία έχει μεταφέρει πλέον τον πόλεμο εντός και πέριξ κατοικημένων περιοχών, δηλαδή εκεί όπου ο αμυνόμενος έχει το τακτικό πλεονέκτημα. Μέσα στο αστικό περιβάλλον, ολιγομελείς ομάδες μπορούν με ευκολία να στήνουν ενέδρες και να χτυπούν με αντιαρματικούς πυραύλους εχθρικούς στόχους. Ο αγώνας εντός πόλεων παραμένει μια σχεδόν άγνωστη μορφή πολέμου στην Ελλάδα, εξ ου και οι συχνές παρανοήσεις στον δημόσιο διάλογο.

Η ουκρανική πλευρά γνωρίζει καλά ότι η Μόσχα εξακολουθεί να διακατέχεται από το «σύνδρομο του Γκρόζνι». Ο πρώτος πόλεμος στην Τσετσενία (1994-1996) οδήγησε σε ταπεινωτική ήττα του ρωσικού στρατού. Λίγοι αλλά αποφασισμένοι μαχητές κατάστρεψαν ολόκληρες φάλαγγες ρωσικών τεθωρακισμένων που είχαν εισέλθει στο κέντρο και τα προάστια της τσετσενικής πρωτεύουσας. Για να καταλάβει ο ρωσικός στρατός το Κίεβο και τις άλλες μεγάλες πόλεις θα πρέπει να πολεμήσει γειτονιά γειτονιά και σπίτι σπίτι, με εξαιρετικά αμφίβολα αποτελέσματα. Ακόμα όμως και να πέσει η πρωτεύουσα, η αντίσταση θα συνεχιστεί στο δυτικό κομμάτι της χώρας, που έχει μεγάλα βουνά και πυκνά δάση.

Σε κάθε περίπτωση, οι ρωσικές ένοπλες δυνάμεις δεν ήταν έτοιμες για μια εισβολή μεγάλης κλίμακας. Οι σημαντικές αδυναμίες που υπάρχουν στη διοικητική μέριμνα καταδεικνύουν τα δομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ρωσικός στρατός. Αυτή η παραδοχή δεν πρέπει να προκαλεί εντύπωση. Στον πόλεμο του 2008 εναντίον της Γεωργίας, η εμπλοκή των ρωσικών δυνάμεων ήταν περιορισμένη χρονικά και γεωγραφικά. Εξι χρόνια αργότερα, η προσάρτηση της Κριμαίας έγινε με μια υβριδική επιχείρηση που αιφνιδίασε πλήρως την ουκρανική πλευρά. Στον πόλεμο της Συρίας, το Κρεμλίνο έχει χρησιμοποιήσει κυρίως την αεροπορική του ισχύ και μισθοφορικές εταιρείες για να στηρίξει το καθεστώς Ασαντ. Με άλλα λόγια, είναι η πρώτη φορά μετά την εισβολή στο Αφγανιστάν το 1979 που ο ρωσικός στρατός καλείται να καθυποτάξει μια μεγάλη χώρα με εχθρικό πληθυσμό.

Η ρωσική στρατιωτική ηγεσία πλέον γνωρίζει καλά ότι ο χρόνος κυλάει εναντίον της και προσπαθεί να πετύχει μια γρήγορη νίκη. Η προσβολή μη στρατιωτικών στόχων με έμμεσα πυρά πυροβολικού και βαλλιστικούς πυραύλους διέπεται από μια πολιτικοστρατιωτική λογική, που βρήκε εφαρμογή στον δεύτερο πόλεμο της Τσετσενίας (2000-2002). Η ισοπέδωση πόλεων μπορεί να είναι ένα φρικτό έγκλημα πολέμου, αλλά οδηγεί στην εξουθένωση των αμυνομένων. Από την άλλη, η αδικία ατσαλώνει εκείνους που δεν έχουν τίποτα να χάσουν. Οι τρεις από τις δώδεκα πόλεις που χαρακτηρίστηκαν επίσημα ως ηρωικές (gorod-geroy), μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, βρίσκονται στην Ουκρανία. Αυτή η παράδοση μαζικής αντίστασης εναντίον των εισβολέων είναι μια πολύτιμη παρακαταθήκη για τους σημερινούς μαχητές της ουκρανικής αντίστασης.

> *Είναι η πρώτη φορά μετά την εισβολή στο Αφγανιστάν, το 1979, που ο ρωσικός στρατός καλείται να καθυποτάξει μια μεγάλη χώρα με εχθρικό πληθυσμό.*

Η απόφαση της Ε.Ε. να εξοπλίσει την ουκρανική κυβέρνηση ήταν απολύτως σωστή και δίκαιη. Το διακύβευμα δεν είναι μόνο η ανεξαρτησία μιας ευρωπαϊκής χώρας, αλλά και η υπεράσπιση του ελεύθερου κόσμου. Τίποτα δεν θα είναι το ίδιο από εδώ και πέρα, αφού η ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφάλειας θα αλλάξει ριζικά. Νέα στρατιωτικά δόγματα θα δημιουργηθούν για την ανάσχεση της ρωσικής επιθετικότητας στην Ανατολική Ευρώπη. Οι αμυντικές δαπάνες θα αυξηθούν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, ενώ η Ε.Ε. θα οικοδομήσει επιτέλους τη δική της αμυντική πολιτική. Σε αυτό το μεγάλο κάλεσμα της Ιστορίας, καμία δημοκρατική χώρα δεν μπορεί να είναι απούσα. Στην Ουκρανία σήμερα κρίνεται και το μέλλον της Ελλάδας. Ανδρών γαρ επιφανών πάσα γη τάφος.

* Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι αναπληρωτής καθηγητής Διεθνούς Ασφαλείας στο King's College London και το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Ο μακρύς πόλεμος και τα ρίσκα του

Ενα μήνα μετά την έναρξη της ρωσικής εισβολής, η γραμμή του μετώπου έχει σχεδόν «παγώσει» και η σύγκρουση γίνεται πιο φονική

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Το χρονικό του προαναγγελθέντος πολιτικού θανάτου του Βλαντιμίρ Πούτιν έχει ήδη αρχίσει να γράφεται στη Δύση. Σύμφωνα με το ευρέως διαδεδομένο αφήγημα, ο Ρώσος πρόεδρος υπολόγιζε σε έναν περίπατο λίγων ημερών μέχρι το Κίεβο, αλλά ένα μήνα αργότερα οι ουκρανικές δυνάμεις αντεπιτίθενται στους εισβολείς, που δεν έχουν καταφέρει να καταλάβουν ούτε μία μεγάλη πόλη. Η ανακατάληψη του Μακαρίβ, βορειοδυτικά του Κιέβου, και ο βομβαρδισμός ρωσικού αποβατικού πλοίου στο κατεχόμενο από τους Ρώσους λιμάνι του Μπερντιάνσκ ενίσχυσαν αυτή την αίσθηση. Οι απώλειες του ρωσικού στρατού είναι πολύ υψηλές και περιλαμβάνουν ακόμη και στρατηγούς. Με τη Ρωσία να έχει περιπέσει σε καθεστώς διεθνούς παρίας και τους πολίτες της να αντιμετωπίζουν το φάσμα της ανεργίας και της απότομης πτώσης της αγοραστικής τους δύναμης, το ενδεχόμενο ενός παλατιανού πραξικοπήματος εναντίον του Πούτιν εγγράφεται στην ημερήσια διάταξη.

Από την εικόνα που περιγράψαμε δεν λείπουν ούτε στοιχεία της πραγματικότητας, αλλά ούτε και ευσεβείς πόθοι. Πάντως, η ιδέα ότι ο Πούτιν είχε ποντάρει όλα του τα χαρτιά σε έναν αστραπιαίο πόλεμο δεν ακούγεται πειστική. Στον κολοφώνα της μονοκρατορίας της, το 1991, η αμερικανική υπερδύναμη χρειάστηκε 956.000 στρατιώτες και 42 ημέρες πολέμου για να οδηγήσει σε συνθηκολόγηση μια αραβική χώρα, το Ιράκ, εξουθενωμένη από έναν τρομερό, οκτάχρονο πόλεμο με το Ιράν – και μάλιστα χωρίς να καταλάβει τη Βαγδάτη και χωρίς να ανατρέψει τον Σαντάμ Χουσεΐν. Πολύ ασθενέστερη από τις ΗΠΑ, η Ρωσία έχει να αντιμετωπίσει τη δεύτερη σε έκταση ευρωπαϊκή χώρα, η οποία έχει διατηρήσει από τη σοβιετική εποχή ισχυρή πολεμική βιομηχανία και προετοιμαζόταν επί οκτώ χρόνια (από την κρίση του 2014) για τον σημερινό πόλεμο, με τον στρατό της να εκπαιδεύεται και να εξοπλίζεται από τους Αμερικανούς. Υπό αυτό το πρίσμα, μόνο ένας παράφρων θα μπορούσε να υπολογίζει σε πόλεμο λίγων ημερών.

Φαίνεται όμως ότι ο Πούτιν υποτίμησε τραγικά τη σθεναρή αντίσταση που θα συναντούσε από τον ουκρανικό στρατό, αλλά και από τον λαό της γειτονικής του χώρας, ακόμη και στις περιοχές των ρωσόφωνων, που θα βομβαρδίζονταν από τους υποτιθέμενους προστάτες τους. Γεγονός είναι ότι εδώ και μία εβδομάδα οι γραμμές του μετώπου έχουν σχεδόν παγιωθεί στο μεγαλύτερο μέρος τους και ότι ο αρχικός πόλεμος κινήσεων δίνει τη θέση του σε έναν πιο αργό, ίσως και πιο φονικό, πόλεμο θέσεων, με μάχες χαρακωμάτων, μακρινές βολές πυροβολικού και σποραδικές επιθέσεις και αντεπιθέσεις των εμπολέμων. Παρόμοιο αδιέξοδο διαμορφώνεται στο διπλωματικό πεδίο. Εχοντας ήδη καταβάλει τεράστιο οικονομικό, πολιτικό και ηθικό τίμημα, ο Πούτιν δεν έχει άλλο δρόμο παρά να κλιμακώσει τις επιχειρήσεις για να επιτύχει στρατηγικής σημασίας εδαφικά οφέλη προτού προσέλθει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Από την πλευρά του, ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι θα αντιμετώπιζε τεράστιες εσωτερικές αντιδράσεις αν συνθηκολογούσε έναντι των εισβολέων τη στιγμή που όλες οι μεγάλες πόλεις της χώρας του στέκονται ακόμη όρθιες, παρά τις μεγάλες πληγές τους.

Το δίλημμα για τη Δύση είναι αν θα επιδιώξει άμεση ανακωχή ή θα ποντάρει στην ανατροπή του Πούτιν, ρισκάροντας μια πραγματική Αποκάλυψη για τον ουκρανικό λαό.

A.P.PHOTO / RODRIGO ABD

Ουκρανοί κατασκευάζουν πυρετωδώς χαρακώματα. Εδώ και μία εβδομάδα, ο αρχικός πόλεμος κινήσεων δίνει τη θέση του σε έναν πιο αργό, ίσως και πιο φονικό, πόλεμο θέσεων, με μάχες χαρακωμάτων, μακρινές βολές πυροβολικού και σποραδικές επιθέσεις και αντεπιθέσεις των εμπολέμων. Οι Ρώσοι εισβολείς δεν έχουν καταλάβει ακόμη ούτε μία πόλη.

Με αυτά τα δεδομένα, το σενάριο που θέλει τη Ρωσία να εγκλωβίζεται σε έναν μακρύ πόλεμο τεράστιου κόστους εμφανίζεται ισχυρό. Δεν αποκλείεται, μάλιστα, να αποτελεί την κυνική επιλογή των πιο σκληρών κύκλων της Δύσης, για τους οποίους η καταστροφή της Ουκρανίας θα αποτελούσε λογικό αντίτιμο έναντι του μείζονος στόχου, που δεν είναι άλλος από την ανατροπή του Πούτιν και την πειθάρχηση της Ρωσίας. Ο Ντέιβιντ Σάνγκερ των New York Times έγραψε ότι μερίδα της διοίκησης Μπάιντεν θεωρεί ότι μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση της Ουκρανίας η συσσωρευμένη πείρα από το Αφγανιστάν της δεκαετίας του '80, όπου οι Αμερικανοί κατάφεραν να εγκλωβίσουν τη Ρωσία σε ένα απέραντο ναρκοπέδιο. Ο Βρετανός ιστορικός Νάιαλ Φέργκιουσον κατέθεσε τη δική του μαρτυρία στο πρακτορείο Bloomberg: «Ενας ανώτερος (Αμερικανός) αξιωματούχος έλεγε πρόσφατα: "Το μόνο ορατό τέλος είναι το τέλος του καθεστώτος Πούτιν. Μέχρι τότε, η Ρωσία θα παραμένει κράτος-παρίας... και η Κίνα θα υποχρεωθεί να επανεκτιμήσει την αξία του ρωσοκινεζικού άξονα». Η εκτίμηση του ίδιου του Φέργκιουσον: «Ο Μπάιντεν κάνει ένα τεράστιο σφάλμα αν πιστεύει ότι μπορεί να ματώσει μέχρι τελικής πτώσεως τη Ρωσία, να ανατρέψει τον Πούτιν και να διαμηνύσει στην Κίνα να μην έχει βλέψεις για την Ταϊβάν» – μια γραμμή που θα μπορούσε να μετατρέψει την Ουκρανία σε Ιφιγένεια, έτοιμη να θυσιαστεί στον βωμό της υψηλής αμερικανικής γεωστρατηγικής.

Οταν μιλούν τα όπλα, οι κατηγορηματικές προβλέψεις είναι παρακινδυνευμένες. Η σημερινή εικόνα αποτελμάτωσης είναι πιθανό να ανατραπεί αύριο, καθώς, όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, οι ρωσικές δυνάμεις βρίσκονταν πολύ κοντά στο να αλώσουν τη μαρτυρική Μαριούπολη. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, θα πρόκειται για στρατηγικής σημασίας επιτυχία, καθώς η Ουκρανία θα έχει χάσει το 80% των ακτών της, ενώ οι Ρώσοι θα εξασφαλίσουν τον έλεγχο των ουκρανικών συνόρων σε ένα τεράστιο, συνεχές τόξο, από το Χάρκοβο στα βορειοανατολικά μέχρι τη Χερσώνα στα νοτιοδυτικά. Ταυτόχρονα, θα είναι ένα μεγάλο βήμα για τον έλεγχο ολόκληρου του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ, στα γεωγραφικά τους όρια πριν από τον εμφύλιο του 2014.

Η Κίνα και η τίγρη

Δεν αποκλείεται, η Ρωσία να αντιμετωπίσει νέα, βαριά πλήγματα από τους Ουκρανούς στο πεδίο της μάχης και ο θρόνος του Πούτιν να γίνει ηλεκτρική καρέκλα. Προς το παρόν, αυτό δεν φαίνεται στον ορίζοντα. Ανεξάρτητες δημοσκοπήσεις δείχνουν τη δημοτικότητα του Ρώσου προέδρου σε υψηλά επίπεδα και την πλειοψηφία των πολιτών να δικαιολογεί ή να ανέχεται τον πόλεμο. Στις γραμμές των ελίτ δεν έχουν υπάρξει μέχρι στιγμής σοβαρές αποστασίες. Από τις 10 πολυπληθέστερες χώρες του πλανήτη, μόνο μία, οι ΗΠΑ, έχει επιβάλει κυρώσεις στη Ρωσία. Κι όταν ο Τζο Μπάιντεν, στη διάρκεια της μακράς τηλεφωνικής επικοινωνίας του με τον Σι Τζινπίνγκ, κάλεσε την Κίνα να μη στηρίζει τη Ρωσία, ο Κινέζος ηγέτης τού απάντησε: «Οποιος κρέμασε το κουδούνι στον λαιμό της τίγρης, εκείνος πρέπει να πάει να της το βγάλει». Επομένως, το δίλημμα για τη Δύση τίθεται με ωμό τρόπο: Θα ποντάρει τα πάντα στην ανατροπή του Πούτιν, αναλαμβάνοντας το τεράστιο ρίσκο στην περίπτωση της αποτυχίας, ή θα πιέσει για μια έντιμη ειρήνευση, ή έστω ανακωχή, που θα διατηρήσει τον βασικό κορμό της Ουκρανίας υπό τον έλεγχο του Κιέβου, έστω κι αν ο επώδυνος συμβιβασμός σώσει τα προσχήματα για τον Ρώσο ηγέτη; Από την απάντηση σε αυτό το δίλημμα θα εξαρτηθεί το μέλλον όχι μόνο της Ουκρανίας, αλλά και ολόκληρης της Ευρώπης.

Η Μεγάλη Αικατερίνη, ο Ζντάνοφ και η Μαριούπολη

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

Στις 13 Ιανουαρίου 1989, η υπό τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ Κ.Ε. του ΚΚΣΕ ενέκρινε ένα ψήφισμα «σχετικά με την κατάργηση των νομικών πράξεων που σχετίζονται με τη διαιώνιση της μνήμης του Αντρέι Ζντάνοφ», ιστορικό για τους Ελληνες της Μαριούπολης. Η κοιτίδα του ελληνισμού της Μαύρης Θάλασσας έπαιρνε πίσω την ιστορική της ταυτότητα, που της είχε αφαιρέσει ο Στάλιν. Ο αγώνας των κατοίκων της για να επιστραφεί το ελληνικότατο όνομα (Μαργιουπόλ) που έφερε όταν η αυτοκράτειρα Αικατερίνη μετεγκατέστησε αναγκαστικά εκεί τους Ελληνες της Κριμαίας, και ο Στάλιν άλλαξε το 1948, για να της δώσει αυτό του Αντρέι Ζντάνοφ, στενού συνεργάτη του, δικαιωνόταν.

Ηταν στην πρακτική του Στάλιν να δίνει τα ονόματα επιφανών μπολσεβίκων σε πόλεις της Σοβιετικής Ενωσης για να τους τιμήσει, με πρώτο βέβαια το δικό του. Οι Ελληνες της Μαριούπολης όμως ήταν οι πρώτοι που «αποκαθήλωσαν» από την ταυτότητά της μια τέτοια σταλινική, μυθική για το κομμουνιστικό καθεστώς, προσωπικότητα. Εξάλλου η μόνη σχέση του Ζντάνοφ με την πόλη «του» ήταν το ότι γεννήθηκε εκεί από Ρώσο πατέρα που υπηρετούσε ως δημόσιος υπάλληλος (γεωπόνος). Κατά τα άλλα, σπάνια την επισκεπτόταν και αυτό για «κομματική δουλειά». Δεινός πότης και πιστός μέχρι που ξεψύχησε στον Στάλιν, έγινε γνωστός στο εσωτερικό για το κυνηγητό διαφωνούντων ανθρώπων του πνεύματος και των τεχνών και διεθνώς όταν, ως ιδρυτής της Κομινφόρμ το 1947, επινόησε το περιβόητο «δόγμα Ζντάνοφ», σύμφωνα με το οποίο η βασική γεωπολιτική αντίθεση μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οριζόταν ανάμεσα στον ιμπεριαλισμό υπό τις ΗΠΑ και στον «δημοκρατικό κόσμο» με επικεφαλής τη Σοβιετική Ενωση.

Ολα αυτά βεβαίως τίποτα δεν σήμαιναν για τον ελληνισμό της Μαριούπολης, που ουδέποτε αγάπησε τον Ζντάνοφ. Κανείς τους δεν δήλωνε υπερήφανος για το ότι ζούσε στην «πόλη του Ζντάνοφ», ούτε βέβαια τον θρήνησαν όταν πέθανε το 1948 και ενταφιάστηκε στην Κόκκινη Πλατεία. Ετσι, όταν με τη άνοδο του Γκορμπατσόφ στην εξουσία άρχισαν να χαλαρώνουν κάπως τα πράγματα, το πρώτο που έκαναν οι Ελληνες ήταν να διώξουν το φάντασμά του που στοίχειωνε την πόλη τους. Συγκρότησαν λοιπόν μια ομάδα πρωτοβουλίας με την επωνυμία «Για τη Μαριούπολη» και ξεκίνησαν εκστρατεία για την επιστροφή του ονόματος Mariupol. Τον Ιανουάριο του 1989 ο αγώνας τους απέφερε καρπούς, καθώς η ανώτατη κομματική ηγεσία αποφάσισε τη διακοπή της «διαιώνισης της μνήμης του Αντρέι Ζντάνοφ». Κατέβηκαν οι ταμπέλες, γκρεμίστηκαν τα αγάλματα, άλλαξαν τα δημόσια έγγραφα, το ελληνικό άρωμά της επέστρεψε. «Η τελική απόφαση ελήφθη μεν από την Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΣΕ, αλλά τίποτα δεν θα είχε συμβεί αν δεν υπήρχαν πιέσεις από εμάς τους ίδιους τους κατοίκους της Μαριούπολης. Σε όλη την πόλη, κοντά στο Κεντρικό Πολυκατάστημα, στην πλατεία Θεάτρου, μαζεύονταν υπογραφές», θυμόταν αργότερα ο Αντρέι Μαρούσοφ, ιδρυτής και επικεφαλής της πρωτοβουλίας.

Μαρτυρικές ώρες για την πόλη-κόσμημα του ελληνισμού στη Μαύρη Θάλασσα, που φέρνουν στη μνήμη την περίοδο Στάλιν.

Το διάταγμα με το οποίο το 1779 η αυτοκράτειρα της Ρωσίας Αικατερίνη Β΄ επέτρεψε τη μετεγκατάσταση των Ελλήνων της Κριμαίας στην περιοχή της Μαριούπολης φυλάσσεται στο μουσείο τής υπό πολιορκία πόλης. Με 30.000 Ελληνες διήνυσαν μια απόσταση 500 χιλιομέτρων εντός τριών μηνών και έδωσαν στην πόλη το όνομα της Θεοτόκου Μαρίας.

Τριάντα χρόνια μετά την «αποκατάσταση της ιστορικής δικαιοσύνης», η Μαριούπολη γιόρτασε το 2019 την επαναφορά του ονόματός της με εκδηλώσεις και μεγάλη έκθεση φωτογραφίας στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Α. Ι. Kuindzhi. Ηταν εκεί και ο τότε πρόξενος της Ελλάδας Γρηγόρης Τασσιόπουλος, ο οποίος απευθυνόμενους στους ομογενείς είπε μεταξύ άλλων: «Αυτό το όνομα συνδέεται με τους προγόνους των ανθρώπων που ζουν εδώ, εκείνους τους ιδρυτές που έφτασαν εδώ και δημιούργησαν μια πόλη με ανεπτυγμένη υποδομή». Με την πτώση του καθεστώτος, το «γκρίζο πέπλο» που τύλιγε την πόλη και τα περίχωρα με την ισχυρή ομογένεια απωθήθηκε σιγά σιγά και η πανάρχαια αύρα του ελληνισμού άρχισε να πνέει και πάλι ισχυρή. Πολιτιστικά κέντρα, ελληνικοί σύλλογοι, έδρα ελληνικής λογοτεχνίας, διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα δημόσια ουκρανικά σχολεία, εκδόσεις ελληνικών βιβλίων και περιοδικών, ελληνικό ιατρικό κέντρο, επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ο ελληνικός πολιτισμός, τα γράμματα και οι τέχνες, το ελληνικό επιχειρείν ανθούσαν και πάλι, η Μαριούπολη, μαζί με την Οδησσό, έγιναν τα πετράδια που κοσμούσαν τις ουκρανικές ακτές στην Αζοφική.

Ωσπου ήρθε η «μαύρη μέρα» (24 Φεβρουαρίου 2022) της ρωσικής εισβολής, που εξελίσσεται σε πιο καταστροφική ακόμα και από το απεχθές πογκρόμ του Στάλιν. Τότε, στις 15 Δεκεμβρίου του 1937, με την υπ' αριθμ. 50215 ντιρεκτίβα του κομισάριου εσωτερικών υποθέσεων Νικολάι Γιεζόφ, εξουσιοδοτείτο η NKVD (πρόδρομος της KGB) να προχωρήσει σε ανακάλυψη και άμεση εξάλειψη δικτύων «Ελλήνων εθνικιστών, κατασκόπων και εχθρών του λαού». Ακολούθησε άγριος διωγμός. Χιλιάδες ομογενείς συνελήφθησαν, βασανίστηκαν και εξορίστηκαν στη σιβηρική στέπα, ενώ υπολογίζεται ότι περί τις 5.000 εξοντώθηκαν. Τώρα, οι βόμβες και οι πύραυλοι του Πούτιν καταστρέφουν ό,τι έχτισε τόσα χρόνια ο ελληνισμός στις πατρογονικές του εστίες.

«Ζωή εν τάφω»

Οι εικόνες που έρχονται από τη Μαριούπολη προκαλούν αποτροπιασμό. Ο «πόλεμος του κινητού» εξελίσσεται παράλληλα με την ηρωική αντίσταση στα μέτωπα. Οι Ουκρανοί μάχονται επί του πεδίου με τα καλάσνικοφ και τα αντιαρματικά και από τα καταφύγια με τα κινητά τηλέφωνα... Στέλνουν φωτογραφίες, μεταδίδουν πληροφορίες, περιγράφουν δραματικές στιγμές από τη «ζωή εν τάφω» στις κρύπτες, όπου η αλληλεγγύη και η ανθρωπιά περισσεύουν. Η πρόεδρος της ομοσπονδίας των Ελλήνων της Ουκρανίας Αλεξάντρα Προτσένκο, για παράδειγμα, έσπευσε να προφυλαχθεί σε ένα καταφύγιο στη Μαριούπολη κάτω από το σπίτι ενός ζευγαριού ηλικιωμένων Ουκρανών. Οταν της δόθηκε η ευκαιρία να βγει λόγω ελληνικού διαβατηρίου, αρνήθηκε να εγκαταλείψει τους υπερήλικους σωτήρες της επιμένοντας να τους πάρει μαζί της!

Οι πληροφορίες ανέφεραν ότι έχει καταστραφεί το κτίριο που στέγαζε την έδρα της ελληνικής λογοτεχνίας στο πανεπιστήμιο, υπέστη μεγάλες ζημιές το ελληνικό ιατρικό κέντρο, χτυπήθηκε το περίφημο μουσείο στο οποίο φιλοξενούνται κειμήλια και στοιχεία για την προαιώνια ελληνική παρουσία. Ουδείς γνωρίζει το πραγματικό εύρος της καταστροφής που συνεχίζεται καθώς μαίνονται οι ρωσικοί βομβαρδισμοί. Η ανάρτηση του ηρωικού Ελληνα προξένου Μανώλη Ανδρουλάκη, με το που απέδρασε από τη βομβαρδιζόμενη πόλη, ότι «πλέον είναι βέβαιο, η Μαριούπολη δεν υπάρχει πια», τα λέει όλα. Οι Ελληνες της Μαριούπολης όμως δεν απειλούνται μόνο από τις ρουκέτες και τις βόμβες των Ρώσων, αλλά και από την εναντίον τους «μαύρη» προπαγάνδα που συνοδεύει τα ρωσικά τανκς και το πυροβολικό. Στις κραυγές αγωνίας των ομογενών ότι ο πολιτισμός τους ισοπεδώνεται και οι ίδιοι κινδυνεύουν, αγκιτάτορες και προπαγανδιστές εκτοξεύουν «λάσπη» περί λαθρεμπόρων, σωματεμπόρων κ.ά. που εκπέμπουν εκκλήσεις σωτηρίας για να δικαιολογήσουν την εγκληματική εισβολή!

Αλλο η Καμπούλ και άλλο το Κίεβο

Γιατί οι ΗΠΑ έπεσαν τόσο έξω – Θεωρούσαν ότι ο αφγανικός στρατός θα αντισταθεί περισσότερο και ο ουκρανικός λιγότερο

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Του **ΤΖΟΥΛΙΑΝ Ε. ΜΠΑΡΝΣ**
THE NEW YORK TIMES

Οι Ουκρανοί πολίτες έμαθαν να φτιάχνουν μολότοφ από δημόσιες κυβερνητικές ανακοινώσεις και στη συνέχεια βιντεοσκοπούσαν εαυτούς να πυρπολούν ρωσικά στρατιωτικά οχήματα. Οι στρατιώτες περίμεναν στις θέσεις τους και έπληξαν τα ρωσικά τανκς με ρουκέτες που τους παρείχαν οι δυτικοί σύμμαχοί τους. Ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι κατέγραψε με το κινητό του μηνύματα από δρόμους του Κιέβου, καλώντας τη χώρα του να αντιταχθεί στους εισβολείς.

Οι σκηνές αυτές ήρθαν σε πλήρη αντίθεση με κάποιες πολύ διαφορετικές εικόνες, πριν από επτά μήνες, όταν οι Ταλιμπάν εισήλθαν στην πρωτεύουσα του Αφγανιστάν, την Καμπούλ, χωρίς να αντιμετωπίσουν καμία αντίσταση. Οι περισσότεροι Αφγανοί στρατιώτες εγκατέλειψαν τις στολές τους και τα όπλα τους. Ο πρόεδρος διέφυγε στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, αφήνοντας τη χώρα του στους Ταλιμπάν. Οι μυστικές υπηρεσίες και ο αμερικανικός στρατός φαίνεται πως αποτίμησαν λανθασμένα τη βούληση αμφοτέρων των χωρών να πολεμήσουν. Στο Αφγανιστάν προέβλεπαν ότι η κυβέρνηση και οι δυνάμεις της χώρας θα κρατούσαν τουλάχιστον έξι μήνες μετά την αποχώρηση των ΗΠΑ. Στην Ουκρανία, οι ίδιοι αξιωματούχοι θεωρούσαν ότι ο ρωσικός στρατός θα καταλάβει το Κίεβο σε δύο ημέρες. Και οι δύο εκτιμήσεις αποδείχθηκαν εσφαλμένες.

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να προβλέψει κάποιος πόσο αποτελεσματικά και σθεναρά θα αμυνθούν ένας στρατός και ένα έθνος. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που πρέπει να λάβει υπόψη του: η ηγεσία, τα αποθέματα που έχει στη διάθεσή του, η ισχύς του εχθρού και κατά πόσον η αντίπαλη δύναμη αντιμετωπίζεται ως εισβολέας. Οι λανθασμένες εκτιμήσεις δείχνουν ότι ακόμη και την εποχή των ηλεκτρονικών παρακολουθήσεων και της ανάλυσης, που υποστηρίζεται από τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού δεδομένων, οι ανθρώπινες σχέσεις έχουν μεγάλη σημασία για το ηθικό μιας χώρας ή ενός στρατού. Αν η άποψη των ΗΠΑ για το Αφγανιστάν ήταν πιο ρεαλιστική, οι προσπάθειες απομάκρυνσης των Αφγανών που βοήθησαν τους Αμερικανούς στον πόλεμο θα είχε ξεκινήσει νωρίτερα – ή ίσως κάποια από τα δισεκατομμύρια δολάρια που δαπανήθηκαν για την εκπαίδευση του στρατού της Καμπούλ θα μπορούσαν να είχαν διατεθεί με διαφορετικό τρόπο. Στην περίπτωση της Ουκρανίας, αν οι ΗΠΑ είχαν καλύτερη αίσθηση πόσο ισχυρή και αποτελεσματική θα ήταν η ουκρανική αντίσταση εναντίον της ρωσικής εισβολής, θα είχαν στείλει περισσότερα όπλα στη χώρα νωρίτερα.

Οι περισσότεροι Αφγανοί στρατιώτες στη θέα των Ταλιμπάν εγκατέλειψαν τις στολές τους και τα όπλα τους· ο πρόεδρος εγκατέλειψε άρον άρον τη χώρα.

«Η αποτίμηση της βούλησης για αντίσταση πριν ξεκινήσει μια σύγκρουση σαν και αυτήν δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ωστόσο το μάθημα της περυσινής χρονιάς είναι ότι πρέπει να σκεφτούμε πώς θα το κάνουμε», λέει ο γερουσιαστής Ανγκους Κινγκ, ανεξάρτητος από την πολιτεία του Μέιν και μέλος της αρμόδιας επιτροπής της Γερουσίας. «Αν ξέραμε εξαρχής πόσο ισχυροί είναι οι Ουκρανοί και πόσο αδύναμοι οι Ρώσοι, ίσως είχαμε τη δυνατότητα να αποστείλουμε μεγαλύτερο εξοπλισμό και ταχύτερη βοήθεια στους Ουκρανούς, με βάση την υπόθεση ότι έχουν αληθινές ελπίδες σε αυτήν τη σύγκρουση».

Είναι αντικείμενο συζήτησης πόσο λάθος ήταν η αποτίμηση των υπηρεσιών των ΗΠΑ. Πριν από την εισβολή, ειδικοί στο Ουκρανικό έλεγαν σαφώς και επανειλημμένως στα στελέχη του Λευκού Οίκου και του Κογκρέσου ότι η ουκρανική κυβέρνηση και ο λαός θα αντισταθούν στη ρωσική εισβολή, επισημαίνει Αμερικανός αξιωματούχος.

Ωστόσο, οι εκθέσεις και οι αναφορές είναι συνήθως περιορισμένες. Ερωτώμενος από τον γερουσιαστή Τομ Κότον, Ρεπουμπλικανό από το Αρκανσο, ο διευθυντής της Υπηρεσίας Πληροφοριών και Αμυνας, στρατηγός Σκοτ Ντ. Μπέριερ, είπε πριν από την εισβολή ότι, κατά τη γνώμη του, οι Ουκρανοί δεν είναι τόσο έτοιμοι για μια επίθεση όσο θα έπρεπε. «Γι' αυτό αμφισβήτησα τη θέλησή τους να πολεμήσουν. Ηταν μια κακή εκτίμηση εκ στρατηγικής, αλλά σαφούς πρόθεσης της Ουκρανίας να επικρατήσει του ρωσικού στρατού και να κερδίσει τον πόλεμο. Ο βουλευτής Ανταμ Μπ. Σιφ, Δημοκρατικός από την Καλιφόρνια και πρόεδρος της επιτροπής μυστικών υπηρεσιών, πιστεύει πως υπάρχουν στοιχεία υπερβολής στο κατά πόσον ήταν λάθος οι εκτιμήσεις στην περίπτωση της Ουκρανίας και του Αφγανιστάν. Το περασμένο καλοκαίρι, οι υπηρεσίες επανειλημμένως προειδοποιούσαν ότι η αφγανική κυβέρνηση θα καταρρεύσει και οι στρατιωτικοί ηγέτες θα παραδοθούν στους Ταλιμπάν. Σε συνεδριάσεις για την ενημέρωση των μελών της επιτροπής, αξιωματούχοι σημείωναν ότι η Ουκρανία θα αντισταθεί σε περίπτωση ρωσικής εισβολής. «Αν υπήρχε κάτι που όντως αγνοούσαμε, αυτό δεν ήταν ότι οι Ουκρανοί θα αντισταθούν, αλλά μάλλον πως πιστεύαμε ότι ο ρωσικός στρατός είναι ικανότερος από ό,τι τελικά αποδείχθηκε», εξηγεί ο Σιφ. Αυτή η κακή εκτίμηση ενισχύθηκε από την αδυναμία του ρωσικού στρατού να χειριστεί σύνθετο οπλισμό, να αντιμετωπίσει ζητήματα ανεφοδιασμού και χαλασμένων οχημάτων, καθώς και την έλλειψη ασφαλών επικοινωνιών. «Ουδείς αμφέβαλλε για τη θέληση των Ουκρανών, αλλά με δεδομένο το μικρό μέγεθος του στρατού τους, αναλυτές θεωρούσαν ότι υπάρχουν όρια στην ικανότητά τους να πολεμήσουν σε ένα σύγχρονο πεδίο μάχης», αναφέρει ο Ντάγκας Χ. Ουάιζ, συνταξιούχος πρώην αξιωματούχος της CIA.

«Με το μέγεθος του ρωσικού στρατού να υπερτερεί κατά πολύ του ουκρανικού, οι αναλυτές συνέκριναν τα νούμερα και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν θα επικρατήσουν». Παράλληλα, οι υπηρεσίες δεν ήταν δυνατόν να προβλέψουν τις ηγετικές ικανότητες του προέδρου Ζελένσκι, που αποδείχθηκαν ζωτικής σημασίας για τη συσπείρωση της χώρας. Ενας από τους λόγους ήταν ότι η ουκρανική κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου του προέδρου, εμφανιζόταν επιφυλακτική απέναντι στις αμερικανικές πληροφορίες ότι η Ρωσία θα εισβάλει. Δύο εβδομάδες πριν από την εισβολή, ο Κινγκ ρώτησε αξιωματούχους πώς θα αντιμετωπίσει ο Ζελένσκι μια επίθεση. «Θα είναι Τσώρτσιλ ή Γκάνι;» (Σ.μ.: Ο Αφγανός πρόεδρος που διέφυγε μετά την είσοδο των Ταλιμπάν στην Καμπούλ.) Οι αξιωματούχοι δεν ήξεραν τι να απαντήσουν. «Και όμως, όταν όλες οι προοπτικές ήταν κακές, έβγαλε από μέσα του τον Τσώρτσιλ», απαντά τώρα ο γερουσιαστής Κινγκ.

Δεύτερος μήνας εισβολής στην Ουκρανία

ΠΗΓΕΣ: Institute for the Study of War, UK Ministry of Defence, Reuters, Graphic News

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ούτε στο Βιετνάμ εκτίμησαν σωστά

Οι ΗΠΑ έχουν κακές ιστορικές επιδόσεις στην αποτίμηση των συμμάχων τους, από την εποχή του Βιετνάμ. Τότε, Αμερικανοί αξιωματούχοι θεωρούσαν ότι ο στρατός του Νότιου Βιετνάμ θα έχει τη δυνατότητα να αποκρούσει τις δυνάμεις του Βορρά μετά την αμερικανική απόσυρση. Πράγματι, όσο περισσότερο οι ΗΠΑ επένδυαν στην εκπαίδευση των συμμάχων τους, τόσο λιγότερο διορατικές ήταν για την ισχύ τους. Στο Βιετνάμ, στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν, Αμερικανοί αξιωματούχοι θεωρούσαν ότι οι μονάδες που εκπαίδευσαν θα πολεμούσαν με μεγαλύτερη ανθεκτικότητα και σθένος από ό,τι το έκαναν. Είναι σχεδόν αδύνατο να κάνει κανείς μια αντικειμενική ανάλυση του μαχητικού πνεύματος μιας συμμαχικής δύναμης σε τέτοιου είδους καταστάσεις. «Για να συγκεντρώσεις τα στοιχεία που χρειάζεται, πρέπει να έρθεις εγγύτερα στον σύμμαχό σου και από τη στιγμή που συμβαίνει αυτό, παύει και το παραμικρό ίχνος αμερόληπτης αποτίμησης», εξηγεί ο Ουάιζ.

Ακόμη και την εποχή των δεδομένων, «η αποτίμηση της βούλησης ενός λαού για αντίσταση πριν ξεκινήσει μια σύγκρουση δεν είναι εύκολη υπόθεση».

Αντεπίθεση

Την τελευταία εβδομάδα, οι ουκρανικές δυνάμεις χρησιμοποίησαν τανκς και μαχητικά για να πλήξουν ρωσικές θέσεις έξω από το Κίεβο και άλλες πόλεις με έναν τρόπο που αποδεικνύει πως στόχος τους δεν είναι μόνο να ανακαταλάβουν εδάφη αλλά να καταστρέψουν τις ρωσικές δυνάμεις. Είναι σημάδι όχι μόνον έξυπνης στρατηγικής, αλλά σαφούς πρόθεσης της Ουκρανίας να επικρατήσει του ρωσικού στρατού και να κερδίσει τον πόλεμο. Ο βουλευτής Ανταμ Μπ. Σιφ, Δημοκρατικός από την Καλιφόρνια και πρόεδρος της επιτροπής μυστικών υπηρεσιών, πιστεύει πως υπάρχουν στοιχεία υπερβολής στο κατά πόσον ήταν λάθος οι εκτιμήσεις στην περίπτωση της Ουκρανίας και του Αφγανιστάν. Το περασμένο καλοκαίρι, οι υπηρεσίες επανειλημμένως προειδοποιούσαν ότι η αφγανική κυβέρνηση θα καταρρεύσει και οι στρατιωτικοί ηγέτες θα παραδοθούν στους Ταλιμπάν. Σε συνεδριάσεις για την ενημέρωση των μελών της επιτροπής, αξιωματούχοι σημείωναν ότι η Ουκρανία θα αντισταθεί σε περίπτωση ρωσικής εισβολής. «Αν υπήρχε κάτι που όντως αγνοούσαμε, αυτό δεν ήταν ότι οι Ουκρανοί θα αντισταθούν, αλλά μάλλον πως πιστεύαμε ότι ο ρωσικός στρατός είναι ικανότερος από ό,τι τελικά αποδείχθηκε», εξηγεί ο Σιφ. Αυτή η κακή εκτίμηση ενισχύθηκε από την αδυναμία του ρωσικού στρατού να χειριστεί σύνθετο οπλισμό, να αντιμετωπίσει ζητήματα ανεφοδιασμού και χαλασμένων οχημάτων, καθώς και την έλλειψη ασφαλών επικοινωνιών. «Ουδείς αμφέβαλλε για τη θέληση των Ουκρανών, αλλά με δεδομένο το μικρό μέγεθος του στρατού τους, αναλυτές θεωρούσαν ότι υπάρχουν όρια στην ικανότητά τους να πολεμήσουν σε ένα σύγχρονο πεδίο μάχης», αναφέρει ο Ντάγκας Χ. Ουάιζ, συνταξιούχος πρώην αξιωματούχος της CIA.

«Με το μέγεθος του ρωσικού στρατού να υπερτερεί κατά πολύ του ουκρανικού, οι αναλυτές συνέκριναν τα νούμερα και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν θα επικρατήσουν». Παράλληλα, οι υπηρεσίες δεν ήταν δυνατόν να προβλέψουν τις ηγετικές ικανότητες του προέδρου Ζελένσκι, που αποδείχθηκαν ζωτικής σημασίας για τη συσπείρωση της χώρας. Ενας από τους λόγους ήταν ότι η ουκρανική κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου του προέδρου, εμφανιζόταν επιφυλακτική απέναντι στις αμερικανικές πληροφορίες ότι η Ρωσία θα εισβάλει. Δύο εβδομάδες πριν από την εισβολή, ο Κινγκ ρώτησε αξιωματούχους πώς θα αντιμετωπίσει ο Ζελένσκι μια επίθεση. «Θα είναι Τσώρτσιλ ή Γκάνι;» (Σ.μ.: Ο Αφγανός πρόεδρος που διέφυγε μετά την είσοδο των Ταλιμπάν στην Καμπούλ.) Οι αξιωματούχοι δεν ήξεραν τι να απαντήσουν. «Και όμως, όταν όλες οι προοπτικές ήταν κακές, έβγαλε από μέσα του τον Τσώρτσιλ», απαντά τώρα ο γερουσιαστής Κινγκ.

Στο Ντονμπάς επικεντρώνει τις δυνάμεις της η Ρωσία

Την Παρασκευή η Ρωσία ανακοίνωσε ότι η πρώτη φάση των επιχειρήσεων στην Ουκρανία έχει «σε γενικές γραμμές ολοκληρωθεί» και ότι στο εξής οι ρωσικές δυνάμεις θα στρέψουν την προσοχή τους στην «απελευθέρωση» του Ντονμπάς, που αποκάλεσαν «βασικό στόχο των επιχειρήσεων». Σύμφωνα με τις ρωσικές ανακοινώσεις, οι αυτονομιστές ελέγχουν πλέον το 54% της ουκρανικής επαρχίας του Ντονέτσκ και το 93% της ουκρανικής επαρχίας του Λουγκάνσκ. Το γεγονός ότι η Ρωσία ελέγχει πλέον χερσαίο διάδρομο που ενώνει το Ντονέτσκ με τη χερσόνησο της Κριμαίας επιβεβαιώθηκε από το ουκρανικό υπουργείο Αμυνας. «Ο εχθρός πέτυχε εν μέρει να δημιουργήσει χερσαίο διάδρομο ανάμεσα στην προσωρινά κατεχόμενη Αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας και τμήμα της περιοχής Ντονέτσκ», ανέφερε η ανακοίνωση των ουκρανικών αρχών.

Οι αυτονομιστές από την πλευρά τους υποστηρίζουν ότι οι ρωσικές δυνάμεις (με αιχμή του δόρατος Τσετσένους μαχητές) βρίσκονται πολύ κοντά στο να αποκτήσουν τον έλεγχο της Μαριούπολης και ότι έχουν διαλύσει το τάγμα Αζόφ, πληροφορίες που δεν έχουν επιβεβαιωθεί. Το βέβαιο είναι ότι οι κάτοικοι του λιμανιού της Αζοφικής έχουν υποφέρει σε ασύλληπτο βαθμό, ενώ η πλήρης κλίμακα της ανθρωπιστικής καταστροφής δεν έχει έρθει ακόμα στο φως. Οι αρχές της Μαριούπολης ανέφεραν ότι περίπου 300 άτομα θεωρούνται νεκρά στα ερείπια του θεάτρου της πόλης, που χρησίμευε ως καταφύγιο, ενώ υπάρχουν πληροφορίες για ομαδικούς τάφους. Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, οι επιβεβαιωμένοι θάνατοι αμάχων στην Ουκρανία από την έναρξη της ρωσικής εισβολής, στις 24 Φεβρουαρίου, είναι 1.081 και 1.707 οι τραυματίες, αν και ο πραγματικός απολογισμός αναμένεται να είναι πολύ υψηλότερος. Ως προς τις απώλειες στρατιωτών, δεν υπάρχουν ανακοινώσεις από την ουκρανική πλευρά. Η Ρωσία ανακοίνωσε ότι έχει χάσει 1.351 στρατιώτες, αριθμός που θεωρείται πλασματικά μικρός από τις ΗΠΑ, που αναφέρουν, ως συντηρητική εκτίμηση, 7.000 Ρώσους στρατιώτες νεκρούς. Το Κίεβο υποστηρίζει ότι οι νεκροί Ρώσοι είναι διπλάσιοι. Οι ουκρανικές δυνάμεις πιθανώς διαθέτουν περισσότερα τεθωρακισμένα σε σχέση με αυτά που διέθεταν στην αρχή του πολέμου, καθώς κατόρθωσαν να ανακτήσουν κάποια από αυτά που εγκατέλειψαν οι Ρώσοι. Δυτικοί αξιωματούχοι εκτιμούν ότι η Ρωσία έχει χάσει το ένα έκτο, ίσως και το ένα πέμπτο, των δυνάμεών της. Οι ουκρανικές δυνάμεις ανακατέλαβαν κάποιες θέσεις σε ακτίνα 35 χιλιομέτρων από το Κίεβο, ενώ ακολουθούν τη στρατηγική της αναζήτησης στόχων «υψηλής αξίας», όπως είναι οι Ρώσοι στρατηγοί.

Οι ουκρανικές δυνάμεις ανακατέλαβαν κάποιες θέσεις έξω από το Κίεβο, ενώ αναζητούν στόχους «υψηλής αξίας», όπως είναι οι Ρώσοι στρατηγοί.

A.P. PHOTO / FELIPE DANA

Κάτοικος της πόλης Χάρκοβο μπαίνει στο όχημά του για να απομακρυνθεί από περιοχή η οποία φλέγεται έπειτα από σφοδρό βομβαρδισμό την Παρασκευή.

Την ίδια στιγμή συνεχίζονται οι προσπάθειες για εξεύρεση κοινού εδάφους μεταξύ Ουκρανών και Ρώσων αξιωματούχων, με τον Τούρκο πρόεδρο Ερντογάν να ισχυρίζεται ότι έχει υπάρξει συμφωνία σε τέσσερις από τους έξι τομείς. Παράλληλα, οι ΗΠΑ κατηγόρησαν επισήμως τη Ρωσία ότι διαπράττει εγκλήματα πολέμου στην Ουκρανία και δεσμεύθηκαν ότι θα την υποχρεώσουν με όλα τα διαθέσιμα μέσα να λογοδοτήσει. Επισκεπτόμενος την Πολωνία, ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν αποκάλεσε εκ νέου τον Βλαντιμίρ Πούτιν «εγκληματία πολέμου». «Πιστεύω ότι ο όρος ισχύει και με τη νομική έννοια», είπε. Ο Μπάιντεν βρέθηκε στην Πολωνία σε απόσταση 90 χιλιομέτρων από τα ουκρανικά σύνορα, όπου επισκέφθηκε στρατιώτες της 82ης αερομεταφερόμενης μεραρχίας και επεσήμανε ότι με τις τελευταίες ενισχύσεις ο αριθμός των Αμερικανών στρατιωτών στην Ευρώπη έχει φθάσει τις 100.000. Νωρίτερα οι ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχαν συμφωνήσει να αυξήσουν τις ποσότητες αμερικανικού υγροποιημένου φυσικού αερίου που εισάγονται στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Οι ποσότητες αυτές δεν μπορούν να υποκαταστήσουν πλήρως το ρωσικό αέριο, αλλά μπορούν, όπως είπε ο Αμερικανός πρόεδρος, «να μειώσουν την εξάρτηση της Ευρώπης από τη ρωσική ενέργεια».

Την ίδια στιγμή, η μεγάλη φυγή γυναικών και παιδιών από την Ουκρανία συνεχίζεται, με τους πρόσφυγες που έχουν διασχίσει τα σύνορα να ξεπερνούν πλέον τα 3,7 εκατομμύρια. Επιπλέον, 6,5 εκατ. άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί λόγω των μαχών στο εσωτερικό της χώρας. Ειδικοί προειδοποιούν ότι η μεγάλη κινητοποίηση των Αρχών σε πολλές χώρες για τη φροντίδα των προσφύγων δεν επαρκεί και απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες ώστε να καλυφθούν με μονιμότερο τρόπο οι ανάγκες των παιδιών και να μην πέσουν θύματα εκμετάλλευσης.

REUTERS, GUARDIAN, A.P.

Η Δύση δεν βοηθάει την Ουκρανία όσο χρειάζεται

Ο Αλεξάντερ Βίντμαν μιλάει στην «Κ»

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Ο αντισυνταγματάρχης εν αποστρατεία Αλεξάντερ Βίντμαν ενσαρκώνει το αμερικανικό όνειρο. Γεννηθείς το 1975 σε εβραϊκή οικογένεια στη σοβιετική Ουκρανία, μετανάστευσε σε ηλικία τριών ετών στις ΗΠΑ, μετά τον θάνατο της μητέρας του. Σπούδασε Ιστορία στο πολιτειακό πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης (Binghamton) και έκανε μεταπτυχιακό στο Harvard στις Ρωσικές, Ανατολικοευρωπαϊκές και Κεντρασιατικές Σπουδές. Παρασημοφορημένος βετεράνος του πολέμου στο Ιράκ, υπηρέτησε στη συνέχεια στις πρεσβείες των ΗΠΑ στο Κιέβο και τη Μόσχα. Από το 2015-18 ήταν σύμβουλος για θέματα Ρωσίας του αρχηγού ΓΕΕΘΑ. Η επόμενή του απόσπαση θα τον έκανε διάσημο. Τον Ιούλιο του 2018 ανέλαβε επικεφαλής ευρωπαϊκών υποθέσεων στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου. Στον ρόλο του αυτό, ήταν ένας από τους αξιωματούχους που ήταν συνδεδεμένοι στο τηλεφώνημα στο οποίο ο Ντόναλντ Τραμπ επιχείρησε να πείσει τον Βολοντίμιρ Ζελένσκι να ανοίξει έρευνα κατά του Τζο Μπάιντεν, ως αντάλλαγμα για την παροχή αντιαρματικών πυραύλων Javelin στην Ουκρανία. Το τηλεφώνημα αυτό οδήγησε στην πρώτη διαδικασία καθαίρεσης κατά του Τραμπ – με τον Βίντμαν ως προβεβλημένο μάρτυρα κατηγορίας.

Στη συνέντευξη που ακολουθεί, ο κ. Βίντμαν εξηγεί στην «Κ» γιατί η Δύση πρέπει να κάνει πολύ περισσότερα για να βοηθήσει την Ουκρανία, γιατί η υπεράσπιση της δημοκρατίας είναι θέμα αξιών αλλά και συμφερόντων – και πώς αυτός ο ολέθριος πόλεμος κατέστη αναπόφευκτος.

– Θεωρείτε ότι οι ηγέτες της Δύσης εξακολουθούν να είναι υπερβολικά πρόθυμοι να έλθουν σε κάποιου είδους συνεννόηση με τον Πούτιν για να σταματήσει η σφαγή, αλλά και για να περιορίσουν τις οικονομικές επιπτώσεις του πολέμου;

– Αυτό μπορεί να ισχύει. Γίνονται ένα σωρό συζητήσεις για διπλωματικές διεξόδους, μέτρα που θα του επιτρέψουν να διατηρήσει το γόητρό του – στις ΗΠΑ, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ευρώπη, αλλά και στην Ελλάδα. Υπάρχει μία επιθυμία για επιστροφή στην κανονικότητα [business as usual], στην κερδοσκοπία που βασίζεται στη διαφθορά, στις παράνομες χρηματοδοτήσεις. Αλλά σχεδόν δεν έχει σημασία, γιατί ο πρόεδρος Ζελένσκι δεν ενδιαφέρεται για μία συμφωνία που θα περιόριζε την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της χώρας του. Άρα η υπόθεση θα κριθεί στο πεδίο της μάχης.

Δυστυχώς, οι Δυτικοί ηγέτες αποδεικνύονται υπερβολικά αργοί στην παροχή του οπλισμού που χρειάζεται η Ουκρανία για να υπερασπιστεί τον εαυτό της – αλλά και τη Δύση γενικότερα, το ΝΑΤΟ, τα ήθη και τις παραδόσεις του δυτικού φιλελευθερισμού. Αυτό οφείλεται εν μέρει στον φόβο αντιποίνων, που κατά κύριο λόγο είναι μία οφθαλμαπάτη. Η Ρωσία δεν έχει κανένα συμφέρον να πολεμήσει με το ΝΑΤΟ…

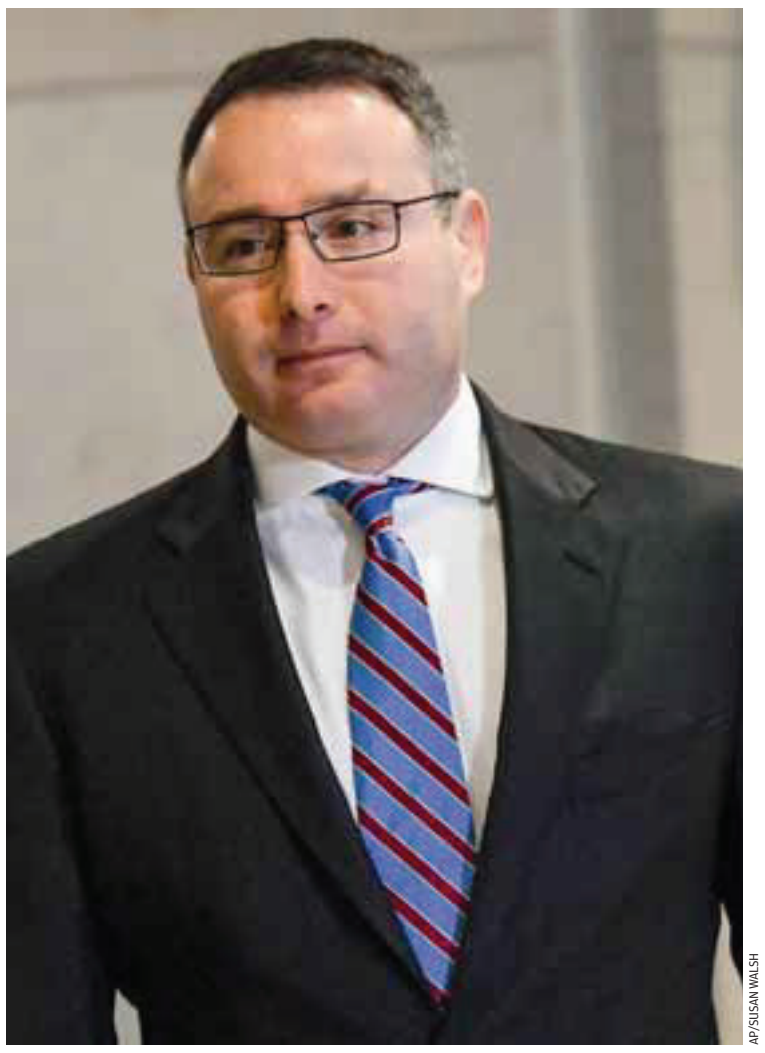

AP/SUSAN WALSH

Ο αντισυνταγματάρχης εν αποστρατεία Αλεξάντερ Βίντμαν έχει υπηρετήσει στις πρεσβείες των ΗΠΑ σε Κιέβο και Μόσχα, ενώ διετέλεσε και επικεφαλής ευρωπαϊκών υποθέσεων στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου.

– Άρα θεωρείτε ότι είναι μπλόφες οι απειλές;

– Θεωρώ ότι πολλές είναι μπλόφες, ναι. Δεν μπορούμε να τις παραβλέπουμε εντελώς, θα ήταν ανόητο. Πρέπει να ακούμε τις προειδοποιήσεις, αλλά πρέπει να έχουμε επίσης υπόψη μας ότι ο Πούτιν δεν είναι αυτοκτονικός και ότι αυτός ο πόλεμος συνέβη επειδή θεώρησε αδύναμη τη Δύση. Υπέπεσε σε βαθύ σφάλμα – αλλά δεν επιδιώκει την αμοιβαία εξασφαλισμένη καταστροφή μέσω ενός πυρηνικού πολέμου, ούτε θέλει να δει να καταστρέφεται ο στρατός που του έχει απομείνει σε μια συμβατική σύρραξη.

– Συνεπώς, δεν παίρνετε στα σοβαρά τις πυρηνικές απειλές;

– Πρόκειται περί πυρηνικής σηματοδότησης, είναι μέρος του πυρηνικού δόγματος της Ρωσίας. Χρησιμοποιεί τις απειλές για να αποτρέψει την εμπλοκή της Δύσης. Ο πρώην πρόεδρος και νυν αναπληρωτής επικεφαλής του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας, Ντμίτρι Μεντβέντεφ, είχε σχολιάσει ότι η Ρωσία θα χρησιμοποιούσε πυρηνικά όπλα μόνο σε περίπτωση υπαρξιακής απειλής – και κάτι τέτοιο δεν υφίσταται. Η Ρωσία αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες στην Ουκρανία και μπορούμε να βοηθήσουμε την Ουκρανία να τερματίσει ταχύτερα αυτόν τον πόλεμο, αν τις παρέχουμε αυτά που χρειάζεται. Και η Ελλάδα θα μπορούσε να είναι ένας τεράστιος σύμμαχος για την Ουκρανία.

– Με ποια έννοια;

– Η Ελλάδα έχει έναν μεγάλο αριθμό παλαιών σοβιετικών συστημάτων, ειδικά αεράμυνας. Έχει μάλλον τα μεγαλύτερα αποθέματα πυραύλων και συστημάτων αεράμυνας στο ΝΑΤΟ, όπως τους S-300. Θα ήταν μία πολύ θαρραλέα και τολμηρή απόφαση να δώσει τα συστήματα αυτά στην Ουκρανία – και θα ήταν προς το συμφέρον της Ελλάδας. Θα μπορούσε να τα αντικαταστήσει με πιο προηγμένα δυτικά συστήματα. Θα ήθελα να δω την Ελλάδα να αναλάβει ηγετικό ρόλο στο ΝΑΤΟ και να λάβει αυτή τη γενναία απόφαση.

> *Η Ελλάδα έχει έναν μεγάλο αριθμό παλαιών σοβιετικών συστημάτων, ειδικά αεράμυνας. Θα ήταν μια πολύ θαρραλέα και τολμηρή απόφαση να δώσει τα συστήματα αυτά στην Ουκρανία.*

– Λαμβάνει αρκετή στρατιωτική βοήθεια η Ουκρανία για να αντέξει το ρωσικό σφυροκόπημα; Ποια είναι η εκτίμησή σας για την κατάσταση επί του πεδίου;

– Δεν κάνουμε αρκετά, ούτε κατά διάνοια. Η βοήθεια φτάνει με το σταγονόμετρο· θα έπρεπε να έχει τη μορφή πλημμύρας. Έγραψα ένα άρθρο στο Foreign Affairs όπου υποστήριζα την ανάγκη ενός προγράμματος Lend-Lease (σ.σ.: σαν αυτό που θεσμοθέτησαν οι ΗΠΑ για να στηρίξουν τη Βρετανία κατά των ναζί). Πρέπει να εγκαταστήσουμε τερματικούς σταθμούς γύρω από την Ουκρανία, όπου θα μπορούν να πηγαίνουν σε αποθήκες και να παίρνουν ό,τι χρειάζονται: σφαίρες, πολυβόλα, συστήματα αεράμυνας, αντιαρματικά συστήματα.

Ο ουκρανικός στρατός έχει αποδώσει εξαιρετικά. Εξακολουθεί όμως να αντιμετωπίζει έναν τεχνολογικά προηγμένο αντίπαλο, που μπορεί να καταφέρει βαριά πλήγματα. Και η Ρωσία εξακολουθεί να έχει στη διάθεσή της τα μεγαλύτερά της πλεονεκτήματα: βαλλιστικούς πυραύλους, πυραύλους cruise, ναυτικές δυνάμεις που μπορούν να χτυπήσουν από μεγάλη απόσταση χωρίς να υποστούν καμία συνέπεια και αεροπορικές δυνάμεις (αεροσκάφη και ελικόπτερα).

– Είναι έντονη η ανησυχία –την εξέφρασε και ο γ.γ. του ΝΑΤΟ– για την πιθανή χρήση χημικών όπλων από τη Ρωσία. Θεωρείτε ότι αυτή η απειλή είναι πιο αξιόπιστη; Πώς μπορεί να αποτραπεί;

– Είναι όντως μία αξιόπιστη απειλή. Και είναι πρόδρομος της χρήσης πυρηνικών. Υπάρχουν σαφή προηγούμενα. Οι Ρώσοι ενεπλάκησαν στη χρήση χημικών όπλων από τη Συρία. Γι' αυτό επέμενα τόσο πολύ ότι πρέπει να αποτραπεί αυτός ο πόλεμος. Μπορούσαμε να είχαμε κάνει περισσότερα για να τον αποτρέψουμε, εξοπλίζοντας τους Ουκρανούς και επιβάλλοντας κυρώσεις εκ των προτέρων, καθώς η Ρωσία κλιμάκωνε την πίεση στα ουκρανικά σύνορα. Αλλά παρ' όλα αυτά νομίζω ότι ο πόλεμος ήταν αναπόφευκτος, γιατί ο Πούτιν είχε πειστεί ότι η αντίδραση (της Δύσης) θα ήταν περιορισμένης εμβέλειας. Το πρόβλημα, ειδικά αν η Δύση δεν δώσει τη βοήθεια που η Ουκρανία χρειάζεται, είναι ότι θα είναι παρατεταμένος. Και σε έναν παρατεταμένο πόλεμο αυξάνονται σημαντικά οι πιθανότητες επέκτασής του, με εμπλοκή του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ. Όσο πιο πολύ διαρκεί, τόσο πιο πιθανό είναι ο Πούτιν να κλιμακώσει περαιτέρω, να αναζητήσει ευάλωτα σημεία και ρήγματα, όπως κάνει εδώ και δύο δεκαετίες. Και κάποια στιγμή θα διαβεί την κόκκινη γραμμή. Τότε θα κληθούμε να πάρουμε πολύ πιο δύσκολες αποφάσεις από αυτές που καλούμαστε να πάρουμε τώρα.

Διαπραγματεύσεις

– Εχετε κάποιες προσδοκίες από τις διαπραγματεύσεις μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας;

– Προς το παρόν γίνονται για τους τύπους. Είναι χρήσιμες για τη Μόσχα γιατί δημιουργούν κίνητρα κατά περαιτέρω κυρώσεων, ώστε να μην εκτροχιαστούν οι συνομιλίες. Η σαφής ένδειξη ότι σοβαρεύουν θα είναι αν η ρωσική πλευρά εγκαταλείψει τις μαξιμαλιστικές της διεκδικήσεις, που ισοδυναμούν με συνθηκολόγηση των Ουκρανών. Η διπλωματική λύση θα επέλθει αφού καταστραφεί ακόμα μεγαλύτερο μέρος του ρωσικού στρατού – κάτι που είναι σοκαριστικό, γιατί ήδη έχει καταστραφεί ίσως πάνω από το 20% της δύναμης ισχύος του. Εκτιμώ ότι οι Ρώσοι έχουν ήδη 10.000-15.000 νεκρούς και δύο με τρεις φορές περισσότερους τραυματίες.

Αν η Ευρώπη μειώσει τις εισαγωγές, η Ρωσία θα ψάχνει πελάτες

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Λύσεις σε τρία επίπεδα για μείωση της εξάρτησης από το φυσικό αέριο της Ρωσίας κατά τουλάχιστον 1/3 μέσα στο 2022 προκρίνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο εκτελεστικός διευθυντής της Διεθνούς Οργάνωσης Ενέργειας (ΙΕΑ), δρ Φατίχ Μπιρόλ, λέγοντας ότι η Ρωσία θα δυσκολευόταν σημαντικά να βρει εναλλακτικούς πελάτες, καθώς η εξαγωγική της διάρθρωση βασίζεται σε δεσμευτικές υποδομές αγωγών.

Για τη δυναμική της κατασκευής του αγωγού EastMed υπογραμμίζει ως ατού τη συμμετοχή χωρών με μειωμένες πιθανότητες να χρησιμοποιήσουν το αέριο ως πολιτικό όπλο, αλλά προσθέτει με νόημα ότι κάθε απόφαση θα πρέπει να λαμβάνεται πια σε ευθυγράμμιση με την επιλογή της πράσινης μετάβασης, η οποία «δυστυχώς έχει αρχίσει τώρα να πέφτει πιο χαμηλά στις προτεραιότητες των κυβερνήσεων».

Ο δρ Μπιρόλ δείχνει προς τις ΗΠΑ, το Κατάρ και την Αυστραλία, ως χώρες που θα πρέπει να αυξήσουν την παραγωγή τους για να πέσουν οι διεθνείς τιμές και τονίζει ότι οι χώρες της Ε.Ε. θα έπρεπε να έχουν εναρμονίσει σε ένα μίνιμουμ επίπεδο τα συστήματα αποθήκευσης ενεργειακών αποθεμάτων.

– Πώς μπορεί η Ευρώπη να μειώσει την ενεργειακή εξάρτηση από τη Ρωσία και πόσο γρήγορα;

> *Ο εκτελεστικός διευθυντής της Διεθνούς Οργάνωσης Ενέργειας, δρ Φατίχ Μπιρόλ, μιλάει στην «Κ».*

– Ο τομέας με τη μεγαλύτερη πρόκληση για την Ευρώπη είναι το φυσικό αέριο, το οποίο χρησιμοποιεί για θέρμανση και για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Μπαίνουμε πλέον στην άνοιξη. Τον Μάρτιο η ζήτηση για αέριο στην Ευρώπη είναι ήδη 20% χαμηλότερη σε σύγκριση με τον Ιανουάριο. Το ερώτημα όμως είναι πώς θα τη βρει ο επόμενος χειμώνας, έχοντας χαμηλά αποθηκευμένα αποθέματα. Εμείς προτείνουμε παρεμβάσεις σε τρία επίπεδα: πρώτον, η Ευρώπη θα πρέπει να πει «όχι» στα νέα συμβόλαια για φυσικό αέριο από τη Ρωσία. Υπάρχουν πολλές συμβάσεις που λήγουν στο τέλος του 2022 και στην αρχή του 2023. Θα πρέπει να μην ανανεωθούν και αντιθέτως να χρησιμοποιηθούν όσο περισσότερες εναλλακτικές πηγές ενέργειας. Μπορεί να είναι από τα LNG ή από τα αποθέματα του Κατάρ, ακόμη και της Αλγερίας και της Νορβηγίας.

Για να μειωθούν οι τιμές του φυσικού αερίου «θα πρέπει να αυξηθεί η παραγωγή ενέργειας από ΗΠΑ, Κατάρ, Αυστραλία, ίσως λίγο και από Νορβηγία και Αλγερία. Επίσης, να μειωθεί η ζήτηση».

Δεύτερον, θα πρέπει να βελτιωθεί η ενεργειακή απόδοση, κυρίως στις κατοικίες. Παρέχοντας κίνητρα για ανακαινίσεις και αντικαθιστώντας τους λέβητες αερίου με αντλίες θερμότητας. Τρίτον, θα πρέπει να «σπάσει» η γραφειοκρατία και να προχωρήσουν πιο άμεσα οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η Ευρώπη θα μπορούσε έτσι να μειώσει σύντομα τις εισαγωγές ρωσικού φυσικού αερίου κατά περισσότερο από 1/3. Ειδάλλως, θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί εμμέσως τις ενέργειες της Ρωσίας στην Ουκρανία.

– Μια τέτοια μείωση των εισαγωγών από τη Ρωσία θα καθυστερούσε τον σχεδιασμό της Ευρώπης για την πράσινη μετάβαση;

– Είναι αλήθεια ότι, μιλώντας με διάφορες κυβερνήσεις αυτό το διάστημα, διαπιστώνω ότι η κλιματική αλλαγή και η πράσινη μετάβαση, που ήταν ψηλά στην ατζέντα, δυστυχώς πέφτει πλέον πιο χαμηλά στις προτεραιότητες των κρατών, εντός και εκτός Ευρώπης. Ιδανικά θα πρέπει η κρίση αυτή να προκαλέσει στο τέλος της ημέρας ένα πραγματικό άλμα στον τομέα της καθαρής ενέργειας, σε τομείς όπως τα ηλεκτροκίνητα οχήματα, το υδρογόνο ή άλλες ανανεώσιμες πηγές. Θέλω όμως να είμαι ρεαλιστής. Η Ευρώπη έχει μπροστά της σκληρούς μήνες, καθώς ενέργεια και γεωπολιτική είναι τομείς στενά συνδεδεμένοι μεταξύ τους.

– Στο σενάριο που η Ευρώπη καταφέρει να μειώσει καταλυτικά τις εισαγωγές, η Ρωσία θα είχε εναλλακτικές αγορές;

– Στο φυσικό αέριο θα είχε μεγάλο πρόβλημα. Διότι η εξαγωγική της δυνατότητα στηρίζεται κατά βάση στους αγωγούς και είναι δύσκολο να φτιάξεις αλλού αγωγούς από τη μια μέρα στην άλλη. Στο πετρέλαιο θα μπορούσε πιο εύκολα να βρει κάποιους άλλους πελάτες. Όμως εδώ θα πρέπει να σας πω ότι η Ρωσία αυτή τη στιγμή συναντά ήδη μεγάλες δυσκολίες να πουλήσει τα πετρελαϊκά της προϊόντα, λόγω των οικονομικών κυρώσεων τις οποίες ΗΠΑ και Ε.Ε. εφαρμόζουν εις βάρος της.

– Μήπως θα έπρεπε η Ευρώπη να έχει φροντίσει εδώ και καιρό για υψηλότερα αποθέματα, ακόμη και με ρωσικό αέριο, ώστε να έχει τη δυνατότητα να ρυθμίζει τις τιμές σε περιόδους αβεβαιότητας;

– Είναι αλήθεια, η Ευρώπη θα μπορούσε να τα έχει πάει καλύτερα. Για παράδειγμα, οι χώρες της Ε.Ε. θα έπρεπε να έχουν εναρμονίσει σε ένα μίνιμουμ επίπεδο τα συστήματα αποθήκευσης ενεργειακών αποθεμάτων. Να σημειώσω εδώ ότι στη Γερμανία τα αποθηκευμένα αποθέματα βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά. Σημασία όμως έχει να μαθαίνει κανείς από τα λάθη του και αυτό θα πρέπει να κάνει τώρα η Ευρώπη.

– Θεωρείτε ότι θα πρέπει πλέον να συζητηθούν πιο ενεργά προτάσεις για πρότζεκτ όπως ο αγωγός EastMed;

– Είναι πολύ σημαντικό να έχεις αέριο και πετρέλαιο από περιοχές και χώρες που εμφανίζουν λιγότερες πιθανότητες να χρησιμοποιήσουν την ενέργεια ως πολιτικό όπλο. Επομένως, θεωρώ ότι το να έρχεται ενέργεια από την ανατολική Μεσόγειο, ή την Κασπία ή τη Βόρεια Θάλασσα είναι κάτι που θα βοηθήσει τις αγορές. Θα πρέπει όμως να μην ξεχνάμε ότι έχουμε σε εξέλιξη τρεις παράλληλες κρίσεις: ανθρωπιστική κρίση στην Ουκρανία, ενεργειακή κρίση στην παγκόσμια οικονομία, αλλά και κλιματική κρίση. Θα πρέπει δηλαδή τα βήματα που θα κάνουμε τώρα ασφαλώς να έχουν προτεραιότητα την ενεργειακή ασφάλεια στην Ευρώπη, με όσο το δυνατό πιο οικονομικά συμφέροντα τρόπο, αλλά θα πρέπει και να είναι σε ευθυγράμμιση με τη στρατηγική μας για καθαρή ενέργεια, οπουδήποτε στον κόσμο.

– Πώς θα επιστρέψουν οι τιμές φυσικού αερίου σε φυσιολογικά επίπεδα;

– Θα είναι δύσκολο να δούμε γρήγορα την επιστροφή στο 2019. Θα πρέπει να αυξηθεί η παραγωγή ενέργειας από ΗΠΑ, Κατάρ, Αυστραλία, ίσως λίγο και από Νορβηγία και Αλγερία. Επίσης, να μειωθεί η ζήτηση. Για παράδειγμα, να βάλουμε όλοι τον θερμοστάτη έναν βαθμό χαμηλότερα. Φυσικά, μια ειρηνευτική λύση στην ουκρανική κρίση θα βοηθούσε σημαντικά. Παρεμπιπτόντως, βλέπω πλέον τη φήμη της Ρωσίας ως ενεργειακού εταίρου να έχει τεθεί υπό αμφισβήτηση και νομίζω ότι αυτό θα της κοστίσει για πολλά χρόνια μπροστά σε συνεργάτες και πελάτες.

«Τίποτα πια δεν υπάρχει, όλα κάηκαν»

Προσφυγομάνες από την Ουκρανία που βρήκαν καταφύγιο στην Ελλάδα

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Της **ΤΑΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Μικρός αριθμός προσφύγων από την Ουκρανία έχει ζητήσει στέγη στις δύο κρατικές δομές που οργανώθηκαν για την υποδοχή τους, στη Σιντική Σερρών και στην Ελευσίνα. Από την αρχή του πολέμου περισσότεροι από 13.000 Ουκρανοί πρόσφυγες έχουν φθάσει στην Ελλάδα, ωστόσο η πλειονότητα αυτών διαμένει σε σπίτια γνωστών ή συγγενών. Οσοι Ουκρανοί επέλεξαν την Ελλάδα ως προορισμό τους αντί για άλλες ευρωπαϊκές χώρες, το έκαναν ακριβώς γιατί έχουν κατά κάποιο τρόπο δεσμούς με τη χώρα και γνώριζαν ότι μπορούν να βρουν απάγκιο.

Η γιαγιά ή η μάνα είχε παλιά δουλέψει εδώ, κάποιες γυναίκες παρέμειναν στην Ελλάδα και έκαναν καινούργια οικογένεια, συγγενείς ή φίλοι δουλεύουν εδώ. Ωστόσο, φαίνεται ότι οι ανάγκες μεγαλώνουν εφόσον μέσα στην τελευταία εβδομάδα πάνω από 8 άνθρωποι έχουν ζητήσει στέγη στη δομή της Βόρειας Ελλάδας και 15 στην Ελευσίνα.

Ανθρωποι που από τη μια γελούν που είναι ασφαλείς και την ίδια στιγμή κλαίνε για όσα έχασαν. Η Νίνα Τοπάλοβα, ομογενής από τη Μαριούπολη, και η Ολγα Πλάσκοβα, με ελληνική καταγωγή, από την Οδησσό, οι οποίες έφθασαν πριν από δύο εβδομάδες στη δομή στις Σέρρες, μας μιλούν για όσα έζησαν. Οι διηγήσεις τους; Εύχεσαι να ήταν ψέμα.

«Γω είμαι δασκαλίτσα, κάνω δουλειά στα σκόλια». Η Νίνα Τοπάλοβα λέει μια φράση στη ρουμέικη διάλεκτο που μιλούν οι Ελληνες της Μαριούπολης. «Καταλαβαίνετε, έτσι δεν είναι;»

Η Νίνα σκέφτεται τα πράγματα που άφησαν πίσω τους και που δεν θα τα ξαναβρούν ποτέ. Την κιθάρα του γιου της, το αρκουδάκι που είχε από όταν γεννήθηκε, οικογενειακές φωτογραφίες από τα παιδιά όταν ήταν μικρά...

ρωτάει. Είναι Ελληνίδα ομογενής που γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Μαριούπολη. Σπούδασε Ελληνική Φιλολογία και Μετάφραση και δίδασκε ελληνικά σε σχολεία της Ουκρανίας. «Τα ελληνικά διδάσκονται σε πολλά σχολεία στην Ουκρανία ως δεύτερη ξένη γλώσσα μετά τα αγγλικά», λέει.

«Είμαι ή ήμουν;»

Ολα αυτά μέχρι πριν από ένα μήνα, όταν ξεκίνησε η επέμβαση των Ρώσων στην Ουκρανία. Δεν ξέρει αν πρέπει να μιλάει σε παρελθοντικό ή σε παρόντα χρόνο: «Είμαι ή ήμουν; Δεν ξέρω πια. Κάπως πρέπει να ξεκινήσουμε μια καινούργια ζωή. Να βρω το κουράγιο και να τα καταφέρω γιατί έχω μικρά παιδιά», λέει, σχεδόν σαν να μιλάει στον εαυτό της.

Ενώ οι βόμβες γκρέμιζαν και έκαιγαν τα πάντα, έμαθε ότι οργανώνεται η έξοδος από την πόλη του διπλωματικού κονβόι με Ελληνες και ξένους διπλωμάτες και δημοσιογράφους. Επικοινώνησε με το προξενείο και συνεννοήθηκε να ενταχθεί στην αποστολή. Στο ιδιωτικό της αυτοκίνητο έβαλε τα δύο της παιδιά, τον γιο της, 10 ετών, και την κόρη της, 8, τη μητέρα της και την αδελφή της, την οποία σχεδόν έσυρε με το ζόρι, και ακολούθησε την πομπή των αυτοκινήτων. «Επί πέντε μέρες οδηγούσα 18-22 ώρες τη μέρα. Στην αρχή φοβόμουνα πολύ, όλα ήταν κατεστραμμένα, δεν πίστευα ότι θα βρούμε διέξοδο, ένα δρόμο να φύγουμε. Αλλά τα καταφέραμε. Οχι, δεν αισθάνθηκα να απειλούμαι. Μας έκαναν έλεγχο, μια φορά άνοιξαν το πορτ μπαγκάζ. Αυτό ήταν όλο», διηγείται.

Εφθασε στην Ελλάδα στις 6 Μαρτίου και έκτοτε μένει στη δομή της Σιντικής. Λίγες μέρες πριν ξεσπάσει ο πόλεμος είχαν ολοκληρώσει την ανακαίνιση του σπιτιού, ήταν πολύ όμορφο. «Η κόρη μου στην αρχή έκλαιγε συνεχώς και με παρακαλούσε "μαμά, πάμε σπίτι"».

Τη ρωτάω αν γνωρίζει τι έχει γίνει το σπίτι τους. «Δυστυχώς, ναι», μου απαντά. «Δεν υπάρχει πια. Τίποτα δεν υπάρχει πια, όλα κάηκαν». Σκέφτεται ξανά και ξανά τα πράγματα που άφησαν πίσω τους και που δεν θα τα ξαναβρούν ποτέ. Την κιθάρα του γιου της, «πήρε μόνο το μπουζούκι μαζί του», το αρκουδάκι που είχε από όταν γεννήθηκε, οικογενειακές φωτογραφίες από τα παιδιά όταν ήταν μικρά. «Το λάπτοπ μου. Ούτε αυτό πήρα. Τουλάχιστον πήρα τα χαρτιά μας».

Τα δύο παιδιά ξεκίνησαν να πηγαίνουν στο ελληνικό σχολείο και παρότι δεν καταλαβαίνουν πολλά, τους έκανε καλό. «Η κόρη μου είχε άγχος, έλεγε "δεν θα καταλαβαίνω και δεν θα πάρω καλούς βαθμούς"». Ομως η υποδοχή των άλλων παιδιών έκανε θαύματα. «Μια μέρα γύρισε και με ρώτησε: "Μαμά, τι σημαίνει αγκαλίτσα;" Της εξήγησα και χαμογέλασε πλατιά. Είχα καιρό να τη δω χαρούμενη».

Η διήγησή της γεμίζει ονόματα ανθρώπων που μέσα σε λίγες μέρες από άγνωστοι έγιναν ο Κώστας, η Μιμί, η Μαρία και που στηρίζουν την προσπάθειά της να συνεχίσει. «Δεν θέλω να ζω έτσι και πρέπει να βρω δυνάμεις να αρχίσω από την αρχή. Σήμερα έφτιαξα το βιογραφικό μου», μου λέει με περηφάνια. Και έπειτα με ρωτά: «Γιατί μας έδιωξαν έτσι άδικα από την πόλη μας;».

Η Ελληνίδα ομογενής από τη Μαριούπολη Νίνα Τοπάλοβα (δεύτερη από δεξιά), που δίδασκε ελληνικά σε σχολεία της Ουκρανίας, έβαλε τα δύο της παιδιά, τον γιο της, 10 ετών, και την κόρη της, 8, τη μητέρα της και την αδελφή της στο αυτοκίνητο και έφυγαν για την Ελλάδα. Φιλοξενούνται σε δομή στις Σέρρες.

Η 8χρονη κόρη της Νίνας δεν κρύβει την αγάπη της για τη χώρα μας.

«Μετά είδα τα καράβια...»

Η Ολγα Πλάσκοβα είναι χημικός και εργαζόταν σε εργοστάσιο παραγωγής φαρμάκων. Εχει σπουδάσει Ελληνικά στο Ιδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού στην Οδησσό, όπου γεννήθηκε και ζούσε. Ζητάει συγγνώμη για τα λάθη της όταν μιλάει ελληνικά. «Εχω έρθει μερικές φορές στην Ελλάδα, αλλά δέκα χρόνια τώρα δεν είχα κάνει καθόλου πρακτική. Θυμάμαι τη γλώσσα ξανά σιγά σιγά», δικαιολογείται. Εφθασε στην Ελλάδα με τα δύο παιδιά της, τον γιο της, 7 χρόνων, και την κόρη της, 8 χρόνων, πριν από δύο εβδομάδες με το λεωφορείο, αποστολή που είχε οργανώσει το προξενείο της πόλης. Ο πατέρας των παιδιών, γιατρός στο επάγγελμα, έχει παραμείνει στην Οδησσό.

Τις πρώτες ημέρες τα παιδιά ήταν σε πολύ δύσκολη κατάσταση, είχαν συνεχώς άγχος. Τώρα πηγαίνουν στο ελληνικό σχολείο στις Σέρρες και ξεκίνησαν να μαθαίνουν ελληνικά. Ο γιος της μάλιστα συνειδητοποίησε ότι «οι μεγάλοι είχαν δίκιο» όταν του έλεγαν να μάθει ξένες γλώσσες. «Είμαστε καλύτερα πλέον. Και βέβαια είμαστε ζωντανοί και ασφαλείς, κάτι που δεν είναι καθόλου προφανές όπως έχει εξελιχθεί ο πόλεμος», λέει η Ολγα.

Οταν ξεκίνησε ο πόλεμος πίστευε πως θα τελειώσει σύντομα. «Ξέραμε ότι υπήρχαν κάποια προβλήματα, αλλά λέγαμε θα περάσει. Στη Σοβιετική Ενωση μας έλεγαν ότι όλοι είμαστε αδέλφια. Μετά είδα τα καράβια στο λιμάνι της Οδησσού και κατάλαβα ότι δεν είχα καταλάβει τίποτα», λέει.

Τετράποδες ψυχούλες στην αγκαλιά των προσφύγων

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Πολύ πριν επισκεφθεί τη χώρα μας για πρώτη φορά, η 48χρονη Τατιάνα την είχε αγαπήσει: ως παιδί είχε μαγευτεί από τη μυθολογία και την ιστορία της αρχαίας Ελλάδας. Στα μέσα της δεκαετίας του 1990 διεκδίκησε μια υποτροφία από το ΙΚΥ, την πήρε και σπούδασε ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία στην Αθήνα. Εργαζόταν ως δασκάλα ελληνικών σε λύκειο του Κιέβου. Εκεί τη βρήκε το ξέσπασμα του πολέμου. Τα παιδιά της, ο 21χρονος Μπογκντάν («δώρο Θεού σημαίνει, δηλαδή το δικό σας "Θεόδωρος"», λέει) και η 22χρονη Βερονίκα («Νίκα τη φωνάζω, για να μου θυμίζει το ελληνικό όνομα Νίκη και το υπέροχο άγαλμα της θεάς που αντίκρισα στο Μουσείο Ακρόπολης»), αποφάσισαν να μείνουν και να βοηθήσουν όσο μπορούν στα μετόπισθεν, προσφέροντας εθελοντική εργασία. Πίεσαν πολύ τη μητέρα τους μέχρι να την πείσουν να φύγει από τη χώρα, για να είναι ασφαλής. Της ζήτησαν, όμως, να πάρει μαζί της ό,τι πιο πολύτιμο είχαν: το σκυλάκι τους.

Ετσι ο Πάμπλο, το τσιουάουα της οικογένειας, πέρασε μαζί της στη Ρουμανία, από εκεί στη Βουλγαρία και μετά στην Ελλάδα, αρχικά στη Θεσσαλονίκη και, τελικά, στη δομή προσφύγων Σερρών. «Ηταν πολύ δύσκολο ταξίδι. Σκεφτόμουν τα παιδιά μου που έμειναν πίσω· το σπίτι τους καταστράφηκε από τους βομβαρδισμούς και τώρα ζουν σε καταφύγιο. Εκλαιγα σε όλη τη διαδρομή, έκλαιγε και ο Πάμπλο μαζί μου. Τα ζώα συναισθάνονται τον πόνο μας, το ξέρω», λέει η Τατιάνα. Υπήρχε περίπτωση να φύγει χωρίς το κατοικίδιό τους; «Οχι, είναι μέλος της οικογένειάς μας· όπου είμαστε εμείς, θα είναι κι εκείνος. Φτάνει να μας αξιώσει ο Θεός να ξανασμίξουμε...».

Το χαριτωμένο τσιουάουα δεν είναι το μοναδικό ζώο που φιλοξενείται στη συγκεκριμένη δομή. Αλλες δύο Ουκρανές βρίσκονται εκεί με τα ζωάκια τους: η Νατάσα με τον σκύλο της και η Μαρίνα με τις τρεις γάτες της. Είναι απίστευτο πώς κατάφερε να διανύσει μια τόσο μεγάλη διαδρομή με τρία κλουβάκια. «Είχε ένα καροτσάκι, όπως αυτά που χρησιμοποιούνται για τα μωρά και έτσι τα μετέφερε», μου εξηγεί η διοικήτρια της δομής προσφύγων Σερρών, Δήμητρα Παναγιωτάκη, η οποία παραδέχεται ότι μέχρι τώρα ήταν αρνητική στο να υπάρχουν ζώα συντροφιάς στα σπιτάκια των προσφύγων και μεταναστών. «Σχεδόν όλοι οι αιτούντες άσυλο φεύγουν για τη Γερμανία σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα και δεν ήθελα να χρησιμοποιούνται τα γατάκια ή τα σκυλάκια ως παιχνίδια, για λίγους μήνες, και μετά να μένουν πίσω και να γίνονται ξανά αδέσποτα. Τώρα, όμως, οι συνθήκες είναι διαφορετικές».

Συγκινητικές εικόνες

Πράγματι, τώρα οι συνθήκες είναι εντελώς διαφορετικές. Για πρώτη φορά, ίσως, στη διάρκεια μιας πολεμικής σύρραξης βλέπουμε τόσο πολλούς τετράποδους πρόσφυγες. Ενα εντυπωσιακό ποσοστό των περίπου 3,5 εκατομμυρίων Ουκρανών οι οποίοι, σύμφωνα με τον ΟΗΕ, έχουν εγκαταλείψει τις εστίες τους μετά τη ρωσική εισβολή, έχει πάρει μαζί του τα ζώα του.

«Εκλαιγα σε όλη τη διαδρομή, έκλαιγε και ο Πάμπλο μαζί μου. Τα ζώα συναισθάνονται τον πόνο μας, το ξέρω», λέει η Τατιάνα.

Γυναίκες κουβαλούν σε μάρσιπους τις γάτες τους μαζί με τα μωρά τους. Αντρες μεταφέρουν στην πλάτη τους τα ηλικιωμένα σκυλιά τους που δεν έχουν τις δυνάμεις να περπατήσουν άλλο. Παιδιά κρατούν στην αγκαλιά τους τα κουνελάκια τους. Δεν είναι άξιο απορίας, όμως. Οσοι μοιράζονται τη ζωή τους με ένα κατοικίδιο το ξέρουν καλά: ο χρόνος, ο σεβασμός, η αγάπη που προσφέρουμε ο ένας στον άλλον είναι ανεκτίμητα. Και η ευθύνη που έχουμε απέναντι σε ένα ζώο το οποίο έχουμε υιοθετήσει είναι ισόβια.

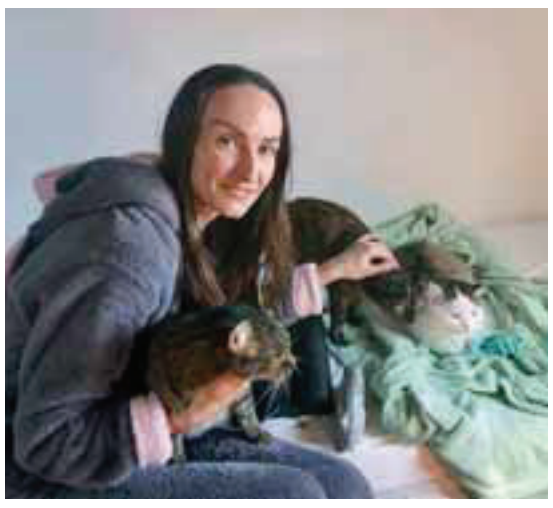

ΙΝΤΙΜΕ NEWS / ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ

Ο 28χρονος Ιγκόρ και η 20χρονη σύζυγός του Ιβα – κωφάλαλοι και οι δύο. Στο μακρύ ταξίδι τους προς την Ελλάδα από την πόλη τους, το Ζιτόμιρ, τους ακολούθησε και η γατούλα τους, η Σάρα. Η Μαρίνα (δεξιά) κατάφερε να σώσει και να φέρει μαζί της στη χώρα μας και τις τρεις γάτες της. Η αγάπη των Ουκρανών για τα κατοικίδιά τους είναι συγκλονιστική.

Στη δομή προσφύγων Ελευσίνας, η 20χρονη Ιβα τακτοποιεί το δωμάτιο που μοιράζεται με τον 28χρονο σύζυγό της, Ιγκόρ. Πάνω στο κρεβάτι, πίσω από το πάπλωμα, ένα υπέροχο τριχωτό μουτράκι ξεπροβάλλει. Είναι η Σάρα, η γάτα τους, που τους ακολούθησε στο μακρύ ταξίδι τους προς την Ελλάδα από την πόλη τους, το Ζιτόμιρ, στη βορειοδυτική Ουκρανία. Ο Ιγκόρ και η Ιβα είναι κωφάλαλοι. Δυο διερμηνείς της νοηματικής γλώσσας, οι οποίοι για καλή μου τύχη βρίσκονται στη δομή την ημέρα του ρεπορτάζ, μας βοηθούν να επικοινωνήσουμε.

Μαθαίνω, λοιπόν, ότι υιοθέτησαν τη Σάρα πριν από τρία χρόνια και ότι είναι ζώο ήρεμο, τρυφερό και πολύ κοινωνικό. Ελάχιστα διαμαρτυρήθηκε στο ταξίδι, περισσότερο δυσκολεύτηκαν να τη βάλουν στο κλουβάκι της. Εχει ήδη εξερευνήσει όλους τους χώρους και δείχνει αξιοθαύμαστη προσαρμοστικότητα στη νέα της καθημερινότητα. Σκέφτηκαν ποτέ να την αφήσουν πίσω; «Ποτέ! Και όχι μόνο γιατί ο πρόεδρός μας, Βολοντίμιρ Ζελένσκι, προέτρεψε όσους θα φεύγαμε από τα σπίτια μας να πάρουμε και τα ζώα μας μαζί, αλλά γιατί τη λατρεύουμε», απαντάει αμέσως και με εμφανή συγκίνηση ο Ιγκόρ. Επειτα ρίχνει μια τρυφερή ματιά πρώτα στην Ιβα και μετά στη Σάρα, που έχει «κουρνιάσει» στην αγκαλιά της, και ακουμπάει την παλάμη του στο στήθος του, στο μέρος της καρδιάς.

Δύσκολη εξίσωση

Η παρουσία ζώων συντροφιάς στις δομές προσωρινής υποδοχής και φιλοξενίας αιτούντων άσυλο είναι μια δύσκολη... εξίσωση. Με δεδομένο ότι γενικό θεσμικό πλαίσιο αυτήν τη στιγμή δεν υπάρχει (είχε δρομολογηθεί ένα πρόγραμμα αλλά λόγω του πολέμου στην Ουκρανία η υλοποίησή του έχει καθυστερήσει), μόνο η δομή Βαγιοχωρίου, στον νομό Θεσσαλονίκης, φαίνεται να έχει βρει ένα modus vivendi: είναι η μοναδική «animal friendly» στην Ελλάδα, έχοντας τη γνώση, την εμπειρία, τους (πρόθυμους) εργαζομένους και τις αναγκαίες υποδομές. Και, όπως δηλώνει στην «Κ» ο διοικητής της, Γιώργος Τσαούσης, οι άνθρωποί του και ο ίδιος είναι έτοιμοι να υποδεχτούν πρόσφυγες από την Ουκρανία με τα ζώα τους. «Οι πολίτες της Ουκρανίας έχασαν τα πάντα μέσα σε λίγες ημέρες και δεν μπορούμε παρά να συγκινούμαστε βλέποντας τις ηρωικές προσπάθειές τους να σώσουν όχι μόνο τις οικογένειές τους αλλά και τα κατοικίδιά τους. Μας δίνουν μαθήματα θάρρους, αυταπάρνησης, ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης».

Το «δώρο» των ζώων

«Τι προσφέρει ένα κατοικίδιο στη ζωή μιας οικογένειας προσφύγων;» ρωτώ τον κ. Τσαούση. «Οπως έχει δείξει η εμπειρία μας, σε πολλές περιπτώσεις, άνθρωποι που βίωσαν πολέμους, μακρά και επώδυνα ταξίδια, αλλά και απώλειες προσφιλών τους προσώπων βρήκαν σε ένα ζώο παρηγοριά, ακόμη και την ευτυχία!». Με δεδομένο ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται και κανείς δεν μπορεί να προβλέψει την έκβασή του, ας κρατήσουμε στο μυαλό μας το πρώτο «δώρο» των ζώων, την παρηγοριά. Μου το λένε, άλλωστε, η Ιβα και ο Ιγκόρ λίγο πριν φύγω από τη δομή προσφύγων Ελευσίνας. «Εχοντας τη Σάρα μαζί μας, είναι σαν να έχουμε πάρει κι ένα κομμάτι από το σπίτι μας, αυτό που δεν ξέρουμε αν υπάρχει πια και αν θα το δούμε ποτέ ξανά...».

Πολυσύχναστες λεωφόροι της Οδησσού είναι πλέον άδειες. Ο Λεβί διασχίζει έναν από τους μεγάλους δρόμους με τις παστέλ προσόψεις κτιρίων που είναι γεμάτες οδοφράγματα, τα οποία κουβάλησαν Ουκρανοί από την παραλία.

Κάνοντας μια προσευχή για την Οδησσό

Οδοιπορικό στη λαμπερή πόλη της Ουκρανίας, που σήμερα στέκει ετοιμοπόλεμη έναντι της ρωσικής απειλής

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Του **ΜΠΕΡΝΑΡ-ΑΝΡΙ ΛΕΒΙ**

Μπήκαμε στην Ουκρανία από την Παλάνκα, στα σύνορα με τη Μολδαβία. Κάτω από το υπόστεγο όπου συνωστίζονταν οι πρόσφυγες, μας περίμενε ο καθηγητής Γαλλικού Πολιτισμού Αλεξάντρ Γκαρατσούκ, ο οποίος δεν μπόρεσε ποτέ να πει με βεβαιότητα αν είναι Ουκρανός, Πολωνός, Λιθουανός, Εβραίος, Γερμανός ή Γάλλος. Είναι η ενσάρκωση του πνεύματος της Οδησσού, αυτό το ευτυχισμένο μείγμα κοσμοπολιτισμού, ανοικτών οριζόντων και ειρωνείας, όπως έλεγε ο Πούσκιν. Σε μία ώρα, έχουμε περάσει τα δεκάδες μπλόκα και έχουμε φθάσει στην τρίτη πόλη της χώρας, την πιο καλλιεργημένη, την πιο λαμπερή, και σήμερα ταραγμένη. Μπροστά μας, ορατός με τα κιάλια ή και με γυμνό μάτι όταν ο καιρός είναι καθαρός, πλέει ο ρωσικός στόλος. Ο στόλος έχει αποκλείσει την πόλη, μέχρι να αποφασίσει ο Πούτιν να την πνίξει στις βόμβες. Δεκατέσσερα πολεμικά πλοία, μεταξύ των οποίων μια κορβέτα που εκτοξεύει πυραύλους Buyan-M, δύο αμφίβια αποβατικά σκάφη τύπου Ropucha, δύο ναρκαλιευτικά και η ναυαρχίδα του στόλου της Μαύρης Θάλασσας, το «Moskva».

Η Ντεριμπασόφσκαγια, η συνήθως πολυσύχναστη πεζοδρομημένη λεωφόρος που οδηγεί στην Οπερα της Οδησσού, είναι άδεια, ενώ όλοι οι κάθετοι δρόμοι με τις παστέλ προσόψεις που τόσο μου άρεσαν την προηγούμενη φορά που ήρθα στην πόλη, στην εξέγερση του Μαϊντάν το 2014, είναι γεμάτες οδοφράγματα.

Προς μεγάλη έκπληξη του Κρεμλίνου, που δεν είχε καμία αμφιβολία ότι η ρωσόφωνη Οδησσός θα είναι το επιστέγασμα του αυτοκρατορικού του ονείρου, ο πόλεμος έχει ενώσει την πόλη όσο ποτέ στο παρελθόν. Οσοι θέλουν τον Πούτιν υπολογίζουν στις μυστικές ομάδες που έχουν διεισδύσει εδώ και μήνες στην πόλη, έχουν νοικιάσει διαμερίσματα, έχουν πιάσει δουλειά και περιμένουν το σήμα. Σήμερα συνέλαβαν δύο μέλη τέτοιων ομάδων. «Προσέξτε», μου λένε, «είναι δολοφόνοι. Είναι παντού και πουθενά».

Συναντώ τον στρατιωτικό διοικητή της πόλης, Μαξίμ Μαρτσένκο, κοντά στο άγαλμα του

Αν το εργοστάσιο αμμωνίας πληγεί από πυρά, μια έκρηξη με τον ίδιο τύπο τοξικών υλικών θα είναι χειρότερη από αυτή στη Βηρυτό το 2020, της οποίας το ωστικό κύμα έφθασε έως την Κύπρο.

δούκα Ρισελιέ, απογόνου του Ρισελιέ του Λουδοβίκου 13ου και πρώτου κυβερνήτη το 1803 της πόλης που μόλις είχε ιδρύσει η Αικατερίνη Β΄. Οταν είχα πρωτογνωρίσει τον Μαρτσένκο, πριν από δύο χρόνια, ήταν διοικητής της 28ης μηχανοκίνητης ταξιαρχίας στο Ντονμπάς. «Βλέπετε τα σακιά με άμμο από τις παραλίες μας που κουβάλησαν οι νέοι μας;» ρωτάει. Πράγματι, το άγαλμα, που δεσπόζει στα 192 σκαλιά της διάσημης κλίμακας του Ποτέμκιν, έχει σχεδόν εξαφανιστεί πίσω από σακιά άμμου. «Ο διοικητής Μαρτσένκο προσέχει άγρυπνος τον κυβερνήτη Ρισελιέ που προσέχει άγρυπνος την Οδησσό. Θέλω να ξαγρυπνήσει μαζί μας και η Γαλλία, προσφέροντάς μας πυροβόλα και κυρίως αεροπλάνα για να αποκρούσουμε μια επίθεση από θάλασσα, ξηρά και αέρα», λέει.

Στο Μικολάιβ

Αφήνουμε την Οδησσό και ταξιδεύουμε προς βορρά, με σκοπό να συναντήσουμε τον ηρωικό κυβερνήτη του Μικολάιβ, Βιτάλι Κιμ. Δυστυχώς, τηλεφώνημα. Οι βομβαρδισμοί εντείνονται, δεν μπορεί να βγει, ούτε εμείς να μπούμε. Ετσι αρχίζει μια συζήτηση που γίνεται μεν εξ αποστάσεως, αλλά η έντασή της είναι σαρωτική. Ενας κρατικός υπάλληλος, που έχει υποχρεωθεί να πολεμήσει χωρίς να τρέφει καμία αγάπη για τον πόλεμο, μας μιλάει φορώντας το αλεξίσφαιρό του, με ηχητική επένδυση από οβίδες που εκρήγνυνται. «Οι Ρώσοι υποχωρούν», αρχίζει. «Εχουν κοπεί οι γραμμές ανεφοδιασμού τους, μένει φυσικά η αεροπορία». Διακοπή, ξανακαλώ. «Περνάμε στην αντεπίθεση, το ανθρώπινο κόστος για εμάς θα είναι τεράστιο αλλά θα νικήσουμε και θα σώσουμε την Οδησσό», λέει. Ας δώσει ο Θεός.

Η Δύση ανησυχεί

Η Δύση ανησυχεί για την πιθανότητα να καταφύγει ο Πούτιν στα πυρηνικά όπλα. Αλλά υπάρχει κάτι πολύ πιο απλό. Στην ακτή του Γιούζνι, λίγα χιλιόμετρα μακριά από τα προκεχωρημένα φυλάκια της 28ης ταξιαρχίας, υπάρχει το γιγάντιο εργοστάσιο Odessa Port Factory. Μέχρι πριν από λίγους μήνες εκεί παρασκευαζόταν το ένα τέταρτο της αμμωνίας και της ουρίας της χώρας. Περίπου η μισή παραγωγή, που ανήκε σε ουκρανικές εταιρείες, απομακρύνθηκε από την περιοχή τις πρώτες μέρες του πολέμου, αλλά η άλλη μισή, που ανήκει σε αμερικανική εταιρεία, είναι ακόμη εκεί. Αμέλεια; Ναρκοθετημένα ύδατα που δεν επιτρέπουν την πρόσβαση στα εμπορικά πλοία των ΗΠΑ; Δεν υπάρχει απάντηση. Αν όμως το εργοστάσιο πληγεί από εχθρικά πυρά, ηθελημένα ή όχι, τα πράσινα σιλό ύψους 100 μέτρων μπορούν να ρυπάνουν όλη την περιοχή.

Μια έκρηξη με τον ίδιο τύπο εξαιρετικά τοξικών υλικών θα είναι χειρότερη από αυτή που συγκλόνισε τη Βηρυτό τον Αύγουστο του 2020 και της οποίας το ωστικό κύμα είχε φθάσει έως την Κύπρο. Αυτό είναι το τραγικό δίλημμα των κατοίκων της Οδησσού. Πρέπει να νικήσουν τον Πούτιν. Αλλά ξέρουν ότι όταν νικηθεί και δεν έχει πια τίποτα να χάσει, αυτό θα είναι το τελευταίο χαρτί του. Viva la muerte.

Ο κ. Μπερνάρ-Ανρί Λεβί είναι Γάλλος φιλόσοφος.

Δίχτυα-καμουφλάζ και μολότοφ στις κατακόμβες

Ο Πέτρο έχει φύγει από την Οδησσό γιατί η γειτονιά του γέμισε με πράκτορες του Πούτιν και μασκοφόροι άρχισαν να τον απειλούν ότι θα πληρώσει για το δράμα του 2014, την πυρκαγιά στην έδρα των συνδικάτων που κόστισε τη ζωή σε 48 φιλορώσους διαδηλωτές. Μας εξηγεί ότι η υπόθεση αυτή έχει καθοριστική σημασία στη σκέψη του Πούτιν. Στο διάγγελμά του στις 21 Φεβρουαρίου, μόλις τρεις ημέρες πριν από την έναρξη της εισβολής, ο Ρώσος πρόεδρος αναφέρθηκε στην οργή που του προξενεί ακόμη και σήμερα «η φρικτή τραγωδία της Οδησσού», παρουσιάζοντας την τιμωρία των εμπρηστών ως έναν από τους στόχους του πολέμου. Η Οδησσός θα είναι η βασίλισσα όλων των μαχών για τον Πούτιν, όχι μόνο για τους γνωστούς γεωστρατηγικούς αλλά και για συμβολικούς λόγους.

Ηθικό και αντοχή

Στο Σεράγεβο έμαθα ότι αυτό που δίνει τη νίκη δεν είναι ο όγκος των στρατευμάτων, αλλά το ηθικό τους και η αντοχή των πολιτών. Το ίδιο πράγμα συμβαίνει στην Οδησσό. Αν η επίθεση καθυστερεί, ίσως οφείλεται σε αυτό. Στο εσωτερικό του μεγάλου εκδοτικού συγκροτήματος Τσορνομόρια, που δεν λειτουργεί λόγω πολέμου, εθελόντριες όλων των ηλικιών πλέκουν νήματα από παλιόρουχα που έχουν κοπεί σε στενές λωρίδες, για να φτιάξουν δίχτυα που θα καμουφλάρουν τα τεθωρακισμένα και τα οδοφράγματα. Ξαφνικά ακούγεται ο εθνικός ύμνος της Ουκρανίας.

Περπατώντας στο βάθος μιας σήραγγας που μας θυμίζει ότι η Οδησσός είναι η πόλη με το πυκνότερο δίκτυο από κατακόμβες στον κόσμο, εμφανίζεται μπροστά μας ένα άλλου είδους εργαστήριο. Μια ομάδα από φοιτητές Ιστορίας κάθεται κάτω από μία λάμπα και παράγει, μαζικά, βόμβες μολότοφ.

Στο Μνημείο των Δικαίων, στην παλιά εβραϊκή συνοικία,

Στο βάθος μιας σήραγγας ένα είδος εργαστηρίου, όπου ομάδα φοιτητών παράγει, μαζικά, βόμβες μολότοφ.

Η Οδησσός θα είναι η βασίλισσα των μαχών για τον Πούτιν, για γεωστρατηγικούς αλλά και συμβολικούς λόγους.

τιμώνται οι Ουκρανοί που διέσωσαν Εβραίους. Το θέμα του αντισημιτισμού είναι ένα από τα πιο φλέγοντα στην Ουκρανία, ιδίως στην Οδησσό, όπου οι Εβραίοι αποτελούσαν τον μισό πληθυσμό προπολεμικά, ενώ τώρα αριθμούν μόλις 40.000. Εν τω μεταξύ, ένας Καναδός ρεπόρτερ διακινεί τη φωτογραφία μου μαζί με τον διοικητή Μαρτσένκο, που εγώ του ζήτησα να τραβήξει. Επειδή ο Μαρτσένκο ήταν διοικητής από το 2015 έως το 2017 του τάγματος Αϊντάρ, στο οποίο υπήρχαν κάποιοι ακροδεξιοί εθνικιστές, διαδίδεται ότι ένας Εβραίος διανοούμενος κάνει παρέα με νεοναζί. Στις δύο συνεντεύξεις που του έχω πάρει, δεν έχει φανεί κάτι τέτοιο. Επίσης, κάθε φορά που οργανώνεται αντίσταση, αρχίζοντας από τη γαλλική αντίσταση, ενσωματώνονται όλοι, ακόμη και οι κατάδικοι και τα χειρότερα χαμένα κορμιά. Αυτοί που δίνουν μαθήματα θεωρούν άραγε ότι ξέρουν καλύτερα από τον Ζελένσκι ποιος είναι ο πιο κατάλληλος για να υπερασπιστεί την πόλη-σύμβολο της χώρας;

Επικηρυγμένος στο Κρεμλίνο

Για την ώρα, τα πράγματα έχουν ξεφύγει, αναφέρει ο Λεβί. Στη Μόσχα, το τηλεοπτικό κανάλι Ρωσία 1 δημοσιεύει μοντάζ που με εμφανίζει ως «άγγελο του θανάτου», ο οποίος πρέπει να εντοπιστεί και να εκδιωχθεί από την πόλη. Μια ομάδα «Ρώσων πατριωτών» δημιουργεί σελίδα στο Facebook που προσφέρει ένα εκατομμύριο ρούβλια σε όποιον με εξολοθρεύσει. Εχω την πληροφορία που μου έλειπε και η οποία προξενεί θυμηδία στους συνοδούς μου στην Οδησσό. Τα όργανα της προπαγάνδας του Κρεμλίνου έχουν χάσει την μπάλα. Ενα εκατομμύριο ρούβλια δεν είναι παρά μια χούφτα ευρώ, είναι σαφές ότι οι κυρώσεις λειτουργούν και ότι η Ρωσία έχει ηττηθεί. Η ημέρα μου έχει φτιάξει. Εγκαταλείπω το τελευταίο ακρωτήριο της Ευρώπης προσευχόμενος στους θεούς να σώσουν τους φίλους μου στην Οδησσό.

Το «φάντασμα» του Κολονά φοβίζει τον Μακρόν

Στη σκιά της δολοφονίας του Κορσικανού αυτονομιστή οι γαλλικές προεδρικές εκλογές που θα γίνουν σε τρεις εβδομάδες

Τους εσφαλμένους χειρισμούς του στην υπόθεση της δολοφονίας του ακτιβιστή για την ανεξαρτησία της Κορσικής, Ιβάν Κολονά, παραδέχεται έμμεσα το γαλλικό κράτος, διατάζοντας την Τετάρτη τη μεταγωγή των δύο καταδικασθέντων συντρόφων του δολοφονηθέντος, από δικαστικές φυλακές στην ηπειρωτική Γαλλία, στο σωφρονιστικό κατάστημα του Μπόργκο της Κορσικής, ικανοποιώντας χρόνιο αίτημα των ελάχιστων εναπομεινάντων Κορσικανών αυτονομιστών κρατουμένων.

Ο 60χρονος Κολονά, ο οποίος είχε καταδικασθεί για συνέργεια στη δολοφονία του νομάρχη Κλοντ Ερινιάκ το 1998 στο Αιάκειο, παρά την απουσία αξιόπιστων αποδεικτικών στοιχείων, βρήκε τον θάνατο σε αίθουσα των φυλακών της Αρλ, η οποία εποπτευόταν από σύστημα κλειστού κυκλώματος βίντεο. Ο Κορσικανός ακτιβιστής βρισκόταν σε κώμα από τις αρχές Μαρτίου. Ο Κολονά και οι συγκρατούμενοί του είχαν αναδειχθεί σε σύμβολα όχι μόνο για τους Κορσικανούς εθνικιστές, αλλά και για μερίδα της γαλλικής Αριστεράς, που στήριζε το αίτημα των τριών ισοβιτών να εκτίσουν τις ποινές τους σε φυλακές της γενέτειράς τους. Αλλεπάλληλες γαλλικές κυβερνήσεις και πρόεδροι, από τον Νικολά Σαρκοζί μέχρι τον Εμανουέλ Μακρόν, αρνήθηκαν να άρουν το καθεστώς «επικίνδυνου κρατουμένου» για τους τρεις Κορσικανούς, εμποδίζοντας έτσι τη μεταγωγή τους στις φυλακές του Μπόργκο.

Παρά την εντατική παρακολούθηση του Κολονά από το σωφρονιστικό προσωπικό, ο 60χρονος ισοβίτης δέχθηκε επίθεση από τον 35χρονο καταδικασθέντα για τρομοκρατικές πράξεις ισλαμιστή Φρανκ Ελόνγκ Αμπέ, ο οποίος στραγγάλισε το θύμα του χωρίς οι φρουροί να αντιληφθούν το παραμικρό, παρότι η επίθεση –κάτω από κάμερα ασφαλείας– διήρκεσε περισσότερο από εννέα λεπτά. Ο Κολονά μεταφέρθηκε με ελικόπτερο σε νοσοκομείο της Μασσαλίας, όπου παρέμεινε σε κώμα για τρεις εβδομάδες, προτού εκπνεύσει χωρίς να έχει ανακτήσει τις αισθήσεις του. Στην απολογία του σε ανακριτή, ο Ελόνγκ Αμπέ δήλωσε ότι άκουσε τον Κολονά να βλασφημεί, υβρίζοντας τον προφήτη Μωάμεθ και το Κοράνι.

Μεγάλη διαδήλωση στο Αιάκειο της Κορσικής το 2018. Ο θάνατος του Κορσικανού αυτονομιστή Ιβάν Κολονά (δέχθηκε επίθεση μέσα σε γαλλική φυλακή, επί εννέα λεπτά και κάτω από κάμερα ασφαλείας) έχει ανεβάσει και πάλι επικίνδυνα το θερμόμετρο στο νησί.

Οι απειλές για επανάληψη του ένοπλου αγώνα στο ημιαυτόνομο νησί της Μεσογείου προκαλούν ανησυχία στο Παρίσι.

Το θύμα είχε καταδικασθεί το 2007 για τη δολοφονία του νομάρχη. Η δολοφονία Ερινιάκ το 1998 είχε συγκλονίσει τη Γαλλία και την Κορσική, με την πλειοψηφία των κατοίκων της νήσου να εκφράζει τη διαφωνία της με τις εγκληματικές αυτές μεθόδους μερίδας του αυτονομιστικού κινήματος. Η προσέγγιση των κυβερνήσεων του Παρισιού στα αιτήματα των αυτονομιστών στις αρχές της δεκαετίας του 1990 είχε σηματοδοτήσει την υποχώρηση της επιρροής του ένοπλου αυτονομιστικού κινήματος της Κορσικής, που είχε βρεθεί στην ακμή του τις δεκαετίες 1970 και 1980, με εμπρηστικές επιθέσεις εναντίον εξοχικών κατοικιών Γάλλων τους χειμερινούς μήνες και τοποθετήσεις εκρηκτικών μηχανισμών σε κρατικές υπηρεσίες χωρίς θύματα. Ορισμένες «φράξιες» του κινήματος υπέρ της ανεξαρτησίας, FLNC, στράφηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1970 σε πιο βίαιες μορφές αγώνα, με δολοφονίες αξιωματούχων της χωροφυλακής ή ακόμη και ενέδρες οχημάτων της αστυνομίας σε ορεινές οδούς.

Οι αρχικές αντιδράσεις στον θάνατο του Κολονά στην Κορσική υπήρξαν συγκρατημένες, με σιωπηλές διαμαρτυρίες έξω από κυβερνητικά κτίρια και χωρίς συγκρούσεις με τις δυνάμεις ασφαλείας, σε αντίθεση με τις βίαιες ταραχές που είχαν ξεσπάσει σε Μπαστιά και Αιάκειο μετά τον τραυματισμό του Κολονά τις αρχές του μήνα. Η ένταση που ακολούθησε την επίθεση κατά του Κολονά είχε οδηγήσει τον πρόεδρο Μακρόν να δεσμευθεί σε επανεξέταση του αιτήματος της Κορσικής για διευρυμένη αυτονομία.

Στο μεταξύ, μία από τις μεγαλύτερες οργανώσεις υπέρ της ανεξαρτησίας, το FLNC, που είχε καταθέσει τα όπλα το 2014, εξαπέλυσε νέες απειλές για επανάληψη του ένοπλου αγώνα, λιγότερο από τρεις εβδομάδες πριν από τον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών. «Καλώ σε ηρεμία και υπευθυνότητα. Θα υπάρξουν συνέπειες, γιατί δεν μπορούμε να επιτρέπουμε τέτοιες πράξεις στις φυλακές μας», είπε την Τρίτη μιλώντας σε ραδιοφωνική εκπομπή ο Εμανουέλ Μακρόν.

Ο ειδικός της Κορσικής στο Πανεπιστήμιο του Μπορντό, Τιερί Ντομινισί, δήλωσε στην εφημερίδα New York Times ότι ο Κολονά παραμένει ισχυρό σύμβολο για την έντονα πολιτικοποιημένη νεολαία της Κορσικής, η οποία, αν και μεγάλωσε μετά τη λήξη του ένοπλου αγώνα, συνεχίζει να νιώθει οργή για θέματα όπως η άνοδος της τιμής της στέγης στο νησί και η ολιγωρία των εθνικιστών της τοπικής κυβέρνησης να ικανοποιήσουν το αίτημα για ενισχυμένη αυτονομία.

REUTERS

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022

Stoiximan

Αγωνιώδες και συναρπαστικό

Το φετινό πρωτάθλημα δεν είναι το πιο ανταγωνιστικό των τελευταίων χρόνων

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Είναι το φετινό πρωτάθλημα το πιο ανταγωνιστικό των τελευταίων χρόνων όπως πολλοί παράγοντες έχουν ισχυριστεί κατά κόρον; Ή μήπως αποτελεί μια καλή θέση για να δικαιολογήσουμε την αποτυχία; Το πιο ανταγωνιστικό πρωτάθλημα μπορεί να εξηγηθεί στα όσα λέχθηκαν και λέγονται ότι όλες οι ομάδες είναι ικανές για τη νίκη κάτι που δημιουργεί και τεράστιο ενδιαφέρον. Ότι ακόμη ο πρωταθλητής δεν ξεκαθάρισε και πως όλα παίζονται. Από την άλλη όμως είναι αυθαίρετα διατυπωμένη τέτοια θέση χωρίς να υπάρχει σύγκριση. Προφανώς, όλα όσα λέγονται αφορούν την πρώτη εξάδα καθ' ό,τι είναι ουτοπία να πιστεύουμε πως όλοι όσοι υιοθετούν αυτή τη θέση είναι επειδή υπάρχει ενδιαφέρον και στον χώρο του υποβιβασμού ή απλώς και μόνο ομάδες που κινδυνεύουν με υποβιβασμό έχουν καταφέρει να αποσπάσουν βαθμούς από τις ομάδες που προπορεύονται στο βαθμολογικό πίνακα.

Το φετινό πρωτάθλημα μπορεί να μην είναι το θεαματικότερο ή το ποιοτικότερο των τελευταίων χρόνων. Η παρουσία του Άρη και της Πάφου όμως του δίνει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Υποβιβασμός

Ακόμη όμως και αν ξεκινήσουμε από το τελευταίο δηλαδή τον συναγωνισμό που υπάρχει στο δεύτερο γκρουπ θα διαπιστώσουμε πως στο περσινό πρωτάθλημα (2020/21) στην 3η αγωνιστική των πλέι οφ η τελευταία ομάδα από τη ζώνη του υποβιβασμού είχε τέσσερεις βαθμούς και πέντε βαθμούς από τις υπόλοιπες τρεις που ακολουθούσαν. Το σημαντικότερο είχαν μπροστά τους ακόμη 11 αγωνιστικές μέχρι το τέλος. Φέτος, λοιπόν, η διαφορά είναι στους 8 βαθμούς της 12ης από την 13η ομάδα με επτά αγώνες να απομένουν. Την περίοδο 2019/20 όταν και διακόπηκε το πρωτάθλημα στην 23η αγωνιστική η διαφορά της 8ης Σαλαμίνας από τον 13ο και προτελευταίο Εθνικό Άχνας ήταν πέντε βαθμοί. Την προηγούμενη χρονιά 2018/19 οι διαφορές της 8ης Δόξας από τη 13η Πάφο ήταν μόλις δύο βαθμοί. Άρα λοιπόν καταρρίπτεται το επιχείρημα τους ανταγωνιστικού πρωταθλήματος στον χώρο του υποβιβασμού.

Πρώτο γκρουπ

Πάμε τώρα να εξετάσουμε και το πρώτο γκρουπ τι συνέβαινε τα τελευταία χρόνια στην αντίστοιχη αγωνιστική και εάν πράγματι είναι το πιο ανταγωνιστικό των τελευταίων χρόνων. Φέτος ο Απόλλωνας με την ισοπαλία στο ΓΣΠ με τον ΑΠΟΕΛ διατήρησε την απόσταση του από τη δεύτερη θέση στους πέντε βαθμούς. Το 2020/21 η πρωτοπόρος Ομόνοια είχε τέσσερεις βαθμούς από τη δεύτερη ΑΕΛ και τον τρίτο Απόλλωνα. Την προηγούμενη χρονιά είχε διακοπή το πρωτάθλημα. Απλώς θυμίζουμε ότι στην πρώτη θέση ήταν ισόβαθμες Ομόνοια και Ανόρθωση στην 23η αγωνιστική.

Τη σεζόν 2018/19 τον ΑΠΟΕΛ με τον Απόλλωνα τους χώριζε ένας βαθμός. Τη σεζόν 2017/18 ήταν ο Απόλλωνας στην πρώτη θέση και δεύτερος ο ΑΠΟΕΛ με τρεις βαθμούς διαφορά. Επίσης οι δύο ομάδες πρωταγωνίστησαν και την αμέσως προηγούμενη σεζόν (2016/17) με τον ΑΠΟΕΛ στην 3η αγωνιστική των πλέι οφ να έχει τέσσερεις βαθμούς διαφορά από τον Απόλλωνα. Μόνο μερικά χρόνια πίσω, τα αμέσως προηγούμενα πέντε, αποδεικνύουν πως όλα όσα ισχυρίζονται ορισμένοι περί του πιο ανταγωνιστικού πρωταθλήματος φέτος δεν ισχύουν. Σε όλες τις προηγούμενες σεζόν οι διαφορές ήταν πιο κλειστές.

Τα προηγούμενα πέντε χρόνια αποδεικνύουν πως όλα όσα ισχυρίζονται ορισμένοι περί του πιο ανταγωνιστικού πρωταθλήματος φέτος δεν ισχύουν. Σε όλες τις προηγούμενες σεζόν οι διαφορές ήταν πιο κλειστές.

Εκπλήξεις

Μεταξύ άλλων, ένα επιχείρημα που προβάλλεται είναι πως η ψαλίδα των μεγάλων με των μικρών έχει σμικρυνθεί και αυτό φάνηκε φέτος από τις νίκες της ΠΑΕΕΚ επί της Ομόνοιας εντός έδρας και της Ανόρθωσης εκτός έδρας. Πέρσι (2020/21) η Καρμιώτισσα είχε φέρει ισοπαλίες με ΑΕΚ, Ανόρθωση, Απόλλωνα, και ΑΠΟΕΛ. Απόλλωνα και ΑΠΟΕΛ τους είχε κερδίσει εκτός έδρας! Εντυπωσιακό δεν είναι; Τρεις νίκες έκανε όλες και όλες στην κανονική περίοδο. Τη χρονιά που διακόπηκε το πρωτάθλημα (2019/20) ο Εθνικός ήταν στην προτελευταία θέση της βαθμολογίας. Έφερε ισοπαλία (0-0) με τον ΑΠΟΕΛ, κέρδισε τον Απόλλωνα (1-0) και συνέτριψε 5-0 την Ανόρθωση. Κατά πως φαίνεται και σε προηγούμενα χρόνια είχαμε παρόμοια αποτελέσματα από ομάδες που κινδύνευαν ή έπεσαν κατηγορία. Όπως έγινε επίσης και τη σεζόν 2018/19 με την Αλκή που πήρε δύο ισοπαλίες με την Ανόρθωση και μία εκτός έδρας με τον ΑΠΟΕΛ, όπως έγινε ακόμη και τη σεζόν 2017/18 που ο Άρης και ο Εθνικός είχαν πέσει κατηγορία εντούτοις είχαν φέρει ισοπαλίες με ΑΠΟΕΛ και Ομόνοια. Η άλλη ομάδα που έπεσε κατηγορία εκείνη τη σεζόν ο Ολυμπιακός είχε φέρει ισοπαλίες με Ομόνοια και Απόλλωνα.

Σασπένς και στο παρελθόν

Παρ' όλα αυτά λόγω των κοντινών αποστάσεων σε αρετές και δυνάμεις των φετινών ομάδων υπάρχει η προοπτική να δούμε ένα εξαιρετικά κλειστό πρωτάθλημα στις τελευταίες αγωνιστικές και να επιβεβαιωθούν όλες οι προβλέψεις. Μπορεί να συμβεί αυτό χωρίς να σημαίνει ότι θα είναι η πρώτη φορά. Άλλωστε πέρυσι τρεις αγωνιστικές πριν από το τέλος της σεζόν αρκετοί ήταν εκείνοι που διέβλεψαν την πιθανότητα να πάμε σε τριπλή ισοβαθμία. Τελικώς αυτό αποφεύχθηκε και η Ομόνοια αναδείχθηκε πρωταθλήτρια. Ισοβαθμία είχαμε τη σεζόν 2013/14. Ο ΑΠΟΕΛ ισοβάθμησε με την ΑΕΛ και κατέκτησε τον τίτλο λόγω των μεταξύ τους αποτελεσμάτων.

Επίσης, τη σεζόν 2011-12 η πρωταθλήτρια ΑΕΛ είχε απόσταση δύο βαθμών από ΑΠΟΕΛ και Ομόνοια που ισοβάθμησαν. Τον τίτλο τον είχε κατακτήσει από την προηγούμενη αγωνιστική, ενώ ηττήθηκε στην τελευταία από την Ομόνοια με 1-0. Άλλη μία σεζόν με σασπένς ήταν το 2017/18 που όλοι παραδέχονται πως ο Απόλλωνας έπαιξε σπουδαίο ποδόσφαιρο. Στην τελευταία αγωνιστική ο ΑΠΟΕΛ κατάφερε να νικήσει την Ανόρθωση με γκολ του Ποτέ δύο λεπτά πριν το τέλος και να πανηγυρίσει τον τίτλο. Την επόμενη μέρα ο Απόλλωνα θα έχανε από την Ομόνοια και η διαφορά τους ενός βαθμού αυξήθηκε στους τέσσερεις.

Ωραίο πρωτάθλημα από πλευράς συναγωνισμού έχουμε στο πάνω γκρουπ. Αλλά δεν είναι το πιο ανταγωνιστικό των τελευταίων χρόνων, (μένει να δούμε το τέλος του), ούτε το θεαματικότερο, ούτε καν το ποιοτικότερο. Απλώς είναι αγωνιώδες και εξίσου συναρπαστικό και ίσως περισσότερο διανθισμένο με την παρουσία του Άρη και της Πάφου.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Κοροϊδία

Το ότι η Νομοθεσία, στο πλαίσιο της οποίας λειτουργεί το μέτρο της κάρτας φιλάθλου, παρουσιάζει σημαντικά κενά και παραλείψεις, για όσα παράλληλα θα πρέπει να λειτουργούν, κανείς δεν μπορεί να το αμφισβητήσει. Να ακούς όμως απόψεις προέδρων ή εκπροσώπων ομάδων, οι οπαδοί των οποίων δημιούργησαν τον τελευταίο καιρό επεισόδια εκτός γηπέδων, να υποστηρίζουν πως το μέτρο της κάρτας απέτυχε, γιατί γεγονότα βίας είχαμε έξω από τα γήπεδα, δεν αγγίζει αλλά ξεπερνά το όριο της κοροϊδίας!

* * * * *

Σωφρόνης Αυγουστή

Αδιαμφισβήτητα έχει το δικό του σημαντικό μερίδιο στην αντεπίθεση του ΑΠΟΕΛ και σε σχέση με το προβληματικό φετινό ξεκίνημα της περιόδου. Φυσιολογικό μάλλον, οι περισσότεροι να εκτιμούν παραμονή Σωφρόνη Αυγουστή και του χρόνου. Δεν ωφελούν, ωστόσο, δηλώσεις τύπου... σε πέντε - δέκα λεπτά θα συμφωνήσουμε. Γιατί γνωρίζει ο Πρόδρομος Πετρίδης πως τίποτα ακόμη δεν έχει επιτευχθεί σε σχέση με τους στόχους της φετινής περιόδου, γιατί είναι δεδομένο, όπως εξελίσσεται η φετινή περίοδος, πως η επιτυχία από την αποτυχία ένα αποτέλεσμα απέχουν και δεδομένο επίσης είναι, το πόσο εύκολα αλλάζει άποψη και προπονητές, ο διοικητικός ηγέτης του ΑΠΟΕΛ...

* * * * *

Περί κάρτας φιλάθλου

Το μήνυμα ένα είναι. Υπάρχει μπόλικος δρόμος μέχρι την πιθανή τροποποίηση του περί πρόληψης και καταστολής της βίας στους αθλητικούς χώρους νόμου. Η τροποποίηση βεβαίως δεν αφορά μόνο το θέμα της κάρτας. Θυμίζουμε ότι: Η υπουργός Δικαιοσύνης Στέφη Δράκου κατά την τοποθέτηση της στην Κοινοβουλευτική Επιτροπής Νομικών την περασμένη Τετάρτη παρέπεμψε σε στατιστικά στοιχεία που δείχνουν την αποτελεσματικότητα του μέτρου και είπε ότι έχουν μέχρι σήμερα εκδοθεί 130.000 κάρτες φιλάθλου. Συμπλήρωσε ότι αυτό που με τόσο κόπο έχει επιτευχθεί δεν μπορεί παρά να παραμείνει. Την ίδια στιγμή δήλωσε έτοιμη μέσα από τις εμπειρίες ενός νομοθετήματος να ακούσει εισηγήσεις για βελτιώσεις. Ο υπαρχηγός της Αστυνομίας Δημήτρης Δημητρίου αναφέρθηκε σε αισθητή μείωση των επεισοδίων βίας με την κάρτα φιλάθλου.

* * * * *

Εν πλήρει συνειδήσει

Γίνεται φέτος ένα εξαιρετικό πρωτάθλημα από πλευράς ενδιαφέροντος και συναγωνισμού. Ξεπερνά ίσως και τις προσδοκίες όλων. Όμως δεν μας αρέσει που είναι 12 οι ομάδες και τα νέα χρονιά θα τις κάνουμε 14. Εύγε σε όλους μας. Που εν πλήρει συνειδήσει, αυτοϋποβιβαζόμαστε.

* * * * *

Η συζήτηση για Λοΐζου

Αυτή η συζήτηση τη μη κλήση του Λοΐζου Λοΐζου στο αντιπροσωπευτικό μας συγκρότημα, πρέπει να τερματιστεί. Γιατί κάνει τα πράγματα ακόμη χειρότερα για τον παίκτη. Δεν νομίζω να υπάρχει κανείς που δεν το κατανοεί αυτό.

* * * * *

Είναι... ζαριά

Το φαινόμενο των επενδυτών στις ομάδες μας παίρνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις. Ένα μεγάλο ρίσκο που για αρκετές ομάδες που προχωρούν σε κάτι τέτοιο είναι γιατί όπως έχουν έλθει τα πράγματα –ή καλύτερα όπως τα έφεραν– δεν έχουν επιλογή. Το θέμα του επενδυτή στις πλείστες των περιπτώσεων είναι... ζαριά. Αν κάτσει... έκατσε.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Χάβρα...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι η σύναξη δεκάδων φορέων, θεσμών και συλλόγων, αποτελεί θεμελιώδη διαδικασία για την εξέλιξη μιας κοινωνίας που θέλει να λέγεται σύγχρονη και δημοκρατική. Κάτι τέτοιο έγινε μεσούσης της εβδομάδας, όταν παρευρέθηκαν στην συνεδρία της Επιτροπής Νομικών της Βουλής, πενήντα περίπου άτομα, το καθένα εκπροσωπώντας διαφορετικό θεσμό, για να συζητήσουν τις τροποποιήσεις του νόμου περί της καταστολής της Βίας. Ορθώς διεξήχθη μολονότι η συζήτηση θα έπρεπε ν' ανοίξει εδώ και δέκα χρόνια, πριν ακόμη ετσιθελικά και χωρίς κανένα διάλογο, συνταχθεί ο νόμος από τον τότε υπουργό Δικαιοσύνης, Ιωνά Νικολάου.

Ας είναι όμως και καθυστερημένα, επιτέλους η Πολιτεία αποδέχθηκε το λάθος και προσπαθεί δια του διαλόγου να προβεί σ' όλες εκείνες τις ενέργειες που θα καθιστούν το νόμο δημοκρατικό αλλά και λειτουργικό. Αυτά ως προς τις προθέσεις. Ως προς το τι ακριβώς συμβαίνει, η κατάσταση δεν μπορεί να θεωρηθεί και πολύ θετική. Λαμβάνοντας υπόψη τα χρόνια που προηγήθηκαν και την εμπειρία που αποκομίσαμε μέσα από την εφαρμογή του νόμου, θα μπορούσε άνετα κανείς να εκτιμήσει ότι τα αιτήματα ή οι απόψεις των φορέων θα είχαν πολλά περισσότερα κοινά και γιατί όχι να υπήρχε μέχρι και ομοφωνία.

Αντί αυτού, η ποικιλομορφία στις απόψεις στις θέσεις που εξέφρασαν, σε κάνει να νομίζεις ότι η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από κάποιο θέμα που καλά, καλά δεν έχει μπει στη ζωή μας ή δεν το γνωρίζουμε. Λίγο να σταχυολογήσει κανείς το τι λέει η κάθε ομάδα ξεχωριστά, οι εκπρόσωποι των κομμάτων, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ο ΚΟΑ, ΚΟΠ, ο ΠΑΣΠ, οι υπεύθυνοι των γηπέδων ανά την Κύπρο, θα συμπεράνεις ότι πρόκειται για μια χάβρα μέσα από την οποία όλοι μιλάνε, χωρίς όμως να γίνεται κατανοητή η πρόθεσή τους.

Σ' αντίθεση με την πλειοψηφία των εμπλεκομένων, οι οργανωμένοι οπαδοί, ανεξαρτήτως της ορθότητας των αιτημάτων τους, ήταν οι μοναδικοί που προσήλθαν στη συζήτηση με κοινή θέση, εστιάζοντας κιόλας στα επιμέρους σοβαρά θέματα που σχετίζονται με την τροποποίηση σημαντικών κεφαλαίων του νόμου και όχι απαραίτητα την «κάρτα», για την οποία συζητάμε εδώ και οκτώ περίπου χρόνια, αγνοώντας την ουσία του θέματος.

Λαϊκισμός Vs ουσία

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Ουδείς νομίζω διαφωνεί, πως ιδανικό σενάριο θα είναι η επιστροφή όλων των φιλάθλων στα γήπεδα, σε συνθήκες, ωστόσο, οι οποίες θα διασφαλίζουν την ομαλή διεξαγωγή ενός αγώνα. Στο πλαίσιο αυτό, η συζήτηση που (ξανά) άνοιξε για κάρτα φιλάθλου και Νομοθεσία για τη βία στους αθλητικούς χώρους γενικότερα. Το πρώτο μέρος της συζήτησης ολοκληρώθηκε και φυσιολογικά αποτέλεσμα δεν αναμενόταν από την πρώτη. Η συνέχεια είναι τώρα το ζητούμενο και το κατά πόσο θα αποδειχθεί, αν η όλη συζήτηση απλώς «θόρυβο» θα κάνει, ανάλογο με παρόμοιες προσπάθειες στο παρελθόν. Η πρώτη εκτίμηση πάντως των δεδομένων, δεν αφήνει και πολλές ελπίδες για ουσιαστικές αλλαγές.

Το πρώτο που αποδείχθηκε ήταν πως οι περισσότεροι από τους εμπλεκόμενους προσήλθαν χωρίς την κατάλληλη προετοιμασία. Και πολλά απ' όσα ακούσαμε, στη σφαίρα του λαϊκισμού κινήθηκαν και του... χαϊδέματος των αφτιών οπαδών ή ψηφοφόρων. Το θέμα και η πρόταση είχε να κάνει με τροποποιήσεις και ακούσαμε τοποθετήσεις να καταργηθεί η κάρτα φιλάθλου! Λες και η απόφαση θα βγει μέσα από δημοψήφισμα - ψηφοφορία φιλάθλων. Απέτυχε το μέτρο καταργήστε το, βροντοφώναξαν κάποιοι, επειδή γεγονότα βίας είχαμε έξω από τα γήπεδα! Δεν ακούσαμε όμως προτάσεις, για το τι θα διασφαλίζει την ομαλή διεξαγωγή ενός αγώνα. Θα πρέπει να υπάρξουν σωστά και αυστηρά μέτρα μας είπαν κάποιοι, αόριστα όμως. Τέτοια ακούγαμε και στο παρελθόν, μαζί με μπόλικες δηλώσεις καταδίκης επεισοδίων, μέχρι την επόμενη φορά...

Ελπίδες για ουσιαστικές αλλαγές δεν αφήνουν, ωστόσο, ούτε οι πρώτες εκτιμήσεις στη βάση των όσων προνοεί η πρόταση που κατατέθηκε. Γιατί η συνέχεια του όλου θέματος αναμένεται να επιβεβαιώσει πως κόκκινη γραμμή εξακολουθεί να αποτελεί για την κυβέρνηση και το αρμόδιο υπουργείο, η διατήρηση του μητρώου φιλάθλων και από τον ΚΟΑ, έστω σε μια παράλληλη διαδικασία και με δεδομένη τη δυνατότητα άμεσης πρόσβαση από την Αστυνομία. Ανάλογο θέμα συζητήθηκε και στο παρελθόν και η παράλληλη διατήρηση μητρώου φιλάθλων από ΚΟΑ και σωματεία, δεν έκαμψε τις αντιρρήσεις των διαφωνούντων οπαδών. Μην ξεχνάμε και τη θέση - αντίθεση, όπως είχε εκφραστεί και στο παρελθόν, από την αρμόδια Επίτροπο Προσωπικών Δεδομένων, ως προς τη νομιμότητα της διατήρησης μητρώου φιλάθλων από τις ομάδες. Άρα, ουσιαστική η όλη συζήτηση περί κάρτας φιλάθλου ή μία ακόμη προσπάθεια λαϊκισμού και εντυπωσιασμού;

EUROBANK
Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022

EUROBANK
Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
Χ.Α.Κ. 1,08%	0,32%	3,49%	9,12%	-1,09%	2,32%	10,10%	-0,96%
Χ.Α. -2,29%							

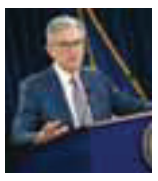

ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
Σοκ και ανησυχία από την έξαρση πληθωρισμού
Σελ. 10

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Ακριβότερες κατά 30% οι κατοικίες στην Αθήνα

Αύξηση 30% στην Αθήνα και του 20,8% πανελλαδικά έχουν καταγράψει οι τιμές πώλησης κατοικιών από το 2018 έως και το τέλος του 2021, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Κατά το 2021, η πανελλαδική αύξηση των τιμών ανήλθε σε 7,1%, έναντι αύξησης 4,5% το 2020. **Σελ. 12**

ΔΙΕΘΝΗ

Η κρίση αλλάζει το μοντέλο επιχειρήσεων

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έρχεται να ολοκληρώσει μια διαδικασία την οποία υπαγόρευσαν η πανδημία και οι άμεσες συνέπειές της. Το έμφραγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα που επιτείνεται, οι ελλείψεις επεξεργαστών οδηγούν τις βιομηχανίες σε αλλαγή επιχειρηματικού μοντέλου. **Σελ. 9**

ΕΛΛΑΔΑ

Φόβοι για νέο κύμα κόκκινων δανείων

Οι πιέσεις στο εισόδημα λόγω πληθωρισμού δημιουργούν κινδύνους για κόκκινα δάνεια, προειδοποίησαν οι επικεφαλής των ελληνικών συστημικών τραπεζών στο Money Review Banking Summit. Ο Γ. Στουρνάρας αναφέρθηκε στον σταδιακό πληθωρισμό και τον κίνδυνο για «τέλεια καταιγίδα». **Σελ. 7**

Το 24ωρο που «κουτσούρεψε» την RCB

Το παρασκήνιο, οι υποδείξεις των εποπτικών αρχών και η συνάντηση Ηροδότου - Ζιμάριν

Καθαρά Δευτέρα το πρωί χτύπησε το τηλέφωνο του CEO της RCB Bank, Κίριλ Ζιμάριν. Καλών ήταν ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, Κωνσταντίνος Ηροδότου, ο οποίος τον κάλεσε στο γραφείο του. Ήταν η συνάντηση που θα άλλαζε για πάντα την RCB Bank όπως τη γνωρίζαμε στην Κύπρο. Ο κ. Ζιμάριν φοβόταν για το χειρότερο δυνατό σενάριο, το ν' ανασταλούν πλήρως οι εργασίες της Τράπεζας. Αντιθέτως, ο κ. Ηροδότου παρουσίασε το μοντέλο διαχείρισης των στοιχείων που θα απέμεναν στην Τράπεζα μετά τον διαχωρισμό τους (όπως και έγινε με το deal της Ελληνικής, αλλά και με το κάλεσμα στους καταθέτες να τους δώσουν τα χρήματά τους). Ο κ. Ζιμάριν δέχθηκε την πρόταση, αφού είχε συνειδητοποιήσει πως κάθε μέρα που θα ξημέρωνε και συνεχιζόταν ο πόλεμος, υπήρχε ο κίνδυνος επιβολής νέων κυρώσεων από τη Δύση. Η απόφαση για τη μετεξέλιξή της σε «asset management company» λήφθηκε από το πρώτο πενταήμερο του Μαρτίου από τους ευρωπαϊκούς και τους εγχώριους εποπτές, αλλά και την εγχώρια πολιτική σκηνή. **Σελ. 3**

Πλαφόν σε βασικά είδη βάζουν τα σούπερ μάρκετ στην Ελλάδα

Στην επιβολή πλαφόν και στα φυσικά τους καταστήματα προχωρούν πλέον οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ στην Ελλάδα, ενώ μέρα με τη μέρα προστίθενται προϊόντα στον κατάλογο αυτών που οι καταναλωτές μπορούν να αγοράσουν μόνο συγκεκριμένο αριθμό συσκευασιών. Μεταξύ των προϊόντων είναι το αραβοσιτέλαιο, το αλεύρι και η ζάχαρη. **Σελ. 6**

Στα επίπεδα 2019 φετος οι αφίξεις Σκανδιναβών

Δηλώσεις Σάββα Περδίου

Την εκτίμηση ότι οι σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Νορβηγία, Δανία, Φινλανδία, Δανία) αλλά και η Ελβετία, θα αποτελέσουν σημαντικό κομμάτι των φετινών αφίξεων και θα κυμανθούν γύρω στα επίπεδα του 2019 (γύρω στις 340.000), εξέφρασε ο υφυπουργός τουρισμού Σ. Περδίος. Πρόκειται για τουρίστες που μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά τα τουριστικά έσοδα. **Σελ. 4**

Ανοιξαν ξενοδοχεία σε ξένες εταιρείες

Για φιλοξενία προσωπικού

Ξένες εταιρείες, που επηρεάζονται από τον πόλεμο στην Ουκρανία αξιοποιούν ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις στην Κύπρο. Κλείνουν ιδιωτικές συμφωνίες για προσωρινή διαμονή του προσωπικού μέχρι την εξεύρεση χώρων διαμονής και γραφείων. **Σελ. 5**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**1,94%**	**0,04%**
Γερμανία	0,48%	0,09%
Γαλλία	0,98%	0,16%
Ιταλία	1,98%	0,08%
Ισπανία	1,37%	0,04%
Ιρλανδία	1,10%	0,15%
Ελλάδα	2,71%	0,09%
Ην. Βασίλειο	1,62%	0,06%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Bal	NP
S&P	BBB-	A-3

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** *και* **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Κυπριακή οικονομία και προσαρμογή στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον

Οι οικονομικοί δείκτες καταδεικνύουν ότι η Κύπρος διατηρεί ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο. Ωστόσο, οι περιοδικές κρίσεις που βιώσαμε τις τελευταίες δεκαετίες, αλλά και το νέο σκηνικό που δημιούργησε η πανδημία και οι αναταραχές εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία, επιτάσσουν τη ριζική επανεξέταση του αναπτυξιακού μοντέλου, με βασικό στόχο τη διασφάλιση της ανθεκτικότητας και προσαρμοστικότητάς του. Στο πλαίσιο αυτό, το κράτος καλείται να διαδραματίσει κομβικό/ρυθμιστικό ρόλο, κατευθύνοντας τον ιδιωτικό τομέα εκεί όπου παρουσιάζονται ευνοϊκές προοπτικές.

Υψηλά στις προτεραιότητες βρίσκεται η επενδυτική δραστηριότητα του δημόσιου τομέα, με κύριους άξονες τη μετάβαση προς την πράσινη και ψηφιακή οικονομία, όπως και οι πρόνοιες του εθνικού σχεδίου ανθεκτικότητας και ανάκαμψης, που κατατέθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πιο συγκεκριμένα, για να πετύχει η διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και η μετάβαση στην πράσινη οικονομία να μετουσιωθεί σε ρεαλιστική προοπτική, είναι επιτακτική η άμεση αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρισμού και ο εκσυγχρονισμός του πλαισίου διαχείρισής του. Χωρίς αυτές τις προϋποθέσεις, διάφορα άλλα σχέδια και κίνητρα δεν θα οδηγήσουν στο επιθυμητό αποτέλεσμα και η Κύπρος θα παραμείνει ουραγός στον νευραλγικό αυτό τομέα.

Τεράστια σημασία έχει και η ψηφιοποίηση όλων των δημόσιων υπηρεσιών, στη βάση ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδίου, ακολουθώντας το παράδειγμα της Εσθονίας, η οποία έχει κάνει άλματα στο συγκεκριμένο τομέα. Σήμερα, και παρά τις διάφορες εξαγγελίες, η επικοινωνία μεταξύ των επιχειρήσεων και των πολιτών, με τον δημόσιο τομέα στην Κύπρο εξακολουθεί, σε μεγάλο βαθμό, να γίνεται με έντυπα έγγραφα. Η αναβάθμιση της δημόσιας επενδυτικής δραστηριότητας πρέπει να συνοδευτεί με την προώθηση φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων. Δύο μεταρρυθμίσεις κρίνονται ως στρατηγικής σημασίας.

Η μεταρρύθμιση του τομέα της δικαιοσύνης αποτελεί προϋπόθεση για να μπορέσει η Κύπρος να καταστεί ένα ευυπόληπτο επιχειρηματικό κέντρο και να προσελκύσει σοβαρούς επενδυτές, σε τομείς και τεχνολογίες αιχμής. Τα νομοσχέδια που εκκρεμούν στο Κοινοβούλιο αποτελούν ένα μικρό μόνο βήμα προς την ορθή κατεύθυνση. Χωρίς ένα ευρύτερο μεταρρυθμιστικό πλάνο, με βάση τις αναλυτικές εισηγήσεις των Ιρλανδών εμπειρογνωμόνων, που κατατέθηκαν πριν από σχεδόν πέντε χρόνια, αλλά και χωρίς τη ψηφιοποίηση και απλοποίηση των διαδικασιών, η επιθυμητή επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης δε θα επιτευχθεί.

Η δεύτερη μεγάλη μεταρρύθμιση αφορά τον δημόσιο τομέα. Οι προσπάθειες για μεταρρύθμιση χρονολογούνται εδώ και δεκαετίες, χωρίς, μέχρι σήμερα, να σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος. Δύο σημαντικά ζητήματα δεν αντιμετωπίζονται ως προτεραιότητες με βάση τις υπό συζήτηση νομοθεσίες. Το πρώτο αφορά τον εκσυγχρονισμό του συστήματος προσλήψεων και προαγωγών με βάση την αξιολόγηση/απόδοση και το δεύτερο τη διευκόλυνση της κινητικότητας των δημοσίων υπαλλήλων και τη μετακίνησή τους προς υπηρεσίες όπου υπάρχουν ανάγκες, ώστε να μεγιστοποιηθεί η αποδοτικότητά τους και να περιοριστούν οι πρόσθετες προσλήψεις.

Το σημερινό οικονομικό μοντέλο έχει μάλλον φτάσει στα όριά του, δεδομένων και των διαδοχικών κρίσεων των τελευταίων 15 ετών. Εναπόκειται σ' εμάς να εξελίξουμε το μοντέλο με τρόπο που να δημιουργεί διαχρονική αξία για τις επόμενες γενιές.

Ο κ. Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.
Ο κ. Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse-Coopers Investment Services.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Των LAWRENCE WHITE και IAIN WITHERS / REUTERS

Οι επιπτώσεις της κρίσης στις ευρωπαϊκές τράπεζες

Οι χειμαζόμενες τράπεζες της Ευρώπης εισήλθαν στο 2022 με αέρα αισιοδοξίας, ο οποίος έπνεε για πρώτη φορά μέσα στα τελευταία δέκα και πλέον χρόνια, εφόσον επιτέλους τα επιτόκια θα αυξάνονταν, η πανδημία του κορωνοϊού υποχωρούσε και τα κέρδη τους διογκώνονταν. Και μετά, η ουκρανική κρίση διέλυσε γρήγορα τα πάντα. Η εισβολή της Ρωσίας οδήγησε σε μια έξοδο δυτικών επιχειρήσεων από τη χώρα, εκτίναξε τις τιμές των εμπορευμάτων, σφυροκόπησε το ευρώ και δείχνει να απειλεί με ύφεση την παγκόσμια οικονομία, εκείνη ακριβώς τη στιγμή κατά την οποία τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ήταν έτοιμα να εισέλθουν σε φάση ανάπτυξης. Οι επενδυτές είχαν με αυτοσυγκράτηση επιστρέψει στον κλάδο, ο οποίος τους προσείλκυσε χάρη στη χαμηλή αποτίμηση των μετοχών του και την προοπτική του πλεονάζοντος κεφαλαίου που εξοικονομήθηκε στην πανδημία και θα αποδοθεί ως μέρισμα και εκ νέου αγορά μετοχών. Ωστόσο, τα σχέδια διανομής ρευστού από την ιταλική UniCredit φάνηκαν αυτή την εβδομάδα πως κρέμονται από μια κλωστή, διότι δήλωσε ότι μια διαγραφή των δραστηριοτήτων της στη Ρωσία θα της κόστιζε περί τα 7,4 δισ. ευρώ, ένδειξη η οποία με τον σφοδρότερο τρόπο καταδεικνύει ότι η τωρινή κρίση αποδυναμώνει το δέλεαρ του κλάδου. Αφ' ης στιγμής εισέβαλε στην Ουκρανία ο Βλαντιμίρ Πούτιν, ο πανευρωπαϊκός κλαδικός δείκτης των τραπεζών έχει απώλειες της τάξεως του 15%, όταν η πτώση είναι της τάξεως του 5% στον συνολικό δείκτη STOXX 600. Οπότε ο τραπεζικός τομέας εμφανίζει μια από τις χειρότερες επιδόσεις στη Γηραιά Ηπειρο.

Μεγαλύτερη παρουσία, άρα και έκθεση, στη Ρωσία έχουν οι τράπεζες της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Αυστρίας.

Οι δε μετοχές των τραπεζικών ιδρυμάτων τελούν υπό δια-πραγμάτευση σε επίπεδα έως και κατά ένα τρίτο χαμηλότερα από εκείνα των αντίστοιχων στις Ηνωμένες Πολιτείες, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της RBC Europe. Και σαν να μην έφτανε αυτό, αναμένεται να εξασθενήσουν έτι περαιτέρω, αν και η αποτίμησή τους κυμαίνεται σε επίπεδα υπεράνω των κατώτατων επιπέδων που είχαν αγγίξει σε προηγούμενες κρίσεις. Αυτό φανερώνει μια σοβαρή αλλαγή στη διάθεση μέσα σε μόλις λίγες εβδομάδες. Τα οικονομικά τους αποτελέσματα του 2021, που δόθηκαν τον Φεβρουάριο στη δημοσιότητα, είχαν μια θετική νότα. Οι HSBC, Barclays και UBS, μεταξύ άλλων, παρουσίασαν δυναμικά κέρδη, υποσχέθηκαν περισσότερα μερίσματα και αναφέρθηκαν σε πολύ ευνοϊκότερες προοπτικές. Το να εκτιμήσει κανείς την πιθανή ζημία στις επιμέρους τράπεζες είναι κάτι περίπλοκο, διότι έχουν διαφορετικούς τρόπους έκθεσης, όπως επισημαίνει ο Ερικ Τιορετ, υπεύθυνος διεθνούς μακροοικονομικής στρατηγικής στη Manulife Investment Management.

Κάποιες διατηρούν ομόλογα και μετοχές στη Ρωσία, άλλες συμμετοχές σε ρωσικές τράπεζες και κάποιες τρίτες είναι ευάλωτες στις δευτερογενείς επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία. Κατά τον κ. Τιορετ, «η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας θα δεχθεί πλήγμα, οπότε το ίδιο θα συμβεί και στις ευρωπαϊκές τράπεζες». Μεγαλύτερη παρουσία άρα και έκθεση στη Ρωσία έχουν οι τράπεζες της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Αυστρίας, σύμφωνα με την ανάλυση της Citi. Τις μεγαλύτερες απώλειες μέσω μεριδίων σε τοπικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν η ιταλική UniCredit και η γαλλική Société Générale, αν και έχουν τη δυνατότητα να αντεπεξέλθουν σε μια πλήρη διαγραφή των ανωτέρω συμμετοχών τους, όπως παρατηρούν αναλυτές. Τέλος, αναφέρεται πως η Société Générale στις 3 Μαρτίου δήλωσε ότι θα αντιμετωπίσει την απώλεια της συμμετοχής της των 15 δισ. ευρώ στη Rosbank, ενώ η αυστριακή Raiffeisen εξετάζει την αποχώρησή της από τη Ρωσία, όπου κατείχε τη δέκατη θέση με κριτήριο τα περιουσιακά της στοιχεία.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Κρατική στήριξη

Οι επιχειρήσεις που έχουν δεχθεί πλήγμα από τον πόλεμο στην Ουκρανία θα μπορούν να τύχουν κρατικής στήριξης, σύμφωνα με σχετικούς κανονισμούς που έχει εγκρίνει η Κομισιόν. Όπως αναφέρεται στην απόφαση, η στήριξη δύναται να ανέλθει μέχρι του ποσού των €400.000, ενώ ειδική πρόνοια που έχει συμπεριληφθεί επιτρέπει και την παραχώρηση κρατικών εγγυήσεων, με σκοπό τη σύναψη δανείων για την εξασφάλιση ρευστότητας. Η μέγιστη στήριξη σε κάθε περίπτωση περιορίζεται στο 30% των επιλέξιμων δαπανών, στις οποίες περιλαμβάνονται βασικές πρώτες ύλες με πρώτο και κύριο το κόστος ενέργειας. Στην πανευρωπαϊκή αυτή ρύθμιση υπάρχει πρόνοια και για κάλυψη λειτουργικών ζημιών των επιχειρήσεων, αναλόγως του κλάδου δραστηριοποίησής τους (π.χ. γεωργοκτηνοτροφία). Το πλαίσιο όπως έχει αποφασιστεί θα είναι διαθέσιμο μέχρι το τέλος του 2022 με δυνατότητα επέκτασης, εφόσον κριθεί αναγκαίο.

Πακέτο ύψους €3,4 δισ. διαθέτει η Ε.Ε. προς τα κράτη-μέλη για χρηματοδότηση του κόστους αποδοχής προσφύγων από τη Ουκρανία.

Σενάρια ύφεσης

Ύφεση στην ευρωπαϊκή οικονομία προβλέπει ο Γερμανός καγκελάριος σε περίπτωση που κλείσουν οι δίοδοι έλευσης φυσικού αερίου από τη Ρωσία. Σύμφωνα με τον Όλαφ Σολτς, μια άμεση απόφαση πλήρους απεξάρτησης από τη Ρωσία θα προκαλέσει ένα μεγάλο σοκ στην επιχειρηματικότητα με αποτέλεσμα να χαθούν χιλιάδες θέσεις εργασίας. «Δεν θα πρέπει» συνέχισε «να προκαλέσουμε με τις ενέργειές μας εξελίξεις που θα επιφέρουν μεγαλύτερη ζημιά στην Ευρώπη από εκείνη που θα θέλαμε να προκαλέσουμε στην ηγεσία της ρωσικής ομοσπονδίας».

Απουσία δυναμικής

Σύμφωνα με έρευνα, η υγειονομική κρίση στην ευρωζώνη άφησε τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις περισσότερο χρεωμένες από πριν, έχοντας όμως καταφέρει, σε συνδυασμό με την κρατική στήριξη που έλαβαν, να αποφύγουν τις χρεοκοπίες από έλλειψη ρευστότητας. Κρίνεται λοιπόν ότι η κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί αφαιρεί τη δυναμική των επιχειρήσεων για νέες επενδύσεις προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες για πράσινη μετάβαση που δημιουργεί η κλιματική αλλαγή. Μοναδική επιλογή αυτών των επιχειρήσεων είναι η δυνατότητα άντλησης ιδιωτικών κεφαλαίων. Για να γίνει αυτό εφικτό θα πρέπει να δημιουργηθούν φορολογικά κίνητρα για τους επενδυτές, καθώς επίσης και υποδομές παροχής πληροφόρησης προς κάθε ενδιαφερόμενο.

Δημοσιονομική ένεση

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η παγκόσμια οικονομία θα έχει 1% χαμηλότερη ανάπτυξη από ό,τι αναμενόταν, ενώ ο πληθωρισμός θα είναι 2,4% υψηλότερος, συνεπεία του πολέμου στην Ουκρανία. Η έλλειψη πρώτων υλών αναμένεται πως θα επιβραδύνει την ανάκαμψη από την πανδημία και θα προκαλέσει σημαντική ανατίμηση σε βασικά προϊόντα. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης η σύσταση του ΟΟΣΑ περιλαμβάνει την παραχώρηση δημοσιονομικής στήριξης σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, περιορίζοντας όμως το κόστος στο 0,5% του ΑΕΠ, έτσι ώστε να μην προκληθεί επιπρόσθετη πίεση στον πληθωρισμό.

Πολιτική αναταραχή

Η απόφαση της εταιρείας κρουαζιέρων P&O να απολύσει 800 υπαλλήλους χωρίς προειδοποίηση παραβιάζει, σύμφωνα με τον Βρετανό πρωθυπουργό, την κείμενη νομοθεσία με αποτέλεσμα η εταιρεία να βρίσκεται ενώπιον μεγάλων αποζημιώσεων εφόσον καταδικαστεί. Προς το παρόν και μέχρι η υπόθεση να καταλήξει, στη Βρετανία έχει ξεσπάσει πολιτική αντιπαράθεση, καθώς διαρρέει πως η εταιρεία θα αντικαταστήσει τους απολυμένους με φθηνότερο εργατικό δυναμικό. Από την πλευρά της εταιρείας προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι όλα έχουν γίνει νομότυπα ενώ ο επικεφαλής της P&O εκφράζει τη απολογία του για τις εξελίξεις.

Αντίθετη πορεία

Παρόλες τις συνεχόμενες κρίσεις και τις αρνητικές συνέπειες που προκαλούνται στην πραγματική οικονομία, τα χρηματιστήρια έχουν τη δική τους λογική, ακολουθώντας μια πορεία ξέφρενης ανόδου. Ως αποτέλεσμα αυτής της ανοδικής πορείας ανακοινώθηκε από τις αρχές της Νέας Υόρκης ότι οι αμοιβές φιλοδωρήματος (bonus) στους εργαζόμενους στις επενδυτικές εταιρείες είναι κατά 20% αυξημένες σε σχέση με έναν χρόνο πριν. Ως εκ τούτου, υπολογίζεται ότι για το 2021 κάθε υπάλληλος θα λάβει μέση αμοιβή ύψους $275.000.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αφερεγγυότητα Ισολογισμού ή Λογιστική Αφερεγγυότητα

Αφερεγγυότητα Ισολογισμού ή Λογιστική Αφερεγγυότητα καλείται η χρηματοοικονομική κατάσταση κατά την οποία ο οφειλέτης (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) παρουσιάζει αδυναμία αποπληρωμής των υποχρεώσεών του στην προσυμφωνημένη χρονική περίοδο, λόγω του ότι το σύνολο των υποχρεώσεών του υπερβαίνει το σύνολο των περιουσιακών του στοιχείων.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

Οι δασικές φωτιές βλάπτουν το όζον

ΚΑΜΠΕΡΑ. Ο καπνός από τις μεγάλες δασικές πυρκαγιές καταστρέφει το στρώμα του όζοντος στην ατμόσφαιρα, σύμφωνα με μια νέα καναδική επιστημονική μελέτη. Οι επιστήμονες προειδοποιούν ότι αν οι μεγάλες πυρκαγιές γίνουν συχνότερες στο μέλλον λόγω της κλιματικής αλλαγής, τότε η ζημιά στο όζον θα είναι σοβαρότερη και έτσι περισσότερη επιβλαβής υπεριώδης ηλιακή ακτινοβολία θα φθάνει στην επιφάνεια της Γης, με ό,τι συνέπειες μπορεί αυτό να έχει. Οι ατμοσφαιρικοί χημικοί του Πανεπιστημίου του Γουότερλου, με επικεφαλής τον καθηγητή του Τμήματος Χημείας Πίτερ Μπέρναθ, οι οποίοι έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό «Science», ανέλυσαν δεδομένα από τον δορυφόρο ACE της Καναδικής Διαστημικής Υπηρεσίας, προκειμένου

να μετρήσουν τις επιπτώσεις των σωματιδίων του καπνού των πυρκαγιών στο στρώμα του όζοντος στη στρατόσφαιρα, το οποίο απορροφά τις ακτίνες UV του Ηλίου. Διαπιστώθηκε ότι οι μεγάλες πυρκαγιές στην Αυστραλία το 2019 και το 2020 κατέστρεψαν, επί μήνες μετά, ένα σημαντικό μέρος του ατμοσφαιρικού όζοντος στο νότιο ημισφαίριο, μειώνοντας τα επίπεδά του κατά τουλάχιστον 13%.

ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ

Σήματα εγκεφάλου γίνονται γράμματα

ΒΕΡΝΗ. Επιστήμονες από τη Γερμανία και την Ελβετία παρουσίασαν μια νέα μέθοδο, η οποία επέτρεψε την επικοινωνία με έναν ασθενή που δεν μπορεί να μιλήσει, ούτε να κινηθεί και βρίσκεται σε πλήρως παραλυτική κατάσταση εγκλεισμού στο σώμα του. Πρόκειται για έναν υπολογιστή που αποκωδικοποιεί τα σήματα του εγκεφάλου του «κλειδωμένου» ασθενούς και τα μετατρέπει σε γράμματα σε μια οθόνη. Οι ερευνητές, με επικεφαλής τους Νιλς Μπιρμπάουμερ του Πανεπιστημίου του Τίμπινγκεν και Γιόνας Τσίμερμαν του Κέντρου Νευροτεχνολογίας Wyss της Γενεύης, οι οποίοι

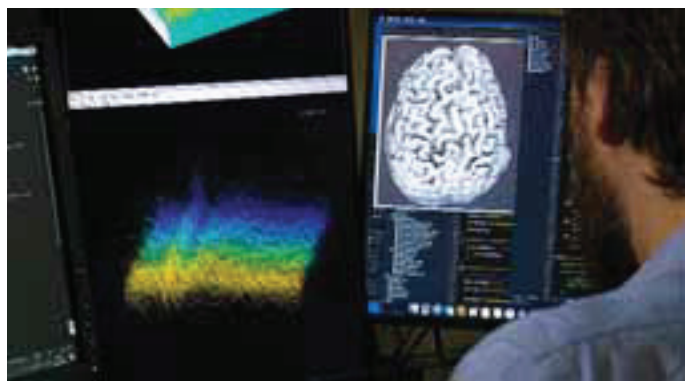

έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό «Nature Communications», δήλωσαν ότι το επίτευγμα δείχνει πως είναι δυνατή η λεκτική επικοινωνία με ασθενείς σε σύνδρομο εγκλεισμού, χάρη στη χρήση της νέας διεπαφής εγκεφάλου - υπολογιστή.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

1.800 μικροσεισμοί στη νήσο Σάο Ζόρζε

ΛΙΣΣΑΒΩΝΑ. Μια σειρά πολλαπλών μικρών σεισμικών δονήσεων, που καταγράφεται τις τελευταίες τρεις ημέρες στο νησί Σάο Ζόρζε της Πορτογαλίας, στη μέση του Ατλαντικού, θα μπορούσε να προκαλέσει έναν ισχυρότερο σεισμό ή μια έκρηξη ηφαιστείου, είπαν ειδικοί.
Ο αριθμός των σεισμών που καταγράφηκαν στην ηφαιστειογενή νήσο στο αρχιπέλαγος των Αζορών από το περασμένο Σάββατο το απόγευμα αυξήθηκε σε περίπου 1.800 από έναν προηγούμενο απολογισμό 1.329, δήλωσε ο Ρουί Μαρκές, επικεφαλής του κέντρου σεισμό ηφαιστειακής επιτήρησης της περιοχής CIVISA. Μονάχα οι 94 από τους 1.800 σεισμούς, με μέγεθος μεταξύ 1,7 και 3,3 Ρίχτερ, έγιναν αισθητοί.

ΜΕΛΕΤΗ

Κακή η υψηλότερη ορθοστατική πίεση

ΠΑΝΤΟΒΑ. Αν η αρτηριακή πίεση ενός ανθρώπου αυξάνεται όταν στέκεται όρθιος, τότε μπορεί να αντιμετωπίζει αυξημένο κίνδυνο για έμφραγμα ή εγκεφαλικό, σύμφωνα με Ιταλούς επιστήμονες. Τυπικά, η συστολική πίεση (ο μεγαλύτερος από τους δύο αριθμούς) πέφτει ελαφρά όταν κάποιος στέκεται όρθιος. Η νέα μελέτη δείχνει ότι όταν συμβαίνει το αντίθετο, δηλαδή η πίεση ανεβαίνει, τότε αυτό αποτελεί παράγοντα αυξημένου καρδιαγγειακού κινδύνου. Οι ερευνητές, με επικεφαλής τον καθηγητή Ιατρικής Πάολο Παλατίνι του Πανεπιστημίου της Πάντοβας, έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο αμερικανικό ιατρικό περιοδικό Hypertension (Υπέρταση).

ΗΠΑ

Εμμεσα θύματα της COVID-19

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ. Σχεδόν ένα εκατομμύριο άνθρωποι πέθαναν στις ΗΠΑ από την COVID-19 τα τελευταία δύο χρόνια, αλλά ακόμη δεν έχει αποτιμηθεί το πλήρες εύρος των παράπλευρων συνεπειών. Νέα μελέτη αποδεικνύει ότι αυξήθηκε δραματικά ο αριθμός των Αμερικανών που πέθαναν από ασθένειες σχετικές με την κατανάλωση αλκοόλ στη διάρκεια του πρώτου έτους της πανδημίας, καθώς διακόπηκε η καθημερινότητα των πολιτών, διαλύθηκαν τα δίκτυα υποστήριξης και καθυστέρησαν οι θεραπείες. Η έκθεση αποτελεί μια πρώτη συνειδητοποίηση ότι ο απολογισμός της πανδημίας είναι πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό των νεκρών που πέθαναν από κορωνοϊό. Ετσι με βάση τα νέα στοιχεία ο αριθμός των νεκρών από χρήση αλκοόλ, π.χ. από ασθένειες του ήπατος ή ατυχήματα, αυξήθηκε κατά 25% σε 99.017το 2020 από 78.927 το 2019.

Το παρασκήνιο πίσω από την αλλαγή της RCB

Οι κυρώσεις έπεσαν βαριές στο επιτυχημένο αφήγημα - Οι υποδείξεις των εποπτών διαφοροποίησαν το μοντέλο της

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Ο πόλεμος που ξεκίνησε η Ρωσία προς την Ουκρανία έχει δημιουργήσει κοινωνικές συνέπειες, αβεβαιότητα στον τομέα του εμπορίου, της επενδυτικής εμπιστοσύνης, έχει αυξήσει περαιτέρω τον ήδη αυξημένο πληθωρισμό, δημιούργησε κραδασμούς στον τουρισμό, έχει φέρει ανατιμήσεις σε ενέργεια, λιπάσματα και σιτάρι. Το «φαινόμενο της πεταλούδας» όμως βρήκε και μία από τις τρεις συστημικές τράπεζες της Κύπρου, την RCB Bank, που μέχρι τον Ιανουάριο του 2022 ήταν μία τράπεζα με τους υψηλότερους κεφαλαιακούς δείκτες επί κυπριακού εδάφους, με σχεδόν μηδενικά μη εξυπηρετούμενα δάνεια και υψηλή ετήσια κερδοφορία. Οι κυρώσεις έπεσαν βαριές στο επιτυχημένο της αφήγημα, με αποτέλεσμα υποδείξεις πολιτικές και εποπτών να της αλλάξουν εντελώς το μοντέλο.

Παρότι δεύτερη επιλογή, οι «dealmakers» της Ελληνικής είδαν να επαναλαμβάνεται μια ιστορία, αυτή του 2018 με τον Συνεργατισμό, αναφορικά με την αγορά χαρτοφυλακίων.

Η απόφαση για τη μετεξέλιξή της σε «asset management company» λήφθηκε από το πρώτο πενταήμερο του Μαρτίου και από τότε με μαέστρους τους ευρωπαϊκούς και εγχώριους επόπτες, αλλά και την εγχώρια πολιτική σκηνή έψαχναν τον τόνο του τραγουδιού που θα παίξει ώστε να μη διαταράξει το αφτί της κυπριακής κοινωνίας. Η κυπριακή κοινωνία εξάλλου έχει αποκτήσει μία ευαισθησία από το ιστορικό με τη Λαϊκή Τράπεζα και τη Συνεργατική Κυπριακή. Το άκουσμα διεργασιών οποιοδήποτε τύπου για μία τρίτη τράπεζα μέσα σε μία δεκαετία θα έφερνε σε δύσκολη θέση τους «μαέστρους». Το σημαντικό είναι πως οι καταθέτες έχουν διασφαλιστεί. Τι γίνεται όμως αν ανατρέξουμε στα γεγονότα σχεδόν ένα μήνα πριν, που έπεσε στο τραπέζι –όχι το κλείσιμο– αλλά ένα μοντέλο συρρίκνωσης των εργασιών της της RCB Bank;

Οι Ευρωπαίοι επόπτες έστειλαν τελεσίγραφο στους εγχώριους επόπτες αλλά και στην κυβέρνηση από την αρχή της επιβολής των κυρώσεων λόγω του πολέμου, πως κάποιας διαχείρισης θα έπρεπε να τύχουν οι εργασίες της RCB Bank.

Καθαρά Δευτέρα το πρωί φέρεται πως χτύπησε το τηλέφωνο του CEO της RCB Bank, Κίριλ Ζιμάριν. Ο καλών ήταν ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, Κωνσταντίνος Ηροδότου και υπέδειξε στον κ. Ζιμάριν να παρουσιαστεί στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Ήταν και αυτή η πρωινή συνάντηση στον υψηλότερο όροφο του κτηρίου που θα άλλαζε για πάντα την RCB Bank όπως τη γνωρίζαμε στην Κύπρο. Όπως δόθηκε η εντύπωση, ο κ. Ζιμάριν φοβόταν για το χειρότερο δυνατό σενάριο, το να ανασταλούν πλήρως οι εργασίες της Τράπεζας. Αντιθέτως, όπως φέρεται να είναι να γεγονότα, ο κ. Ηροδότου παρουσίασε το μοντέλο διαχείρισης των στοιχείων που θα απέμεναν στην Τράπεζα μετά τον διαχωρισμό τους (όπως και έγινε με το deal της Ελληνικής, αλλά και με το κάλεσμα στους καταθέτες να τους δώσουν τα χρήματά τους). Σύμφωνα με τα όσα φέρεται να έγιναν, ο κ. Ζιμάριν δέχθηκε την εν λόγω πρόταση, αφού ο άνθρωπος, ως λογικά σκεπτόμενος και καθόλου τυχαία τοποθετημένος επί χρόνια σε αυτή τη θέση, έχοντας την ανάλογη ευφυία, είχε συνειδητοποιήσει πως κάθε μέρα που θα ξημέρωνε και συνεχιζόταν ο πόλεμος, υπήρχε ο κίνδυνος επιβολής νέων κυρώσεων από τη Δύση.

Πρώτο χτύπημα πόρτας

Για να γίνει κατορθωτό αυτό το εγχείρημα του διαχωρισμού του χαρτοφυλακίου της RCB, άρα και η αλλαγή του μοντέλου της, έπρεπε να προχωρήσει σε πώληση όλων των δανείων που δεν έχουν ρωσική υπογραφή. Κυπριακά και ευρωπαϊκά δάνεια ύψους 550 εκατ. ευρώ θα πωλούνταν ως πακέτο σε κάποια κυπριακή τράπεζα. Πρώτο χτύπημα πόρτας ήταν προς την Τράπεζα Κύπρου. Η οψιόν της αγοράς όλου του χαρτοφυλακίου που θα έβγαινε προς πώληση από την RCB δεν έφερε χαμόγελα στην Τράπεζα Κύπρου. Φέρεται σύμφωνα με το παρασκήνιο να μην ήθελε συγκεκριμένα κομμάτια του, αποφεύγοντας χαρακτηριστικά ο CEO της Τράπεζας Κύπρου Πανίκος Νικολάου τη μεταφορά δανείων που συνδέονταν με συγκεκριμένα ονόματα του κυπριακού επιχειρείν. Φέρεται πως υπήρχαν συζητήσεις τύπου «κάναμε τόσα χρόνια να αναδιαρθρώσουμε οφειλές αυτών των συγκεκριμένων δανειοληπτών και θα αναλάβουμε ξανά υποχρεώσεις τους;». Η Τράπεζα Κύπρου έδωσε τη δική της προσφορά η οποία φέρεται να ήταν αρκετά μικρότερη από αυτή της Ελληνικής (που έγινε σε κατοπινό στάδιο). Δύο τα προβλήματα λοιπόν. Αφενός δεν εξυπηρετούσε την απεμπλοκή όλων των δανείων που δεν είχαν ρωσική υπογραφή στην RCB Bank, αφετέρου τα χρήματα που θα λάμβανε η RCB αν τελικά δεχόταν το deal, δεν θα εξυπηρετούσε τον σκοπό της RCB να καλέσει τους καταθέτες της σε επόμενα βήματα να λάβουν τα χρήματά τους. Ο χρόνος πίεζε, το deal δεν έγινε, και τα υπόλοιπα είναι ιστορία.

Άρπαξε την ευκαιρία

Η Ελληνική Τράπεζα έλαβε την πληροφορία για πώληση του συγκεκριμένου χαρτοφυλακίου. Παρότι δεύτερη επιλογή, οι «dealmakers» της Ελληνικής είδαν να επαναλαμβάνεται μια ιστορία, αυτή του 2018 με τον Συνεργατισμό αναφορικά με την αγορά χαρτοφυλακίων. Όπως φέρεται να ακούστηκε κατά την αξιολόγηση του χαρτοφυλακίου, η Ελληνική άφησε στην άκρη τις εκπτώσεις και ήταν αποφασισμένη για το συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο να πλήρωνε και παραπάνω από την κανονική του τιμή (premium price). Αφενός η Ελληνική έβλεπε ότι είναι ένα χαρτοφυλάκιο που δεν έχει πολλές παγίδες, αφετέρου έβλεπε πως τα έσοδα που θα λαμβάνει κάθε χρόνο από αυτό θα κυμαίνονται από 5 - 12 εκατ. ευρώ. Μια τέτοια κίνηση θα ανέβαζε μέχρι και την αξία της μετοχής της, άρα δεν υπήρχε δεύτερη σκέψη και προχώρησε. Υπάρχει ένα αρνητικό ωστόσο σε όλη την πράξη για την Ελληνική. Ανέλαβε 16 άτομα προσωπικού από την RCB που είναι καλοί γνώστες του δανειακού χαρτοφυλακίου των 556 εκατ. ευρώ που αποκτήθηκε και αυτοί οι 16 μπορούν να φέρουν αναταράξεις στα εργασιακά της τράπεζας. Η Ελληνική θα έχει να αντιμετωπίσει τώρα τις ίδιες της τις προθέσεις για μείωση του προσωπικού της. Τα μηνύματα της πρόσληψης εργαζομένων σε μια εποχή που είναι σε πλήρη κόντρα με τις συντεχνίες για τους μισθούς και τον αριθμό του προσωπικού, θα πρέπει να τύχουν και του αντίστοιχου χειρισμού.

Η απόφαση για τη μετεξέλιξή της σε «asset management company» λήφθηκε από το πρώτο πενταήμερο του Μαρτίου και από τότε με μαέστρους τους ευρωπαϊκούς και τους εγχώριους επόπτες, αλλά και την εγχώρια πολιτική σκηνή έψαχναν τον τόνο του τραγουδιού που θα παίξει ώστε να μη διαταράξει το αφτί της κυπριακής κοινωνίας.

Καθαρά Δευτέρα το πρωί χτύπησε το τηλέφωνο του CEO της RCB Bank, Κίριλ Ζιμάριν. Ο καλών ήταν ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, Κωνσταντίνος Ηροδότου.

Ο μαέστροι και η επικοινωνία

Η επιλογή του Προέδρου Αναστασιάδη για τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας Κωνσταντίνο Ηροδότου, ενδεχομένως να χρειάστηκε χρονική περίοδος κοντά στα τρία χρόνια, αλλά πιθανώς να δικαιώθηκε. Η «Κ» είχε επικρίνει τη στάση του διοικητή σε θέματα για τα οποία δεν αναλάμβανε συγκεκριμένες ευθύνες και πρωτοβουλίες για λύσεις που θα λειτουργούσαν καταλυτικά. Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση χειρισμού αυτού του δύσκολου θέματος, ήταν ορθή. Ανέλαβε ένα σύνολο ευθυνών από την προετοιμασία της «παράστασης», μέχρι το τέλος της και φέρεται το μοντέλο που αποφασίστηκε να λάβει η RCB να δημιουργήθηκε Κύπρο, από την εγχώρια εποπτική Αρχή. Η επικοινωνία με Φρανκφούρτη ήταν συνεχής, αφού αν και δόθηκε, όπως φέρεται να ισχύει, τελεσίγραφο, μοντέλο εφαρμογής δεν είχε δοθεί και το άφησαν την εκπόνησή του στις εγχώριες εποπτικές αρχές. Αυτή τη φορά δεν «κατέβηκε» κλιμάκιο από τη Φρανκφούρτη όπως έγινε τις προηγούμενες φορές και ό,τι έγινε ήταν με τη σύμφωνη γνώμη τους. Σε πλήρη γνώση και σε επικοινωνία ήταν επίσης και ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης, αλλά και ο λόφος του Προεδρικού.

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **KALLUM PICKERING** *και* **SALOMON FIEDLER***

Τα ρεκόρ του πετρελαίου και ο πραγματικός κίνδυνος

Η άνοδος των τιμών πετρελαίου μπορεί να δημιουργήσει ένα σοβαρό σοκ σε εισαγωγείς όπως η Ευρώπη. Ενας ακόμη υψηλότερος πληθωρισμός μπορεί να πλήξει την εμπιστοσύνη, να ασκήσει πιέσεις στα πραγματικά εισοδήματα, να αυξήσει τα κόστη παραγωγής και να επιβραδύνει την πραγματική δυναμική των οικονομιών. Η άνοδος στις τιμές πετρελαίου συνέπεσε με αντίστοιχα σοκ στην προμήθεια αλλά και στις τιμές μεγάλης ποικιλίας εμπορευμάτων.

Το πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο, αρκετές ευρωπαϊκές οικονομίες είναι πιθανόν να εμφανίσουν στασιμότητα, με κίνδυνο να μειωθεί το ΑΕΠ τους κυρίως κατά το δεύτερο τρίμηνο. Επίσης, αβέβαιη είναι και η πορεία τους το τρίτο τρίμηνο.

Ωστόσο, η Ιστορία έχει δείξει πως, πέρα από το μεσοπρόθεσμο πλήγμα, η άνοδος των τιμών πετρελαίου δεν συνδέεται γενικά με μεγάλης διάρκειας επιβραδύνσεις στην οικονομική επίδοση των χωρών. Για την Ευρώπη, οι αναταραχές στην προμήθεια φυσικού αερίου ενδέχεται να αποδειχθούν μεγαλύτερο πρόβλημα από την άνοδο στις τιμές πετρελαίου. Σε ονομαστική αξία, η τιμή αργού πετρελαίου, η οποία τώρα κινείται ξανά λίγο πιο κάτω, στα 114 δολ. το βαρέλι, προσέγγισε προσφάτως τα ιστορικά υψηλά επίπεδα του Ιουλίου του 2008, όταν κατά μέσον όρο η τιμή του διαμορφώθηκε στα 133 δολ. το βαρέλι. Τότε, στις 3 Ιουλίου 2008, η ημερήσια τιμή πετρελαίου ανήλθε στα 145 δολ. το βαρέλι. Ωστόσο, σε πραγματικούς όρους η αύξηση είναι λιγότερο ακραία. Οι τωρινές τιμές είναι 36% χαμηλότερες από το υψηλό του 2008.

Η Ιστορία έχει δείξει ότι η άνοδος των τιμών πετρελαίου δεν συνδέεται γενικά με μεγάλης διάρκειας οικονομική επιβράδυνση.

Σε πραγματικές τιμές, για να επιστρέψουμε στα επίπεδα του Ιουλίου 2008, το πετρέλαιο θα χρειαστεί να αγγίξει τα 180 δολ. το βαρέλι.

Με εξαίρεση την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, το ΑΕΠ μεγάλων οικονομιών συνήθως ήταν υψηλότερο ένα χρόνο αφότου η τιμή πετρελαίου έφθασε σε ιστορικά υψηλά επίπεδα. Επίσης, αν και η άνοδος στις τιμές πετρελαίου δεν ασκεί σε γενικές γραμμές συνεχείς πληθωριστικές πιέσεις, η κατάσταση ίσως είναι τώρα διαφορετική καθώς το σοκ στις τιμές συνέβη σε μια περίοδο όπου ο πληθωρισμός κινούνταν ήδη σε υψηλά επίπεδα. Με τη σκιά του πολέμου να εξαπλώνεται στις διεθνείς αγορές ενέργειας, για τους οικονομολόγους είναι αδύνατο να μπορέσουν να προβλέψουν τις πιθανές διακυμάνσεις των τιμών σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Η κατάσταση, πάντως, εξελίσσεται με ταχείς ρυθμούς. Θα γνωρίζουμε σύντομα αν η Ε.Ε. θα συμμετάσχει και εκείνη με τη σειρά της στο εμπάργκο που επέβαλαν οι ΗΠΑ στο ρωσικό πετρέλαιο.

* Οι κ. Kallum Pickering και Salomon Fiedler είναι οικονομολόγοι της Berenberg Bank.

Επιστρέφουν Σκανδιναβοί και Ελβετοί

Τα επίπεδα του 2019 θα αγγίξουν φέτος οι αφίξεις από Σουηδία, Νορβηγία, Δανία

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Την προηγούμενη εβδομάδα ανακοινώθηκε από τον τουριστικό κολοσσό TUI, ότι η Κύπρος είναι σε πρώτη ζήτηση για τους Σκανδιναβούς, και συγκαταλέγεται στους δημοφιλέστερους προορισμούς μαζί με τα ελληνικά νησιά (1η θέση), την ισπανική Μαγιόρκα και την τουρκική Αττάλεια. Αυτή τη ζήτηση επιβεβαίωσε και ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περδίος. Ο υφυπουργός, ο οποίος βρέθηκε εκτάκτως στη Σουηδία και την Ελβετία για επαφές εξέφρασε την εκτίμηση ότι οι σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Νορβηγία, Δανία, Φινλανδία, Δανία) αλλά και η Ελβετία, θα αποτελέσουν σημαντικό κομμάτι των φετινών αφίξεων και θα κυμανθούν γύρω στα επίπεδα του 2019 (γύρω στις 340.000). Αυτές τις εκτιμήσεις δικαιολογούν τα μέχρι στιγμής δεδομένα, τα οποία περιγράφει ο υφυπουργός στην «Κ». Προγράμματα πτήσεων και κρατήσεις είναι σημαντικά αυξημένες σε σχέση με το 2021 και σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί, όπως ανέφερε, να υπερβούν τις κρατήσεις του 2019. Σε ψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το 2019 είναι τουλάχιστον η ζήτηση. Συγκεκριμένα, στη Σουηδία, την περασμένη εβδομάδα, η Κύπρος ήταν ο υπ' αριθμόν 1 προορισμός σε κρατήσεις για φέτος.

Πρόκειται για τουρίστες που μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά τα τουριστικά έσοδα και να καταφέρουν ν' αναπληρώσουν την απώλεια τουλάχιστον σε επίπεδο εσόδων.

Διάθεση για ταξίδι

Τα μηνύματα δε που προέρχονται από τουριστικούς πράκτορες δείχνουν ότι παρά την ανησυχία για τον πόλεμο στην Ουκρανία αλλά και την μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών παγκοσμίως, υπάρχει φέτος μεγάλη διάθεση για ταξίδι, ιδιαίτερα δε για τις σκανδιναβικές χώρες και την Ελβετία, αγορές οι οποίες πέρυσι δεν ταξίδεψαν ιδιαίτερα. Και αυτός περιγράφεται ως ο βασικός παράγοντας για το αν θα πάνε φέτος διακοπές, οι περιορισμοί των δύο προηγούμενων χρόνων. Την ίδια ώρα, εκτιμάται ότι η Κύπρος θα μπορούσε να κερδίσει κάποιους αριθμούς επισκεπτών της Κροατίας και της Βουλγαρίας, χώρες οι οποίες επηρεάζονται αρνητικά λόγω της εγγύτητάς τους με τις εμπόλεμες περιοχές. Μεταφέροντας τις εκτιμήσεις βάσει των δεδομένων που έχει ενώπιόν του αυτή τη στιγμή, ο υφυπουργός Τουρισμού επισημαίνει ότι πέραν του προγραμματισμού που ήδη υπάρχει στα σκαριά για την Κύπρο από αυτές τις πέντε αγορές, υπάρχει η ευελιξία να αυξηθούν τα προγράμματά τους για την Κύπρο ακόμα και στην αρχή της καλοκαιρινής σεζόν. Αυτές οι πέντε αγορές αναμένεται να καλύψουν σημαντικό έδαφος στον τουρισμό τη φετινή χρονιά και να καλύψουν σημαντικό μέρος της απώλειας από τη ρωσική και ουκρανική αγορά. Μετά την επίσκεψη στην Ελβετία, την ερχόμενη εβδομάδα ο υφυπουργός επισκέπτεται εκτάκτως το Ηνωμένο Βασίλειο, και την Πολωνία, ενώ θα πραγματοποιήσει προγραμματισμένη επίσκεψη στη Γαλλία όπου αναμένεται ν' ανακοινώσουν την έναρξη των ναυλωμένων πτήσεων από τη Βέρνη. Συνολικά, το επιπλέον που περιμένουν στο Υφυπουργείο από τις υφιστάμενες και τις νέες αγορές, εκτιμάται ότι θα μπορούσε να καλύψει γύρω στο 1/4 του κενού από την ρωσική αγορά.

Βάσει των μέχρι στιγμής δεδομένων, διατηρείται ο στόχος για αφίξεις στα επίπεδα του 2021 επισημαίνει ο αρμόδιος υφυπουργός Τουρισμού, Σάββας Περδίος.

Πάνω από τον μέσο όρο

Πάντως σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, οι επιδόσεις της Κύπρου για το 2021 ήταν υπό τις περιστάσεις θετικές. Συγκεκριμένα η Κύπρος έφτασε το 50% του 2019, την ώρα που ο μέσος όρος της Μεσογείου ήταν 45%. Ο αντίστοιχος μέσος όρος στην Ευρώπη ήταν 37% και σε παγκόσμιο επίπεδο γύρω στο 27%. Σχολιάζοντας τα στοιχεία ο Σάββας Περδίος ανέφερε ότι οι μόνες αγορές στην Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο που πήγαν καλύτερα από την Κύπρο ήταν η Τουρκία (λόγω της απουσίας πρωτοκόλλων εισόδου) και τρεις αγορές στις οποίες κατά 40% ο τουρισμός τους γίνεται οδικώς ή με τρένο, Γαλλία, Κροατία, Βουλγαρία. «Άρα πέρυσι η Κύπρος πήγε καλύτερα από τους πλείστους ανταγωνιστικούς μας προορισμούς, ακόμα και χωρίς τις αφίξεις από Η.Β., Ισραήλ και τη Σκανδιναβία» ανέφερε σχετικά, ενώ επανέλαβε ότι στόχος για φέτος είναι να διατηρηθούν και αν είναι δυνατόν ν' αυξηθούν τα επίπεδα του 2021.

Το προφίλ των Σκανδιναβών

Οι Σκανδιναβοί θεωρούνται γενικότερα τουρίστες με ημερήσια κατά κεφαλή δαπάνη υψηλότερη του μέσου όρου των επισκεπτών στο νησί. Η Ελβετία δε, μετά την Αυστρία, είναι η χώρα με την υψηλότερη ημερήσια κατά κεφαλή δαπάνη τουριστών. Συγκεκριμένα, το 2019 η κατά κεφαλή δαπάνη των Ελβετών στην Κύπρο ήταν ημερησίως στα 112 ευρώ ενώ η μέση ημερήσια κατά κεφαλή δαπάνη, ήταν στα 78 ευρώ. Πρόκειται λοιπόν για τουρίστες που μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά τα τουριστικά έσοδα και να καταφέρουν να αναπληρώσουν την απώλεια τουλάχιστον σε επίπεδο εσόδων, όσον αφορά τη ρωσική αγορά. «Είναι πολύ σημαντικό, πέραν της αναπλήρωσης αφίξεων, να γίνει αναπλήρωση εσόδων σε σχέση με τη ρωσική αγορά» επισημαίνει ο κ. Περδίος. Σε αυτή την ομάδα τουριστών με ψηλότερες δαπάνες, συμπεριλαμβάνονται οι επισκέπτες από Ελβετία, Σκανδιναβία, Γαλλία, Ισραήλ και Ιταλία.

Ανεβαίνουν οι αναζητήσεις στην Google

Άνοδο σε αναζητήσεις σε σχέση με την προηγούμενη εβδομάδα καταγράφουν οι τουριστικές αγορές (πλην της Ρωσίας και της Ουκρανίας), σε σχέση την προηγούμενη εβδομάδα. Για την περίπτωση της Κύπρου, σύμφωνα με στοιχεία που αφορούν τις αναζητήσεις στον διαδίκτυο, οι αναζητήσεις για την Κύπρο είναι πιο ψηλές αυτή τη στιγμή από την αντίστοιχη περίοδο του 2019, παρά και την απώλεια στις αναζητήσεις από τη Ρωσία και την Ουκρανία. Οι αναζητήσεις από την αρχή του χρόνου μέχρι σήμερα για την Κύπρο, προέρχονται κατά 30% από το Ηνωμένο Βασίλειο, 11% από Γερμανία, 7% Πολωνία, από 6% έχουν ΗΠΑ και Γαλλία, 5% το Ισραήλ, 4% Σουηδία και από 3% έχουν οι αναζητήσεις για την Κύπρο από Ολλανδία, Ελλάδα, Αυστρία, Ελβετία, Ουγγαρία, Δανία και Νορβηγία. Την ίδια ώρα, σημαντικές αυξήσεις στις αναζητήσεις σε σχέση με το 2019, παρουσιάζουν δέκα αγορές, οι Πολωνία, Γαλλία, Ισραήλ, Σουηδία, Ολλανδία, Αυστρία, Ελβετία, Ουγγαρία, Δανία και Νορβηγία. Πρόκειται για αγορές στις οποίες η Κύπρος φαίνεται ότι φέτος επενδύει σημαντικά, ενώ γίνονται επαφές είτε εκτάκτως είτε προγραμματισμένες σε επίπεδο Υφυπουργείο Τουρισμού.

Περισσότεροι individuals

Ραγδαία φέτος είναι και η αύξηση που σημειώνεται στις αναζητήσεις για ενοικιάσεις αυτοκινήτων, και στις δραστηριότητες του προορισμού, στοιχείο που φαίνεται να σχετίζεται με το προφίλ του τουρίστα που θα επισκεφθεί φέτος την Κύπρο. Σύμφωνα με τον υφυπουργό, αυτή η αναζήτηση είναι αποτελεί ένδειξη ότι ένα μεγάλο ποσοστό των ταξιδιωτών που θέλουν να επισκεφτούν την Κύπρο, είναι μεμονωμένοι ταξιδιώτες. «Και τα δύο συνδέονται με τον μεμονωμένο ταξιδιώτη αλλά επίσης και με το ότι προβάλλουμε την Κύπρο πολύ έντονα πλέον ως έναν προορισμό που έχει να προσφέρει πολύ περισσότερα από ήλιο και θάλασσα» αναφέρει σχετικά.

Οι ενδιάμεσες ανοίγουν παράθυρο στους Ρώσους

Μπορεί να κερδηθεί ένα μικρό ποσοστό από τις φετινές αναμενόμενες θέσεις, μέσω ενδιάμεσων σταθμών

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Ρωσικό ενδιαφέρον για ταξίδια προς την Κύπρο, καταγράφεται τις τελευταίες μέρες, παρά την απαγόρευση πτήσεων ρωσικών αεροπορικών στον ευρωπαϊκό εναέριο χώρο. Είναι ήδη γνωστό το παραθυράκι που προσφέρει ο σερβικός εναέριος χώρος, αφού η χώρα δεν έχει επιβάλει κυρώσεις κατά της Ρωσίας, ενώ δυνητικά οι Ρώσοι μπορούν να καταλήξουν στην Κύπρο επιλέγοντας ενδιάμεσες πτήσεις από άλλες αεροδρόμια, όπως για παράδειγμα του Ισραήλ.

Αυτό σημαίνει, όπως εξηγούν πηγές στην «Κ», ότι θεωρητικά τουλάχιστον, μπορεί να φτάσουν στην Κύπρο κάποιες χιλιάδες Ρώσων επισκεπτών. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο αρμόδιος υφυπουργός, ενώ υπάρχει αυτή η δυνατότητα, δεν μπορεί να εκτιμηθεί πόσοι τελικά θα έρθουν στην Κύπρο μέσω ενδιάμεσων πτήσεων, εφόσον πρόκειται για μεμονωμένους επισκέπτες, έτσι το Υφυπουργείο συνεχίζει το έκτακτο πλάνο δράσης, βασισμένο στο χειρότερο σενάριο των μηδενικών αφίξεων από τη ρωσική αγορά.

Μέχρι 200 χιλιάδες

Σύμφωνα με πληροφορίες από τον ΠΑΣΥΞΕ και τους τουριστικούς πράκτορες, αυτή την περίοδο καταγράφεται ελαφριά ζήτηση μέσω άλλων δρομολογίων, με τουριστικά γραφεία να είναι σε επαφή με ξενοδόχους και να τους ενημερώνουν ότι υπάρχει η δυνατότητα να φέρουν μικρούς αριθμούς Ρώσων, μέσω άλλων προορισμών. Με αυτό τον τρόπο, υπολογίζεται ότι θα μπορούσαν να ταξιδέψουν στην Κύπρο μέχρι και το 1/6 των υπολογιζόμενων θέσεων για το τρέχον έτος και η Κύπρος να κερδίσει ένα μικρό ποσοστό από την ρωσική αγορά, παρά την απαγόρευση των ρωσικών απευθείας πτήσεων. Ένα άλλο ζήτημα που προκύπτει, είναι η έκδοση προβίζας (ηλεκτρονική προ-θεώρηση εισόδου για την Κύπρο), που εξασφάλιζαν οι Ρώσοι τουρίστες ηλεκτρονικά. Αυτή την στιγμή, ένεκα της απαγόρευσης των απευθείας πτήσεων δεν μπορούν να υποβληθούν νέες αιτήσεις. Μπορούν ωστόσο να εκδώσουν κανονική θεώρηση εισόδου, εφόσον αποταθούν στα γραφείου του Γενικού Προξενείου της Κύπρου στην χώρα.

Οι τελευταίες μετρήσεις της Στατιστικής Υπηρεσίας που αφορούν τον μήνα Φεβρουάριο και δείχνουν ότι οι ρωσικές αφίξεις ανήλθαν στις 5,7 χιλιάδες και αποτέλεσαν το 8% των συνολικών αφίξεων του προηγούμενου μήνα.

Θέμα κόστους

Όπως πληροφορείται η «Κ» ήδη έχουν γίνει κινήσεις και επαφές για να γίνουν οι κρατήσεις και να ταξιδέψουν Ρώσοι τουρίστες στην Κύπρο, μέσω του αεροδρομίου Γερεβάν (Αρμενία), ωστόσο το κόστος του εισιτηρίου που φτάνει μέχρι και τα 800 ευρώ, είναι σχεδόν αποτρεπτικό. Η «Κ» επικοινώνησε και με τουριστικούς πράκτορες οι οποίοι εξειδικεύονται στη Ρωσική αγορά. Πρόκειται για 5 τουριστικά γραφεία τα οποία επιχειρούν να βρουν εναλλακτικές επιλογές για να διατηρήσουν μέρος του κύκλου εργασιών τους. Αυτό που μας έχει λεχθεί από τον κ. Βασίλη Παύλου επικεφαλής της Attica Holidays, είναι ότι αυτή την στιγμή οι περισσότεροι Ρώσοι που έρχονται Κύπρο είναι μέσω της Τουρκίας (Κωνσταντινούπολης) και καταλήγουν στα κατεχόμενα. Αναμένεται λοιπόν ότι από την απαγόρευση πτήσεων, να βγουν κερδισμένοι οι ξενοδόχοι των κατεχόμενων περιοχών. Υπάρχουν ωστόσο μικροί αριθμοί οι οποίοι φτάνουν και στις ελεύθερες περιοχές. Πρόκειται κυρίως για Ρώσους οι οποίοι έχουν κυρίως επαγγελματικές σχέσεις με την Κύπρο, είτε διατηρούν στο νησί κάποιο ακίνητο. Αυτά τα δεδομένα αφορούν τουλάχιστον τον τρέχον μήνα και όχι την προσεχή καλοκαιρινή περίοδο. Οι τελευταίες μετρήσεις της στατιστικής Υπηρεσίας που αφορούν τον μήνα Φεβρουάριο και δείχνουν ότι οι ρωσικές αφίξεις ανήλθαν στις 5,7 χιλιάδες και αποτέλεσαν το 8% των συνολικών αφίξεων του προηγούμενου μήνα. Συνολικά για Γενάρη και Φλεβάρη, οι αφίξεις Ρώσων ανήλθαν γύρω στις 12 χιλιάδες.

Με τις ενδιάμεσες πτήσεις το κόστος του αεροπορικού εισιτηρίου ανεβαίνει, κάτι που αποτελεί ένα επιπλέον ανασταλτικό παράγοντα για ρωσικές αφίξεις, τουλάχιστον σε τουριστικό επίπεδο.

Άρχισαν περικοπές

Στο μεταξύ, δραματική περιγράφεται η κατάσταση για τουριστικούς πράκτορες στην Κύπρο, οι οποίοι έκλειναν συμφωνίες και πακέτα αποκλειστικά σχεδόν με την ρωσική αγορά. Μετά την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και τις ευρωπαϊκές κυρώσεις στη Ρωσία, αυτές οι επιχειρήσεις έχουν απωλέσει σχεδόν το σύνολο του κύκλου εργασιών τους και επιχειρούν με περικοπές προσωπικού και μισθών να παραμείνουν βιώσιμοι. Όπως αναφέρουν στην «Κ», ένεκα της κατάστασης όπως διαμορφώνεται, υπάρχει περίπτωση αριθμός επιχειρήσεων του κλάδου να βάλουν λουκέτο.

Ανοίγουν ξενοδοχεία για ξένες εταιρείες

Ιδιωτικές συμφωνίες για προσωρινή διαμονή του προσωπικού τους μέχρι την εξεύρεση χώρων διαμονής και γραφείων

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Τις εγκαταστάσεις ξενοδοχειακών μονάδων στην Κύπρο αξιοποιούν τις τελευταίες μέρες ξένες εταιρείες, οι οποίες επηρεάζονται από τον πόλεμο στην Ουκρανία και αναζητούν πιο ασφαλείς χώρους για διεξαγωγή των εργασιών τους. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» ήδη έχουν κλείσει συμφωνίες με αριθμό ξενοδοχείων κυρίως στη Λάρνακα και τη Λεμεσό, βάζοντας ξανά σε τροχιά λειτουργίας μονάδες οι οποίες δεν θα λειτουργούσαν αυτό το διάστημα ως αποτέλεσμα των αναταράξεων στον τουρισμό από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Οι συμφωνίες γίνονται απευθείας με τις ξενοδοχειακές μονάδες και αφορούν συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μερικών μηνών. Αυτό το διάστημα θεωρείται σωτήριο γι' αυτές τις μονάδες, αφού θα καταφέρουν να περάσουν αλώβητες την περίοδο του Πάσχα, χωρίς να επηρεάζονται από τα επίπεδα αφίξεων και τουριστικών κρατήσεων. Η συγκεκριμένη διευθέτηση, σε συνδυασμό με τη φιλοξενία Ουκρανών προσφύγων σε ξενοδοχεία της Αμμοχώστου, θεωρείται ότι κρατά ζωντανά, υπό τις περιστάσεις, ξενοδοχεία με μεγάλη έκθεση στη ρωσική αγορά.

Η ενοικίαση ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων από ξένες εταιρείες καθώς και η προσωρινή φιλοξενία Ουκρανών προσφύγων στην ελεύθερη Αμμόχωστο, κρατά ζωντανές ξενοδοχειακές μονάδες με μεγάλη έκθεση στη ρωσική αγορά.

Οι αριθμοί

Όπως πληροφορείται η «Κ» από το Υπουργείο Εσωτερικών, από τις 24 Φεβρουαρίου, έχουν αιτηθεί άδεια διαμονής και απασχόλησης σε εταιρείες ξένων συμφερόντων, 55 Ουκρανοί. Όπως ήδη έχει αναφερθεί σε ρεπορτάζ της «Κ», έχει εκφραστεί ενδιαφέρον για μετεγκατάσταση στην Κύπρο γύρω στους 3.000 εργαζόμενους κυρίως από Ουκρανία και Ρωσία, ως αποτέλεσμα του ενδιαφέροντος για κάθοδο εταιρειών τεχνολογίας και καινοτομίας στην Κύπρο. Σε πρώτο στάδιο αυτές οι εταιρείες αναζητούν μια προσωρινή διευθέτηση μέσω των ξενοδοχείων, αξιοποιώντας τα δωμάτια για διαμονή αλλά και τους υφιστάμενους χώρους συσκέψεων των μονάδων. Στη συνέχεια φυσικά, αναζητούν πιο μόνιμες διευθετήσεις για το προσωπικό τους. Επιπλέον, σύμφωνα με τελευταία ενημέρωση από το Υφυπουργείο Τουρισμού, γύρω στις 3.000 κλίνες ανοίγουν σε ξενοδοχεία της ελεύθερης Αμμοχώστου για φιλοξενία προσφύγων από την Ουκρανία που εγκλωβίστηκαν ως τουρίστες στην Αίγυπτο, ενώ σύμφωνα με στοιχεία από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού, μέχρι στιγμής έχουν έρθει στην Κύπρο 6.000 Ουκρανοί και έφυγαν περίπου 700, άρα αυτή τη στιγμή παραμένουν στην Κύπρο 5.300 Ουκρανοί.

Επιασαν δουλειά αρκετά ξενοδοχεία, αλλά πρόκειται για προσωρινή διευθέτηση ώσπου να βρουν διαμονή για να τους μετακινήσουν.

Οι μόνιμες λύσεις

Το τελευταίο διάστημα, λοιπόν, αριθμός εταιρειών τεχνολογίας που θέλουν να μεταφέρουν την έδρα τους στην Κύπρο έχουν προσεγγίσει και είναι σε διαπραγματεύσεις με γραφεία στον τομέα του Real Estate, με σκοπό την ενοικίαση ή την αγορά γραφειακών χώρων. Πληροφορίες από την εταιρεία Kadis Real Estate αναφέρουν ότι είναι κοντά σε συμφωνίες με μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας, οι οποίες αναμένεται να κλειδώσουν τις επόμενες μέρες. Πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι το επόμενο διάστημα αναμένεται επίσης συμφωνία με μεγάλη εταιρεία τεχνολογίας για ενοικίαση χώρου 1.500 τ.μ. καθώς και με δεύτερη εταιρεία για αγορά γραφειακού χώρου, αξίας 3,5 εκατ. ευρώ στη Λευκωσία. Οι ίδιες εταιρείες αναζητούν παράλληλα και χώρους διαμονής για το προσωπικό τους. Μιλώντας στην «Κ» ο διευθυντής της κατασκευάστριας εταιρείας του Asteroid C&A Toumazis, Αλέξη Τουμαζή, ανέφερε ότι υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον και κινητικότητα για ενοικίαση γραφείων στο κτήριο Asteroid, το οποίο ολοκληρώνεται τον Μάιο, από ξένες εταιρείες ως επί το πλείστον στον τομέα της τεχνολογίας, οι οποίες έχουν επηρεαστεί από τη δραστηριότητά τους στην Ουκρανία και θέλουν να μεταφέρουν το παράρτημά τους στην Κύπρο. Όπως ανέφερε, το ζητούμενο αυτών των εταιρειών είναι γραφεία τα οποία να είναι παραδοτέα τους επόμενους 1-2 μήνες.

Κοντά σε συμφωνίες εκατομμυρίων με ξένες εταιρείες που αναζητούν στην Κύπρο γραφειακές εγκαταστάσεις, βρίσκονται γραφεία στον τομέα του Real Estate.

Τα οφέλη

Το ζωηρό ενδιαφέρον που καταγράφεται από εταιρείες τεχνολογίας το τελευταίο διάστημα θεωρείται ως μια εξέλιξη με πολλαπλά και μακροπρόθεσμα οφέλη για την κυπριακή οικονομία και πέραν του προσωρινού οφέλους που προσφέρουν στον ξενοδοχειακό τομέα. Όπως περιγράφουν στην «Κ», παράγοντες από τον τομέα του real estate, κατ' αρχάς, αναζωογονείται η αγορά των ακινήτων, αφού αυξάνεται η ζήτηση όχι για αγορά ή ενοικίαση ακινήτων και όχι μόνο οικιστικών. Στο κάδρο μπαίνουν δυναμικά και οι γραφειακές εγκαταστάσεις, οι οποίες είναι ψηλά σε ζήτηση τις τελευταίες εβδομάδες. Την ίδια ώρα, επιτυγχάνεται ο στόχος η Κύπρος να καταστεί προορισμός για regional headcourtering, κάτι που αναμένεται ότι θα έχει πολλαπλά οφέλη για την Κύπρο.

Τα κίνητρα

Όπως αναφέρουν οι ίδιες πηγές στην «Κ», το γεγονός ότι η πλειοψηφία των εταιρειών προέρχεται από τον χώρο της τεχνολογίας φαίνεται να σχετίζεται με την πρόσφατη ανακοίνωση του σχεδίου Cyprus Digital Nomad Visa, το οποίο στοχεύει στην προσέλκυση υπηκόων από χώρες εκτός Ε.Ε. και εκτός ΕΟΧ και τους επιτρέπει να διαμένουν στην Κύπρο με την προϋπόθεση ότι οι εργασίες τους παρέχονται μέσω τεχνολογιών πληροφορικής για εταιρείες ή πελάτες που είναι εγκατεστημένοι στο εξωτερικό. Υπενθυμίζεται ότι σκοπός του σχεδίου είναι η ενίσχυση της Κύπρου ως κέντρου παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών, η προσέλκυση ψηφιακών νομάδων θα συμβάλει στην ανάπτυξη του επιχειρηματικού οικοσυστήματος και κατά συνέπεια στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η απόφαση αφορά την έκδοση 500 αδειών διαμονής στη βάση σειρά υποβολής αίτησης.

Πλαφόν και στη ζάχαρη βάζουν τα σούπερ μάρκετ

Οι εταιρείες καλούνται να δηλώσουν τα αποθέματα που έχουν σε διάφορα τρόφιμα

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Στην επιβολή πλαφόν και στα φυσικά τους καταστήματα προχωρούν πλέον οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ, ενώ μέρα με τη μέρα προστίθενται προϊόντα στον κατάλογο αυτών που οι καταναλωτές μπορούν να αγοράσουν μόνο συγκεκριμένο αριθμό συσκευασιών.

Ειδικότερα, η αλυσίδα «ΑΒ Βασιλόπουλος» προχώρησε στην επιβολή μέγιστου ορίου αγοράς σε όλες τις μάρκες αραβοσιτέλαιου, ηλιέλαιου και αλεύρων, με το πλαφόν μάλιστα στα άλευρα να αφορά πλέον όλους τους τύπους και όχι μόνο τα πλέον δημοφιλή, όπως είναι το αλεύρι για όλες τις χρήσεις και το μαλακό αλεύρι. Στην επιβολή ορίου αγοράς στα φυσικά καταστήματα αλλά μόνο για το ηλιέλαιο έχει προχωρήσει η αλυσίδα My Market, ενώ, μετά το ηλιέλαιο και τα άλευρα, η «Σκλαβενίτης» προχώρησε στην επιβολή πλαφόν και για τις ηλεκτρονικές παραγγελίες αραβοσιτέλαιου και ζάχαρης.

Η κυβέρνηση, από την πλευρά της, προχώρησε στην κατάθεση τροπολογίας που προβλέπει την υποχρέωση δήλωσης από τις εταιρείες των αποθεμάτων που έχουν σε διάφορα είδη τροφίμων, κάτι που είχε γίνει και όταν εκδηλώθηκε η πανδημία στην Ελλάδα για τα είδη υγειονομικού υλικού, προκειμένου κυρίως να αποτρέψει ή τουλάχιστον να περιορίσει φαινόμενα δημιουργίας τεχνητών ελλείψεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε υπέρογκη αύξηση των τιμών. Υποστηρίζει δε, διά του υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, ότι υπάρχουν επαρκή αποθέματα.

Σε ανακοίνωση που εξέδωσε χθες η «ΑΒ Βασιλόπουλος» αναφέρει χαρακτηριστικά:

«Στο πλαίσιο των διεθνών εξελίξεων και για την καλύτερη εξυπηρέτηση όλων των πελατών μας, στην ΑΒ Βασιλόπουλος θέτουμε τα παρακάτω όρια αγοράς:

• Μέχρι 3 συσκευασίες προϊόντων αραβοσιτέλαιου και ηλιέλαιου 1 lt ή 2 lt, ανεξαρτήτως μάρκας.

• Μέχρι 2 τεμάχια σπορέλαιου 5 lt, ανεξαρτήτως μάρκας.

• Μέχρι 3 τεμάχια στα άλευρα, για όλους τους τύπους».

A.P.

Στην επιβολή ορίου αγοράς στα φυσικά καταστήματα αλλά μόνο για το ηλιέλαιο έχει προχωρήσει η αλυσίδα My Market, ενώ, μετά το ηλιέλαιο και τα άλευρα, η «Σκλαβενίτης» επέβαλε πλαφόν και για τις ηλεκτρονικές παραγγελίες αραβοσιτέλαιου και ζάχαρης.

Υπενθυμίζεται ότι μέχρι προχθές η αλυσίδα είχε επιβάλει πλαφόν σε κάποιους κωδικούς αλεύρων και ηλιέλαιου, ενώ αρκετοί κωδικοί εμφανίζονταν ως μη διαθέσιμοι.

Οριο αγοράς στα φυσικά καταστήματα έχει θέσει και η αλυσίδα My Market, αλλά μόνο όσον αφορά το ηλιέλαιο (έως τέσσερα τεμάχια για τις συσκευασίες 1 lt και 2 lt και έως ένα τεμάχιο για τις συσκευασίες των 5 lt).

Οσον αφορά τη ζάχαρη, η πρώτη αλυσίδα που προχωράει σε πλαφόν, αλλά μόνο για παραγγελίες από το ηλεκτρονικό της κατάστημα, είναι η «Σκλαβενίτης». Η επιβολή μέγιστου ορίου αγοράς αφορά τα προϊόντα λευκής κρυσταλλικής ζάχαρης, τα οποία άλλωστε είναι και αυτά που έχουν τη μεγαλύτερη κατανάλωση.

Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι ενώ χθες το πρωί μπορούσε κάποιος να παραγγείλει μέχρι και 4 τεμάχια λευκής ζάχαρης ιδιωτικής ετικέτας, χθες το απόγευμα το προϊόν εμφανιζόταν ως μη διαθέσιμο. Μέγιστο όριο τεσσάρων τεμαχίων ανά παραγγελία έχει επιβληθεί και στην περίπτωση επώνυμης λευκής ζάχαρης, ενώ πλαφόν δύο τεμαχίων έχει επιβληθεί στην πώληση επώνυμης λευκής ζάχαρης σε στικ. Υψηλόβαθμο στέλεχος της «Σκλαβενίτης», σε ερώτηση της «Καθημερινής» σχετικά με το εάν η αλυσίδα εξετάζει την επιβολή μέγιστου ορίου πώλησης των επίμαχων προϊόντων και στα φυσικά της καταστήματα, απάντησε ότι «ακόμη δεν έχει αποφασιστεί τέτοιο πλάνο».

Οριο αγοράς σε έξι κωδικούς αλεύρων, ηλιέλαιου και αραβοσιτέλαιου θα θέσει τις επόμενες ημέρες και η Lidl Ελλάς, η οποία ως γνωστόν διαθέτει μόνο φυσικά καταστήματα. Σύμφωνα με πληροφορίες, το πλαφόν θα τεθεί πιθανότατα στα τέλη της επόμενης εβδομάδας και πάντως, όπως επισημαίνουν αρμόδιες πηγές από την αλυσίδα, πριν από το Πάσχα, καθώς η ζήτηση που παρατηρείται στα σπορέλαια και στα άλευρα είναι μεγαλύτερη από την προσφορά αυτή τη στιγμή. Το όριο που θα τεθεί είναι: έως τρία τεμάχια στο αλεύρι (συσκευασία 1 κιλού), έως τρία τεμάχια στο ηλιέλαιο (για τη συσκευασία 1 lt), έως δύο τεμάχια στο ηλιέλαιο (συσκευασία 2 lt), έως ένα τεμάχιο στο ηλιέλαιο για τη συσκευασία των 5 lt, έως τρία τεμάχια στο αραβοσιτέλαιο (συσκευασία 1 lt) και έως ένα τεμάχιο στο αραβοσιτέλαιο (συσκευασία 3 lt).

«Εάν σταματούσαν εντελώς οι εισαγωγές ηλιέλαιου σήμερα, κάτι όμως που δεν ισχύει, θα είχαμε αποθέματα για δύο μήνες. Σε ό,τι αφορά τα υπόλοιπα προϊόντα, όπως άλευρα και ζάχαρη, δεν υπάρχει πρόβλημα επάρκειας. Εχουμε αποθέματα για πολλούς μήνες ακόμη», υποστήριξε, απαντώντας σε ερώτηση της «Καθημερινής», ο υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων Αδωνις Γεωργιάδης. Ο ίδιος, μιλώντας χθες στη Βουλή επί της τροπολογίας για τη δήλωση των αποθεμάτων, τόνισε ότι «με αυτόν τον τρόπο δεν θα επιτρέψουμε τη "μαύρη αγορά" σε κανένα από αυτά τα προϊόντα».

Η εν λόγω τροπολογία προβλέπει ότι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αλυσίδα παραγωγής, εισαγωγής, εμπορίας, πώλησης, μεσιτείας, διακίνησης, διανομής και αποθήκευσης γεωργικών προϊόντων και τροφίμων στην ελληνική επικράτεια υποβάλλουν δήλωση με τα στοιχεία αποθεμάτων σε ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα για τα ακόλουθα προϊόντα: πρώτες ύλες για την παραγωγή λιπασμάτων, λιπάσματα, ζωοτροφές, ωμά δημητριακά παντός είδους και ιδίως σιτάρι, σμιγάδι (μείγμα σιταριού και κριθαριού), σίκαλη, κριθάρι, βρώμη, καλαμπόκι, εδώδιμο φαγόπυρο, άλευρα, ηλίανθο, φυτικά έλαια (εκτός από ελαιόλαδο) και ιδίως ηλιέλαιο, φοινικέλαιο και αραβοσιτέλαιο. Σε περίπτωση μη δήλωσης ή ανακριβούς δήλωσης προβλέπεται η κατάσχεση των προϊόντων και διοικητικό πρόστιμο από 1.000 έως 100.000 ευρώ.

«Βαρυχειμωνιά» στο λιανεμπόριο λόγω ακρίβειας

Αύξηση μόλις 1% σημείωσε ο τζίρος στο λιανικό εμπόριο –εξαιρουμένων των καταστημάτων τροφίμων, καυσίμων και αυτοκινήτων– τον Ιανουάριο του 2022 σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2021, παρά το γεγονός ότι τον περυσινό Ιανουάριο τα φυσικά καταστήματα ήταν ανοιχτά μόνο για 11 εργάσιμες ημέρες λόγω των μέτρων που ίσχυαν για τον περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού. Το στοιχείο αυτό δείχνει αν μη τι άλλο την επίδραση στο λιανεμπόριο των πληθωριστικών πιέσεων, πιέσεις που οδηγούν σε μείωση των δαπανών, ειδικά για διαρκή καταναλωτικά αγαθά, ενώ καθοριστικό ρόλο έπαιξε τον πρώτο μήνα της τρέχουσας χρονιάς η μεγάλη διασπορά της μετάλλαξης «Ομικρον» και ελαφρώς και η κακοκαιρία που έπληξε την Αττική και άλλες περιοχές της χώρας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε χθες η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), ο κύκλος εργασιών του συνόλου των λιανεμπορικών επιχειρήσεων οι οποίες έχουν υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων και υποβάλλουν στοιχεία σε μηνιαία βάση διαμορφώθηκε τον Ιανουάριο του 2022 σε 2,32 δισ. ευρώ, αυξημένος κατά 5,1% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2021. Εάν εξαιρεθούν οι επιχειρήσεις του κλάδου τροφίμων, καυσίμων και πώλησης οχημάτων, τότε ο τζίρος του Ιανουαρίου 2022 ήταν 597 εκατ. ευρώ έναντι 591 εκατ. ευρώ τον Ιανουάριο του 2021, αυξημένος δηλαδή κατά μόλις 1%.

Τον Ιανουάριο του 2020, όταν δηλαδή δεν είχε φτάσει η πανδημία στην Ελλάδα, ο τζίρος για το σύνολο των επιχειρήσεων λιανεμπορίου ήταν 2,33 δισ. ευρώ και 676,98 εκατ. ευρώ για τις επιχειρήσεις πλην τροφίμων, καυσίμων και οχημάτων, ενώ τον Ιανουάριο του 2019 ήταν 2,18 δισ. ευρώ και 646,30 εκατ. ευρώ, αντιστοίχως.

Η αύξηση του τζίρου που καταγράφεται τον Ιανουάριο του 2022 οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και στην αύξηση της αξίας πωλήσεων λόγω της ανόδου των τιμών και όχι τόσο στην αύξηση του όγκου πωλήσεων.

Η μεγαλύτερη αύξηση τζίρου σε ετήσια βάση (105,6%) καταγράφηκε στο λιανικό εμπόριο εγγραφών μουσικής και εικόνας σε ειδικευμένα καταστήματα και στο λιανικό εμπόριο καυσίμων (53,4%). Η μεγαλύτερη μείωση καταγράφηκε στα καταστήματα ηλεκτρικών οικιακών συσκευών (18,7%) και στα καταστήματα παιχνιδιών (17,3%).

Οι περιφέρειες που παρουσίασαν τη μεγαλύτερη αύξηση στον κύκλο εργασιών τον Ιανουάριο 2022 σε σχέση με τον Ιανουάριο 2021 είναι η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (21,9%) και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (17,6%). Οι περιφέρειες που παρουσίασαν τη μεγαλύτερη μείωση στον κύκλο εργασιών τον Ιανουάριο 2022 σε σχέση με τον Ιανουάριο 2021 είναι η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (9,5%) και η Περιφέρεια Κρήτης (7,7%).

Μόλις κατά 1% αυξήθηκε ο τζίρος τον Ιανουάριο του 2022 σε σύγκριση με τον περυσινό, όταν τα καταστήματα ήταν ανοιχτά μόνο 11 εργάσιμες ημέρες.

Πράσινο φως από Ε.Ε. για έκτακτο φόρο στα κέρδη εταιρειών ενέργειας

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Το πράσινο φως στα κράτη-μέλη για την επιβολή προσωρινής φορολόγησης στα έκτακτα κέρδη ορισμένων ενεργειακών εταιρειών που συνδέονται με την αύξηση των τιμών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας αναμένεται να δώσει η Σύνοδος Κορυφής των ηγετών της Ε.Ε., σύμφωνα με το προσχέδιο της απόφασης που επικαλείται το Bloomberg. Οι ηγέτες της Ε.Ε. αναμένεται επίσης να συμφωνήσουν στην κοινή προμήθεια φυσικού αερίου, LNG και υδρογόνου εν όψει του επόμενου χειμώνα. Οι αποφάσεις της συνόδου θα λάβουν υπόψη την πρόταση της Ε.Ε. η οποία παρουσιάζει τις εναλλακτικές δυνατότητες που έχει η Ευρώπη για να αντιμετωπίσει τις υψηλές τιμές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και την επάρκεια αερίου εν όψει της επόμενης χειμερινής σεζόν.

Από τη γνωμοδότηση της Επιτροπής, που έχει στη διάθεσή της η «Κ», προκύπτει σαφώς ότι η Κομισιόν θέτει στη διάθεση των κρατών-μελών το εργαλείο της προσωρινής φορολόγησης των αποκαλούμενων «ουρανοκατέβατων κερδών» στη χονδρεμπορική αγορά για τη στήριξη νοικοκυριών και επιχειρήσεων έναντι των μεγάλων αυξήσεων. Αντιθέτως, βρίσκει πολλά μειονεκτήματα στην επιβολή πλαφόν και στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και στην αγορά φυσικού αερίου. Η πρόταση της Επιτροπής δίνει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη επιβολής πλαφόν και στη λιανική τιμή, μέτρο όμως με ισχυρό δημοσιονομικό αποτύπωμα, αφού προβλέπει αποζημιώσεις για τους προμηθευτές.

Το σχέδιο της Επιτροπής θα κατατεθεί σήμερα ενόψει της Συνόδου Κορυφής το διήμερο Πέμπτης και Παρασκευής, η οποία αναμένεται να υιοθετήσει την πρότασή της για προσωρινή φορολόγηση των «ουρανοκατέβατων κερδών». Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας, οι τρέχουσες συνθήκες της αγοράς θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε υπερβολικά κέρδη έως και 200 δισ. ευρώ στην Ε.Ε. από την παραγωγή ρεύματος με φυσικό αέριο, άνθρακα, πυρηνική ενέργεια, υδροηλεκτρική και άλλες ανανεώσιμες πηγές το 2022.

Τι προβλέπει το προσχέδιο απόφασης της Συνόδου Κορυφής – «Task force» θα αναλάβει να διαπραγματευθεί την προμήθεια αερίου για όλα τα κράτη.

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας, οι τρέχουσες συνθήκες της αγοράς θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε υπερβολικά κέρδη έως και 200 δισ. ευρώ στην Ε.Ε. από την παραγωγή ρεύματος με φυσικό αέριο, άνθρακα, πυρηνική ενέργεια, υδροηλεκτρική και άλλες ανανεώσιμες πηγές το 2022.

Για την Ελλάδα μια τέτοια απόφαση ανοίγει τον δρόμο για την επιβολή κάποιας έκτακτης εισφοράς στα υδροηλεκτρικά και τους λιγνίτες, το λειτουργικό κόστος των οποίων είναι πολύ χαμηλότερο από την τιμή που διαμορφώνει στη χονδρεμπορική αγορά το ακριβό φυσικό αέριο, αλλά και για την παραγωγή φυσικού αερίου σε κάποιες περιόδους που το μεταβλητό κόστος των αντίστοιχων μονάδων αποκλίνει σημαντικά από τη χονδρεμπορική τιμή ρεύματος. Τα υπερκέρδη των ΑΠΕ δημιουργούν το πλεόνασμα του ΕΛΑΠΕ το οποίο αξιοποιείται ήδη για τη χρηματοδότηση των επιδοτήσεων. Ποσοτικοποιημένα στοιχεία για τα περιθώρια κέρδους κάθε μονάδας παραγωγής ανά ώρα και ανά ημέρα, όπως έχει αποκαλύψει η «Κ», αποστέλλει σε καθημερινή βάση η ΡΑΕ στο υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και στο Μαξίμου, από την 1η Μαρτίου.

Κοινή προμήθεια αερίου

Σε ό,τι αφορά την ομαλή τροφοδοσία της ευρωπαϊκής αγοράς με φυσικό αέριο ενόψει της ταχείας απεξάρτησης από τη Ρωσία, η Κομισιόν προτείνει κοινή προμήθεια αερίου, LNG και υδρογόνου. Η Ε.Ε. είναι ισχυρότερη όταν δρα από κοινού και θα πρέπει να ενεργήσει από κοινού για να αξιοποιήσει την ισχύ της στην αγορά και τις διαπραγματεύσεις με προμηθευτές, αναφέρει χαρακτηριστικά. Προτείνει να συσταθεί «task force» η οποία θα αναλάβει να διαπραγματευθεί την προμήθεια αερίου για όλα τα κράτη-μέλη, αλλά και να συντονίσει την αποτελεσματική χρήση των ευρωπαϊκών υποδομών αερίου, κυρίως τα τέρμιναλ LNG και τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης.

Η αποθήκευση, σύμφωνα με την Επιτροπή, προμηθεύει το 25%-30% του φυσικού αερίου που καταναλώνεται τον χειμώνα και παρέχει ένα μαξιλάρι σε περίπτωση διαταραχών του εφοδιασμού. Η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει και λύσεις για χώρες που δεν διαθέτουν αποθήκες, όπως η Ελλάδα. Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «τα κράτη-μέλη που δεν διαθέτουν εγκαταστάσεις αποθήκευσης διασφαλίζουν ότι οι συμμετέχοντες στην εγχώρια αγορά έχουν συμφωνίες με διαχειριστές αποθήκευσης από τα κράτη-μέλη που διαθέτουν εγκαταστάσεις αποθήκευσης».

Επιπλέον η Ε.Ε. προτείνει την καθιέρωση ενός συστήματος πιστοποίησης για τους διαχειριστές συστημάτων αποθήκευσης φυσικού αερίου, το οποίο αποκλείει κάθε πρόσωπο ή οντότητα που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ενεργειακή ασφάλεια της Ε.Ε. Η πρόταση φωτογραφίζει την Gazprom, που λειτουργεί εγκαταστάσεις αποθήκευσης στη Γερμανία και άλλες χώρες της Ε.Ε.

Η Επιτροπή προτείνει επίσης κρατικές ενισχύσεις για τις επιχειρήσεις που πλήττονται από τις κυρώσεις κατά της Ρωσίας, αλλά και για τις εταιρείες που πλήττονται από τις υψηλές τιμές αερίου και ηλεκτρισμού.

Να μη χαθούν τα χρήματα του Ταμείου Ανάκαμψης

Κρίσιμη η έγκαιρη απορρόφηση των πόρων, λένε οι τραπεζίτες

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Αγωνία για την απορρόφηση των πόρων του Ταμείου Ανάπτυξης και την υλοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων, έτσι ώστε να στηριχθεί η ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια, εξέφρασαν οι διοικήσεις των ελληνικών τραπεζών, εντοπίζοντας το πρόβλημα στην επάρκεια επενδυτικών σχεδίων για την απορρόφηση της άφθονης ρευστότητας που έχουν εξασφαλίσει οι ευρωπαϊκοί μηχανισμοί.

Μιλώντας στο πλαίσιο του Banking Summit που διοργάνωσε το Money Review, οι διευθύντες σύμβουλοι των τεσσάρων συστημικών τραπεζών αναθεώρησαν προς τα κάτω (μεταξύ 2,5%-4%) τις προβλέψεις τους για τον ρυθμό ανάπτυξης φέτος, εκτιμώντας ωστόσο ότι η ελληνική οικονομία θα ανακτήσει από το επόμενο έτος την προηγούμενη δυναμική της. Πηγή αβεβαιότητας αποτελεί η άνοδος του πληθωρισμού, με τον διοικητή της ΤτΕ Γιάννη Στουρνάρα να κρούει τον κώδωνα για τον κίνδυνο του στασιμοπληθωρισμού στην ευρωπαϊκή οικονομία μετά την πανδημία και την εισβολή στην Ουκρανία, γεγονότα που συνιστούν, όπως είπε, την «τέλεια καταιγίδα». Από την πλευρά της Εθνικής Τράπεζας, ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου Παύλος Μυλωνάς προσδιόρισε την άνοδο του ΑΕΠ φέτος μεταξύ 2,5%-3%, σημειώνοντας ωστόσο ότι η επιβράδυνση θα είναι προσωρινή, ενώ πιο αισιόδοξες ήταν οι εκτιμήσεις του διευθύνοντος συμβούλου της Τράπεζας Πειραιώς Χρήστου Μεγάλου, που προσδιόρισε την ανάπτυξη στο 3%-4%, χαμηλότερα πάντως από την αρχική πρόβλεψη για 5%-5,5%. Ο διευθύνων σύμβουλος της Alpha Bank Βασίλης Ψάλτης αναφέρθηκε στις πρωτοβουλίες της τράπεζας ώστε να μη χαθεί, όπως είπε, «η ευκαιρία για την κάλυψη του επενδυτικού κενού ύψους 100 δισ. ευρώ που κληροδότησε η οικονομική κρίση της περασμένης δεκαετίας», ενώ ο διευθύνων σύμβουλος της Eurobank Φωκίων Καραβίας προειδοποίησε ότι «εάν δεν κινηθούμε σωστά, με προετοιμασία και σχέδιο, τα χρήματα θα χαθούν και δεν θα δοθεί η δυνατότητα απορρόφησης άρον άρον στο τέλος της περιόδου, όπως έχει συμβεί στο παρελθόν».

«Οι πάγιες επενδύσεις στην Ελλάδα δεν έχουν αυξηθεί – παραμένουν γύρω στο 10% του ΑΕΠ», σημείωσε ο κ. Μυλωνάς, επισημαίνοντας ότι το βάρος από την πλευρά των τραπεζών θα πρέπει να δοθεί στις μικρομεσαίες και όχι τόσο στις μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν προσέλθει ήδη, όπως είπε, «με πάνω από 100 επενδυτικές προτάσεις συνολικού προϋπολογισμού άνω των 600 εκατ. ευρώ». Ανάλογη διάκριση έκανε και ο κ. Καραβίας, σημειώνοντας ότι «η ποιότητα των σχεδίων από μεγάλες και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις με κάνει αισιόδοξο για τις προοπτικές της χώρας, αλλά δεν είναι εξίσου θετική η εικόνα στις μικρότερες και στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες χρειάζονται τη δική μας βοήθεια». Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η Alpha Bank, η οποία, όπως εξήγησε ο κ. Ψάλτης, έχει υλοποιήσει ειδικές έρευνες για την καταγραφή των αναγκών των ΜμΕ, ξεχωρίζοντας πάνω από 1.000 περίπου επιχειρήσεις που είναι πελάτες της Alpha Bank στις οποίες θα ταίριαζε η χρήση του Ταμείου Ανάκαμψης για τη χρηματοδότησή τους, ενώ ο σχεδιασμός της Τράπεζας Πειραιώς, όπως είπε ο κ. Μεγάλου, προβλέπει νέες εκταμιεύσεις προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά ύψους 18-20 δισ. ευρώ έως το 2024.

Μιλώντας στο Banking Summit του Money Review οι CEO των ελληνικών τραπεζών επισήμαναν το πρόβλημα της επάρκειας των επενδυτικών σχεδίων.

Ειδική αναφορά έκαναν οι διοικήσεις των τραπεζών στον στόχο ανάκτησης επενδυτικής βαθμίδας, που είναι «η λυδία λίθος της επιστροφής στην κανονικότητα», όπως υπογράμμισε ο κ. Καραβίας, προειδοποιώντας παράλληλα ότι η χώρα δεν πρέπει να παρασυρθεί στο πρόβλημα των διπλών ελλειμμάτων. Εντός στόχου για την επενδυτική βαθμίδα αμέσως μετά την υποχώρηση της αβεβαιότητας στο διεθνές περιβάλλον παραμένει η χώρα μας σύμφωνα με τον επικεφαλής της Alpha Bank, ο οποίος πρόσθεσε ότι «οι πληθωριστικές πιέσεις έχουν και παράπλευρο όφελος, καθώς διαβρώνουν την αξία και άρα το βάρος του δημόσιου χρέους σε πραγματικούς όρους».

Οι διευθύντες σύμβουλοι των τεσσάρων συστημικών τραπεζών εμφανίστηκαν συγκρατημένοι για την εξέλιξη τυχόν νέων κόκκινων δανείων, καθώς, όπως ανέφερε ο κ. Καραβίας, «η τρέχουσα οικονομική συγκυρία ενέχει κινδύνους για ένα νέο κύμα κόκκινων δανείων, καθώς οι οικογενειακοί προϋπολογισμοί και οι εταιρικοί ισολογισμοί πιέζονται από το κόστος της ενέργειας και τον πληθωρισμό». Την ίδια στιγμή «δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι τα παλιά κόκκινα δάνεια έφυγαν μεν από τις τράπεζες αλλά όχι από την οικονομία», επισήμανε ο κ. Μυλωνάς και «η μεγάλη πρόκληση είναι τα δάνεια αυτά να εξυγιανθούν», ευθυγραμμιζόμενος με τις υποδείξεις του διοικητή της ΤτΕ Γιάννη Στουρνάρα, ο οποίος χαρακτήρισε «υψίστης σημασίας» το θέμα της «επίλυσης του ιδιωτικού χρέους στη χώρα μας».

Από αριστερά, ο δημοσιογράφος της «Κ» και σύμβουλος έκδοσης του Money Review Βασίλης Κωστούλας και οι διευθύντες σύμβουλοι της Εθνικής Τράπεζας Παύλος Μυλωνάς, της Eurobank Φωκίων Καραβίας, της Τράπεζας Πειραιώς Χρήστος Μεγάλου και της Alpha Bank Βασίλης Ψάλτης.

MONEY REVIEW / BANKING SUMMIT

Πρωτογενή πλεονάσματα το 2023 συστήνει ο ESM

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Τη σημασία της επίδειξης «δημοσιονομικής σύνεσης» εκ μέρους της Ελλάδας τόνισε χθες ο επικεφαλής οικονομολόγος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, Ρολφ Στράουχ, ενώ «καλωσόρισε» τον στόχο της κυβέρνησης για πρωτογενή πλεονάσματα το 2023, λέγοντας ότι είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των αγορών.

Αλλωστε, πρόσθεσε μιλώντας στο τραπεζικό συνέδριο του Money Review, μια τέτοια συμπεριφορά δημοσιονομικής σύνεσης θα στηρίξει τη βιωσιμότητα του χρέους μακροπρόθεσμα και δεν εξαρτάται από οποιαδήποτε αλλαγή επιτοκίων στο μέλλον.

Η κυβέρνηση έχει πράγματι θέσει στόχο τα πρωτογενή πλεονάσματα το 2023, αλλά ο πόλεμος έχει αλλάξει τα δεδομένα κι έτσι θα προσαρμόσει πιθανώς τους στόχους της ανάλογα με τις αποφάσεις που θα ληφθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο στο πλαίσιο των αλλαγών του Συμφώνου Σταθερότητας.

Ετσι, ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας έβαλε τους «αστερίσκους» του στο ίδιο συνέδριο, λέγοντας ότι στόχος της κυβέρνησης είναι να επιστρέψει σε «ρεαλιστικά πλεονάσματα», εφόσον το επιτρέψουν οι συνθήκες. Μάλιστα εκτίμησε ότι ο πόλεμος θα έχει επιπτώσεις στον πληθωρισμό και την ανάπτυξη, αλλά δεν θα εκτροχιάσει την ανάκαμψη. Σημειώνεται ότι τον επόμενο μήνα η κυβέρνηση θα καταθέσει το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2025 και εκεί θα κληθεί να διατυπώσει προβλέψεις σ' ένα εντελώς αβέβαιο περιβάλλον. Η μόνη κατεύθυνση που έχει δοθεί μέχρι στιγμής από το Eurogroup συνολικά για την Ευρώπη είναι η μετάβαση από μια γενικά υποστηρικτική σε μια ουδέτερη δημοσιονομική στάση.

Ο κ. Στράουχ είπε, επίσης, ότι τα μέτρα που πήρε η Ελλάδα προφανώς αύξησαν το χρέος της, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι βιώσιμο, καθώς η διάρθρωσή του είναι καλή και η χώρα διαθέτει «μαξιλάρι ασφαλείας».

Η ανάκαμψη της Ελλάδας είναι σχετικά υψηλή, αλλά προφανώς υπάρχουν κίνδυνοι –συνέχισε– και τάχθηκε υπέρ των στοχευμένων μέτρων. Επίσης, προειδοποίησε ότι τα επιτόκια δεν θα παραμείνουν τόσο χαμηλά όσο είναι σήμερα, αν και δεν θα επιστρέψουν στο επίπεδο που βρίσκονταν προ 30ετίας.

Στόχος της κυβέρνησης είναι να επιστρέψει σε «ρεαλιστικά πλεονάσματα» εφόσον το επιτρέψουν οι συνθήκες, λέει ο κ. Σταϊκούρας.

Υποστηρικτικός προς την Ελλάδα εμφανίστηκε, εξάλλου, ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Λουίς ντε Γκίντος, ενόψει των αποφάσεων του διοικητικού της συμβουλίου για την επιλεξιμότητα των ελληνικών ομολόγων. Είπε, συγκεκριμένα, διευκρινίζοντας ότι είναι προσωπική του άποψη και δεν θέλει να προκαταλάβει τις αποφάσεις, ότι «έχουμε δει αρκετή βελτίωση όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις και αυτό πρέπει να το λάβουμε υπόψη μας. Η ελληνική οικονομία είναι πιο ανθεκτική από πριν».

Σημειώνεται ότι η ΕΚΤ επεξεργάζεται σχέδιο για να συνεχίσει να δέχεται τα ελληνικά ομόλογα ως εξασφαλίσεις έναντι χρηματοδότησης έως ότου λήξει η περίοδος επανεπένδυσης των ομολόγων στο πλαίσιο του έκτακτου προγράμματος αγοράς ομολόγων λόγω πανδημίας (PEPP).

«Η δουλειά της κυβέρνησης είναι να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις», είπε ο επικεφαλής του Οικονομικού Γραφείου του πρωθυπουργού, Αλέξης Πατέλης.

Ο πληθωρισμός

Ο κ. Ντε Γκίντος αναφέρθηκε στα σενάρια της ΕΚΤ για πληθωρισμό 5% και υποχώρηση της ανάπτυξης 0,5%, λόγω του πολέμου, ενώ στο δυσμενές σενάριο ο πληθωρισμός θα κινηθεί πάνω από 7%. Μέχρι στιγμής, πάντως, είπε ότι πρέπει να αποκλεισθεί η πιθανότητα στασιμοπληθωρισμού. Ο ίδιος σημείωσε ότι όπως ανταποκρίθηκαν οι οικονομίες της Ευρώπης στο πλήγμα του κορωνοϊού, έτσι πρέπει να γίνει και τώρα, αλλά «με στοχευμένες οικονομικές πολιτικές». Τόνισε την ανάγκη να αποφευχθεί ένα σπιράλ τιμών.

Ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, Κρίστιαν Κέτελ Τόμσεν, σημείωσε ότι η Ελλάδα έχει λάβει επιδοτήσεις για αποδέσμευση από τον άνθρακα ύψους 1,5 δισ. ευρώ, καθώς μια από τις βασικές προκλήσεις ενόψει του πολέμου είναι η απεξάρτηση από τους ρωσικούς ενεργειακούς πόρους.

«Η δουλειά της κυβέρνησης είναι να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις», είπε, εξάλλου, ο επικεφαλής του Οικονομικού Γραφείου του πρωθυπουργού Αλέξης Πατέλης, που μίλησε για παγκόσμιο συμμετρικό σοκ λόγω του πολέμου, όπως είχαμε και στην πανδημία.

Ο ίδιος σημείωσε ότι για μια οικονομία με υψηλό χρέος, όπως η ελληνική, βοηθάει λίγο ο πληθωρισμός, ενώ μέσω της αύξησης των μισθών ενισχύει την εσωτερική ζήτηση. Κάποια αύξηση επιτοκίων από την ΕΚΤ, σχολίασε, είναι θεμιτή.

Σχετικά με τις τράπεζες, ο κ. Πατέλης είπε ότι «πρέπει να αποδείξουν για ποιο λόγο υπάρχουν», δηλαδή να δίνουν δάνεια και μερίσματα και να επιστρέψουν στην κερδοφορία. Μίλησε, εξάλλου, για επικείμενο ανταγωνισμό, καθώς είναι θέμα χρόνου, όπως είπε, να έρθουν στην Ελλάδα και άλλες ξένες τράπεζες. Επικαλέσθηκε το παράδειγμα της Viva Wallet, σημειώνοντας ότι σχεδιάζει να επεκταθεί στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Εφικτή η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας από την Ελλάδα μέσα στο 2023

Εφικτή χαρακτήρισαν την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας από την Ελλάδα μέσα στο 2023 εκπρόσωποι από τρεις οίκους αξιολόγησης, παρότι όπως επισημάνθηκε η ουκρανική κρίση δημιουργεί κινδύνους.

«Δεν είναι αδύνατη η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας, αλλά θα χρειαστεί να συμβούν μια σειρά από πράγματα», δήλωσε ο Marco Troiano της Scope Ratings, που αξιολογεί την Ελλάδα στο BB+, δηλαδή ένα σκαλοπάτι κάτω από την επενδυτική βαθμίδα, με σταθερές προοπτικές. Οπως τόνισε ο αναλυτής, για να υπάρξει περαιτέρω αναβάθμιση απαιτείται η αύξηση του δυνητικού ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Αναφερόμενος στο χρέος σημείωσε ότι αυτό που έχει σημασία είναι η τροχιά και να πεισθούν οι οίκοι ότι βρίσκεται υπό έλεγχο. «Λίγος πληθωρισμός επίσης βοηθάει», πρόσθεσε, ενώ σημείωσε ότι είναι πολύ σημαντικό να δούμε εάν η ΕΚΤ θα συνεχίσει να στηρίζει τα ελληνικά ομόλογα μετά τη λήξη του PEPP. Το ελληνικό χρέος έχει πολύ μεγάλη ωρίμανση και μεγάλο μέρος του είναι σε σταθερά επιτόκια, επομένως ακόμα και εάν υπάρξει κάποια μεταβλητότητα στις αγορές βραχυπρόθεσμα, λόγω της ουκρανικής κρίσης, οι επιπτώσεις για τα δημόσια οικονομικά και το έλλειμμα θα είναι περιορισμένες, σημείωσε ο Marco Troiano.

Είναι πολύ σημαντικό να δούμε εάν η ΕΚΤ θα συνεχίσει να στηρίζει τα ελληνικά ομόλογα μετά τη λήξη του PEPP, ανέφερε ο Marco Troiano της Scope Ratings.

Αναφερόμενος στις τράπεζες, ο Pau Labro Vila της Fitch δήλωσε ότι ο οίκος αξιολόγησης παραμένει θετικός απέναντι στον κλάδο, παρότι αναγνώρισε ότι τα ρίσκα έχουν αυξηθεί στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη. Από την πλευρά του, ο Andrea Costanzo της DBRS Morningstar αναφέρθηκε στην πρόσφατη αύξηση των αποδόσεων των τραπεζικών ομολόγων, την οποία απέδωσε στις προβλέψεις για σύσφιγξη της νομισματικής πολιτικής αλλά και στις γεωπολιτικές εντάσεις. «Συνεπώς, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ίσως προκαλέσει καθυστερήσεις στην υλοποίηση των σχεδίων χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών, έως ότου οι συνθήκες στην αγορά ομαλοποιηθούν», τόνισε.

Ο Christian Kopf, επικεφαλής των αγορών σταθερού εισοδήματος και συναλλάγματος της Union Investment, τόνισε ότι έχει αναβαθμιστεί η αξιολόγηση της Ελλάδας, μιλώντας για θετικές πρωτοβουλίες από την κυβέρνηση. Ως προς τις προκλήσεις για το μέλλον στάθηκε στο τέλος του προγράμματος της ΕΚΤ και στις εξελίξεις στην Ουκρανία, αν και διευκρίνισε ότι δεν υπάρχει λόγος να αποσυρθεί η Union Investment από την αγορά των ελληνικών ομολόγων, προσθέτοντας ότι επιθυμεί να επενδύσει μεγάλα ποσά. Ο Γιώργος Κάτσικας, διευθύνων σύμβουλος της UBS, σημείωσε ότι οι τράπεζες τώρα βγαίνουν πιο δυνατές ως προς τα κεφάλαιά τους. Οπως είπε, η κεφαλαιακή επάρκεια παραμένει ισχυρή σε όλες τις τράπεζες, οι οποίες βρίσκονται σε καλή θέση για να χρηματοδοτήσουν την οικονομία της χώρας μέσα στα επόμενα χρόνια. Ο διευθυντής της Bain Capital Credit, Γιώργος Ελεκίδης, παρατήρησε ότι το κόστος της ενέργειας επηρεάζει τα νέα έργα, με αποτέλεσμα πιθανώς οι επενδυτές να επαναξιολογήσουν κάποια από τα έργα τους.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΖΩΡΤΖΗ

Αύξηση εσόδων στα 675 εκατ. κατέγραψε η Aegean το 2021

Στο 63% διαμορφώνεται η μέση πληρότητα από τις αρχές της χρονιάς

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Σημαντική αύξηση κατά 63% κατέγραψαν, σε ετήσια βάση, το 2021 τα ενοποιημένα έσοδα της Aegean, που διαμορφώθηκαν σε 675 εκατ. ευρώ. Η μεταβολή αυτή αποδίδεται στην ανάκαμψη της επιβατικής κίνησης από τον Ιούνιο έως τον Οκτώβριο του 2021, οπότε και πραγματοποιήθηκε το 70% των συνολικών πωλήσεων, προτού εκδηλωθεί η μετάλλαξη «Ομικρον», που έφερε εκ νέου περιορισμούς. Η σημαντική βελτίωση που καταγράφηκε κατά το τρίτο τρίμηνο του 2021, που υπήρξε και το πρώτο θετικό από την αρχή της πανδημίας, μείωσε τις ζημίες προ φόρων σε οργανική συγκρίσιμη βάση σε 72,5 εκατ. ευρώ, από 297 εκατ. ευρώ το 2020. Οι ζημίες προ φόρων ανήλθαν σε 9,3 εκατ. ευρώ το 2021 και τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους διαμορφώθηκαν σε 5,1 εκατ. ευρώ, με την Aegean να έχει συνολικά μη επαναλαμβανόμενα έσοδα 63,2 εκατ. ευρώ.

Πέρυσι ο όμιλος πρόσφερε 11,2 εκατ. θέσεις και μετέφερε 7,2 εκατ. επιβάτες συνολικά, με την κίνηση να ανέρχεται σε 3,5 εκατ. επιβάτες στο δίκτυο εσωτερικού και 3,7 εκατ. επιβάτες στο δίκτυο εξωτερικού το 2021. Ο συντελεστής πληρότητας διαμορφώθηκε στο 65,5%, στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2020 και σημαντικά χαμηλότερα από τα συνήθη προ πανδημίας.

Από τις αρχές του 2022 έως τα μέσα Μαρτίου η Aegean πρόσφερε 33% λιγότερες θέσεις έναντι του 2019, έχοντας προχωρήσει στις απαραίτητες προσαρμογές. Η επιβατική κίνηση διαμορφώθηκε σε επίπεδα 49% χαμηλότερα σε σχέση με το 2019, με τη μέση πληρότητα να φθάνει στο 63%. Το πτητικό έργο ήταν υψηλότερο σε σχέση με το 2021, η χαμηλή πληρότητα όμως αναμένεται να επηρεάσει τις οικονομικές επιδόσεις του πρώτου τριμήνου του 2022. Η αεροπορική προγραμματίζει τη σταδιακή αύξηση της χωρητικότητας από τα τέλη Μαρτίου και για το σύνολο του καλοκαιριού.

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία προκαλεί, σύμφωνα με την Aegean, περιορισμένες απώλειες στην αεροπορική κίνηση από και προς τις εν λόγω αγορές επειδή η συνεισφορά τους είναι μικρή τόσο για τον όμιλο (κάτω του 3% στην επιβατική κίνηση) όσο και για το σύνολο της αγοράς (2% των αφίξεων εξωτερικού στη χώρα).

Μειώθηκαν οι ζημίες προ φόρων σε οργανική συγκρίσιμη βάση σε 72,5 εκατ. ευρώ, από 297 εκατ. ευρώ το 2020.

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία προκαλεί, σύμφωνα με την Aegean, περιορισμένες απώλειες στην αεροπορική κίνηση από και προς τις εν λόγω αγορές επειδή η συνεισφορά τους είναι μικρή τόσο για τον όμιλο (κάτω του 3% στην επιβατική κίνηση) όσο και για το σύνολο της αγοράς (2% των αφίξεων εξωτερικού στη χώρα). Εναντι της αύξησης των τιμών πετρελαίου, ο όμιλος χρησιμοποιεί πολιτική αντιστάθμισης του κινδύνου (hedging), ενώ η παραλαβή, έως το τέλος του 2022, 11 νέων αεροσκαφών της οικογένειας Airbus A320 neo θα συντελέσει στη βελτίωση του μοναδιαίου κόστους.

«Η πανδημία είχε σημαντικό αποτύπωμα και το 2021, με τον όμιλο όμως να καταφέρνει να ανακάμπτει σε σημαντικό βαθμό παρά τις έντονες μεταβολές κατά τη διάρκεια του έτους. Το 2021 η Aegean αξιοποίησε αποτελεσματικά το δίκτυο και τον στόλο της, ενίσχυσε την κεφαλαιακή της επάρκεια και υπήρξε ιδιαίτερα ανταγωνιστική στη διαχείριση του κόστους της. Η σημαντική ανάκαμψη, ωστόσο, που παρουσιάστηκε την περίοδο Ιουνίου - Οκτωβρίου διακόπηκε από την εμφάνιση της μετάλλαξης "Ομικρον", η οποία επηρέασε τη δραστηριότητα και τη ζήτηση από τον Νοέμβριο του 2021. »Το 2022 ο κλάδος συνολικά αναμένει σημαντική ανάκαμψη, ενώ και η ζήτηση για το ελληνικό τουριστικό προϊόν δείχνει ιδιαίτερα ισχυρή. Παράλληλα, όμως, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει δημιουργήσει νέες σημαντικές αβεβαιότητες, ενώ επιδρά σημαντικά και στο κόστος των καυσίμων. Ο όμιλος έχει επιταχύνει την επένδυση σε νέα αεροσκάφη που μειώνουν την επίδραση του κόστους καυσίμων και προγραμματίζει νέους προορισμούς, νέες υπηρεσίες και προϊόντα, αλλά και τη σταδιακή επιστροφή της χωρητικότητας στα προ πανδημίας επίπεδα για την καλοκαιρινή περίοδο. Για τρίτη συνεχή χρονιά λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών η ευελιξία και η δυνατότητα άμεσης προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς θα είναι και πάλι πολύ σημαντική», σημείωσε ο διευθύνων σύμβουλος της Aegean Δημήτρης Γερογιάννης.

Αισιοδοξία στον ΟΛΠ για επανεκκίνηση των έργων το καλοκαίρι

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Την αισιοδοξία τους πως, εφόσον όλα κυλήσουν ομαλά και δεν υπάρξουν νέα προβλήματα, τα έργα στο λιμάνι του Πειραιά μπορούν να ξεκινήσουν ξανά νωρίς το δεύτερο εξάμηνο του έτους διατυπώνουν κύκλοι της διοίκησης του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς. Οπως εξηγούν οι ίδιες πηγές, μία εβδομάδα μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που «πάγωσε» τα έργα, εκτιμούν πως με αυτή την απόφασή του το ΣτΕ ζητεί ουσιαστικά να εγκριθεί πρώτα η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) και κατόπιν βάσει αυτής να καταρτιστεί το master plan (Γενικό Προγραμματικό Σχέδιο) για όλες τις επενδύσεις στον Πειραιά, δεσμευτικές και μη. Το νέο master plan κατόπιν θα πρέπει να εγκριθεί από την αρμόδια Επιτροπή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λιμένων (ΕΣΑΛ) και έτσι να ανοίξει ο δρόμος για να αρχίσουν και πάλι τα έργα στον Πειραιά.

Αυτό που είχε συμβεί και το ΣτΕ σταμάτησε το έργο της επέκτασης του επιβατικού λιμένα (νέος σταθμός κρουαζιεροπλοίων) ήταν πως με βάση τη διαδικασία που είχε συμφωνηθεί μεταξύ ελληνικού Δημοσίου και του βασικού μετόχου του ΟΛΠ, COSCO Shipping, είχε πρώτα εγκριθεί το master plan το 2018 και ξανά στα τέλη του 2019, και κατόπιν υποβλήθηκε προς έγκριση η ΣΜΠΕ. Με τις εκτιμήσεις αυτές συμφωνούν και κορυφαίες πηγές στο υπουργείο Ναυτιλίας, που αντιμετωπίζουν το θέμα ως διαδικαστικής φύσης και όχι ουσιαστικής.

Ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ΣΜΠΕ τελεί υπό αξιολόγηση από τις αρμόδιες υπηρεσίες του υπουργείου Περιβάλλοντος ήδη εδώ και περίπου δύο χρόνια, αναφέρουν στελέχη του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς.

Λίγο μετά το Πάσχα εκτιμάται ότι θα εγκριθεί η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Οι πληροφορίες τόσο από το υπουργείο Ναυτιλίας όσο και από τη διοίκηση του ΟΛΠ συγκλίνουν στο ότι η ΣΜΠΕ εκτιμάται πως θα εγκριθεί λίγο μετά το Πάσχα. Κατόπιν απαιτείται διάστημα περίπου 15 ημερών για τη σύγκληση της ΕΣΑΛ, η οποία θα κληθεί να εγκρίνει το master plan, κάτι που θα επιτρέψει στα έργα να ξεκινήσουν. Στην ΕΣΑΛ μετέχουν ο γενικός γραμματέας Ναυτιλιακών Επενδύσεων και Υποδομών του υπουργείου Ναυτιλίας ως πρόεδρος, δύο διευθυντές του υπουργείου Ναυτιλίας, ένας γενικός διευθυντής του υπουργείου Οικονομικών, ένας γενικός διευθυντής του ΥΠΕΚΑ, δύο γενικοί διευθυντές του υπουργείου Ανάπτυξης, ένας διευθυντής του υπουργείου Πολιτισμού, ένας ανώτατος αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού ως εκπρόσωπος του ΥΠΕΘΑ και ο πρόεδρος της Ρυθμιστικής Αρχής Λιμένων.

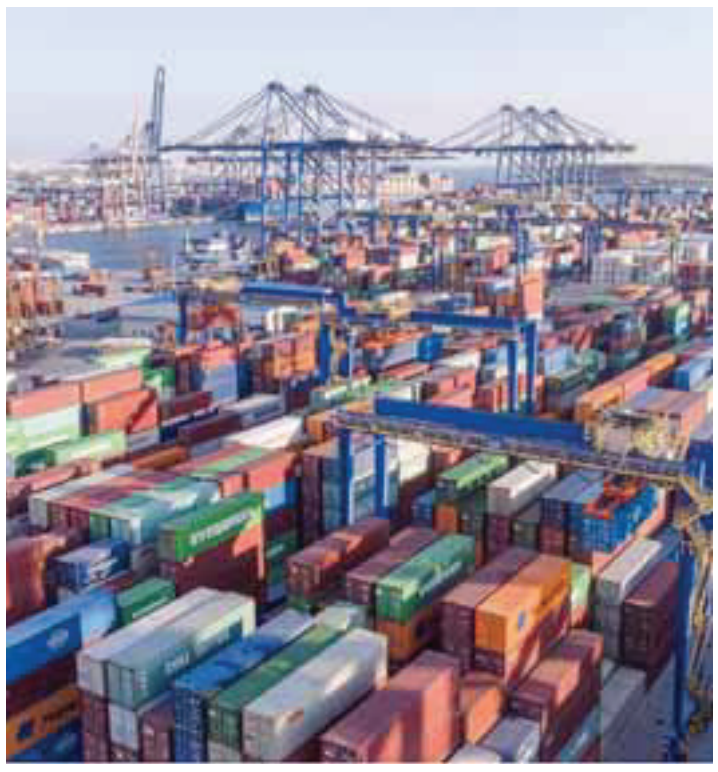

INTIME

Εφόσον όλα κυλήσουν ομαλά, τα έργα στο λιμάνι του Πειραιά μπορούν να ξεκινήσουν ξανά νωρίς το δεύτερο εξάμηνο του έτους, διατυπώνουν κύκλοι της διοίκησης του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς.

Ο ΟΛΠ με επίσημη ανακοίνωσή του μία εβδομάδα μετά τη διαρροή της απόφασης του ΣτΕ δήλωσε πως η εταιρεία «δεσμεύεται να εφαρμόσει το μεγάλο επενδυτικό της σχέδιο στη χώρα, λαμβάνοντας υπόψη όποιες ενδεχόμενες προσαρμογές κρίνονται απαραίτητες, σύμφωνα με τις αποφάσεις των αρμόδιων διοικητικών και δικαστικών αρχών και τη σύμβαση παραχώρησης με το ελληνικό Δημόσιο», προσθέτοντας ότι «ως σταθερός, αξιόπιστος και μακροπρόθεσμος επενδυτής στη χώρα συνεργάζεται στενά με τις ελληνικές Αρχές για το βέλτιστο αποτέλεσμα, σε πλήρη πάντα εφαρμογή όλων των αποφάσεων» και πως στόχος του «παραμένει η ανάπτυξη του λιμένα προς όφελος της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας».

Το μεγαλύτερο έργο προωθείται από το Πανεπιστήμιο Κρήτης και είναι της τάξεως των 230 εκατ. ευρώ. Προβλέπει την κατασκευή 3.000 φοιτητικών εστιών, εκ των οποίων οι 2.000 θα βρίσκονται στο Ρέθυμνο και οι υπόλοιπες 1.000 στο Ηράκλειο.

600 εκατ. ευρώ για εκπαιδευτικές υποδομές

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Υποδομές εκπαιδευτικών κτιρίων και φοιτητικών εστιών συνολικού κόστους της τάξεως των 600 εκατ. ευρώ διεκδικούν αυτή την περίοδο οι εταιρείες του κατασκευαστικού κλάδου. Πρόκειται για έργα που προωθούνται μέσω ΣΔΙΤ, με τη σχετική λίστα μάλιστα να αναμένεται να εμπλουτιστεί το προσεχές διάστημα με την προσθήκη ενός ακόμα έργου που αφορά την ανάπτυξη φοιτητικών κατοικιών για λογαριασμό του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Το εν λόγω έργο αναμένεται να είναι προϋπολογισμού 70 εκατ. ευρώ, με τη διαδικασία έγκρισής του από την αρμόδια επιτροπή να βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης.

Πρόσφατα, ένα ακόμα σημαντικό έργο, ύψους της τάξεως των 160 εκατ. ευρώ, πέρασε και αυτό στη β΄ φάση.

Ο λόγος για την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία 17 νέων σχολικών μονάδων στην Κεντρική Μακεδονία. Ειδικότερα, θα αναπτυχθούν 16 νέα σχολεία στη Θεσσαλονίκη και ένα μουσικό σχολείο-ωδείο στην πόλη της Κατερίνης.

Μετά την ολοκλήρωση της α΄ φάσης, στον διαγωνισμό συμμετέχουν οι ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, Ακτωρ Παραχωρήσεις, ΤΕΚΑΛ, Αβαξ και οι κοινοπραξίες των εταιρειών Μυτιληναίος - ΑΤΕΣΕ, Intrakat - REDEX και ΕΚΤΕΡ - ΕΡΕΤΒΟ.

Παράλληλα, τις επόμενες εβδομάδες αναμένεται να ξεκινήσει η σταδιακή ανάθεση τριών ακόμα έργων ΣΔΙΤ για την ανάπτυξη και διαχείριση εκπαιδευτικών υποδομών και φοιτητικών εστιών στη Θράκη, την Κρήτη και τη Θεσσαλία. Πρόκειται για έργα συνολικού ύψους 450 εκατ. ευρώ, για τα οποία πρόσφατα εξασφαλίστηκε χρηματοδότηση ύψους 190 εκατ. ευρώ από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Τα υπόλοιπα κεφάλαια θα προέλθουν από τους ιδιώτες που θα αναλάβουν την κατασκευή τους μέσω ενός συνδυασμού ιδίων κεφαλαίων και τραπεζικής χρηματοδότησης.

Το μεγαλύτερο έργο προωθείται από το Πανεπιστήμιο Κρήτης και είναι της τάξεως των 230 εκατ. ευρώ. Προβλέπει την κατασκευή 3.000 φοιτητικών εστιών, εκ των οποίων οι 2.000 θα βρίσκονται στο Ρέθυμνο και οι υπόλοιπες 1.000 στο Ηράκλειο. Το έργο διεκδικούν οι ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, Ακτωρ Παραχωρήσεις, Αβαξ, Archirodon, Intrakat και η κοινοπραξία Μυτιληναίος - ΑΤΕΣΕ. Ο ανάδοχος θα αναλάβει την εκμετάλλευση των ακινήτων για τα προσεχή 30 χρόνια.

Ποιοι διαγωνισμοί για έργα ΣΔΙΤ είναι σε εξέλιξη αυτή την περίοδο.

Τα ίδια σχήματα διεκδικούν και το έργο ΣΔΙΤ που έχει προκηρύξει το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας για την ανάπτυξη φοιτητικών εστιών και εκπαιδευτικών υποδομών στις πόλεις του Βόλου και της Λαμίας. Πρόκειται για έργο της τάξεως των 116 εκατ. ευρώ, με διπλό τεχνικό αντικείμενο. Το πρώτο αφορά μια ολοκληρωμένη παρέμβαση αστικής ανάπλασης και αξιοποίησης του βιομηχανικού ακινήτου της βαμβακουργίας στη Νέα Ιωνία Βόλου. Εκεί θα αναπτυχθούν φοιτητικές εστίες, εκπαιδευτικές κι ερευνητικές εγκαταστάσεις και κοινωνικές υποδομές του Παν. Θεσσαλίας. Το δεύτερο έργο χωροθετείται στη Λαμία και αφορά επίσης την κατασκευή φοιτητικών εστιών, εκπαιδευτικών κι ερευνητικών υποδομών.

Αντιστοίχως, το Πανεπιστήμιο Θράκης προωθεί έργο ΣΔΙΤ 106 εκατ. ευρώ, το οποίο επίσης διεκδικείται από τα ίδια κατασκευαστικά σχήματα. Το έργο περιλαμβάνει την κατασκευή και διαχείριση για τα επόμενα 30 χρόνια κτιρίων φοιτητικών εστιών, πανεπιστημιακών κατοικιών, χώρων σίτισης, κεντρικής βιβλιοθήκης και ερευνητικού κέντρου αριστείας σε Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή και Ξάνθη.

Αρνητικό κλίμα για νέες προσλήψεις

Ιδιαίτερα επιφυλακτικοί εμφανίζονται οι Ελληνες εργοδότες ως προς τις προοπτικές απασχόλησης για το επόμενο τρίμηνο, με την έρευνα της ManpowerGroup να δείχνει πως η αύξηση του πληθωρισμού, οι ανεξέλεγκτες αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας και η δύσκολη κατάσταση στις σχέσεις Ρωσίας - Ουκρανίας (η έρευνα έγινε στις αρχές Φεβρουαρίου) δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για νέες προσλήψεις. Ετσι, οι συνολικές προοπτικές απασχόλησης για το β΄ τρίμηνο του 2022 διαμορφώνονται στο +3%, ενώ οι εποχικά προσαρμοσμένες προοπτικές απασχόλησης διαμορφώνονται στο -2%. Ο ισχυρότερος ρυθμός προσλήψεων καταγράφεται στον τομέα της βιομηχανίας/παραγωγής, ενώ μέτριο ρυθμό προσλήψεων αναμένουν οι εργοδότες στον τομέα των κατασκευών.

Αναλυτικά, σύμφωνα με την έρευνα προοπτικών απασχόλησης του ομίλου της ManpowerGroup, 515 Ελληνες εργοδότες καταγράφουν συγκρατημένες προοπτικές προσλήψεων το προσεχές τρίμηνο από τον Απρίλιο έως και τον Ιούνιο, ως αποτέλεσμα των συνολικών προοπτικών απασχόλησης (ΝΕΟ), που ανέρχονται στο +3%. Το 29% των εργοδοτών αναμένει αύξηση του αριθμού των απασχολουμένων, το 26% προβλέπει μείωση και το 41% δεν προβλέπει κάποια αλλαγή.

Η βιομηχανία/παραγωγή είναι ο τομέας με τις καλύτερες επιδόσεις, με τους υπευθύνους προσλήψεων να καταγράφουν συνολικές προοπτικές απασχόλησης στο +26%. Σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο, εκείνοι που αναζητούν απασχόληση στον τομέα αυτό να περιμένουν μείωση των συνολικών προοπτικών απασχόλησης κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες και αύξηση κατά 20 μονάδες συγκριτικά με το β΄ τρίμηνο του 2021.

Η κρίση αλλάζει το μοντέλο παραγωγής επιχειρήσεων

Επαναπατρισμός επενδύσεων, στροφή στην αυτάρκεια από πολλούς ομίλους

Την περασμένη εβδομάδα η Intel ανακοίνωσε ότι θα επενδύσει 33 δισ. ευρώ στην Ευρώπη σε μονάδες μεταποίησης και στην έρευνα και στα τέλη της δεκαετίας θα αυξήσει το ποσό αυτό στα 80 δισ. ευρώ. Παράλληλα θα επενδύσει 40 δισ. δολάρια για την επέκταση της παραγωγής επεξεργαστών στις ΗΠΑ.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έρχεται να ολοκληρώσει μια διαδικασία την οποία υπαγόρευσαν η πανδημία και οι άμεσες συνέπειές της στην παγκόσμια οικονομία, οδηγώντας σε ένα είδος μερικής τουλάχιστον ανάκλησης της παγκοσμιοποίησης. Το έμφραγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα που επιτείνεται τώρα, καθώς έκλεισαν τα λιμάνια της Ρωσίας και της Ουκρανίας, οι ελλείψεις επεξεργαστών που οδηγούν τις βιομηχανίες σε αλλαγή επιχειρηματικού μοντέλου, η αρχική κατάρρευση της ζήτησης για ενέργεια, αλλά και η εκτόξευση της ζήτησης που ακολούθησε και αποτέλεσε συνιστώσα της ενεργειακής κρίσης εξωθούν επιχειρήσεις, θεσμούς και κυβερνήσεις σε επανεξέταση της στάσης τους, αλλαγή μοντέλου και επαναπατρισμό της παραγωγής.

Η κατάσταση αναγκάζει πολλές μεγάλες επιχειρήσεις να μεταφέρουν μέρος της παραγωγής τους εντός ή τουλάχιστον πλησίον της κύριας αγοράς τους και να επενδύσουν σε αυτήν. Παράλληλα τις εξωθεί να αλλάξουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο, με μια στροφή στην αυτάρκεια και στο «κατακόρυφο μοντέλο παραγωγής», εκείνο που καλύπτει σχεδόν όλες τις φάσεις της παραγωγής. Την ίδια στιγμή εξωθεί την κυβέρνηση των ΗΠΑ να επενδύσει πολλά δισ. δολάρια στις εγχώριες βιομηχανίες, με σκοπό την απεξάρτηση της μεγαλύτερης οικονομίας στον κόσμο από τον μεταποιητικό τομέα των ασιατικών χωρών. Εξωθεί όμως στην ίδια ακριβώς τακτική και με το ίδιο σκεπτικό και την Ε.Ε., που αναγκάζεται να αθετήσει τους κανόνες της κατά των κρατικών ενισχύσεων και να επιδοτήσει με δισεκατομμύρια ευρώ τις βιομηχανίες της.

Μιλώντας για το θέμα στους Financial Times ο Ριτσαρντ Μπερνστάιν της επενδυτικής RBA, επισημαίνει πως «το έμφραγμα στις εφοδιαστικές αλυσίδες έχει ήδη διαρκέσει περισσότερο από όσο διήρκεσε το πετρελαϊκό εμπάργκο μαζί τη διετία 1973-74 και το 1979». Ετσι, την περασμένη εβδομάδα η Intel ανακοίνωσε ότι θα επενδύσει 33 δισ. ευρώ στην Ευρώπη σε μονάδες μεταποίησης και στην έρευνα και στα τέλη της δεκαετίας θα αυξήσει το ποσό αυτό στα 80 δισ. ευρώ. Παράλληλα θα επενδύσει 40 δισ. δολάρια για την επέκταση της παραγωγής επεξεργαστών στις ΗΠΑ. Εν ολίγοις, συνεχίζεται η τάση που εκδηλώθηκε τους τελευταίους μήνες του περασμένου έτους όταν ηχηρά ονόματα της βιομηχανίας αντέδρασαν στην έλλειψη επεξεργαστών που γονάτισε πολλούς κλάδους της βιομηχανίας, με προεξάρχουσα την αυτοκινητοβιομηχανία και επένδυσαν στην παραγωγή τους εντός ΗΠΑ. Τον Οκτώβριο η Micron Technology ανακοίνωσε ότι μέσα στην επόμενη δεκαετία θα επενδύσει πάνω από 150 δισ. δολάρια στην παραγωγή επεξεργαστών και τουλάχιστον ένα τμήμα θα παράγεται στις ΗΠΑ. Και τον Νοέμβριο η νοτιοκορεατική Samsung ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει την ανέγερση μονάδας ημιαγωγών αξίας 17 δισ. δολαρίων στο Τέξας. Η τάση δεν περιορίζεται, άλλωστε, στον κλάδο της τεχνολογίας, καθώς ανάλογες κινήσεις σχεδιάζουν και οι αυτοκινητοβιομηχανίες. Η General Motors έχει από τον Ιανουάριο ανακοινώσει ότι σχεδιάζει να δαπανήσει 4 δισ. δολάρια για να αυξήσει την παραγωγή ηλεκτροκίνητων οχημάτων και μπαταριών στο Μισιγκαν. Ομοίως η Toyota σχεδιάζει την ανέγερση μονάδας παραγωγής μπαταριών αξίας 1,3 δισ. δολαρίων και με προσωπικό 1.750 ατόμων στη βόρεια Καρολίνα.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία εξωθεί και την Ε.Ε. σε χαλάρωση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις.

Η τάση είναι, άλλωστε, γενικότερη και δεν περιορίζεται στα σχέδια των επιχειρήσεων, αλλά κατευθύνει και εκείνα των κυβερνήσεων και των θεσμικών οργάνων. Σε ό,τι αφορά την Ε.Ε., όχι μόνον έχει χαλαρώσει τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και έχει ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να στηρίξουν τις βιομηχανίες τους, αλλά τώρα βρίσκεται ενώπιον της ανάγκης να αλλάξει πολιτική στο θέμα των τροφίμων. Προ του πολέμου είχε δρομολογήσει επανεξέταση της στρατηγικής για την ασφάλεια στην προμήθεια τροφίμων, αλλά και για τη βιώσιμη παραγωγή τροφίμων στο πλαίσιο του σχεδίου της για τον μηδενισμό των εκπομπών καυσαερίων. Τώρα, όμως, έχει να αντιμετωπίσει τον αποκλεισμό των σιτηρών αλλά και των λιπασμάτων από τη Ρωσία και την Ουκρανία, που εγκυμονεί κινδύνους για σοβαρές ελλείψεις τροφίμων, πρώτων υλών και ειδών πρώτης ανάγκης εξαιτίας του πολέμου. Αναζητεί, έτσι, εναλλακτικούς προμηθευτές, ενώ παράλληλα εξετάζει τη δυνατότητα να ενισχύσει οικονομικά τους Ευρωπαίους αγρότες με 500 εκατ. ευρώ για να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν τις υψηλές τιμές της ενέργειας και τις ελλείψεις ορισμένων πρώτων υλών. Τη Δευτέρα οι υπουργοί Γεωργίας συζήτησαν τη λήψη μέτρων για να διασφαλισθεί η αυτάρκεια της Ε.Ε. σε λιπάσματα, καθώς η Ρωσία είναι κυρίαρχη δύναμη στην παραγωγή λιπασμάτων κάθε είδους και η εισβολή στην Ουκρανία, σε συνδυασμό με τις κυρώσεις, αναμένεται να οδηγήσει σε ελλείψεις λιπασμάτων στην παγκόσμια αγορά, με συνεπακόλουθο τη μείωση της αγροτικής παραγωγής. Και τέλος, ο πόλεμος στην Ουκρανία πιέζει την Ε.Ε. να επισπεύσει την ενεργειακή απεξάρτησή της από τη Ρωσία. Τη Δευτέρα η Γερμανία υπέγραψε μακροχρόνια συμφωνία με το Κατάρ, από το οποίο θα εισάγει υγροποιημένο φυσικό αέριο.

BLOOMBERG, FINANCIAL TIMES

PIK 1

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

• Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς.
• Ενημέρωση με εγκυρότητα, σοβαρότητα, αντικειμενικότητα.
• Από κάθε σημείο στην Κύπρο και τον κόσμο, με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών.

Παρουσίαση
Αντρέας Κημήτρης

8.00 μ.μ.
PIK 1 (Με ταυτόχρονη νοηματική στο PIK 2)

PIK 1 | PIK HD

"PLAYLIST" ΜΙΑ ΑΓΚΑΛΙΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Σίγουρα δεν είναι ούτε η πρώτη, ούτε η τελευταία μουσική τηλεοπτική εκπομπή. Έχει όμως θετική ατμόσφαιρα, που ξυπνά όμορφα συναισθήματα και αναμνήσεις και γίνεται ένα ζεστό καταφύγιο χαλάρωσης και ψυχαγωγίας. Η αγαπημένη ηθοποιός Μάρα Κωνσταντίνου τραγουδά, χορεύει και με μπόλικη τρέλα και χαμόγελο δίνει μια αλλιώτικη νότα στην εκπομπή.

Οκτώ βιρτουόζοι μουσικοί, με μαέστρο τον Νικόλα Μαυρέση, συναντούν τον καταξιωμένο μουσικό Χρήστο Φιλίππου και μαζί φτιάχνουν την εξαιρετική μπάντα του PlayList, την ορχήστρα μας. Το PlayList μας ταξιδεύει σε μουσικά μονοπάτια που μας κάνουν να αφήσουμε για λίγο πίσω το άγχος και την πίεση της καθημερινότητας.

Παρουσίαση
Μάρα Κωνσταντίνου

Οργάνωση Παραγωγής / Καλλιτεχνική Διεύθυνση
Χρήστος Φιλίππου

Σκηνοθεσία / Επιμέλεια Παραγωγής
Μόνικα Φανουρίου

Σάββατο
9:30 μ.μ.
PIK 1 & PIK HD

Παγκόσμια ανησυχία για την εξέλιξη του πληθωρισμού

Τελευταίο σοκ, το ρεκόρ εικοσαετίας που καταγράφηκε στη Βρετανία

Στις ΗΠΑ, όπου ο πληθωρισμός τείνει να αγγίξει το 8%, την περασμένη εβδομάδα η Federal Reserve προχώρησε στην πρώτη αύξηση των επιτοκίων από το 2018 κατά 25 μονάδες βάσης, σε ένα φάσμα από 0,25% έως 0,50%. Δεν έχει παρέλθει μία εβδομάδα, και υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι της τάσσονται υπέρ μιας πιο αποφασιστικής στροφής σε περιοριστική νομισματική πολιτική.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία βρήκε τις περισσότερες οικονομίες στον κόσμο να αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο πληθωρισμό των τελευταίων δεκαετιών και μια ενεργειακή κρίση που τον τροφοδοτεί. Εδωσε, όμως, περαιτέρω ώθηση στις τιμές της ενέργειας, των σιτηρών και των πρώτων υλών που εξάγουν οι δύο εμπλεκόμενες στον πόλεμο χώρες και το αποτέλεσμα είναι να εκτοξευθεί ο πληθωρισμός σε νέα ύψη. Με τελευταίο σοκ τα στοιχεία της Βρετανίας, που δόθηκαν στη δημοσιότητα και φέρουν τον πληθωρισμό του Φεβρουαρίου στο 6,2% να καταγράφει τα υψηλότερα επίπεδα από το 1992, οικονομολόγοι και πολιτικές ηγεσίες βλέπουν με δέος να διαφαίνεται ο κίνδυνος επιστροφής στο πληθωριστικό αδιέξοδο της δεκαετίας του 1970. Και το πρόβλημα εκτείνεται σχεδόν σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης, με μόνη εξαίρεση τις χώρες της Ανατολικής Ασίας.

Στη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου, όπου ο πληθωρισμός τείνει να αγγίξει το 8%, την περασμένη εβδομάδα η Federal Reserve προχώρησε στην πρώτη αύξηση των επιτοκίων από το 2018 κατά 25 μονάδες βάσης, σε ένα φάσμα από 0,25% έως 0,50%. Δεν έχει παρέλθει μία εβδομάδα, και υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι της τάσσονται υπέρ μιας πιο αποφασιστικής στροφής σε περιοριστική νομισματική πολιτική. Μιλώντας στο Bloomberg ο Τζέις Μπούλαρντ, πρόεδρος της Fed του Σεντ Λιούις, κάλεσε την ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ να αυξήσει τα επιτόκια του δολαρίου στο 3% εντός του έτους. Στο ίδιο μήκος κύματος η Λορέτα Μέστερ, πρόεδρος της Fed του Κλίβελαντ, που τόνισε πως θα χρειαστούν μάλλον μεγάλες αυξήσεις των επιτοκίων στις επόμενες συνεδριάσεις της ομοσπονδιακής τράπεζας εντός του έτους.

Ο ίδιος ο επικεφαλής της Fed, Τζερόμ Πάουελ, δήλωσε άλλωστε τη Δευτέρα ότι είναι πρόθυμος να προχωρήσει σε πιο επιθετικές αυξήσεις επιτοκίων. Ερωτώμενος, εξάλλου, από δημοσιογράφους, άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο να προχωρήσει σε αύξηση επιτοκίων κατά μισή εκατοστιαία μονάδα στη συνεδρίαση της κεντρικής ομοσπονδιακής τράπεζας στις 3 και 4 Μαΐου.

Το πρόβλημα για τις κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο είναι όμως ασυνήθιστα δυσεπίλυτο, καθώς ο πληθωρισμός αυτή τη φορά οφείλεται μεν στην εκτόξευση του κόστους της ενέργειας, αλλά παράλληλα αντανακλά και τις ελλείψεις στην παγκόσμια προσφορά, συνεπακόλουθο μιας εξαιρετικά κακής συγκυρίας αποτελούμενης από την πανδημία, το έμφραγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα, την ενεργειακή κρίση και τον πόλεμο στην Ουκρανία. Οπως χαρακτηριστικά έχει δηλώσει ο διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας, Αντριου Μπέιλι, «η νομισματική πολιτική δεν φέρνει περισσότερο φυσικό αέριο, περισσότερους μικροεπεξεργαστές ούτε περισσότερους οδηγούς φορτηγών». Ακολουθώντας κατά πόδας τη Fed, την προηγούμενη εβδομάδα η Τράπεζα της Αγγλίας αύξησε τα επιτόκια της στερλίνας κατά 25 μονάδες βάσης στο 0,75% και ήταν η τρίτη συναπτή αύξηση του κόστους δανεισμού. Τα στελέχη της όμως εκφράζουν φόβους πως η επιθετική στροφή στην περιοριστική πολιτική ενδέχεται να «παγώσει» την οικονομία.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες ενδέχεται να γίνει απαγορευτικό το κόστος της διαβίωσης.

Στην Ε.Ε., άλλωστε, ο αποκλεισμός του ρωσικού ντίζελ έχει οδηγήσει την τιμή του καυσίμου κίνησης στα 2,3 ευρώ το λίτρο, που είναι και το υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 15 ετών και ακριβότερο από τη βενζίνη. Στην ίδια μοίρα βρίσκονται οι περισσότεροι Ευρωπαίοι, καθώς το ντίζελ κοστίζει πλέον περισσότερο από τη βενζίνη στις 17 από τις 27 χώρες-μέλη της Ε.Ε. Στο μεταξύ, το πετρέλαιο έχει πάρει και πάλι την ανιούσα από τη στιγμή που οι Ευρωπαίοι άρχισαν να εξετάζουν το ενδεχόμενο συμμετοχής τους στο εμπάργκο κατά των ρωσικών υδρογονανθράκων. Οι τιμές κυμαίνονταν στα 115 δολάρια το βαρέλι για το αργό δυτικού Τέξας και πάνω από τα 121 δολάρια το βαρέλι για το Brent και δεν λείπουν οι ανησυχητικές προβλέψεις για εκτόξευση του «μαύρου χρυσού» στα 150 δολάρια το βαρέλι. Τελευταία στη σειρά η πρόβλεψη του Νταγκ Κινγκ, βετεράνου στις συναλλαγές εμπορευμάτων, που προεξοφλεί περαιτέρω άνοδο των τιμών του πετρελαίου, καθώς ο αποκλεισμός του ρωσικού πετρελαίου από την παγκόσμια αγορά συμπίπτει με τη θεαματική αύξηση της ζήτησης, ιδιαιτέρως επειδή ο κόσμος στρέφεται στα ταξίδια καθώς τείνει να υποχωρήσει η πανδημία.

Και βέβαια η ακρίβεια κάθε άλλο παρά περιορίζεται στα καύσιμα ή τους λογαριασμούς της ηλεκτρικής ενέργειας των νοικοκυριών. Αυξάνεται διαρκώς το κόστος διαβίωσης συμπιέζοντας την αγοραστική δύναμη και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων ανά τον κόσμο, με τα φτωχότερα νοικοκυριά να δυσκολεύονται να αντεπεξέλθουν στα έξοδα διαβίωσης. Στις αναπτυσσόμενες χώρες ενδέχεται να γίνει απαγορευτικό το κόστος της διαβίωσης καθώς η άνοδος των τιμών των πρώτων υλών επηρεάζει περισσότερο το κόστος των τροφίμων, που στις χώρες αυτές αντιπροσωπεύει μεγαλύτερο μέρος των δαπανών των νοικοκυριών. Ο προβληματισμός των κεντρικών τραπεζών επικεντρώθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα στο ερώτημα για πόσο θα διαρκέσει η επιτάχυνση του πληθωρισμού. Με τις κεντρικές τράπεζες Αγγλίας και ΗΠΑ να εγκαταλείπουν τη θεωρία ότι πρόκειται για παροδική εξέλιξη συνεπακόλουθο της πανδημίας και των όσων προβλημάτων προκάλεσε, ακόμη και η ΕΚΤ αρχίζει να αναθεωρεί τη θέση της και να αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο να αυξήσει τα επιτόκια.

BLOOMBERG, REUTERS, FINANCIAL TIMES

Πρωτιά της Νότιας Κορέας σε εργαζομένους ηλικίας άνω των 65 ετών

Η δραστική μείωση της ανεργίας στη Νότια Κορέα κρύβει μια μεγάλη αλήθεια, η οποία δεν είναι άλλη από την παράταση της εργασιακής ζωής πολύ πέραν των 60 ή και των 70 ετών, και μάλιστα σε κακώς αμειβόμενες δουλειές. Στην ηλικία των 69 ετών, όπως αναφέρει σχετικό δημοσίευμα του ειδησεογραφικού πρακτορείου Reuters, η Κιμ Τζουνγκ-Μι κάνει τρεις δουλειές. Τρεις ώρες την ημέρα ασχολείται με το να πηγαίνει και να παραλαμβάνει ένα παιδί δύο ετών από το νηπιαγωγείο για 9 δολάρια την ώρα, μετά πλένει λαχανικά σε ένα εστιατόριο παραδοσιακής κουζίνας, ενώ αναλαμβάνει και τη βόλτα του σκύλου του γείτονά της. Αυτού του είδους η επισφαλής απασχόληση, που διεκπεραιώνουν οι μεγαλύτεροι στη Νότια Κορέα, βοήθησε τη χώρα να επιτύχει ρεκόρ με χαμηλό δείκτη ανεργίας στο 2,7% τον Φεβρουάριο. Σχεδόν το ήμισυ από την αύξηση των θέσεων εργασίας καλύφθηκε από γυναίκες και άνδρες άνω των 60 ετών.

Το 69% αυτής της ηλικιακής ομάδας εργάζεται κάπου, ενώ ο μέσος όρος των χωρών-μελών του ΟΟΣΑ διαμορφώνεται στο 13,2%.

Παρότι η στροφή σε δουλειές που πληρώνονται λίγο και έχουν χαρακτήρα ημιαπασχόλησης είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, η Νότια Κορέα κατέχει τα πρωτεία ως προς τη συμμετοχή των 65 ετών και άνω σε αυτές. Το 69% αυτής της ηλικιακής ομάδας εργάζεται κάπου, ενώ το αντίστοιχο στην Ιαπωνία φθάνει το 38,1% και ο μέσος όρος των χωρών-μελών του ΟΟΣΑ διαμορφώνεται στο 13,2%. Οι ειδήμονες παρατηρούν πως το γεγονός ότι υπάρχει μεγάλη αύξηση θέσεων εργασίας για ηλικιωμένους φανερώνει πόσο ευπαθής είναι η εθνική οικονομία. «Γνωρίζω πως είμαι χαμηλά αμειβόμενη εν συγκρίσει με νεότερους συναδέλφους, αλλά πού αλλού θα μπορούσα να πάω εάν δεν εκμεταλλευόμουν αυτή την ευκαιρία;», επισημαίνει η Κιμ, προσθέτοντας ότι είναι χαρούμενη με όσα κάνει τώρα και όχι από άλλες δουλειές παλαιότερα, όπως όταν δούλευε καθαρίστρια. Καμία, όμως, από τις εργασίες αυτές δεν της παρέχει κοινωνική ασφάλιση ή τη δυνατότητα να λάβει υψηλότερες αποδοχές. Επίσης, τέτοιες δουλειές δεν συμβάλλουν στο να τονώσουν την ιδιωτική κατανάλωση της Νότιας Κορέας, μια και πολλοί στην ηλικιακή ομάδα της Κιμ εργάζονται μόνο και μόνο για να γλιτώσουν από τη φτώχεια. Επιπλέον, αυτού του είδους η εργασία φανερώνει ένα μόνιμο πρόβλημα της χώρας, όπου κατά τις εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών η Τρίτη Ηλικία θα αποτελεί και το μεγαλύτερο πληθυσμιακά ποσοστό έως το 2050. Αυτοί οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο να θέσουν τέλος στη ζωή τους, ενώ το ποσοστό σχετικής φτώχειας στην ηλικιακή ομάδα των 65 και άνω στη Νότια Κορέα συνιστά και το υψηλότερο στον ΟΟΣΑ. Περίπου το 45% της ομάδας αυτής ζει με λιγότερα από το 50% του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος. Οι δε μισθοί ουσιαστικά δεν αυξάνονται παρά ελάχιστα. Η αύξηση στους ονομαστικούς μισθούς ήταν 1,7% το 2021 και 0,3% τα 2020, σύμφωνα με τα δεδομένα της στατιστικής υπηρεσίας της Νότιας Κορέας. Οι δημογραφικές πιέσεις δεν περιορίζονται στη χώρα αυτή, εφόσον και στην Ιαπωνία οι μεγαλύτεροι άνθρωποι αποκτούν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο. Το σχεδόν 13% του δυναμικού είναι 65 ετών και άνω, έναντι του 9% το 2012. Από αυτούς σήμερα το 75% και πλέον ημιαπασχολούνται ως καθαριστές/ριες, οδηγοί ταξί και υπάλληλοι καταστημάτων. Τέλος, όπως παρατηρεί ο Τζέιμς Τσο, επικεφαλής της νοτιοκορεατικής πλατφόρμας Pleasehelp, η οποία συνδέει την προσφορά και την εύρεση εργασίας, πολλοί στην ηλικία συνταξιοδότησης είναι σχεδόν τόσο δραστήριοι όσο και εκείνοι στα 20 και στα 30 τους με κριτήριο την αναζήτηση δουλειάς.

SHUTTERSTOCK

Το ποσοστό σχετικής φτώχειας στην ηλικιακή ομάδα των 65 και άνω στη Ν. Κορέα συνιστά και το υψηλότερο στον ΟΟΣΑ. Περίπου το 45% της ομάδας αυτής ζει με λιγότερα από το 50% του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος.

REUTERS

Κατά της έκδοσης κοινού χρέους ο Γιοχάνες Χαν

Ο επίτροπος Δημοσιονομικών της Ε.Ε., Γιοχάνες Χαν, τάχθηκε κατηγορηματικά κατά της πρότασης χωρών-μελών να εκδώσει η Ε.Ε. πρόσθετο κοινό χρέος με σκοπό την αντιμετώπιση του οικονομικού αντικτύπου του πολέμου στην Ουκρανία και τη χρηματοδότηση των αυξημένων δαπανών για την άμυνα και την ενέργεια. Ο κ. Χαν κάλεσε αντιθέτως τα κράτη-μέλη να χρησιμοποιήσουν τα κεφάλαια της Ε.Ε., ύψους άνω του 1 τρισ. ευρώ που βρίσκονται στη διάθεσή τους, και να αντιμετωπίσουν έτσι την τρέχουσα κρίση. Ο επίτροπος Δημοσιονομικών αναφέρθηκε στα 800 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης αλλά και στα 350 δισ. ευρώ των Διαρθρωτικών Ταμείων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν με ευελιξία, και τόνισε ότι επί του παρόντος υπάρχει συναίνεση για την αξιοποίηση αυτών των χρημάτων. Μιλώντας στο ψηφιακό συνέδριο που έχει διοργανώσει το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, ο κ. Χαν τόνισε πως η έκδοση νέου κοινού χρέους «δεν είναι στο τραπέζι», ενώ χαρακτήρισε την ιδέα είδος αντιπερισπασμού. Προσέθεσε, μάλιστα, πως θα υπάρξει πολύ μεγαλύτερη αλληλεγγύη ανάμεσα στα κράτη-μέλη όταν τα κονδύλια της Ε.Ε. χρησιμοποιηθούν με σωστό τρόπο και αποφέρουν καρπούς.

«Δεν είναι στο τραπέζι», λέει ο επίτροπος Δημοσιονομικών της Ε.Ε.

Σημειωτέον ότι η χώρα του κ. Χαν, η Αυστρία, αποτελεί μέλος της συμμαχίας των λεγόμενων «φειδωλών» χωρών του ευρωπαϊκού Βορρά, μαζί με τη Γερμανία, την Ολλανδία και τη Φινλανδία, που προέβαλαν τις μεγαλύτερες αντιρρήσεις κατά της έκδοσης κοινού χρέους της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση του οικονομικού αντικτύπου της πανδημίας το 2020. Η πρώτη αυτή έκδοση κοινού χρέους, πάντως, έχει θεωρηθεί πρώτο αλλά και μείζον βήμα προόδου προς την οικονομική και δημοσιονομική ενοποίηση της Ευρώπης.

Ο κ. Χαν ανέφερε επιπλέον πως μπορούν να διατεθούν με διαφορετικό από τον αρχικό σχεδιασμό ορισμένα κεφάλαια της Ε.Ε., όπως, για παράδειγμα, μέρος των κεφαλαίων από το πρόγραμμα Erasmus θα μπορούσε να δοθεί για τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών των Ουκρανών προσφύγων. Στην περίπτωση αυτή, τόνισε, δεν θα χαθεί μία γενιά και θα δοθεί στις μητέρες τους, που αντιπροσωπεύουν τα 2/3 των προσφύγων, η δυνατότητα να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Κατέληξε, πάντως, ότι «πρέπει να λαμβάνουμε πάντα υπόψη ότι ο προϋπολογισμός της Ε.Ε. δεν πρόκειται να σώσει τον κόσμο, ούτε καν την Ευρώπη, γι' αυτό και θα χρειαστούν προσπάθειες και από τις εθνικές κυβερνήσεις».

BLOOMBERG

Ο κ. Χαν ανέφερε πως μπορούν να διατεθούν με διαφορετικό από τον αρχικό σχεδιασμό ορισμένα κεφάλαια της Ε.Ε.. Για παράδειγμα, μέρος των κεφαλαίων από το πρόγραμμα Erasmus θα μπορούσε να δοθεί για τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών των Ουκρανών προσφύγων.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Κίνδυνος διατροφικής κρίσης σε χώρες της Μέσης Ανατολής

Των **STEFAN LUKAS** και **MARIUS PARADIES***

Μέσα σε πολύ σύντομη χρονική περίοδο ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει επιφέρει ήδη σοβαρές συνέπειες στην παγκόσμια οικονομία, μιας και η Ρωσία και η Ουκρανία αποτελούν σημαντικές πηγές πρώτων υλών, οι οποίες συνολικά πλέον τίθενται εκτός συστήματος. Η Ουκρανία εξάγει σχεδόν το ήμισυ των παγκόσμιων προμηθειών σε νέον, που χρησιμοποιείται στους ημιαγωγούς, όπερ σημαίνει πως πλήττεται ένας κλάδος, ο οποίος ήδη υφίστατο ελλείψεις λόγω πανδημίας. Ενδεχομένως να υπάρξουν μεγάλες ανατιμήσεις σε αγαθά από αυτοκίνητα έως καταναλωτικά ηλεκτρονικά είδη, αλλά αυτό είναι πρωτίστως βάρος, που θα επωμιστούν τα βιομηχανικά κράτη. Ωστόσο, το πραγματικά ανησυχητικό για όλους μας θα έπρεπε να είναι η επίπτωση στις τιμές τροφίμων. Το χώμα της Ρωσίας και της Ουκρανίας είναι από τα πιο εύφορα της γης, εξ ου και οι δύο χώρες είναι κορυφαίες στην εξαγωγή αγροτικών προϊόντων και ειδικά σε σιτηρά και σπόρους, που χρησιμοποιούνται για παραγωγή φυτικών μαγειρικών ελαίων. Πάμπολλες χώρες εξαρτώνται για τα βασικά διατροφικά τους αγαθά από τις δύο προαναφερθείσες αγορές και ειδικά η Μέση Ανατολή.

Η Αίγυπτος εισάγει σχεδόν 70% του σίτου της από τη Ρωσία και την Ουκρανία, ενώ το 2019 το 73% του πληθυσμού της πρώτης ελάμβανε επιδοτήσεις για το ψωμί, κάτι που πίεζε ασφυκτικά τα δημόσια οικονομικά. Η ακύρωσή τους αυξάνει τον κίνδυνο ταραχών, ενώ σήμερα η χώρα ήδη απαγόρευσε τις εξαγωγές ορισμένων τροφίμων και αναζητεί νέες πηγές προμηθειών για σιτάρι και φυτικά έλαια. Είναι, πάντως, απίθανο να μπορέσει η Αίγυπτος να χρηματοδοτήσει αφ' εαυτού νέες εισαγωγές. Στη δε περίπτωση του Λιβάνου και της Τυνησίας αμφότερες εισάγουν το μισό τους σιτάρι από την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας. Η αστάθεια στην εσωτερική τους πολιτική σκηνή δυσκολεύει τα πράγματα. Η λιβανέζικη κυβέρνηση ζήτησε από τις ΗΠΑ 20 εκατ. δολάρια για αγορά σιτηρών από τις παγκόσμιες αγορές. Τα δε αποθέματά της έχουν μειωθεί δραστικά μόλις στο 25% της προηγούμενης χωρητικότητάς τους μετά την έκρηξη στο λιμάνι της Βηρυτού. Η Τουρκία, τώρα, εξαρτάται ιδιαιτέρως από το ρωσικό και το ουκρανικό σιτάρι, εφόσον καλύπτει το 64,5% και το 9,6% αντιστοίχως επί των εισαγωγών της. Ακόμα κι αν είναι σε θέση η τουρκική κυβέρνηση να διαπραγματευθεί εξαιρέσεις από τις κυρώσεις της Δύσης στις εισαγωγές τροφίμων από τη Ρωσία, η προοπτική της ανόδου των τιμών στα τρόφιμα και την ενέργεια απειλούν την ίδια την ύπαρξη του προέδρου Ταγίπ Ερντογάν.

Τα προϋπάρχοντα δημοσιονομικά προβλήματα της Μ. Ανατολής επιδεινώθηκαν με την πανδημία, οπότε σε συνδυασμό με την τρέχουσα κατάσταση μπορεί να δημιουργηθεί χάος στην περιοχή. Η έρευνα, άλλωστε, δείχνει πως υπήρξε άμεση σχέση ανάμεσα στην άνοδο των τιμών στα τρόφιμα και στις διαδηλώσεις, που οδήγησαν στην Αραβική Άνοιξη. Επιπτώσεις με νέες μεταναστευτικές ροές θα υπάρξουν και για την Ευρώπη, ειδικά εφόσον προβλέπεται οι ελλείψεις τροφίμων να διαρκέσουν έως και δύο χρόνια. Οπως προσφάτως τόνισε ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, όλες οι χώρες της Ε.Ε. πρέπει να κινηθούν προληπτικά για να αντεπεξέλθουν ή, ιδανικά, να αμβλύνουν τις επιπτώσεις από τις εξελίξεις στη Μ. Ανατολή. Ειδικά οι μεγαλύτερες χώρες της Ε.Ε. μπορούν να το κάνουν μέσω νέων προγραμμάτων στήριξης, ενώ βοηθητική θα είναι και η συμμετοχή μεγάλων διεθνών οργανισμών. Τέλος, χώρες όπως η Σ. Αραβία, τα ΗΑΕ και το Κουβέιτ δεν έχουν συμφέρον από μία νέα αποσταθεροποίηση στη δική τους περιφέρεια, οπότε θα απέβαινε προς όφελος και των δύο πλευρών μια συντονισμένη και ενιαία κινητοποίηση.

* Οι κ. Stefan Lukas και Marius Paradies είναι αναλυτής Μέσης Ανατολής και ερευνητής διεθνών θεμάτων με ειδίκευση στην ασφάλεια στη Μ. Ανατολή, αντίστοιχα. Το άρθρο δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Φρίντριχ Εμπερτ https://www.ips-journal.eu/topics/.

Σε ανοδική τροχιά οι επενδύσεις σε νέο κλάδο κρυπτονομισμάτων

Προσφέρουν ακόμη μεγαλύτερη ανωνυμία και μυστικότητα συναλλαγών

Ο πόλεμος στην Ουκρανία μαίνεται, οι κυρώσεις που επιβάλλονται προκαλούν προβλήματα και εντείνεται η φημολογία πως ετοιμάζονται να επιβάλουν ρυθμίσεις στα κρυπτονομίσματα τόσο οι αμερικανικές αρχές όσο και η Ε.Ε. και η Ιαπωνία. Στο μεταξύ, το μεγαλύτερο από τα κρυπτονομίσματα, το Bitcoin, τείνει να γίνει ευρύτερα αποδεκτό και όλα δείχνουν πως έχει πάρει αργά, αλλά σταθερά τον δρόμο προς την ένταξή του στις κοινά αποδεκτές επενδύσεις. Ετσι, όμως, πολλοί χρήστες των κρυπτονομισμάτων θεωρούν ότι δεν προσφέρει πλέον επαρκή μυστικότητα και αναζητούν εναλλακτικές που θα τους προσφέρουν ακόμη μεγαλύτερη κατοχύρωση της ανωνυμίας τους ώστε να συγκαλύψουν την ταυτότητά τους αλλά και τις λεπτομέρειες των συναλλαγών τους. Ως εκ τούτου αναδύεται τελευταία μια νέα κατηγορία κρυπτογραφημένων αξιών που χαρακτηρίζονται «νομίσματα ιδιωτικότητας» και τα οποία υπάρχουν μεν εδώ και κάποια χρόνια, αλλά έχουν γνωρίσει μεγάλη άνοδο μέσα στον τελευταίο μήνα.

Τα πιο δημοφιλή ανάμεσά τους είναι τα Monero και Zcash, που σύμφωνα με στοιχεία της CoinMarketCap έχουν σημειώσει άνοδο 7,6% και 46% αντιστοίχως από τις αρχές Μαρτίου. Σημειωτέον ότι στο ίδιο χρονικό διάστημα το bitcoin έχει υποχωρήσει κατά περίπου 5%. Μόνο μέσα στην περασμένη εβδομάδα τα δύο αυτά κρυπτονομίσματα έχουν σημειώσει άνοδο 4,7% και 16% αντιστοίχως, ενώ ο δείκτης που ακολουθεί τον νέο κλάδο αυτών των «νομισμάτων ιδιωτικότητας» έχει σημειώσει άνοδο 4% σύμφωνα με την εταιρεία ερευνών Maxro Hive. Αυτό μπορεί να σηματοδοτεί ένα καίριο σημείο στην πορεία των νέων αυτών κρυπτονομισμάτων που είναι δομημένα έτσι ώστε να κρατούν μέσα στη δική τους τεχνολογία blockchain καλά κρυμμένες πολύ περισσότερες πληροφορίες για τον όγκο των συναλλαγών και τα μέρη που εμπλέκονται σε αυτές τις συναλλαγές.

Τα τελευταία πέντε χρόνια η κεφαλαιοποίηση του Monero έχει γνωρίσει μεγάλες διακυμάνσεις καθώς εκτοξεύθηκε από τα 100 εκατ. δολάρια στα 6,8 δισ. δολάρια, για να υποχωρήσει στα 3,4 δισ. δολάρια σήμερα, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της CoinMarketCap. Συμβαίνει, πάντως, να αυξάνεται το ενδιαφέρον των επενδυτών για την κατηγορία αυτών των κρυπτονομισμάτων, ενώ παράλληλα το bitcoin φαίνεται να χάνει μέρος της μυστικότητάς του. Οπως επισημαίνουν οι Αϊντάν Αρασασνγκάμ και Τζεράρ Ντιπίπο, στελέχη του Κέντρου Στρατηγικών και Διεθνών Σπουδών της Ουάσιγκτον, το bitcoin δεν προσφέρει ακριβώς ανωνυμία, αλλά τη δυνατότητα να κρυφτεί κανείς μερικώς πίσω από ένα ψευδώνυμο. Οι δύο αναλυτές υπογραμμίζουν πως «αν ένα κρυπτογραφημένο πορτοφόλι συνδέεται με ένα φορέα ή ένα πρόσωπο, μπορεί να εντοπισθεί τόσο ο ιδιοκτήτης του πορτοφολιού όσο και οι συναλλαγές του». Υπό αυτή την έννοια τα «κρυπτονομίσματα ιδιωτικότητας» προσφέρουν περισσότερα, ενώ τα τελευταία χρόνια αυξάνονται οι δυνατότητες των Αρχών να ανιχνεύουν τη δραστηριότητα μέσα στην τεχνολογία blockchain και γενικώς να ελέγχουν τόσο το bitcoin όσο και τα άλλα κρυπτονομίσματα.

REUTERS

Τα τελευταία πέντε χρόνια η κεφαλαιοποίηση του Monero έχει γνωρίσει μεγάλες διακυμάνσεις καθώς εκτοξεύθηκε από τα 100 εκατ. δολάρια στα 6,8 δισ. δολάρια, για να υποχωρήσει στα 3,4 δισ. δολάρια σήμερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της CoinMarketCap.

Τα «νομίσματα ιδιωτικότητας» Monero και Zcash έχουν σημειώσει άνοδο 7,6% και 46% αντιστοίχως από τις αρχές Μαρτίου.

Στα μειονεκτήματα των «νομισμάτων ιδιωτικότητας» συγκαταλέγονται η μεγάλη αστάθεια των τιμών τους. Παράλληλα, όμως, αυτή η κατηγορία κρυπτονομισμάτων προσκρούει και σε άλλα εμπόδια που δεν τους επιτρέπουν να λειτουργήσουν ως εναλλακτική του bitcoin ή και να αντιγωνιστούν ευθέως το κυριότερο κρυπτονόμισμα που έχει κεφαλαιοποίηση περίπου 776 δισ. δολαρίων.

Ορισμένα από τα λεγόμενα χρηματιστήρια κρυπτονομισμάτων δεν δέχονται τα κρυπτονομίσματα ιδιωτικότητας, καθώς τα θεωρούν ιδιαιτέρως ύποπτα για παράνομες συναλλαγές. Οι καθημερινές συναλλαγές του Monero ήταν αυτόν τον μήνα της τάξης των 250 εκατ. δολαρίων, όταν οι αντίστοιχες του πολύ γνωστότερου και πιο συνήθους Ripple, για παράδειγμα, υπερβαίνουν το 1,5 δισ. δολάρια σε καθημερινή βάση. Σημειωτέον πως σε ό,τι αφορά το Bitcoin, η τιμή του έχει καθηλωθεί κάπου ανάμεσα στα 35.000 δολάρια και τα 45.000 δολάρια από τα μέσα Ιανουαρίου και δεν φαίνεται να έχει τη δυναμική για να επανέλθει στα 50.000 δολάρια, στα οποία βρισκόταν στα τέλη του περασμένου έτους.

REUTERS

Μείωση δαπανών τεχνολογίας φέρνει η κρίση

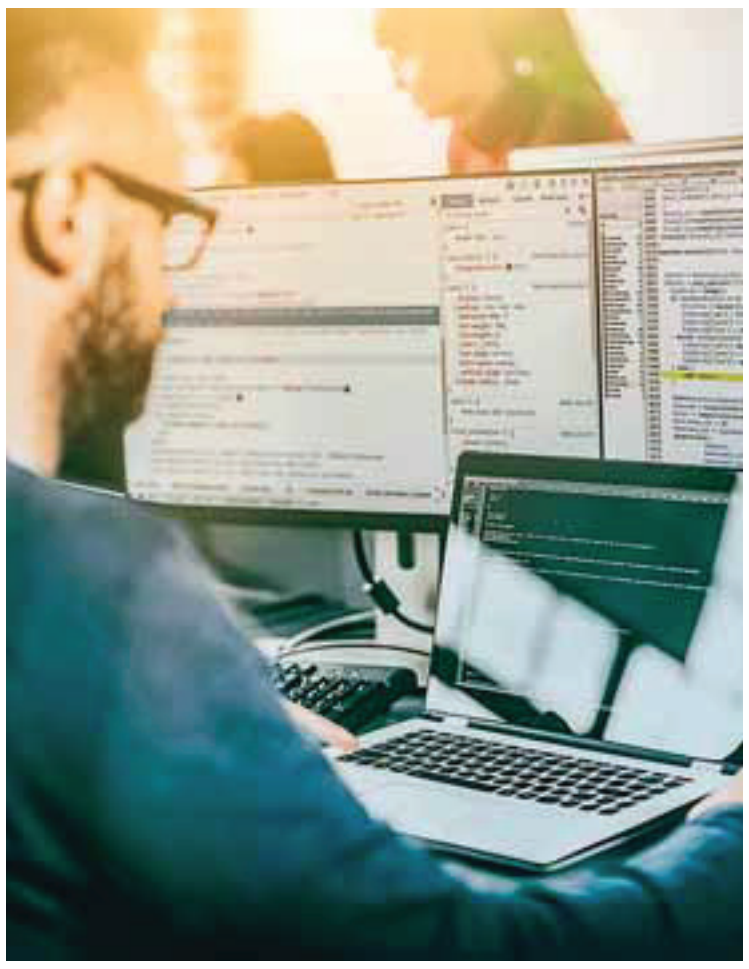

SHUTTERSTOCK

Το νέο γεωπολιτικό σενάριο θα επηρεάσει αναμφίβολα την παγκόσμια ζήτηση για δαπάνες ΤΠΕ τους επόμενους μήνες και χρόνια, εκτιμούν αναλυτές.

Βαριά σκιά στην παγκόσμια αγορά τεχνολογίας ρίχνει η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, καθώς και οι διπλωματικές και οικονομικές αντιδράσεις που έχει προκαλέσει σε όλο τον κόσμο. Μάλιστα, ο πόλεμος Ρωσίας - Ουκρανίας και οι οικονομικές κυρώσεις, που επέβαλαν ΗΠΑ, Ευρωπαϊκή Ενωση και άλλες χώρες, θα επηρεάσουν δυσμενώς την παγκόσμια αγορά ΤΠΕ (τεχνολογίας, πληροφορικής και επικοινωνιών) για τους επόμενους μήνες και χρόνια. Οι μισές εταιρείες, παγκοσμίως, επαναξιολογούν τα σχέδιά τους για τις δαπάνες τεχνολογίας φέτος. «Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η επακόλουθη διπλωματική και οικονομική αντίδραση έχουν οδηγήσει σε μια κρίσιμη καμπή την Ευρώπη και τον κόσμο. Το νέο γεωπολιτικό σενάριο θα επηρεάσει αναμφίβολα την παγκόσμια ζήτηση για δαπάνες ΤΠΕ τους επόμενους μήνες και χρόνια», όπως αναφέρει σε έρευνά της η International Data Corporation (IDC).

Σύμφωνα με αυτή την έρευνα, οι μισές εταιρείες, που συμμετείχαν, επαναξιολογούν τα σχέδιά τους για τις δαπάνες τεχνολογίας το 2022. Μάλιστα, το 10% των επιχειρήσεων παγκοσμίως αναμένει ισχυρές προσαρμογές στα επενδυτικά του σχέδια για ΤΠΕ. Πάντως, ενώ η IDC αναμένει απότομη πτώση και αργή ανάκαμψη για τις δαπάνες ΤΠΕ σε Ρωσία και Ουκρανία, την ίδια στιγμή εκτιμά ότι ο παγκόσμιος αντίκτυπος αυτής της μείωσης θα είναι κάπως περιορισμένος. Σε συνδυασμό, οι δύο χώρες αντιπροσωπεύουν μόνο το 5,5% του συνόλου των δαπανών για τις ΤΠΕ στην Ευρώπη και το 1% παγκοσμίως.

Το 10% των επιχειρήσεων παγκοσμίως αναμένει ισχυρές προσαρμογές στα επενδυτικά του σχέδια για ΤΠΕ.

Κατά τους αναλυτές, ο αντίκτυπος της κρίσης στο εμπόριο, στις αλυσίδες εφοδιασμού, στις ροές κεφαλαίων και στις τιμές ενέργειας θα επηρεάσει την παγκόσμια οικονομία, με αρνητικές συνέπειες τόσο στην περιφερειακή όσο και στη διεθνή αγορά ΤΠΕ. Αυτές οι συνέπειες είναι οι κάτωθι:

- Η σύγκρουση έχει σταματήσει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Ουκρανία, ενώ η ρωσική οικονομία νιώθει τον αντίκτυπο των δυτικών κυρώσεων. Αυτό θα επηρεάσει έντονα τις τεχνολογικές δαπάνες και στις δύο χώρες με διψήφια μείωση το 2022.
- Οι αντιδράσεις για την εισβολή στην Ουκρανία θα έχουν ευρείες συνέπειες τόσο στις τιμές της ενέργειας όσο και στην ασφάλεια του εφοδιασμού, ιδιαίτερα σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες όπου γίνονται ήδη αισθητές οι επιπτώσεις στους δείκτες τιμών. Οι περισσότερες χώρες θα χρειαστεί να επανεκτιμήσουν γρήγορα τα βραχυπρόθεσμα ενεργειακά τους σχέδια, επιταχύνοντας παράλληλα τις προσπάθειες για τη μείωση της εξάρτησής τους από ορυκτά καύσιμα.
- Περισσότερες από 100 πολυεθνικές έχουν θυγατρικές στην Ουκρανία και πολλές άλλες δραστηριοποιούνται στη Ρωσία. Η σύγκρουση έχει ήδη εκτοπίσει δεκάδες χιλιάδες προγραμματιστές από την Ουκρανία και οδήγησε στη μετεγκατάσταση υπηρεσιών και στις δύο χώρες.
- Οι οικονομικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί δημιουργούν σοβαρά εμπόδια στη διαθεσιμότητα ξένων πιστώσεων στη Ρωσία.
- Οι εξαγωγές τελικών προϊόντων και εξαρτημάτων τεχνολογίας στη Ρωσία θα επηρεαστούν σημαντικά από τις κυρώσεις, αλλά ο αντίκτυπος στις δυτικές εταιρείες θα είναι σχετικά μικρός, δεδομένου του μεγέθους της αγοράς. Οι εισαγωγές υλικών τεχνολογίας από τη Ρωσία και την Ουκρανία θα επηρεαστούν επίσης, ιδιαίτερα στον τομέα των ημιαγωγών, όπου οι προμήθειες αερίου νέον, παλλαδίου και C4F6, που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή τσιπ, θα μειωθούν σημαντικά.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022

Σε τρία χρόνια οι τιμές ακινήτων αυξήθηκαν κατά 30% στην Αθήνα

Από το 2018 έως και το 2021 – Περαιτέρω άνοδο δείχνουν τα στοιχεία

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Αύξηση της τάξεως του 30% στην Αθήνα και του 20,8% πανελλαδικά έχουν καταγράψει οι τιμές πώλησης κατοικιών από το 2018 έως και το τέλος του 2021. Αυτό προκύπτει από την ανάλυση των σχετικών στοιχείων που δημοσιεύει η Τράπεζα της Ελλάδος. Κατά το 2021, η πανελλαδική αύξηση των τιμών ανήλθε σε 7,1%, έναντι αύξησης 4,5% το 2020. Τα νεόδμητα διαμερίσματα κατέγραψαν άνοδο της τάξεως του 7,4% στο σύνολο του έτους (από αύξηση 4,9% το 2020), ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών για τα παλαιότερα διαμερίσματα διαμορφώθηκε σε 6,9%, έναντι αύξησης 4,2% το 2020.

Πρόκειται για μια σαφή ένδειξη της αποκατάστασης της ανοδικής πορείας της αγοράς κατοικίας το 2021, μετά το αρχικό σοκ της πανδημικής κρίσης το 2020. Στην Αθήνα το 2021 οι τιμές των κατοικιών αυξήθηκαν κατά 9,1%, από 7,8% το 2020 και 10,6% το 2019. Αντίστοιχα, στη Θεσσαλονίκη η άνοδος των τιμών κατά το προηγούμενο έτος διαμορφώθηκε σε 6,9%. Στις άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας σημειώθηκε αύξηση κατά 5,4%, ενώ στις υπόλοιπες περιοχές (αφορά κυρίως τουριστικές), η άνοδος των τιμών διαμορφώθηκε σε 4,6%.

Σημαντικό ρόλο στην ανάκαμψη παίζει και η αύξηση των χορηγήσεων στεγαστικών δανείων.

Αναλύοντας τα στοιχεία του τέταρτου τριμήνου του 2021 παρατηρείται σαφής επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου των τιμών, δείγμα της βελτίωσης των συνθηκών στην οικονομία, αλλά και της ψυχολογίας μεταξύ των υποψήφιων αγοραστών. Σημαντικό ρόλο στην ανάκαμψη της ζήτησης στην αγορά, ιδίως μεταξύ του εγχώριου αγοραστικού κοινού, έχει διαδραματίσει και η σταδιακή επιστροφή των τραπεζών στην αγορά στεγαστικής πίστης. Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας αφορά τη συνειδητοποίηση από πολλούς ότι το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων οδεύει προς το τέλος του, κάτι που σημαίνει ότι θα αυξηθεί το κόστος δανεισμού, πιθανώς ήδη από το τέλος του τρέχοντος έτους.

Ως εκ τούτου, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2021 οι τιμές πώλησης διαμερισμάτων πανελλαδικά κατέγραψαν αύξηση της τάξεως του 9,1%, με τα νεόδμητα να καταγράφουν σχεδόν διψήφια άνοδο (9,8%), ενώ η αύξηση των παλαιότερων κατασκευών διαμορφώθηκε σε 8,6%. Αντίστοιχα, στην Αθήνα οι τιμές κατά το τέταρτο τρίμηνο σημείωσαν ετήσια αύξηση κατά 10,5%, στη Θεσσαλονίκη και τις άλλες μεγάλες πόλεις η άνοδος άγγιξε το 8,3%, ενώ στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας η αύξηση που καταγράφηκε ήταν της τάξεως του 7,1%. Για το σύνολο των αστικών περιοχών το τέταρτο τρίμηνο του 2021 οι τιμές των διαμερισμάτων αυξήθηκαν κατά 9,7% συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2020. Συνολικά το 2021 η μέση ετήσια αύξηση διαμορφώθηκε στο 7,5%.

Στην ενδιάμεση έκθεση για τη νομισματική πολιτική, η οποία δημοσιεύθηκε στο τέλος του 2021, η ΤτΕ εμφανιζόταν ιδιαίτερα αισιόδοξη για το μέλλον της αγοράς ακινήτων, σημειώνοντας ότι «κατά τους προσεχείς μήνες, με δεδομένο ότι η οικονομία έχει εισέλθει σε πορεία ανάκαμψης, η ελληνική αγορά ακινήτων αναμένεται να συνεχίσει να αναπτύσσεται. Η σωρευτικά σημαντική πτώση των αξιών και η περιορισμένη οικοδομική δραστηριότητα της τελευταίας δεκαετίας έχουν αναδείξει σημαντικές ευκαιρίες και δυνατότητες, οι οποίες, σε συνδυασμό με τη σταδιακή ενίσχυση των επενδύσεων, την προσπάθεια καταπολέμησης της γραφειοκρατίας μέσω της ψηφιακής αναβάθμισης του κράτους, τη δρομολόγηση και επιτάχυνση σημαντικών έργων υποδομής, τη δυναμική του τουρισμού και την περαιτέρω ανάκαμψη της οικονομίας, αναμένεται να δώσουν πρόσθετη ώθηση στη θετική δυναμική που σταδιακά αναπτύσσει η αγορά ακινήτων».

Δεν αλλάζει η τιμολόγηση δημοσίων έργων λόγω ανατιμήσεων στα υλικά

Χωρίς τα προσδοκώμενα για τους συνδέσμους των τεχνικών εταιρειών αποτελέσματα πραγματοποιήθηκε η συνάντηση των εκπροσώπων τους με την ηγεσία του υπουργείου Υποδομών, με θέμα τις αυξήσεις στις τιμές των υλικών. Το υπουργείο απέκλεισε το ενδεχόμενο νέας αναθεώρησης των συντελεστών, υποστηρίζοντας ότι οι αυξομειώσεις στις τιμές είναι συνεχείς και δεν επιτρέπουν σπασμωδικές κινήσεις. Μάλιστα, ο ίδιος ο υπουργός Κώστας Καραμανλής δεν συμμετείχε στη συνάντηση, δυσαρεστημένος με τον τρόπο δημοσιοποίησης των θέσεων των τεχνικών εταιρειών.

Η συνάντηση ανάμεσα στους εκπροσώπους των συνδέσμων τεχνικών εταιρειών διαφορετικών τάξεων με το υπουργείο είχε προγραμματιστεί για χθες το πρωί. Η «διαρροή» ωστόσο της επικείμενης συνάντησης στα μέσα ενημέρωσης και ο τρόπος που αυτή έγινε προκάλεσε, σύμφωνα με πληροφορίες, τη δυσφορία του υπουργού, που αρνήθηκε να συμμετάσχει στη συνάντηση, ενώ ζήτησε η παρουσία του υφυπουργού Γιώργου Καραγιάννη να είναι περιορισμένη. Έτσι, οι εκπρόσωποι των συνδέσμων συναντήθηκαν τελικά με στελέχη του υπουργείου. Μάλιστα, σύμφωνα πάντα με πηγές του υπουργείου, δεν κατέθεσαν προτάσεις αλλά περιορίστηκαν στην περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης.

Η «κακή αρχή» της συνάντησης όμως δεν ήταν η αιτία που αυτή δεν απέδωσε καρπούς. Η ηγεσία του υπουργείου εκτιμά ότι η πλειονότητα των δημοσίων έργων δεν αντιμετωπίζει αυτή τη στιγμή πρόβλημα, μετά την πρόσφατη αναθεώρηση των συντελεστών. Στέλεχος του υπουργείου σχολίαζε χθες στην «Κ» ότι το ζήτημα αφορά κυρίως μικρά έργα που αναθέτουν οι δήμοι, λόγω των τεράστιων εκπτώσεων με τις οποίες τα ανέλαβαν οι ανάδοχοι και τη συνεπακόλουθη κακή οικονομική κατάσταση αυτών. Από την άλλη πλευρά η ηγεσία του υπουργείου υποστηρίζει ότι οι τιμές των υλικών βρίσκονται την περίοδο αυτή σε διακύμανση (αναφέροντας ως παράδειγμα τις τιμές διαφόρων υλικών όπως τα ασφαλτικά που έχουν υποχωρήσει σημαντικά) και επομένως δεν είναι σοφό να γίνουν αποσπασματικές παρεμβάσεις. Περαιτέρω, εκτιμάται ότι κάποιες πρόσφατες αυξήσεις δεν έχουν ακόμα μετακυλισθεί στο κόστος των έργων και με δεδομένη την αστάθεια των τιμών αυτό μπορεί τελικά να μη συμβεί. Το μόνο στο οποίο το υπουργείο δείχνει συζητήσιμο είναι η παροχή, υπό συνθήκες, μικρής παράτασης σε ορισμένα μικρά δημόσια έργα, χωρίς ωστόσο να έχει ληφθεί κάποια απόφαση σχετικά. Τέλος, επισημαίνουν οι ίδιες πηγές, το δημοσιονομικό κόστος από μια αναθεώρηση των τιμών των υλικών θα ήταν μεγάλο.

Οι αυξομειώσεις στις τιμές είναι συνεχείς και δεν επιτρέπουν σπασμωδικές κινήσεις, υποστηρίζει το υπ. Υποδομών.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΑΛΙΟΣ

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ενδιάμεση επισκόπηση κτηματαγοράς

Οι εξελίξεις σε επίπεδο οικονομίας είναι καταιγιστικές. Είναι όμως τέτοιες που να προκαλούν σεισμικές δονήσεις στην αγορά ακινήτων Μήπως είμαστε σ' ένα στάδιο που θα πρέπει να αναμένουμε αφενός ένα κραχ στις τιμές πώλησης και αφετέρου μια δραματική αύξηση των ενοικίων Υπάρχει λόγος πανικού Τις τελευταίες βδομάδες έχει παρατηρηθεί μια μείωση στο ενδιαφέρον για επενδύσεις σε ακίνητα. Αυτό δεν έχει να κάνει τόσο με τον φόβο για πιθανή γενίκευση του πολέμου, όσο με το γεγονός ότι η αύξηση στο κόστος ζωής που επιφέρει ο πληθωρισμός μειώνει την αγοραστική δύναμη και επομένως γίνονται δεύτερες σκέψεις για δέσμευση κεφαλαίων σ' ένα δύσκολα ρευστοποιήσιμο επενδυτικό μέσο όπως είναι τα ακίνητα.

Το φαινόμενο μπορεί να είναι παροδικό αναλόγως της εξέλιξης των γεγονότων, πλην όμως κανένας δεν ξέρει επακριβώς τι θα ακολουθήσει – οπότε εικάζει. Το δεδομένο είναι πως με τη μετακύλιση της αύξησης του κατασκευαστικού κόστους στην τιμή διαμερισμάτων, σπιτιών και οικοπέδων, όλο και λιγότεροι μπορούν ν' αγοράσουν. Ακόμη λιγότεροι είναι αυτοί που είναι διατεθειμένοι να πραγματοποιήσουν αγορά και ενδεχομένως να τοποθετηθούν σε πιο ψηλές τιμές κτίσης.

Ρώσοι και Ουκρανοί προς το παρόν είναι εκτός εξίσωσης λόγω της κατάστασης, αλλά δεν αναμένεται πως η απουσία τους θα αναταράξει τις ισορροπίες στην αγορά.

Σχεδόν πάντοτε θεωρητικά και πολλές φορές πρακτικά, σε μια περίοδο μειωμένης ζήτησης για αγορά, βλέπουμε αυξημένη ζήτηση για ενοικίαση. Αυτό ορίζει η κυκλική φύση της αγοράς. Σε τέτοιο ενδεχόμενο βλέπουμε τις ενοικιαστικές αξίες να ανεβαίνουν και τις τιμές αγοράς να πέφτουν. Επειδή η περίοδος που συζητάμε είναι μικρή (μόλις κάποιων εβδομάδων) και επειδή η κατάσταση θεωρείται προς το παρόν ρευστή και περιορισμένης χρονικής εμβέλειας, δεν διαπιστώνεται μια μαζική μετατόπιση της ζήτησης από την κατηγορία της αγοράς προς την κατηγορία της ενοικίασης. Τα πράγματα ενδεχομένως ν' αλλάξουν, αν η κατάσταση χρονοτριβήσει ή/ και παγιωθεί – πράγμα που εγώ προσωπικά θεωρώ απομακρυσμένο. Συνεπώς σήμερα μιλούμε περισσότερο για πάγωμα παρά για αλλαγή προτιμήσεων. Νοείται πως στο περιθώριο κάποιος αποφασίζει αναλόγως των δεδομένων που έχει ενώπιον του.

Το δεδομένο είναι πως με τη μετακύλιση της αύξησης του κατασκευαστικού κόστους στην τιμή διαμερισμάτων, σπιτιών και οικοπέδων, όλο και λιγότεροι μπορούν να αγοράσουν.

Αν τελικά συμβεί μια μετατόπιση της ζήτησης από την κατηγορία της αγοράς στην κατηγορία της ενοικίασης, τότε ναι, βραχυπρόθεσμα θα δούμε να σημειώνεται μια αύξηση στα ενοίκια. Μετά καθώς θα αυξάνεται η προσφορά διαθέσιμων προς ενοικίαση μονάδων θα παρατηρείται μια σχετική σταθεροποίησή τους μέχρι ν' αλλάξει δραματικά είτε προς τα πάνω ή προς τα κάτω η ζήτηση. Τώρα, αν ιδιοκτήτες επιλέξουν να αυξήσουν τα ζητούμενα ενοίκιά τους λόγω της γενικής αύξησης τιμών, μπορούν να το προσπαθήσουν, αλλά η αγορά θα κρίνει αν κάτι τέτοιο είναι ανεκτό ή όχι και τα ενοίκια θα ρυθμιστούν ανάλογα.

Όπως τόνισα και σε πρόσφατη αρθρογραφία και δημόσιες δηλώσεις μου, δύο είναι οι κύριες πηγές επηρεασμού λόγω του πολέμου. Η μία έχει να κάνει με την προσφορά, η οποία αντιμετωπίζει πρόβλημα αυξημένου κόστους υλικών κατασκευής αλλά και πρόβλημα έγκαιρης προμήθειας των υλικών αυτών. Επιπλέον οι όροι του παιχνιδιού παραγγελιών και προμήθειας υλικών έχουν σε μεγάλο βαθμό αλλάξει, αφού πλέον απαιτείται μεγαλύτερο ποσοστό καταβολής προκαταβολών και εξόφληση με τη φόρτωση των υλικών – γεγονός που δυσχεραίνει τη ρευστότητα επιχειρήσεων που εμπλέκονται στον τομέα και αυξάνει το ρίσκο μη τήρησης συμβατικών υποχρεώσεων. Αυτό έχει σαν συνέπεια τη χρονική επιμήκυνση κατασκευαστικών έργων, την επιβάρυνσή τους με επιπλέον κόστος, αλλά και τη μείωση της προσφοράς.

Η άλλη έχει να κάνει με τη ζήτηση. Η ντόπια ζήτηση αναστέλλει μεγάλες επενδυτικές κινήσεις για κάποιο διάστημα μέχρι να ξεκαθαρίσει το σκηνικό. Ξένοι επενδυτές, εξαιρουμένων των Ρώσων και των Ουκρανών, προς το παρόν κινούνται στην ίδια σφαίρα ενδιαφέροντος, όπως και το αμέσως προηγούμενο διάστημα και αναμένεται να δούμε πώς θα εξελιχθεί. Δεν αποκλείεται να ελκύσουμε και σοβαρό ενδιαφέρον από ξένους που επηρεάζονται άμεσα από το ουκρανικό ζήτημα και να αποτελέσουμε τελικά ένα νέο προορισμό. Αυτό, αν συμβεί, θα ωφελήσει τόσο τον εμπορικό όσο και τον οικιστικό τομέα και θα είναι σίγουρα μια τονωτική ένεση.

Ρώσοι και Ουκρανοί προς το παρόν είναι εκτός εξίσωσης λόγω της κατάστασης, αλλά δεν αναμένεται πως η απουσία τους θα αναταράξει τις ισορροπίες στην αγορά – ασχέτως αν γενικά και αόριστα επικρατεί η άποψη πως «οι Ρώσοι» επενδυτές οδηγούσαν την κούρσα της αγοράς. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει στην πραγματικότητα. Αφήστε δε που για εμάς «Ρώσοι» ήταν ένας γενικός προσδιορισμός χωρίς κατ' ανάγκη να περιορίζεται σε αυστηρό γεωγραφικό περιορισμό.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

RCB
25 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022

RCB
25 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η «υπερδύναμη» του Χαράρι

Η νέα παιδική σειρά του Ισραηλινού συγγραφέα ενώνει τους εκδοτικούς οίκους Αλεξάνδρεια και Μεταίχμιο

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

«Ως ιστορικός, πολλές φορές δυσκολεύομαι να εξηγήσω την ιστορία στους ενηλίκους, κι αυτό γιατί έχουν παγιωμένες στο μυαλό τους ένα σωρό χαζομάρες για το παρελθόν. Πιστεύουν ένα σωρό παραμύθια για τους θεούς, τα έθνη ή το χρήμα, και είναι εξαιρετικά δύσκολο να τους κάνεις να απαγκιστρωθούν από αυτά. Με τα παιδιά είναι πιο εύκολο. Δεν έχουν ακούσει ακόμη όλα αυτά τα παραμύθια. Είναι πιο ανοιχτόμυαλα».

Με αυτά τα λόγια ο Γιούβαλ Νόα Χαράρι εξηγεί γιατί αποφάσισε να απευθυνθεί στα παιδιά και να γράψει για την «υπερδύναμη» που ενώνει τους ανθρώπους και πώς τους βοήθησε να κατακτήσουν τον κόσμο «από την εποχή που ήμασταν απλώς πίθηκοι και ζούσαμε στη σαβάνα, μέχρι την εποχή που σχεδόν γίναμε θεοί, πετώντας με αεροπλάνα και διαστημόπλοια». Ο διάσημος ιστορικός και συγγραφέας των μπεστ σελερ «Sapiens» και «Homo Deus» υπογράφει μια νέα τετράτομη παιδική σειρά, η οποία θα ξεκινήσει με τον πρώτο τόμο «Εμείς οι ασταμάτητοι» που θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά στις 13 Οκτωβρίου.

Η είδηση της κυκλοφορίας του νέου Χαράρι στην Ελλάδα εγκαινιάζει όμως και μια νέα συνεργασία που γυρίζει σελίδα στα ελληνικά εκδοτικά πράγματα. Οι τέσσερις τόμοι των παιδικών βιβλίων θα βγουν από τη σύμπραξη των εκδόσεων Αλεξάνδρεια και Μεταίχμιο. Οι δύο εκδοτικοί οίκοι δημιούργησαν τη νέα εταιρεία Αλεξάνδρεια/Μεταίχμιο για να συνεργαστούν στην έκδοση, την προώθηση και τη διακίνηση επιλεγμένων βιβλίων και εκδοτικών εγχειρημάτων.

«Κάθε εκδοτικός οίκος έχει τις καλές και τις κακές του πλευρές. Εμείς ενώσαμε τις καλές μας πλευρές», λέει στην «Κ» ο Τάκης Φραγκούλης, ιδρυτής και διευθυντής των εκδόσεων Αλεξάνδρεια. Το Μεταίχμιο, προσθέτει, έχει εμπειρία στον τομέα του παιδικού βιβλίου και ένα μεγάλο δίκτυο στο οποίο θα προωθήσει το ιδιαίτερο εκδοτικό εγχείρημα. Στο ίδιο μήκος κύματος, ο ιδρυτής του Μεταίχμιου, Νώντας Παπαγεωργίου, μιλάει για μια σύμπραξη που θα ωφελήσει την απόδοση του βιβλίου. «Υπάρχει μια συμπληρωματικότητα με την Αλεξάνδρεια. Εχουν τεχνογνωσία, ένα πολύ δυνατό όνομα και είχαν άλλωστε και τον συγγραφέα. Θέλαμε να το δοκιμάσουμε και είναι μια πρόκληση», μας λέει, την οποία αποδέχθηκαν και οι δύο εκδοτικοί οίκοι.

Με άλλα λόγια, οι διαφορές των δύο εκδοτικών οίκων ήταν και οι αφορμές για να ενώσουν τις δυνάμεις τους. Το Μεταίχμιο, μία από τις μεγαλύτερες εκδοτικές εταιρείες στην Ελλάδα, απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό και έχει ισχυρή παρουσία στον χώρο του παιδικού βιβλίου. Οι πωλήσεις του παιδικού βιβλίου ισοδυναμούν με το 50% του τζίρου της εταιρείας. Η Αλεξάνδρεια απευθύνεται παραδοσιακά σε ένα μεγαλύτερο ηλικιακά κοινό, η παραγωγή νέων τίτλων είναι περιορισμένη, αλλά οι εκδόσεις της, με έμφαση στις ξένες μελέτες, στα δοκίμια και στην πεζογραφία, είναι από τις πιο φροντισμένες του χώρου με εξαιρετικές μεταφράσεις και επιμέλεια.

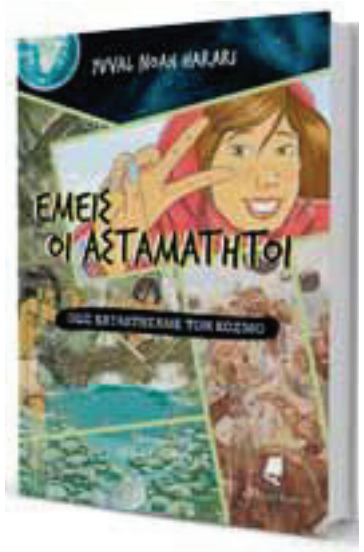

Ο πρώτος τόμος της νέας παιδικής σειράς του Χαράρι θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά στις 13 Οκτωβρίου.

Η συνεργασία των δύο εκδοτικών οίκων θα ενεργοποιείται επιλεκτικά, και ο νέος Χαράρι ήταν η αφορμή. Αλλωστε, υπάρχει και ένα δεύτερο –μυστικό– πρότζεκτ στα σκαριά.

Ο ιστορικός Γιούβαλ Νόα Χαράρι είναι ο συγγραφέας των μπεστ σέλερ «Sapiens» και «Homo Deus».

«Είναι πολύ πιο εύκολο και σημαντικό να εξηγήσεις τι είναι το χρήμα σε ανθρώπους 10 χρόνων παρά 50. Επειδή εκείνοι που θα αλλάξουν τον κόσμο δεν είναι 50 χρόνων. Είναι 10».

Η νέα σύμπραξη δεν θα στερήσει την αυτονομία των δύο εκδοτικών οίκων, οι οποίοι θα συνεχίσουν κανονικά το εκδοτικό τους πρόγραμμα. Η Αλεξάνδρεια, για παράδειγμα, θα συνεχίσει την έκδοση των τριών βιβλίων που υπολείπονται από τη μεταφορά του «Sapiens» σε πέντε τόμους graphic novel. Η συνεργασία τους θα ενεργοποιείται επιλεκτικά, με ένα καθαρά «ποιοτικό κριτήριο», και ο νέος Χαράρι ήταν η αφορμή. Αλλωστε, όπως μας είπαν, υπάρχει και ένα δεύτερο πρότζεκτ στα σκαριά για το οποίο δεν μπορούσαν να αποκαλύψουν το όνομά του ή της συγγραφέως, αλλά θα είναι η μεταφορά ενός παγκόσμιου μπεστ σέλερ σε graphic novel για νέους. «Υπάρχει ενθουσιασμός», συμπληρώνει ο κ. Φραγκούλης, που ελπίζει ότι η συνεργασία τους θα αποτελέσει παράδειγμα στον χώρο του βιβλίου. «Οι συνεργασίες έχουν νόημα όταν κάθε πλευρά έχει να προσθέσει κάτι. Η νοοτροπία του κλάδου όμως και οι επιχειρήσεις που είναι κυρίως οικογενειακές δεν είναι φιλικές σε τέτοια σχήματα. Δεν μπορεί όμως να τα κάνει κάποιος όλα μόνος του», σημειώνει ο κ. Παπαγεωργίου.

Με ενθουσιασμό υποδέχθηκε και η ομάδα του Ισραηλινού συγγραφέα που διαχειρίζεται τα πνευματικά του δικαιώματα τη σύμπραξη των δύο εκδοτών, όταν τους παρουσίασαν τα σχέδιά τους για την προώθηση του βιβλίου και τη διείσδυσή του στα βιβλιοπωλεία και τα σχολεία, μια που θα συνοδεύεται και από ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό.

Κάθε τόμος της σειράς του «Εμείς οι ασταμάτητοι» θα καταπιάνεται και με ένα διαφορετικό κεφάλαιο της ιστορίας του ανθρώπου, με την εικονογράφηση του Ισπανού κομίστα Ρικάρντ Θαπλάνα Ρουίθ. Ο πρώτος τόμος θα έχει θέμα «Πώς κατακτήσαμε τον κόσμο» και θα κυκλοφορήσει σε μετάφραση Μιχάλη Λαλιώτη. Οι μικροί αναγνώστες θα ανακαλύψουν γιατί το χρήμα είναι το πιο πετυχημένο παραμύθι, πώς η φωτιά συρρίκνωσε το στομάχι του ανθρώπου, τι δείχνει το ποδόσφαιρο για τον άνθρωπο αλλά και γιατί επικράτησε ένα είδος ανθρώπου.

Τα βιβλία, λέει ο Χαράρι, είναι διασκεδαστικά και σοβαρά ταυτόχρονα, καθώς έχουν σκοπό να προβληματίσουν με τα ερωτήματά τους. «Ερωτήματα από το γιατί βλέπουμε εφιάλτες ή γιατί μας αρέσει η ζάχαρη, μέχρι το γιατί οι άνθρωποι πιστεύουν στους θεούς και γιατί γίνονται τόσο πολλοί πόλεμοι». Η ιδέα για τη δημιουργία τους προήλθε από αναγνώστες του «Sapiens» που ήθελαν μια διασκευή για παιδιά και από τον σύζυγο του συγγραφέα που του πρότεινε να γράψει κάτι για παιδιά, ένα πρότζεκτ τύπου «Harari Potter». «Είναι πολύ πιο εύκολο να εξηγήσεις, για παράδειγμα, τι είναι το χρήμα και τι είναι η θρησκεία σε ανθρώπους 10 χρόνων παρά 50. Επίσης είναι πολύ πιο σημαντικό. Επειδή εκείνοι που θα αλλάξουν τον κόσμο δεν είναι 50 χρόνων. Είναι 10».

Κάθε τόμος της σειράς «Εμείς οι ασταμάτητοι» θα καταπιάνεται και με ένα διαφορετικό κεφάλαιο της ιστορίας του ανθρώπου, με την εικονογράφηση του Ισπανού κομίστα Ρικάρντ Θαπλάνα Ρουίθ.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

27.3-4.4.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΛΟΓΙΟ

Το «θέατρο του συγγραφέα»

Το κοινό δεν έχει συνηθίσει σε θεατρικές παραστάσεις, οι οποίες είναι σκηνοθετημένες από τους συγγραφείς των έργων. Τα αναλόγια «Συγγραφείς σκηνοθετούν έργα τους» δίνουν στον θεατή την ευκαιρία να έρθει σε άμεση επαφή με τον κόσμο του δημιουργού. Οι συγγραφείς Γιάννης Αγησιλάου και Ελένη Ξένου δοκιμάζουν για πρώτη φόρα να δουλέψουν με έργα τους, παρουσιάζοντάς τα υπό τη μορφή σκηνοθετημένου αναλογίου. Ερμηνεύει η καταξιωμένη ηθοποιός Έρικα Μπεγέτη. Σύνδεσμος Εικαστικών Καλλιτεχνών και Θεωρητικών Τέχνης - Φυτώριο (Δημοτικός Κήπος Λευκωσίας), 28, 29 Μαρτίου, ώρα 8:00 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 96127050.

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Λόγια Κεντημένα» στο Ριάλτο από το Cantus Novus Femina

Συναυλία του Γυναικείου Φωνητικού Συνόλου Cantus Novus Femina του Κέντρου Χορωδιακής Μουσικής Cantus. A capella χορωδιακές διασκευές από Ελλάδα και Κύπρο συνυφαίνονται με συνθέσεις σύγχρονων συνθετών με συνοδεία ζεστών ηχοχρωμάτων παραδοσιακών οργάνων που σμίγουν με τον ποιητικό λόγο του τόπου σ ένα ιδίωμα λυρικά παραδοσιακό, κεντημένο τρυφερά. Η γυναίκα τραγουδά τις χαρές και τις λύπες του έρωτα, τη γλυκύτητα της μητρότητας, την αγάπη. Σόλο τραγούδι: Νεφέλη Σπανού, Χαρά Σώζου, αφήγηση: Πέτρος Γιωρκάτζης. Πενταμελής ορχήστρα, ενορχήστρωση: Γιώργος Κολιάς. Καλλιτεχνική διεύθυνση, Μαέστρος: Αγγελίνα Νικολαΐδου. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 16, Λεμεσός. Τρίτη 29 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 77777745. Εισιτήρια: €15 / 12, E-ticket: www.rialto.com.cy, Rialto App.

ΘΕΑΤΡΟ

Motortown

Η 168η παραγωγή της ΕΘΑΛ είναι το «Motortown» του Simon Stephens, σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου. Το Motortown, βραβευμένο ως «Καλύτερο Ξένο Έργο» από το έγκυρο γερμανικό περιοδικό «Theater Haute» είναι γραμμένο το 2005 τις ημέρες των βομβιστικών επιθέσεων στο Λονδίνο και σύμφωνα με τον Simon Stephens, τον συγγραφέα, σκοπός του ήταν να γράψει ένα έργο για την Αγγλία σε πόλεμο, για τις συνέπειες του «πολέμου ενάντια στην τρομοκρατία», ένα έργο για τις συνέπειες του πολέμου στο Ιράκ. Σκηνοθεσία: Αχιλλέας Γραμματικόπουλος. Πρωταγωνιστούν: Φώτης Καράλης, Κλείτος Κωμοδίκης, Αλεξία Αλέξη, Γρηγόρης Γεωργίου, Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, Άνθη Κάσινου, Λουκάς Ζήκος και Ελεάνα Παπαδοπούλου. Σκηνικά/Κοστούμια: Γιώργος Γιάννου. Μουσική επιμέλεια: Αχιλλέας Γραμματικόπουλος και Μιχάλης Δημητριάδης. Πρεμιέρα 2 Απριλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις: Θέατρο ΕΘΑΛ Λεμεσός: 5, 8 και 9 Απριλίου, ώρα 8:30 μ.μ. και 3, 10 Απριλίου, ώρα 6:30 μ.μ. Θέατρο Δέντρο (Λευκωσία): 13, 14, 15 & 16 Απριλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πληροφορίες: 25877827. Κατάλληλο για ηλικίες άνω των 18.

ΕΚΘΕΣΗ

«Ανθρώπινες αντανακλάσεις» του Θεόφιλου Κατσιπάνου

Η γκαλερί Stand in Line παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Έλληνα καλλιτέχνη Θεόφιλου Κατσιπάνου με τίτλο «Ανθρώπινες αντανακλάσεις». Στην έκθεση θα παρουσιαστούν πρόσφατα έργα ζωγραφικής του καλλιτέχνη. Ο Κατσιπάνος γεννήθηκε στο Αγρίνιο το 1975 και σπούδασε ζωγραφική στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Το 1999 συμμετείχε στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα Erasmus με εξάμηνη παραμονή στην Ισπανία. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Έχει παρουσιάσει επτά ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα και Κύπρο. Επίσης έχει συμμετάσχει σε πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ο ιστορικός τέχνης Γιώργος Μυλωνάς, μεταξύ άλλων, γράφει για τον Κατσιπάνο: «Ο κόσμος του ονείρου είναι θεμελιακό στοιχείο για να πλησιάσουμε το έργο του ζωγράφου. Έπειτα από 20 χρόνια μιας πορείας γόνιμης κι αναγνωρίσιμης πια στο πλατύ κοινό, ο Κατσιπάνος έχει κατορθώσει τούτο το παράδοξο: να κρατήσει τη μνήμη του λευκή κι αισθησιακά παραδομένη στο χωρίς προκατάληψη». Διάρκεια έκθεσης μέχρι 23 Απριλίου. Stand In Line, 26Α Μετοχίου, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλέφωνο 99412000, www.standinlineartspace.com.

ΒΙΒΛΙΟ

«Αθαλάσσα» του Κώστα Λυμπουρή

Παρουσίαση του βιβλίου του Κώστα Λυμπουρή «Αθαλάσσα» στο Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου. Το βιβλίο θα παρουσιάσει ο πρόεδρος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών, Ανδρέας Δημητρίου. Ανάγνωση αποσπασμάτων από τη Μαρίνα Μαλένη, μουσική από τον Χριστόδωρο Μνάσωνος και μαθητές από το Μουσικό Σχολείο Λάρνακας. Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου, αρχιεπισκόπου Κυπριανού 17, Στρόβολος. Δευτέρα, 4 Απριλίου, ώρα 7:30 μ.μ.

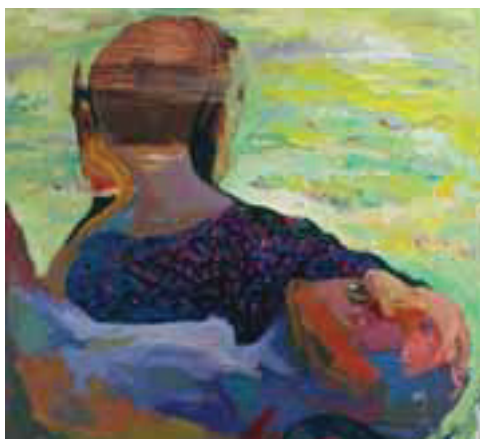

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ατομική έκθεση της Ανθής Πάφιου

Η Marginalia Gallery παρουσιάζει την ατομική έκθεση της Ανθής Πάφιου με τίτλο «Please breathe in before free falling». Η έκθεση παρουσιάζει τα νέα έργα από τα τελευταία δύο χρόνια και σηματοδοτεί την επιστροφή της καλλιτέχνη στη δημιουργία δυναμικών εικόνων και τον αφηρημένο συμβολισμό. Τα έργα στην έκθεση εξετάζουν την αίσθηση των διαφορετικών συνεχώς μεταβαλλόμενων πραγματικοτήτων που συνδυάζονται με έντονες, δυναμικές ψυχολογικές καταστάσεις. Τα έργα βρίσκουν τη λεπτή γραμμή μεταξύ χάους και τάξης, θέτοντας έτσι ερωτήματα για το πώς ο ενσυνείδητος τρόπος της ζωγραφικής προσφέρει υποσυνείδητες δυνατότητες για τη δημιουργία νοήματος. Marginalia Gallery, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 15 Δ, Ε, Στρόβολος, Λευκωσία. Διάρκεια έκθεσης έως 20 Απριλίου. Πληροφορίες τηλέφωνο 99657080.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Οταν ο τέταρτος τοίχος καταρρέει

Ο **«τέταρτος τοίχος»** είναι όρος, θεατρικός και κινηματογραφικός. Περιγράφεται ως μια νοητή επιφάνεια η οποία «οριοθετεί τη θεατρική ή κινηματογραφική δράση σε σχέση με τον θεατή που την παρακολουθεί. Αν θεωρήσουμε ότι οι ηθοποιοί είτε στο θέατρο είτε στον κινηματογράφο βρίσκονται ανάμεσα σε τέσσερις τοίχους, οι τρεις από αυτούς είναι πραγματικοί και ο τέταρτος είναι "διάφανος" ως προς τον θεατή, επιτρέποντάς του να παρακολουθεί τα τεκταινόμενα, και "αδιαφανής" ως προς τους ηθοποιούς οι οποίοι αγνοούν την ύπαρξη του κοινού».

Στα περισσότερα βίντεο που κυκλοφορούν από τις βομβαρδισμένες ουκρανικές πόλεις, τα σπίτια που αποτυπώνονται – τα πρώην σπίτια, για την ακρίβεια– είναι «διάφανα». Εκατομμύρια χρήστες του Διαδικτύου ή τηλεθεατές μπορούν να διακρίνουν τα ίχνη μιας κατεστραμμένης κανονικότητας. Υπνοδωμάτια, καθιστικά, κουζίνες, διάδρομοι, έπιπλα, διακοσμητικά, προσωπικά αντικείμενα, ανάκατα με στάχτες και μπάζα. Παρακολουθούμε έναν ηλικιωμένο άνδρα στον 1ο ή 2ο(;) όροφο μιας πολυκατοικίας, χωρίς πρόσοψη, να ψάχνει μέσα στα συντρίμμια για να περιμαζέψει ό,τι απέμεινε «σε ένα σπίτι που πλέον έχει τρεις τοίχους καθώς ο τέταρτος έχει καταρρεύσει», όπως περιγράφει το ρεπορτάζ. Κίεβο, ξημερώματα μιας μέρας μέσα στην εβδομάδα, ύστερα από έναν ακόμη ρωσικό βομβαρδισμό.

Σε ένα άλλο βίντεο μια κυρία τραβάει το προστατευτικό κάλυμμα από το μεγάλο, λευκό πιάνο που είναι γεμάτο στάχτη και σκόνη. Εμενε σε ένα όμορφο, όπως δείχνουν τα απομεινάρια του, σπίτι, νότια του Κιέβου. Μια βόμβα, σε μικρή απόσταση, διέλυσε ό,τι είχε τη θέση του στην καθημερινότητα της οικογένειας. Ενας καναπές μισοκατεστραμμένος, ένα παιδικό δωμάτιο με περιτρίμματα παιχνιδιών, γυαλιά από σπασμένα τζάμια στη θέση του δαπέδου, η «θέα» ανεμπόδιστη στον κήπο. Η κυρία –διαβάζουμε– είναι επαγγελματίας πιανίστρια, 48 ετών, μητέρα δύο παιδιών. Κάθεται στο πιάνο και ξεκινάει να παίζει μια μελωδία, εκεί, στο μέσον του πουθενά, που πριν από λίγη ώρα είχε ακριβείς συντεταγμένες και διεύθυνση. Η κόρη της δημοσίευσε το βίντεο στο TikTok, και έγινε viral. «Το πρωί, η μητέρα με τον αδερφό μου πήγαν στην αγορά και εγώ ήμουν στην κουζίνα κι έφτιαχνα πάνκεικς», γράφει η κοπέλα. «Δεν άκουσα κανέναν θόρυβο, απλώς είδα ξαφνικά ένα μαύρο σύννεφο στα δεξιά μου. Μετά την έκρηξη, όλα έγιναν στάχτες και συντρίμμια». Εξηγεί ότι η μητέρα της «άρχισε να παίζει, όχι για να χαλαρώσει, αλλά για να μαζέψει τις σκέψεις της και να αποχαιρετήσει το σπίτι, να θυμηθεί τις ωραίες στιγμές που ζήσαμε εκεί».

Ο «τέταρτος τοίχος» στο θέαμα διαχωρίζει τον δραματικό κόσμο των ηρώων από τον πραγματικό του κοινού. Πόσο όμως η δική μας ασφαλής πραγματικότητα μπορεί να συμμετάσχει σε αυτό το δράμα σε εξέλιξη εκατομμυρίων ανθρώπων, που υφίστανται τις συνέπειες της ρωσικής εισβολής; Οταν ο τοίχος καταρρέει και γινόμαστε κοινωνοί ενός προσωπικού δρομολογίου, άλλοτε εν γνώσει των πασχόντων άλλοτε εν αγνοία τους, μπορούμε να μιλήσουμε για «αλληλεπίδραση»; Εκείνοι προσπαθούν να απευθυνθούν σε εμάς και εμείς συμπάσχουμε «αόρατοι». Η διαφάνεια και η αδιαφάνεια του «τέταρτου τοίχου» μετακινείται, η συγκίνηση αυξάνεται κατακόρυφα, το ίδιο και ο θυμός, το έργο που γράφεται καθημερινά είναι ένα συνεχές σφυροκόπημα χωρίς διαφαινόμενο «φινάλε». Μόνο εικασίες και επιθυμίες.

Εν τω μεταξύ, εκατοντάδες τοίχοι, που διαφύλασσαν πολλαπλάσιες προσωπικές ζωές, οι οποίες ελάχιστα διαφέρουν από μια συνηθισμένη ρουτίνα, με πρωινό ξύπνημα με ή χωρίς πανκέικς, διαδρομές στη δουλειά, επιστροφή, φαγητό στο τραπέζι ή στον καναπέ μπροστά από μια οθόνη, παραλλαγές στο ίδιο μοτίβο, δεν υπάρχουν πια.

Στο θέαμα ο «τέταρτος τοίχος» καταλύεται από άποψη, του συγγραφέα ή του σκηνοθέτη. Οταν όμως οι βόμβες ορίζουν το σενάριο και το ιδιωτικό γίνεται δημόσιο βίαια, βάρβαρα, καταστροφικά, πώς ξαναχτίζεται το αναγκαίο, για να συνεχιστεί η ζωή, χώρισμα; Πώς τα όρια επαναχαράσσονται, πώς ο κόσμος ξαναβρίσκει τον ρυθμό του; Δεν αρκεί το βιος για να ξαναστηθεί ο ρυθμός.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Το βιβλίο στην Κύπρο

Η βράβευση της Λουίζας Παπαλοΐζου για το μυθιστόρημά της «Το βουνί», με το Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος της Ελλάδας, μόνο χαρά μπορεί να φέρει στον τόπο μας και νιώθουμε όλοι υπερήφανοι, γιατί οι λογοτέχνες μας, γυναίκες και άνδρες, αναγνωρίζονται και γίνονται δεκτοί και σε άλλα αναγνωστικά περιβάλλοντα. Αυτό γίνεται εδώ και κάποια χρόνια, πολλοί και πολλές ξεπέρασαν τα σύνορα της χώρας και βγήκαν προς τα έξω, πρώτα στην Ελλάδα, και από εκεί και παραπέρα. Αρκετοί λογοτέχνες της χώρας παίρνουν μέρος σε λογοτεχνικά φεστιβάλ ή άλλες πρωτοβουλίες και επιστρέφοντας στην Κύπρο φέρνουν νέες ιδέες, εμπειρίες και εμπλουτίζουν το λογοτεχνικό μας σύμπαν.

Τελικά, ούτε η διάλεκτος είναι πρόβλημα, αρκεί –κατά τη γνώμη μου– να χρησιμοποιηθεί με τέτοιον τρόπο, ώστε να θεωρηθεί οργανικό μέρος του έργου, να βγει φυσικά από το πληκτρολόγιο του συγγραφέα, και να ντύνει γλυκά και ομαλά τις σκέψεις του λογοτέχνη. Θα πρέπει σαφώς να είμαστε υπερήφανοι για την καταγωγή μας και γιατί όχι να δίνουμε στίγμα της εντοπιότητάς μας, αρκεί να μην την κάνουμε σημαία, και να αισθανόμαστε ότι αυτή μας κάνει διαφορετικούς. Η εντοπιότητα λογοτεχνικά μπορεί θεωρώ να ενταχθεί με χίλιους δυο τρόπους σε ένα λογοτέχνημα, είτε αυτό είναι ποίημα, είτε πεζό, είτε θεατρικό, είτε κι εγώ δεν ξέρω τι άλλο. Θα πει κάποιος και γιατί να μην είναι σημαία η διάλεκτος και η εντοπιότητα; Να είναι, δεν αντιλέγω, αλλά τότε θα πρέπει να σκεφτούμε πώς αυτά θα χωνευτούν σε εντελώς διαφορετικά κοινά από το δικό μας, πώς θα αποφύγουμε να μας βλέπουν ως ένα εξωτικό φρούτο.

Η εξωστρέφεια λοιπόν είναι πολύ σημαντική και αισθάνομαι πως τα πάμε πάρα πολύ καλά, και εδώ θα πρέπει να δούμε τι κάνει η Πολιτεία σε αυτό το κομμάτι και πώς μπορεί να βοηθήσει κι εκείνη με τη σειρά της τα πράγματα να πάνε ακόμα καλύτερα. Σίγουρα το Πρόγραμμα Βιβλίο του ΥΠΠΑΝ και των Πολιτιστικών Υπηρεσιών θα πρέπει να αναβαθμιστεί και ελπίζω ότι με τη δημιουργία του υφυπουργείου Πολιτισμού αυτό θα γίνει. Γιατί όχι να μη δημιουργηθεί και ένα Εθνικό Κέντρο Βιβλίου ή έστω Κυπριακό Κέντρο Βιβλίου, αποφεύγοντας φυσικά το παράδειγμα του ελληνικού ΕΚΕΒΙ, το οποίο μας αποχαιρέτησε πριν από κάποια χρόνια και ακόμα ψάχνονται στην Ελλάδα. Δεν θα πρέπει ο συγγραφέας να ψάχνει τα πού και τα πώς. Δεν είναι δουλειά του συγγραφέα μόνο να αναζητεί φορείς και χρήματα, όταν χρειάζεται να πάει σε μία διοργάνωση και φυσικά δεν είναι ανάγκη να πηγαίνουν όλοι σε όλα ώστε άπαντες να είναι ευχαριστημένοι.

Θα πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο η αναγνωστική μας κουλτούρα βέβαια, να οργανωθούν οι σχολικές και δημοτικές μας βιβλιοθήκες, τα ταξίδια στην Ευρώπη και τις παγκόσμιες εκθέσεις βιβλίου να μην είναι ταξίδια αναψυχής για λίγους και για εκλεκτές. Και πάνω από όλα να φτιάξουμε μία σύγχρονη Κυπριακή Βιβλιοθήκη, η οποία θα είναι υπεύθυνη για όλα όσα συμβαίνουν στο βιβλίο, σε στενή και αγαστή συνεργασία με τους Τομείς Λογοτεχνίας, Γραμμάτων και Βιβλίου και Βιβλιοθηκών του υπό δημιουργία υφυπουργείου Πολιτισμού. Σημαντική παράμετρος είναι και η μετάφραση λογοτεχνικών έργων σε διάφορες γλώσσες, με την αρχή να γίνει για βραβευμένα έργα Κύπριων συγγραφέων, παλαιότερων και νεότερων. Να βγει η γραφή τους και σε κοινά αλλόγλωσσα, αλλά να γίνει συγκροτημένα, με λειτουργούς που θα ασχολούνται με αυτό το αντικείμενο κατ' αποκλειστικότητα. Να ενισχυθούν οι φορείς που θεραπεύουν τη λογοτεχνία της χώρας σε ξένες χώρες και συμπηχθούν διεθνείς συνεργασίες με δικά μας ιδρύματα, όπως το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, το Πανεπιστήμιο Κύπρου, το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Θα πρέπει να μπει η λογοτεχνία μας στα σχολεία με όρους του 21ου αιώνα. Να κάνουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες να αγαπήσουν την ανάγνωση, και γιατί όχι και τους καθηγητές τους και τους δασκάλους τους. Να ένα πρόγραμμα που θα μπορούσε να είχε αναλάβει η Κυπριακή Βιβλιοθήκη, Πρόγραμμα ανάπτυξης της φιλαναγνωσίας, με τα τεχνολογικά μέσα που μας παρέχονται το 2022. Αλλά αυτά απαιτούν όραμα και προγραμματισμό, εκτός από ανθρώπινο δυναμικό και χρήματα. Και φυσικά όσο δεν πείθονται πολιτικό προσωπικό και τεχνοκράτες ότι και ο πολιτισμός μπορεί να φέρει ριάλια, τότε ας περιμένουμε να βγάζουμε λεφτά μόνο από τους τουρίστες, και όταν αυτοί δεν έρχονται να αναρωτιόμαστε όλοι, μα γιατί δεν έχουμε λεφτά;

Ελπίζω εκείνοι που πρέπει να σκεφτούν πώς θα βοηθηθεί ο τομέας του βιβλίου, θα το κάνουν τώρα, με αφορμή τη βράβευση της Λουίζας Παπαλοΐζου και όχι με το να την καλέσει ο πρόεδρος στο Προεδρικό, διότι η Παπαλοΐζου είναι απλώς η αφορμή για να σκεφτούμε αλλιώς τα πράγματα.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Τα πράγματα δεν ήταν ήσυχα στην Κύπρο

Δελτία Ειδήσεων και Αναφορές αξιωματούχων για την Ελληνική Επανάσταση από Γάλλους διπλωμάτες σ' έναν δίγλωσσο τόμο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«Η δυσφορία και η αβεβαιότητα δεν μπορούν να διαρκέσουν επ' άπειρο χωρίς να επηρεάζονται τα συμφέροντα του εμπορίου και του πολιτισμού» αναφέρει αντιναύαρχος Εμμανουέλ Αλγκάν για την κατάσταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, τον Σεπτέμβριο του 1821, λίγους μήνες αφότου ξέσπασε η Ελληνική Επανάσταση, και σε ένα δελτίο ειδήσεων της 12ης Νοεμβρίου 1821 από τη Σύρο διαβάζουμε: «Την 21η Οκτωβρίου μαθεύτηκε εδώ ότι οι Έλληνες άλωσαν με έφοδο την πόλη της Τριπολιτσάς· 2.500 πρόσωπα θυσιάστηκαν μετά από αυτή τη νίκη [...]. Μετά από την άλωση της Τριπολιτσάς βεβαιώνεται ότι οι Έλληνες συγκάλεσαν ένα είδος συνέλευσης. Εκεί ο πρίγκιπας Υψηλάντης διορίστηκε πρώτος ύπατος και οι μπένδες της Μάνης δεύτεροι». Αυτά δεν είναι ανταποκρίσεις από το μέτωπο, κάποιου πολεμικού ανταποκριτή, αλλά επίσημες διπλωματικές αναφορές Γάλλων διπλωματών, οι οποίοι λεπτομερώς ενημερώνουν το Παρίσι με όσα συμβαίνουν στον ελληνικό ηπειρωτικό χώρο, το Αιγαίο και αλλού.

Αυτές οι προξενικές αναφορές και τα δελτία ειδήσεων των Γάλλων διπλωματών συγκροτούν τον στιβαρό τόμο «Γαλλικά δελτία ειδήσεων για την Ελληνική Επανάσταση. Έτη 1821-1822» που εξέδωσε η Τράπεζα Πειραιώς στο πλαίσιο του επετειακού της προγράμματος για την επέτειο των 200 ετών από τον αγώνα της ελληνικής ανεξαρτησίας. Την επιμέλεια του τόμου είχαν η Άννα Pouradier Duteil-Λοϊζίδου, τέως διευθύντρια του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών και ο Νικόλαος Καραπιδάκης, καθηγητής του Ιονίου Πανεπιστημίου και πρόεδρος της Εφορείας των Γενικών Αρχείων του Κράτους, οι οποίοι δημοσιεύουν τα διπλωματικά έγγραφα στην πρωτότυπη γλώσσα τους, τη γαλλική, και μεταφρασμένα στα ελληνικά, με σχολιασμό, που βοηθάει τον αναγνώστη να κατανοήσει γεγονότα, ονόματα και άλλες ιστορικές λεπτομέρειες. Όλα τα έγγραφα που δημοσιεύονται στον τόμο φυλάσσονται στο υπουργείο Εξωτερικών της Γαλλίας, στα αποθετήρια της Ναντ και του Παρισιού. Τα έγγραφα εντόπισε σε κάποια από τις αποστολές της η Άννα Pouradier Duteil-Λοϊζίδου. Στον τόμο δημοσιεύεται επίσης εικαστικό υλικό, το οποίο παραχωρήθηκε από τις συλλογές των Γενικών Αρχείων του Κράτους της Ελλάδας, αλλά και από το Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, όπως η ξυλογραφία που απεικονίζει άποψη του ακρωτηρίου του Σεραγιού από έναν κήπο στο Πέρα, ξυλογραφία με το λιμάνι της Κωνσταντινούπολης, έγχρωμες στιγμογραφίες προσώπων, όλα του 19ου αιώνα). Η σημασία που οι Γάλλοι προσέδιδαν στη λεπτομερή καταγραφή όσων συνέβαιναν στις περιοχές όπου είχαν εγκαταστήσει διπλωματικές αποστολές φαίνεται από την επιστολή στον πρόξενο της Γαλλίας στην Κύπρο το 1698 από τον υπουργό Ναυτικών και γραμματέα της Επικρατείας Λουί Φελιπό: «Έλαβα την από 7η του περασμένου Νοεμβρίου επιστολή σας. Καθώς δεν περιέχει ουδεμία λεπτομέρεια, όπως δεν παρέχουν και οι υπόλοιπες που μου απευθύνετε απ' όσα συμβαίνουν στον εμπορικό σταθμό της Κύπρου, είμαι σε θέση να σας ειδοποιήσω ότι αν συνεχίσετε κατά τον ίδιο τρόπο, η αμέλειά σας θα με υποχρεώσει να προτείνω στον Βασιλέα την απομάκρυνσή σας». Αυτή η προτροπή του Γάλλου αξιωματούχου είναι ενδεικτική λοιπόν της αξίας που έχουν τα δελτία ειδήσεων και οι αναφορές που δημοσιεύονται στον εν λόγω πολυτελή τόμο. Όπως γράφουν οι επιμελητές στην εισαγωγή τους τα Δελτία Ειδήσεων για τα έτη 1821 και 1822 αναφέρονται αποκλειστικά στα γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης, ενώ σε άλλες περιόδους οι ειδήσεις που περιλαμβάνονταν σε αυτά αφορούσαν ζητήματα όπως η λειτουργία της πρεσβείας ή των προξενείων, διάφορα εμπορικά, κοινωνικά ή οικονομικά θέματα που σχετίζονταν με τη Γαλλία και τους υπηκόους της.

Στον τόμο δημοσιεύεται και πλούσιο εικαστικό υλικό, το οποίο παραχωρήθηκε από τις συλλογές των Γενικών Αρχείων του Κράτους της Ελλάδας, αλλά και από το Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, όπως ξυλογραφία και έγχρωμες στιγμογραφίες προσώπων, του 19ου αιώνα.

«Τα πράγματα δεν ήταν έτσι [σ.σ. ήσυχα] στην Κύπρο όπου οι πρόξενοι υπέφεραν πολύ από τις προσβολές του πασά. Στις 17 του περασμένου μήνα κρατούσαν ακόμα οι σφαγές που είχαν αρχίσει στις 21 Ιουλίου».

Στον πολυτελή τόμο ο αναγνώστης μπορεί να παρακολουθήσει τα γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης των ετών 1821 και 1822, όπως αυτά γίνονται αντιληπτά από τους Γάλλους επιτετραμμένους στα διάφορα νησιά και πόλεις της Ελλάδας, τις πόλεις της Μικράς Ασίας, και της Ανατολικής Μεσογείου, με αναφορές και στην Κύπρο (με αποκορύφωμα τις σφαγές της Λευκωσίας και της Λάρνακας, και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι πρόξενοι των Μεγάλων Δυνάμεων). Τα έγγραφα που δημοσιεύονται στον τόμο πληροφορούν τον αναγνώστη για τα γεγονότα στον Μοριά (Κόρινθο, Ναύπλιο, Πάτρα κ.α.), για τις εμφύλιες διαμάχες, τη συνεισφορά στον πόλεμο της Ύδρας, των Σπετσών και των Ψαρών και όχι μόνο, αλλά και για τη δράση σημαντικών προσωπικοτήτων της Επανάστασης, όπως ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο Μάρκος Μπότσαρης, Οδυσσέας Ανδρούτσος κ.ά.

Οι σφαγές του Ιούλη

«Στην Κύπρο, στη Λάρνακα, η άφιξη των ασιατικών στρατευμάτων που στάλθηκαν για να εμποδίσουν την εξέγερση, που δεν ήταν επίφοβη, προκάλεσε ταραχές», αυτό αναφέρει γαλλική αναφορά του Αλγκον για την κατάσταση στην Κύπρο τους πρώτους μήνες μετά το ξέσπασμα της Ελληνικής Επανάστασης, τον Μάρτιο του 1821 και λίγο παρακάτω: «Προς τα μέσα του Αυγούστου, η Τρίπολη της Συρίας, η Σάιδα, η Λατάκεια και η Ρόδος ήταν ήσυχες. Τα πράγματα δεν ήταν έτσι στην Κύπρο όπου οι πρόξενοι υπέφεραν πολύ από τις προσβολές του πασά. Στις 17 του περασμένου μήνα κρατούσαν ακόμα οι σφαγές που είχαν αρχίσει στις 21 Ιουλίου. Ο ανώτερος κλήρος, οι προεστοί, οι πλούσιοι Έλληνες έμποροι, είχαν αποκεφαλιστεί ή απαγχονιστεί, οι περιουσίες τους κατασχεθεί και οι οικογένειές τους σκλαβωθεί».

Η αναφορά συνεχίζει με το αίτημα προστασίας προς την Υψηλή Πύλη υπέρ των Γάλλων εμπόρων που δραστηριοποιούνται στο νησί, αλλά και στις ακτές της Συρίας και αφορά όσα συνέβησαν τον Ιούλιο του 1821, όταν ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός, τέσσερις μητροπολίτες και αρκετοί πρόκριτοι της Κύπρου θανατώθηκαν μετά από διαταγή του σουλτάνου.

Επίσης, μέσα από την αναφορά του αντιναυάρχου Εμμανουέλ Αλγκάν μαθαίνουμε επίσης ότι τα γαλλικά πλοία «Λε Ρυζέ» και «Λ' Ακτίβ» πλέουν προς την Κύπρο, όπου στα νερά της Λάρνακας θα χωριστούν, όπου και θα παραμείνει το ένα, ενώ στα νερά της Κύπρου βρίσκεται και το πλοίο «Λα Λιόν».

Διαδικτυακές πλατφόρμες, ο... νικητής των Οσκαρ

Τα φαβορί της 94ης τελετής απονομής

Η «Εξουσία του Σκύλου» της Τζέιν Κάμπιον (Netflix). Η ταινία της Αυστραλέζας δημιουργού «φωνάζει» σινεμά.

Η εκπληκτική Ολίβια Κόλμαν στη «Χαμένη κόρη» της Μάγκι Τζίλενχαλ.

«Tick, Tick... Boom!» (Netflix).

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Τα ξημερώματα της Δευτέρας, όταν θα ανοίξει ο τελευταίος φάκελος της 94ης τελετής απονομής των Οσκαρ, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα γραφτεί κινηματογραφική ιστορία: για πρώτη φορά στην σχεδόν εκατόχρονη πορεία του θεσμού νικήτρια θα είναι μια ταινία, η οποία πέρασε ελάχιστο ή και καθόλου (ανάλογα για ποια χώρα μιλάμε) χρόνο στις κινηματογραφικές αίθουσες. Το ζευγάρι των μεγάλων φαβορί για το Οσκαρ καλύτερης ταινίας είναι φέτος «Η Εξουσία του Σκύλου» και το «CODA», του Netflix και της Apple TV αντίστοιχα, δύο από τις διαδικτυακές πλατφόρμες, οι οποίες τα τελευταία χρόνια έχουν αλλάξει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται, υλοποιείται και κυρίως διανέμεται το κινηματογραφικό προϊόν. Λέμε «προϊόν» και όχι «τέχνη», διότι αν δει κανείς έστω μερικά λεπτά από την «Εξουσία του Σκύλου» της Τζέιν Κάμπιον, καταλαβαίνει πως αυτή είναι φτιαγμένη απευθείας για τη μεγάλη οθόνη. Τα κάδρα, τα χρώματα, το βάθος πεδίου, ολόκληρο το σκηνοθετικό όραμα της Αυστραλέζας δημιουργού «φωνάζουν» σινεμά· κι όμως σχεδόν κανείς δεν την έχει δει εκεί. Το οξύμωρο είναι ότι η Κάμπιον, όπως έχει παραδεχθεί η ίδια, κατάφερε να κάνει αυτή την ταινία έχοντας πλήρη δημιουργική ελευθερία, ακριβώς επειδή το Netflix δεν της έθεσε κανέναν περιορισμό. Κάτι αντίστοιχο συνέβη και με το «CODA» της Σάιαν Χέντερ. Ένα φιλμ ενηλικίωσης, που έχει στο επίκεντρο μια οικογένεια κωφών, δύσκολα θα δημιουργούνταν εν μέσω πανδημίας και «σφιχτής» οικονομικής πολιτικής, πόσο μάλλον να φτάσει μέχρι τα Οσκαρ. Μέσω της Apple TV ωστόσο το «CODA» έγινε viral στην Αμερική και σάρωσε τα βραβεία στο Φεστιβάλ του Σάνταντς, μπαίνοντας τελικά και στη δεκάδα για το πολυπόθητο χρυσό αγαλματίδιο της καλύτερης ταινίας. Εκεί, μαζί με τα δύο παραπάνω, βρίσκονται φέτος συνολικά τέσσερα φιλμ που ανήκουν σε διαδικτυακές πλατφόρμες, αριθμός που αποτελεί επίσης ρεκόρ για τον θεσμό. Αλλο ένα από αυτά ανήκει φυσικά στο Netflix. Το «Don't Look Up» του Ανταμ Μακέι είναι από τις πιο πολυσυζητημένες ταινίες της χρονιάς, με το λαμπερό καστ και τον πολιτικό-κοινωνικό σχολιασμό του, τον οποίο άλλοι βρήκαν εξαιρετικά εύστοχο και ιδιοφυή ενώ άλλοι καταδίκασαν ως επιφανειακό και αφ' υψηλού. Σε κάθε περίπτωση κατάφερε να συγκεντρώσει τέσσερις οσκαρικές υποψηφιότητες και παρόλο που πιθανότατα θα φύγει με άδεια χέρια από την τελετή, αποτελεί τρανή απόδειξη ότι αστέρες του βελνεκούς του Λεονάρντο ντι Κάπριο, της Μέριλ Στριπ ή της Κέιτ Μπλάνσετ αντιμετωπίζουν πια με τον ίδιο ακριβώς τρόπο παραδοσιακά στούντιο και πλατφόρμες.

Η τελευταία streaming ταινία της δεκάδας είναι «Η Μέθοδος των Γουίλιαμς», όπως μεταφράστηκε στα ελληνικά το «King Richard» του Ρεϊνάλντο Μάρκους Γκριν και της Warner Bros. Η τελευταία ανήκει βέβαια στα παλιά στούντιο, ωστόσο επέλεξε να στείλει την ταινία απευθείας στην πλατφόρμα του HBO Max, ταυτόχρονα με τις αίθουσες. Αυτό πάντως δεν εμπόδισε την τενιστική ιστορία της οικογένειας Γουίλιαμς να μαζέψει έξι υποψηφιότητες για Οσκαρ· παράλληλα έγινε και μία από τις περισσότερο παράνομα «κατεβασμένες» ταινίες της χρονιάς, αφού εκτός Αμερικής, η πρόσβαση στην πλατφόρμα είναι πολύ περιορισμένη.

Για πρώτη φορά το χρυσό αγαλματίδιο θα πάει σε ταινία η οποία πέρασε ελάχιστο ή και καθόλου χρόνο στις κινηματογραφικές αίθουσες.

Το «Don't Look Up» (Netflix) του Ανταμ Μακέι είναι από τις πιο πολυσυζητημένες ταινίες της χρονιάς.

Το «CODA» (Apple TV) είναι ένα από τα δύο μεγάλα φαβορί.

Το «Χέρι του Θεού» (Netflix) μας πήγε πίσω στη Νάπολη της δεκαετίας του 1980 και του «θεού» Μαραντόνα.

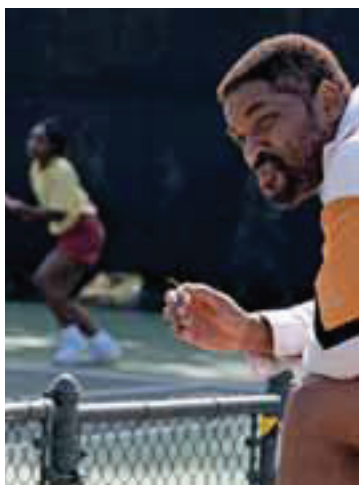

«Η Μέθοδος των Γουίλιαμς».

Το φαινόμενο Netflix, που συμμετέχει με πέντε ταινίες

Ξεχωριστό κεφάλαιο στο οσκαρικό μας αφιέρωμα στις πλατφόρμες αποτελεί, αναπόφευκτα, το Netflix. Μετρώντας πλέον πάνω από 250 εκατομμύρια συνδρομητές παγκοσμίως –υπολογίζεται πως ο αριθμός των ανθρώπων που παρακολουθούν μέσω κοινών λογαριασμών είναι τουλάχιστον πενταπλάσιος– το Netflix επιδίωξε με... πάθος τα τελευταία χρόνια να κατακτήσει την κορυφή των Οσκαρ και φέτος είναι πιο κοντά από ποτέ στο να το πετύχει. Πέρα από τον «Σκύλο» και το «Don't Look Up», για πρώτη φορά φτάνει στην τελετή με πέντε διαφορετικές ταινίες, οι οποίες συγκεντρώνουν συνολικά 22 οσκαρικές υποψηφιότητες.

Μπορεί το μιούζικαλ της χρονιάς να είναι τυπικά το υποψήφιο για 7 Οσκαρ «West Side Story» του Στίβεν Σπίλμπεργκ, ωστόσο είναι βέβαιο πως πολλοί περισσότεροι θεατές είδαν το «Tick, Tick... Boom!» του Λιν-Μανουέλ Μιράντα. Ο Αμερικανός ηθοποιός και παραγωγός ενορχήστρωσε εδώ ένα γλυκόπικρο αλλά γενικώς εξαιρετικά feelgood σύνολο, με όμορφες μουσικές, φροντίζοντας παράλληλα να αναδείξει και το ταλέντο του Αντριου Γκάρφιλντ. Η επόμενη οσκαρική ταινία του Netflix είναι μία την οποία έχει δει όλος ο κόσμος πλην των... Ελλήνων. Κι αυτό διότι η γυρισμένη στις Σπέτσες «Χαμένη κόρη» της Μάγκι Τζίλενχαλ δεν έχει εμφανιστεί ακόμα στην ελληνική βερσιόν της πλατφόρμας, αναμένοντας προφανώς μια πρώτη διανομή στις αίθουσες. Υποψήφιο για τρία Οσκαρ, το φιλμ που είδαμε στο περασμένο Φεστιβάλ Βενετίας, αξίζει κάθε έπαινο, ειδικά αν σκεφτεί κανείς πως πρόκειται για το σκηνοθετικό ντεμπούτο της δημοφιλούς ηθοποιού. Η τελευταία εκμεταλλεύεται φυσικά στο έπακρο την (ξανά) εκπληκτική πρωταγωνίστρια Ολίβια Κόλμαν, η οποία μοιάζει περίπου δεδομένο πια πως θα είναι υποψήφια με κάθε της ρόλο.

Το «Χέρι του Θεού» το είδαμε επίσης στις αρχές του φθινοπώρου στη Μόστρα και ήταν αναμφισβήτητα μια από τις καλύτερες ταινίες που έκαναν πρεμιέρα εκεί. Ο Πάολο Σορεντίνο έγινε ένας από τους πρώτους σπουδαίους Ευρωπαίους κινηματογραφιστές που συνεργάζονται με την πλατφόρμα. Μάλλον δεν το μετάνιωσε, αφού αυτή του έδωσε τα απαραίτητα, ώστε να υλοποιήσει ένα όνειρο ζωής, με αυτό το εν πολλοίς αυτοβιογραφικό φιλμ που μας πήγε πίσω στη Νάπολη της δεκαετίας του 1980 και του «θεού» Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα.

Οι πρώτοι ρόλοι

Μια άλλη πρωτιά που αφορά τις πλατφόρμες στη φετινή τελετή απονομής των Οσκαρ είναι αυτή του Α΄ ανδρικού ρόλου. Εκεί και οι πέντε υποψήφιοι προέρχονται από ταινίες που κυρίως είδαμε στη μικρή οθόνη. Ο Μπένεντικτ Κάμπερμπατς στην κορυφαία ερμηνεία της χρονιάς ως οργίλος καουμπόι στην «Εξουσία του Σκύλου»· ο Αντριου Γκάρφιλντ που, όπως είπαμε, τραγούδησε, χόρεψε και ενηλικιώθηκε ερμηνευτικά στο «Tick, Tick... Boom!»· ο Χαβιέ Μπαρδέμ που ξεχώρισε ξανά στο «Being the Ricardos» του Ααρον Σόρκιν και του Amazon· ο Ντένζελ Ουάσιγκτον που ερμήνευσε με το χαρακτηριστικό του στυλ έναν κατά τα άλλα «κλασικό» Μάκβεθ, στην κατά Τζόελ Κοέν εκδοχή του σαιξπηρικού μύθου, για λογαριασμό της Apple TV· τέλος ο Γουίλ Σμιθ, ο οποίος θα κερδίσει πιθανότατα το πρώτο Οσκαρ της καριέρας του ως παθιασμένος μπαμπάς και μέντορας των αδελφών Βίνους και Σερίνα Γουίλιαμς. Εν κατακλείδι, αυτό που αξίζει να κρατήσουμε από τη φετινή οσκαρική σεζόν είναι πως στο ριζικά αλλαγμένο κινηματογραφικό τοπίο μετά (και) την πανδημία, οι πλατφόρμες και το streaming δεν αποτελούν απλώς συμπλήρωμα, αλλά πρωταγωνιστικό κομμάτι του παιχνιδιού. Το κάνουν δε προς το παρόν με τρόπο που, κατά κανόνα, δεν θίγει την καλλιτεχνική αξία του αποτελέσματος. Αντιθέτως σε αρκετές περιπτώσεις οι παραγωγές τους δίνουν πεδίο έκφρασης (πάει να πει πολλά χρήματα) σε δημιουργούς που δύσκολα θα τα έβρισκαν στους καιρούς που διανύουμε. Η εξίσωση βέβαια διαβάζεται και αντίστροφα. Για πόσο άραγε ακόμα αυτοί οι ίδιοι δημιουργοί θα συνεχίσουν να κάνουν ταινίες κινηματογραφικών προδιαγραφών, όταν γνωρίζουν πως αυτές προβάλλονται βασικά σε τηλεοράσεις, τάμπλετ και... κινητά;

Ψευδαίσθηση και ρευστότητα στον χρόνο

Η Μισέλ Παντελή και ο Κυριάκος Θεοχάρους μιλούν για την έκθεση «The Trade Secrets of a Long Distance Relationship»

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Πηγαίνοντας στα εγκαίνια της έκθεσης «The Trade Secrets of a Long Distance Relationship» μου κίνησε το ενδιαφέρον να μάθω περισσότερα για τα έργα, αλλά και για τους ίδιους τους καλλιτέχνες Μισέλ Παντελή και Κυριάκο Θεοχάρους. Ο τίτλος είναι ένα λογοπαίγνιο «long distance» που σημαίνει εξ αποστάσεως λόγω απόστασης αλλά και λόγω χρόνου. Μέσα από τα έργα τους ήθελαν, όπως είπαν στην «Κ», να βγάλουν έναν γερμανικό... ρομαντισμό.

Με τον Κυριάκο και τη Μισέλ ως ξεναγούς σταθήκαμε στο έργο «Samla», που σημαίνει συλλογή στα σουηδικά. «Στο σπίτι που μένουμε, που είναι κοντά στο πάρκο της Αθαλάσσας, είναι και το χωράφι του παππού. Πηγαίνοντας με τον σκύλο μας τον Charlie βόλτες εκεί μάζεψα κάποια όστρακα, κάποια πρόσφατα, κάποια πιο παλιά. Θησαυρισμός αντικειμένων λέγεται. Έτσι αυτά τα όστρακα τα φύλαξα και τα έβαλα μέσα σε αυτά τα κουτιά του μεγάλης αλυσίδας προκατασκευασμένων επίπλων, είναι η ιδέα του βιομηχανικού κουτιού σε σύνθεση με την οργανικότητα του αγγείου». Στον ίδιο χώρο υπάρχει και το πρώτο χαρακτικό έργο της έκθεσης. Ακολουθώντας τους ξεναγούς μου, ο Κυριάκος μού λέει πως στο χωράφι του παππού του, όταν έβρισκε τα όστρακα έβαζε GPS και κατέγραφε το γεωγραφικό τους στίγμα, και έτσι μπορεί το κοινό να δει τις συντεταγμένες αυτές ως χαρακτικό έργο».

Στην έκθεση το κοινό μπαίνει σε ένα παιχνίδι με τον χρόνο, παίζοντας μεταξύ του παρελθόντος του παρόντος αλλά και του μέλλοντος.

Όλη η έκθεση μοιάζει ως μια μεγάλη εγκατάσταση. Μία ιστορία από δύο καλλιτέχνες που είναι μαζί στη ζωή, κινώντας το ενδιαφέρον του θεατή με όλες τις ανησυχίες, προβληματισμούς και τα φιλοσοφικά ερωτήματα.

Αμέσως μετά συναντάμε το ζωγραφικό έργο της Μισέλ, η οποία μού λέει πως οι διαστάσεις του έργου είναι 2Χ2 μέτρα, που έχει να κάνει με τα 2 μέτρα απόστασης κατά τη διάρκεια της πανδημίας. «Ήθελα να απεικονίσω τον ουρανό που έβλεπα εκείνη την περίοδο. Ήθελα επίσης να το δημιουργήσω σε 15 λεπτά που πάλι ήταν ο χρόνος που μπορείς να έρθεις σε επαφή με το άλλο άτομα χωρίς να κολλήσεις. Η ιδέα του ουρανού παραπέμπει σε κάτι ονειρικό, ρομαντικό αλλά και ελπιδοφόρο. Ίσως ήταν και το σήμα της ελευθερίας που έβγαινες από τον εγκλεισμό και κοίταγες τον ουρανό».

Προχωρώντας, είδαμε δύο χαρακτικά έργα του Κυριάκου και ένα μεγάλο έργο της Μισέλ. Το πρώτο χαρακτικό έργο, όπως μού λέει ο Κυριάκος είναι χάραξη με laser πάνω σε plexiglass: «μετά το εκτύπωσα κανονικά με μελάνι οξυγραφίας σε χειροκίνητη πρέσα, αρά είναι αναλογική εκτύπωση και ψηφιακή χάραξη μαζί. Το ένωσα με φωτογραφίες από μικροσκόπιο που φτιάχνει η φίλη και συνεργάτης Ελίνα Παντελή που είναι από μια έρευνα με νανοσωματίδια σε σχέση με τον κορωνοϊό».

Το έργο της Μισέλ μάς βάζει σε μια πιο ονειρική εποχή, αποπνέει παιδικότητα και μια αθωότητα. Η ίδια λέει στην «Κ», «αυτή η δουλειά ξεκίνησε από την ιδέα, όταν ήμασταν μικροί που προσπαθούσαμε με μια γραμμή να σκιτσάρουμε το σπιτάκι αυθόρμητα. Έρχομαι τώρα και αντιστρέφω τη διαδικασία, παίρνω ένα χαρτί και το χρωματίζω με κιμωλία και προσπαθώ με το σβηστήρι με μια γραμμή να σχηματίσω πάλι το σπιτάκι. Άρα έρχεται η αυθόρμητη κίνηση και διαδικασία να γίνει πιο σκεπτική πιο μη αυθόρμητη. Το σπίτι ήταν το χώρος που είμασταν στο lockdown, ήταν όλες οι αξίες που θεωρούσαμε σταθερές αλλά τις βλέπαμε σύγχρονος όσο περνά ο καιρός να αναθεωρούνται και να μεταβάλλονται».

Στο τέταρτο δωμάτιο ο Κυριάκος παρουσιάζει τα έργα με τίτλο «Zoomies» και «Μακρόκοσμος και Μικρόκοσμος». «Το zoomies ένα λογοπαίγνιο, είναι αυτό που κάνει ο σκύλος όταν χαρεί πάρα πολύ και είχα τοποθετήσει το κινητό μου πάνω στον σκύλο και τον άφησα ελεύθερο να κάνει τα zoomies στο χωράφι ενώ εγώ να τα κατέγραφα. Επίσης το zoomies προέρχεται από το zoom που μέσα στην καραντίνα το χρησιμοποιούσαμε για να επικοινωνήσουμε με φίλους, οικογένεια ή επαγγελματικά. Και τέλος, το τελευταίο έργο μου στην έκθεση είναι φωτογραφίες από μικροσκόπιο και αλλά αντικείμενα που μάζεψα και έβγαλα αυτό το τύπωμα» μού εξηγεί ο Παντελής.

Το πιο μεγάλο έργο της έκθεσης λέγεται «Δίψα για Ουρανό» και είναι της Μισέλ. Πρόκειται για ένα installation που έχει να κάνει με τα τρία στρώματα της χειρουργικής μάσκας, τα υφάσματα που χρησιμοποιούν για να τη φτιάξουν. Εξηγώντας στην «Κ» ότι αυτά τα υφάσματα προέρχονται από την Πολωνία μια από τις συγκεκριμένες χώρες που τα παράγουν. «Πήρα αυτά τα υλικά και δημιούργησα τον ουρανό που πάλι συσχετίζεται με το όριο του ανθρώπου, ως όνειρο αλλά και με τις φιλοδοξίες, που στο τέλος είναι αυτό που μένει στον άνθρωπο ότι καταστάσεις και εάν βιώσει».

Ανατρέχοντας στις ρίζες του πολιτισμού θα ανακαλύψουμε ότι ο χρόνος αντιμετωπιζόταν πάντα ως πρωταρχική φιλοσοφική έννοια. Στην έκθεση το κοινό μπαίνει σε ένα παιχνίδι με τον χρόνο, παίζοντας μεταξύ του παρελθόντος, του παρόντος αλλά και του μέλλοντος. Όλη η έκθεση μοιάζει ως μια μεγάλη εγκατάσταση. Μία ιστορία από δύο καλλιτέχνες που είναι μαζί στη ζωή, αφήνοντας χώρο στο κοινό να τους παρακολουθήσει, κινώντας το ενδιαφέρον του θεατή με όλες τις ανησυχίες, προβληματισμούς αλλά και τα φιλοσοφικά ερωτήματα που φέρνει μαζί της η έκθεσή τους.

• **Πληροφορίες:** «The Trade Secrets of a Long Distance Relationship», Μισέλ Παντελή & Κυριάκος Θεοχάρους. Επιμέλεια: Ευαγόρας Βανέζης. Κυριάκου Μάτση 5, Παλλουριώτισσα. Διάρκεια έως 10 Απριλίου.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ELISABETTA POVOLEDO

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Η επίδραση του Ντονατέλο

Ο μέγας γλύπτης της Αναγέννησης Ντονατέλο φωτίζεται με νέο φως σε δύο εκθέσεις στη Φλωρεντία, στο Παλάτσο Στρότσι και στο Εθνικό Μουσείο του Μπαρτζέλο. Οι εκθέσεις αποσκοπούν να αναδείξουν τη μεγαλοφυΐα του Ντονατέλο αλλά και τη μεγάλη επιδραστικότητά του όχι μόνο στους γλύπτες της γενιάς του και της επόμενης αλλά και στους ζωγράφους, καθώς καθοριστική θεωρείται η ματιά που είχε στη σύνθεση, στην έκφραση και στην πλαστικότητα.

NATIONAL GALLERY OF CANADA

ΑΤΛΑΝΤΑ

Αντρέ Κερτέζ

Μια άλλη πτυχή του Ούγγρου φωτογράφου του Μεσοπολέμου Αντρέ Κερτέζ (1894-1985) προβάλλεται στη νέα έκθεση στην Ατλάντα, στο High Museum of Art, με τίτλο «Καρτ Ποστάλ από το Παρίσι». Η έκθεση εστιάζει στα τυπώματα που έκανε ο Κερτέζ στη δεκαετία του 1920 για να κυκλοφορήσουν ως καλλιτεχνικές καρτ ποστάλ στο Παρίσι, που γνώριζε μεγάλη ακμή μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ως πόλη που μάζευε λογής λογής εμιγκρέ και αντιφρονούντες.

IWAN BAAN

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Φράνσις Κερέ

Ιδιαιτέρως θερμή ήταν η υποδοχή της βράβευσης του Φράνσις Κερέ με το βραβείο αρχιτεκτονικής Πρίτσκερ. Είναι ο πρώτος μαύρος και Αφρικανός που επιλέγεται από τον θεσμό που τα τελευταία χρόνια, αντί να βραβεύει σταρ του χώρου, επιλέγει περιπτώσεις αρχιτεκτόνων με βαθιά κοινωνική συνείδηση. Ο Φράνσις Κερέ είναι από την Μπουρκίνα Φάσο και το έργο του είναι προσανατολισμένο σε μια αρχιτεκτονική υπέρ της κοινωνίας.

GRUEN BERLIN

ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Η νέα Ρόδα

Θα επανέλθει με νέα τεχνολογία η Ρόδα στο πάρκο του Σπέερ στο Βερολίνο από το 2025. Είναι ένα πρόγραμμα προϋπολογισμού πάνω από 72 εκατ. ευρώ. Η Ρόδα θα είναι ένα αξιοθέατο εκ νέου και θα αιωρείται πάνω από τεχνητή λίμνη και κήπους σε βαθμίδες. Το Βερολίνο επενδύει στη φύση μέσα στον αστικό ιστό και αξιοποιεί όλο το υδάτινο δίκτυο. Τα ποτάμια και οι λίμνες είναι αξιοθέατα όσο και τα μνημεία του.

PROLITTERIS ZURICH

ΖΥΡΙΧΗ

Ιατρική και τέχνη

Η νέα έκθεση που θα εγκαινιαστεί στις 8 Απριλίου στο Μουσείο Τέχνης της Ζυρίχης (Kunsthaus) εξετάζει την αναπαράσταση της Ιατρικής και συγγενών θεμάτων υγείας και σωματικής αυτοσυνειδησίας μέσα από 300 έργα τέχνης από όλα τα είδη. Είναι και μια παράλληλη εξιστόρηση του τρόπου θέασης της υγείας και της επιστήμης από τον 19ο αιώνα έως σήμερα, από κλασική ζωγραφική έως βίντεο και περφόρμανς.

KONSTANTIN BRIZHNICHENKO

Αποψη της πόλης του Λβιβ σε καιρούς ειρηνικούς. Ενα μεγάλο ιστορικό κέντρο της Ανατολικής Ευρώπης.

Οι ιστορικές πόλεις της Ουκρανίας

Τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ουκρανίας, το Κίεβο, το Χάρκοβο, το Λβιβ, η Οδησσός, η Μαριούπολη, είναι πόλεις με μεγάλη ιστορία, που έχει πολλά να μας πει για τη συγκρότηση της Ανατολικής Ευρώπης από τη Βαλτική έως τη Μαύρη Θάλασσα, ακόμη και έως τη Μεσόγειο. Η τραγική πραγματικότητα της Ουκρανίας μάς οδηγεί στην καλύτερη γνωριμία της μακράς ιστορίας της και καλλιεργεί την επιθυμία για εμβάθυνση αυτής της γνώσης. Για τις ιστορικές πόλεις της χώρας, από το Λβιβ έως τη Μαριούπολη, υπάρχει μεγάλη βιβλιογραφία και όσοι θέλουν να μάθουν περισσότερα για την Οδησσό και γενικότερα για τον ελληνισμό του Εύξεινου Πόντου υπάρχει το κλασικό βιβλίο της Μαριάννας Κορομηλά «Οι Ελληνες στη Μαύρη Θάλασσα. Από την εποχή του Χαλκού ώς τις αρχές του 20ού αιώνα» (εκδ. Πανόραμα) που είχε πρωτοκυκλοφορήσει το 1991 και ξανατυπώθηκε το 2001. Από το βιβλίο αυτό, η σελίδα του Πανοράματος στο Facebook έκανε μια πολύ ενδιαφέρουσα ανάρτηση για την ίδρυση της Οδησσού, τη Μεγάλη Αικατερίνη και τους Ελληνες καραβοκύρηδες, που αξίζει να εντοπίσουν όσοι θέλουν να καταλάβουν καλύτερα το ιστορικό κάδρο. Ανάλογη ανάρτηση υψηλής αξίας είχε κάνει και ο ιστορικός Στέφανος Καβαλλιεράκης. Η Μαριούπολη με την ελληνική παροικία, το Χάρκοβο και το Κίεβο είναι περισσότερο γνωστά στο ελληνικό κοινό. Η μεγάλη και ιστορική πόλη του Λβιβ είναι μια πόλη μεγάλης ομορφιάς, με το ιστορικό κέντρο της να ανήκει στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO. Το Λβιβ συνδέεται ιστορικά με την Ανατολική Ευρώπη, με την ιστορία της Πολωνίας και την ιστορία των Αψβούργων. Ιστορικό κέντρο της της Γαλικίας, το Λβιβ (Λβουφ στα πολωνικά και Λέμπεργκ στα γερμανικά) φέρει ίχνη της ουκρανικής και πολωνικής ιστορίας, ακριβώς στο σημείο συνάντησης του λατινικού και του ρωσικού κόσμου, στις παρυφές της άλλοτε αυτοκρατορίας των Αψβούργων, στη σκιά της Ρωσίας, κομμάτι της νοτιοανατολικής Πολωνίας και της δυτικής Ουκρανίας και με διαρκή αλλαγή συνόρων που άλλαζαν τη μοίρα του. Το 1918 έγινε για σύντομο διάστημα πρωτεύουσα της Δυτικής Λαϊκής Δημοκρατίας της Ουκρανίας. Στον Μεσοπόλεμο, με την ανασύσταση της Πολωνίας, ήταν κομμάτι της Πολωνίας. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο πέρασε στη Σοβιετική Ενωση και έγινε ανταλλαγή πληθυσμών. Από το 1991 ανήκει στην Ουκρανία. Είναι μεγάλο κέντρο πολιτισμού και εκπαίδευσης.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Με τα μάτια ενός άλλου Τσέχοφ

Ο Βασίλι ζούσε με τη μητέρα του στο Κίεβο το 1918. Μαινόταν ο εμφύλιος πόλεμος ανάμεσα στους Μπολσεβίκους και στους Λευκούς. «Η αντιμπολσεβικική ουκρανική κυβέρνηση», γράφει η Μοσχοβίτισσα συγγραφέας Αλεξάντρα Ποπόφ, βιογράφος του Βασίλι Γκρόσμαν (Alexandra Popoff, «Vasily Grossman and the Soviet Century», Yale University Press, 2019), «εκδιώχθηκε και η πόλη έπεσε στους Κόκκινους. Κατά τη διάρκεια εκείνης της χρονιάς, ο Γκρόσμαν και η μητέρα του έγιναν μάρτυρες της εφιαλτικής πολιτικής που ασκήθηκε στην Ουκρανία έτσι γρήγορα όπως άλλαξε η εξουσία».

Τον εμφύλιο θα διαδεχθεί ο ρωσοπολωνικός πόλεμος του 1920. Στο διήγημά του «Τέσσερις ημέρες», που διαδραματίζεται εκείνο τον δραματικό καιρό στο Μπέρντιτσεφ της Ουκρανίας, τον γενέθλιο τόπο του, ο Γκρόσμαν γράφει πως όταν οι Ρώσοι στρατιώτες προσεγγίζουν ένα σπίτι, οι κάτοικοι και οι γείτονές τους αρχίζουν να τσιρίζουν. Αυτό βοηθά στην αποφυγή πλιάτσικου και βιασμών, καθώς επίσης και σαν προειδοποίηση απέναντι σε άλλους. «Είναι ενδεικτικό», γράφει η Ποπόφ, «πως οι Ερυθροί κομισάριοι στο διήγημα αποτυπώνονται με τόνους σαρκαστικούς. Ο Κόλια, ο έφηβος πρωταγωνιστής του Γκρόσμαν, δεν εμπιστεύεται τις υποσχέσεις τους για μια θαυμάσια ζωή με σοσιαλισμό».

> *«Η αντιμπολσεβικική ουκρανική κυβέρνηση εκδιώχθηκε και η πόλη έπεσε στους Κόκκινους».*

Ο Βασίλι Γκρόσμαν μετά τον πόλεμο. Πέθανε το 1964 από καρκίνο, με τον καημό της αδικίας από το σοβιετικό καθεστώς.

Ο Γκρόσμαν θα βρίσκεται κοντά στο Κίεβο ως πολεμικός ανταποκριτής όταν στις 18 Σεπτεμβρίου του 1941 η πόλη θα καταληφθεί από τους Γερμανούς. «Η παρεμβολή του Στάλιν στις στρατιωτικές επιχειρήσεις», γράφει η Ποπόφ, «οδήγησε σε αναρίθμητες απώλειες ζωών. (...) Η περικύκλωση των σοβιετικών στρατευμάτων κοντά στο Κίεβο άνοιξε τον δρόμο για την κατάληψη της Ουκρανίας. Το Ντονμπάς, γνωστό ως ο "Σοβιετικός Ρουρ" για την αφθονία του σε άνθρακα, και το Χάρκοβο καταλήφθηκαν στη συνέχεια».

Μία από τις πιο ενδιαφέρουσες πολεμικές ανταποκρίσεις του Γκρόσμαν ήταν το «Με τα μάτια του Τσέχοφ». Οχι του Αντον, αλλά του Ανατόλι. Ο Ανατόλι Τσέχοφ ήταν ένας 19χρονος δεινός ελεύθερος σκοπευτής. Ο Γκρόσμαν είχε πάρει συνέντευξη από τον πιο διάσημο Βασίλι Ζάιτσεφ (με 225 φόνους Γερμανών στο ενεργητικό του), αλλά αποφάσισε με τον Τσέχοφ να πάει σε αποστολή μαζί του.

«Για κάμποσες μέρες και νύχτες», γράφει η Ποπόφ, «ο Γκρόσμαν έβλεπε τον κόσμο μέσα από την κοφτερή ματιά του νεαρού σκοπευτή».

Ο Γκρόσμαν έψαχνε για ίχνη ανθρωπισμού μέσα στην κόλαση του Στάλινγκραντ περιγράφοντας πώς ένα αγόρι που λάτρευε τα βιβλία και τη γεωγραφία μεταμορφώθηκε σε έναν «ανελέητο καταστροφέα βάσει της λογικής του πολέμου».

Η ιστορία επαναλαμβάνεται.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ηρωας δεν γεννιέσαι, γίνεσαι

Είναι συνήθειο από παλιά να ρωτάμε ένα παιδί την αφελή ερώτηση: τι θέλεις να γίνεις όταν μεγαλώσεις; Το καθένα, ανάλογα με τη σκέψη και τη φαντασία του, θα απαντήσει είτε περιγράφοντας μερικά πραγματικά επαγγέλματα, είτε επινοώντας τα δικά του –συνήθως είναι οι ωραιότερες απαντήσεις– ή θα πει ότι δεν το έχει σκεφτεί. Κανένα όμως δεν θα πει για παράδειγμα, θέλω να γίνω άνθρωπος, άνδρας, γυναίκα. Και φυσικό είναι, δεν υπάρχει ούτε υποψία στη σκέψη των γονιών ή των εκπαιδευτικών για κάτι τέτοιο, πώς να μιλήσουν τόσο αφηρημένα τα παιδιά;

Επικαλούμενοι την περίφημη ρήση της Σιμόν ντε Μποβουάρ, «γυναίκα δεν γεννιέσαι, γίνεσαι» αντιλαμβανόμαστε ότι πέρασε πάνω από μισός αιώνας για να προσεγγίσουμε γυναικεία ζητήματα και να εντάξουμε την έννοια της εξέλιξης του φύλου στην κοινωνική και ψυχική καταγραφή της. Οι περισσότεροι ακόμα και σήμερα όταν κάνουν λόγο για άνδρες ή για γυναίκες σκέφτονται ότι είναι κάτι αυτονόητο, στατικό, σαν να ανεβαίνεις σε ένα ηλικιακό σκαλοπάτι και από εκεί να ατενίζεις αλλιώς τον κόσμο απλώς επειδή λέγεσαι γυναίκα ή άνδρας. Το τι χρειάζεται για να φτάσει κάποιος να λέγεται γυναίκα για παράδειγμα, μοιάζει ταμπού σήμερα στις πολιτικώς ορθές κοινωνίες που έχουμε διαμορφώσει, από φόβο μη θίξουμε ευαίσθητα ζητήματα του φύλου.

Φυσικά αυτές οι «μάχες» δεν είναι τίποτα μπροστά σε αυτό που ζει η Ουκρανία τον τελευταίο μήνα. Ο πόλεμος έρχεται πιο κοντά από ό,τι φανταζόμασταν ποτέ. Στο λεξιλόγιο πολύ συχνά τον τελευταίο καιρό, εντάξαμε μια λέξη με βάρος. Τη λέξη «ήρωας». Καθημερινά βλέπουμε φωτογραφίες και υλικό από ανθρώπους της διπλανής πόρτας που μετατρέπονται σε ήρωες γιατί κάνουν τη στιγμή του πολέμου κάτι που δεν φανταζόμασταν ποτέ ότι θα αντέχαμε εμείς να κάνουμε. Ο ηρωισμός τους έγκειται όχι μόνον στην αντοχή, αλλά κυρίως στον συνδυασμό λειτουργιών της ζωής μέσα στον ζόφο του θανάτου. Μια νεαρή γυναίκα που

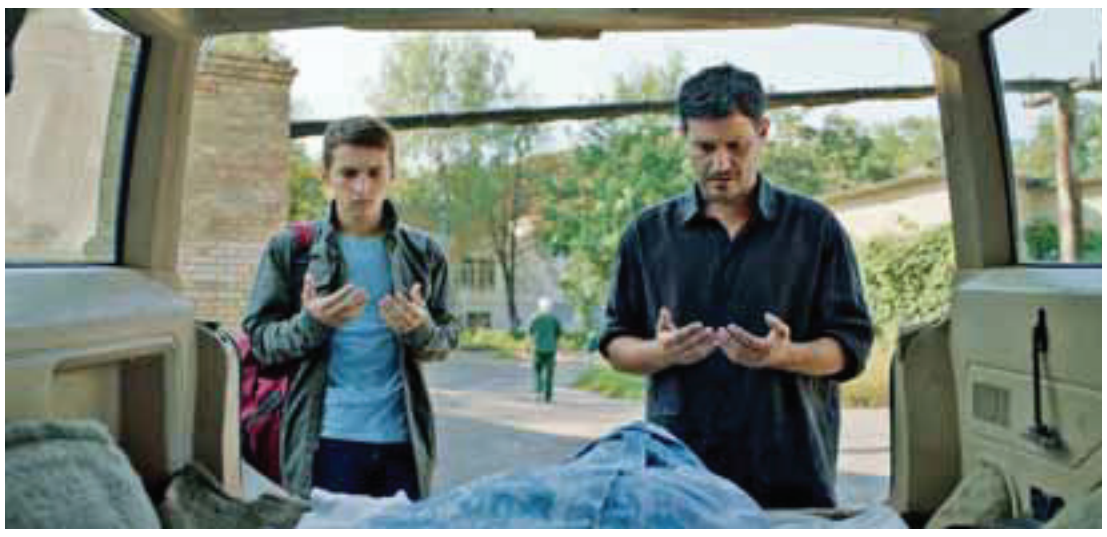

Στην ταινία του Ναριμάν Αλιεφ «Ταξίδι στην Κριμαία» ένας πατέρας αποφασίζει να πάει στην Κριμαία προκειμένου να θάψει τον μεγάλο του γιο, που κατατάχθηκε εθελοντικά στον πόλεμο ενάντια στη Ρωσία.

Μακάρι οι «μικροί» να ανατρέψουν τον τρόπο που έχουν οργανώσει οι «μεγάλοι» τον κόσμο.

έχει τραυματιστεί θηλάζει μέσα στα αίματα το νεογέννητο παιδί της. Ενα μικρό αγόρι διασχίζει μόνο του μεγάλες αποστάσεις για να βρει τους δικούς του. Ενα κοριτσάκι τραγουδάει παιδικά τραγούδια στα καταφύγια.

Πώς γίνεται κάποιος ήρωας; Υπάρχουν άραγε προδιαγραφές για κάτι τέτοιο;

Στη λιτή και σπαρακτική πρώτη ταινία του νεαρού Ναριμάν Αλιεφ «Ταξίδι στην Κριμαία» ένας πατέρας επιλέγει να πάει στην Κριμαία με πολύ κόπο προκειμένου να θάψει τον μεγάλο του γιο, που κατατάχθηκε εθελοντικά στον πόλεμο ενάντια στη Ρωσία. Ο μικρός γιος δεν θέλει να πάει μαζί με τον πατέρα, δεν καταλαβαίνει τον λόγο μιας τόσο δύσκολης μετάβασης. Ο μεγάλος γιος έχει γίνει ήδη ήρωας, εκείνος είναι ακόμα παιδί. Του λείπει η ζωή, να παίξει, να βουτήξει στο ποτάμι, να αγαπήσει ένα ωραίο κορίτσι, να ξελογιαστεί. Ο ανέτοιμος μικρός γιος όμως καρέ καρέ, μέσα από ένα συγκινητικό οδοιπορικό καταλήγει να γίνει εκείνος ο ήρωας της ταινίας. Να ολοκληρώσει το ταξίδι, να πάρει στις πλάτες του όχι μόνον τον αδερφό αλλά και τον πατέρα και μαζί τη μνήμη της ρίζας ολόκληρης της οικογένειας.

Μια άλλη γυναίκα, η Ρωσίδα Νατάλια Σιντέεβα ονειρεύτηκε να δημιουργήσει έναν ανάλαφρο τηλεοπτικό σταθμό. Να εκπέμπει μόνον χαρούμενες ειδήσεις. Η ζωή μέχρι τότε ήταν σαν παραμύθι για εκείνη, ήθελε να περνάει καλά και δεν ντρεπόταν γι' αυτό. Μέχρι που άρχισαν να δυσκολεύουν τα πράγματα στη Ρωσία και εκείνη συνειδητοποίησε ότι οι χαρούμενες ειδήσεις δεν μπορούσαν να είναι κατασκευασμένες. Ο τηλεοπτικός σταθμός έπρεπε να προβάλλει την πραγματικότητα. Οταν άρχισαν άλλοι άνθρωποι να μην περνάνε καλά στη Ρωσία, να διώκονται, να κινδυνεύουν, δεν μπορούσε να κάνει ότι δεν έβλεπε. Στο ντοκιμαντέρ που προβλήθηκε την προηγούμενη εβδομάδα στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης με τίτλο «F@ck this job», παρουσία της Νατάλια Σιντέεβα και της σκηνοθέτιδας του ντοκιμαντέρ Βέρα Κριτσέφσκαγια, παρακολουθήσαμε την εντυπωσιακή εξέλιξη μιας νεαρής γυναίκας που από ανάλαφρη, σχεδόν ελαφρόμυαλη αλλά αυθεντική, εξελίχθηκε σε μία από τις γυναίκες που αμφισβήτησαν ανοιχτά τον Πούτιν. Με όχημα τον μικρό τηλεοπτικό σταθμό της πήγε κόντρα στις φιμώσεις και στις απαγορεύσεις, εκπέμποντας τις ειδήσεις της πραγματικότητας ακόμα και μέσα από το YouTube, με κίνδυνο τη ζωή της και των συνεργατών της. Τις τελευταίες ημέρες παρόμοιες ειδήσεις βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Ο αστέρας του ποδοσφαίρου Ντέιβιντ Μπέκαμ έχει παραχωρήσει το δικό του Instagram σε μια Ουκρανή γιατρό για να δείχνει σε όλο τον κόσμο την αθλιότητα του πολέμου. Ή δύο πιτσιρικάδες μόλις 18 ετών, φοιτητές του Χάρβαρντ, οι Schiffmann και Burstein, δημιούργησαν άμεσα μια ψηφιακή πλατφόρμα για να διευκολύνουν την υποδοχή των Ουκρανών προσφύγων σε όλο τον κόσμο.

Πολλές φορές το σύστημα αλώνεται από μέσα. Και για να εισαχθεί κάποιος μέσα χρειάζεται να μην κάνει θόρυβο, να μην είναι απειλητικός. Πολλές φορές ο «μικρός» ή ο «αφελής» μπορεί να εξελιχθεί σε κάτι σοβαρότερο από τον ήδη σοβαρό «μεγάλο». Αλλωστε, η ιστορία έχει δείξει ότι οι «μικροί» μπορούν να γίνουν «επικίνδυνοι». Και αυτό διαβάζεται με δύο τρόπους. Γιατί κανείς δεν τους υπολογίζει, κανένας δεν περιμένει κάτι από αυτούς. Συχνά ήρωες γίνονται άνθρωποι που δεν μας «γεμίζουν» το μάτι. Η δύναμή τους βρίσκει χώρο μέσα στη δυσκολία και ξεπερνά ακόμα και τους ίδιους, αν παραστεί η ανάγκη.

Με την ελπίδα, οι «μικροί» να ανατρέψουν τον τρόπο που έχουν οργανώσει οι «μεγάλοι» τον κόσμο. Γιατί ήδη αυτός ο κόσμος είναι αβίωτος.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Νυχτερινό

ΘΑΝΑΣΗΣ Δ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
Η ηχώ των πουλιών
εκδ. Ποταμός, **σελ.** 56

Παλιά οι ανθρακωρύχοι κουβαλούσαν μαζί τους στις στοές των ορυχείων κλουβιά με καναρίνια. Τα πουλιά τούς κρατούσαν συντροφιά στο σκοτάδι με το κελάηδημά τους, αλλά και τους προειδοποιούσαν, όταν το τραγούδι τους εξασθενούσε, για τη διαρροή τοξικών αερίων. Στη νουβέλα του Θανάση Σταμούλη τα καναρίνια δεν κελαηδούν. Ο κίνδυνος έχει επέλθει. Η ηχώ των πουλιών είναι ένας ασθενικός απόηχος από την αντίπερα όχθη. Τα κλουβιά μένουν σιωπηλά και σκουριασμένα στο μπαλκόνι του πατρικού σπιτιού. Σε αυτό το «αμείλικτο» σπίτι επιστρέφει ο αφηγητής για να αποχαιρετήσει τον νεκρό πατέρα του.

Σε πενήντα σελίδες ο Σταμούλης αποτυπώνει την οδυνηρή διαπάλη του αφηγητή με έναν λόγο που αγωνιά να πενθήσει. Ο γιος δεν έχει λέξεις για να θάψει τον πατέρα του. Η μορφή του στέκει απλησίαστη, κάπου μακριά του. Ενοχές, υπόγειες ρήξεις και ανεπίδοτες μεταμέλειες τους κρατούν σε απόσταση. Ακόμα και ως αφήγηση ο πατέρας παραμένει ανυπότακτος, ανείπωτος, άναρθρος. Ο γιος αποζητά στις λέξεις μια μεταθανάτια εκεχειρία. Τα στιγμιότυπα που ανασύρει από το παρελθόν μοιάζουν με συντρίμμια μάχης, ρημάδια, τεφρά αποκαΐδια. «Σαν να μας κοιτούσαν κατάματα οι αποχρώσεις ενός αποσιωπημένου πολέμου». Απέναντί του το είδωλο του πατέρα τρεμόφεγγε, κατακερματισμένο, τσακισμένο από λάβαρα και οικόσημα. Αλλά και ο γιος είναι βαρύτατα τραυματισμένος. «Ενας στρατιώτης που μεταμορφώθηκε στο πεδίο της μάχης για να ξεφύγει από τον θάνατο», έτσι νιώθει.

Ο αφηγητής, κλεισμένος στο παιδικό του δωμάτιο, έναν χώρο φασματικό και άβατο, αποδύεται σε μια νυχτερινή εργασία παρόμοια με τις καταβάσεις του πατέρα του στο ορυχείο αμιάντου. Μέσα σε μια ατέρμονη νύχτα, απλωμένη σε ένα κομμάτι χαρτί, παλεύει να εξορύξει από τα έγκατα της σιωπής τον θαμμένο πατέρα του. Ομως, το σκοτάδι ανάμεσά τους είναι τόσο πυκνό που τίποτα δεν μπορεί να ανακληθεί. «Ετσι, η γλώσσα μένει πεισματικά θολή και η ευκρίνειά της χάνεται στον βυθό της αθέατης πλευράς μας». Η γλώσσα παραφρονεί από πόνο. «Η νυχτερινή εργασία σε εξαιρεί από τη λογική».

Ο ερμητικός λυρισμός της γραφής, η αβάσταχτη μελαγχολία που σπαράσσει τις λέξεις και τις τρέπει σε παραισθήσεις και παραμιλητά, τα θραύσματα μιας λεπλατημένης βιογραφίας, εκβάλλουν σε εκπληκτικές, σπαρακτικές εικόνες. Δίπλα στα κλουβιά των καναρινιών υπάρχει ένα γυάλινο τραπέζι, όπου ο πατέρας καθόταν και έγραφε για τα αγαπημένα του πουλιά. Σε μια έκλαμψη του αμφιβληστροειδούς το τραπέζι σπάει και τα θρύψαλα αποκτούν «το σώμα ενός σημειωματάριου». «Ενός σημειωματάριου που από τις σελίδες του αναβλύζουν σφυροκοπήματα και σπινθήρες».

Η νυχτερινή εργασία του αφηγητή είναι μια συνομιλία με τον θάνατο, συνεπώς μια ανέφικτη συνομιλία. Για να μιλήσει στον πατέρα του ο γιος πρέπει να κατέλθει στις σήραγγες των σκιών, να αφεθεί να καταδυθεί σε «ένα μέρος σκοτεινό και απρόσιτο, αλλά ταυτόχρονα συμπονετικό· ένα μέρος που συγχωρεί τα πάντα, επειδή οι νεκροί δεν έχουν χρόνο για διαμάχες». Ο «αποδημητικός» εαυτός του ονειρεύεται την αποδημία στον ειρηνικό κόσμο των νεκρών. Ωστόσο, το πένθος δεν αρκεί για αυτόν τον απονενοημένο διασκελισμό.

Με το τρίτο του βιβλίο ο Σταμούλης καταθέτει και πάλι τα πειστήρια μιας σπάνιας λογοτεχνικής ποιότητας. Το εκλεκτό γλωσσικό του αισθητήριο υπεραίρει, δίχως εξάρσεις και περιττές καλολογίες, τη δριμύτητα των πιο απόκρυφων συναισθημάτων. Ο εναγκαλισμός της αφήγησης με την ποίηση δημιουργεί εξαίσια ακούσματα. Καθώς ο αφηγητής πασχίζει να συνθέσει τη μορφή του πατέρα του, διεκδικώντας την από το σκοτάδι και τη σιωπή, στις σελίδες απλώνεται μια θρηνητική, απαλότατη μελωδία, σαν από «Νυχτερινό» του Σοπέν.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΣΧΑΛΗ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ

Θεσσαλονικιός, με σπουδές στα νομικά, στη φιλοσοφία και την παιδαγωγική, ο Πασχάλης Πασχαλίδης συγγράφει το πρωί τη διδακτορική του διατριβή και το βράδυ πεζογραφήματα. Το «Χρονικό της Ανατολής» από τις εκδόσεις Αρμός είναι το παρθενικό του μυθιστορηματικό ταξίδι.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Διανύω την εποχή που μαθαίνω από τα βιώματα των καιρών μας, μέσα από τα μάτια νέων συγγραφέων. Πλάι στο κρεβάτι μου περιμένουν τη σειρά τους ο «Βορράς» του Φοίβου Οικονομίδη, η προτροπή να «Μην πατάς ξυπόλυτη» της Καλλιόπης Αστεριάδου και «Μια Κάποια Γαλάτεια» της Κατερίνας Λάκκα.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Τόμας από την «Αβάσταχτη Ελαφρότητα του Είναι», αυτός ο στοχαστικός θηρευτής της ζωής, που ισορρόπησε τα πάθη του ανάμεσα στην ελευθερία και την άνευ όρων αγάπη.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Σε μιαν άκρη ο Ντοστογιέφσκι να ευλογεί, σε μιαν άλλη ο Ουελμπέκ να αισχρολογεί και καταμεσής του τραπεζιού οι δύο παραμυθάδες, Ελύτης και Παπαδιαμάντης, να μας λένε ιστορίες γεμάτες θάλασσες κι ανθρωπιά.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Η ετερότητα της ανθρώπινης ψυχής, η μοναδικότητα του θελήματος και η ποικιλομορφία των αντιδράσεων. Χωρίς τα καλά βιβλία να μας τα υπενθυμίζουν, πώς να υποψιαστείς, έστω, τον άγνωστο άνθρωπο που κάθεται δίπλα σου στο λεωφορείο;

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τον «Φρανκενστάιν», και πολύ τον άργησα. Η κινηματογραφική μεταφορά του με είχε συναρπάσει από παιδί. Αλλο πράγμα όμως η δύναμη των λέξεων αυτού του αριστουργήματος.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Συνήθως διαβάζω μια κι έξω. Αλλά να που κάθε καλοκαίρι με πιάνει μια νοσταλγία που με γυρνάει στον «Ηλιο τον Ηλιάτορα», κι όλο λέω «αυτόν τον στίχο πώς και δεν το είχα προσέξει;».

Τι σημαίνει η Ανατολή στο βιβλίο σας, πέρα από γεωγραφία και σκηνικό;
Μιαν ολόκληρη πολιτεία, απέραντη, πολύτροπη και διαφορετική. Εκεί που η Ιστορία ρίζωσε τη δυναμική της παρουσία και δεν λέει να αλλάξει γνώμη.

Χριστιανοί της Συρίας, μια πονεμένη ιστορία. Τι σας ενέπνευσε από αυτήν;
Η ρομαντική μέριμνα να διατηρηθεί αναμμένο το καντηλάκι της πίστης μέσα στους καιρούς του πολέμου, της ανασφάλειας και του μηδενισμού. Ετούτη η επιμονή για το ανέφικτο, μικρό πράγμα δεν είναι.

Πρώτο βιβλίο: προσεκτικό παρθενικό βήμα ή άλμα στο κενό;
Ανευ όρων άλμα στο κενό. Κι όπου μας βγάλει.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΓΙΟΛΑ ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Ο Ψίθυρος του δάσους
σελ. 275

Το μυθιστόρημα «Ο Ψίθυρος του δάσους» είναι το πρώτο της Γιόλας Δ. Παπαδοπούλου και γράφτηκε εκπληρώνοντας την υπόσχεση που είχε δώσει στο εαυτό της εκείνο το βράδυ στα σύνορα της Ουγκάντα κάτω από το φως του φεγγαριού. Κυκλοφόρησε για πρώτη φορά ως αυτοέκδοση το 1992. Δύο χρόνια μετά επανεκδόθηκε από τις εκδόσεις Λιβάνη με τίτλο «Αφρικάνικη νύχτα (Ο Ψίθυρος του δάσους)». Το 2001 επανεκδίδεται γι' άλλη μια φορά σαν «Ο Ψίθυρος του δάσους» από τις εκδόσεις Άγκυρα. Το έντυπο βιβλίο είναι εξαντλημένο. Το 2021 κυκλοφορεί αποκλειστικά πια σαν ηλεκτρονικό βιβλίο και είναι διαθέσιμο μέσω της εφαρμογής Read Library. Ο αναγνώστης μεταφέρεται στον κόσμο της Κύπρου το 1947, ταξιδεύει μαζί με την ηρωίδα της ιστορίας, από την Κύπρο στην Αφρική και στ' αφτιά του ηχούν αφρικάνικοι ρυθμοί, τα ρουθούνια του πλημμυρίζονται από μυρωδιές πρωτόγνωρες και ξένες, μπροστά στα μάτια του εξελίσσονται εξαιρετικά παραστατικά και ζωντανά όλες οι σκηνές, με μια λεπτομέρεια που κρατά την ψυχή του στη χούφτα του, αγωνιώντας για την εξέλιξη. Καρδιοχτυπά, κλείνει τα μάτια από τρόμο, δακρύζει. Από την άλλη όμως χαμογελά και παίρνει δύναμη από τη δύναμη των χαρακτήρων της συγγραφέως. Το μυθιστόρημα στηρίζεται σε πραγματική ιστορία. Πρόκειται για μια ιστορία που διαβάζεται απνευστί! Το βιβλίο επανακυκλοφορεί μόνο σε ψηφιακή μορφή και διανέμεται αποκλειστικά από την εφαρμογή Read Library. Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για το βιβλίο και τη συγγραφέα του στον σύνδεσμο: www.read-library.com.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Τα 5.000 πλωτά ελληνικά εργοστάσια

Ο Γιώργος Μ. Φουστάνος μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟ

Το καράβι μπαίνει αργά στο λιμάνι. Ολόφωτο, κάτω από τον νυχτερινό ουρανό, μοιάζει, έξω από το παράθυρο, σαν να αιωρείται στο σκοτάδι. Βρισκόμαστε στην καρδιά του Αιγαίου, στην Ερμούπολη, στον χώρο μελέτης του ιστορικού ερευνητή Γιώργου Μ. Φουστάνου. Σχολιάζω μεγαλόφωνα τη φαντασμαγορική όψη του επιβατηγού πλοίου και εκείνος συμπληρώνει χαμογελώντας: «Αυτή η εικόνα είναι καθημερινή!». Στον τόνο της φωνής του προδίδεται η αγάπη του για τα καράβια, κάτι άλλωστε αναμενόμενο, δεδομένου πως ο πατέρας του, Μικές Φουστάνος, υπήρξε συνιδιοκτήτης δύο θρυλικών καραβιών, της «Δέσποινας» και του «Παντελή», που έγραψαν τη δική τους ιστορία στην ακτοπλοΐα των Κυκλάδων του '50 και του '60. Δεν είναι όμως η επιβατηγός, αλλά η ποντοπόρος ναυτιλία στην οποία έχει αφοσιωθεί εδώ και μισόν αιώνα. Η δημιουργία μιας ναυτιλιακής «κιβωτού», όπως αποκαλεί το αρχείο του, οφείλεται στον θαυμασμό του απέναντι στη ναυτική μας περιπέτεια και τα ανεκτίμητα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μελέτη της. «Ερχόμαστε όλοι από τη θάλασσα. Αν το σκεφτείς, οι περισσότεροι είμαστε παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα, ή τρισέγγονα ναυτικών», λέει με σεβασμό. Ξεκινάει έτσι μια κουβέντα, που ενώ έχει αφορμή το βιβλίο του «Made In Japan» το οποίο εκδόθηκε πρόσφατα από τον εκδοτικό του οίκο «Αργώ» και αναφέρεται στο σύνολο των ναυπηγήσεων των Ελλήνων στην Ιαπωνία τα τελευταία 70 χρόνια, τελικά μας ταξιδεύει στα βαθιά και συναρπαστικά νερά μιας αδιαμφισβήτητης πραγματικότητας: ότι η σύγχρονη Ιστορία της ελληνικής ποντοπόρου ναυτιλίας είναι, κατά κάποιον τρόπο, συνυφασμένη με την Ιστορία του ίδιου του πλανήτη.

– Τι σας έκανε να αφοσιωθείτε στη μελέτη της Ιστορίας της ναυτιλίας μας;

– Η ναυτιλία υπάρχει στο DNA μου. Τρεις από τους τέσσερις προπαππούδες μου ήταν ιδιοκτήτες ατμόπλοιων στην Ερμούπολη πριν ξεσπάσει ο ευρωπαϊκός πόλεμος. Εγώ σπούδασα ναυπηγός, ξεκίνησα αρχικά σε οικογενειακή ναυτιλιακή επιχείρηση, αλλά η έμπνευση ήρθε αργότερα, όταν ασχολήθηκα με τα κοινά του χώρου και εκλέχθηκα το 1982 μέλος του Δ.Σ. της Ενωσης Ελλήνων Εφοπλιστών (ΕΕΕ). Εκεί γνώρισα σπουδαίους ανθρώπους, όπως τους Γουλανδρήδες, τον Γιάννη Μ. Καρρά, τον Κώστα Μ. Λεμό, τον Γιώργο Π. Λιβανό, τον Αντώνη Χανδρή και άλλους που υπήρξαν πρωταγωνιστές στη δημιουργία του «ελληνικού ναυτιλιακού θαύματος». Διαπίστωσα όμως ότι τα προπολεμικά αρχεία της ΕΕΕ είχαν επίτηδες καταστραφεί για να μην τα βρουν οι Γερμανοί. Αυτό, σε συνδυασμό με τον θαυμασμό που μου προκαλούσαν τα επιτεύγματα ανθρώπων με τους οποίους είχα πλέον την τύχη να συνδέομαι στενά, με

> *Χωρίς τους Ελληνες εφοπλιστές, που αποτέλεσαν τους βασικούς πελάτες της Ιαπωνίας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, το γεωπολιτικό παιχνίδι θα είχε εξελιχθεί διαφορετικά. Ο ίδιος ο πλανήτης θα ήταν αλλιώς.*

> *Πιστεύω ότι διαπρέψαμε επειδή εξαρχής δραστηριοποιηθήκαμε χωρίς τον παρεμβατισμό, αλλά και τα δεκανίκια της πολιτείας.*

ώθησαν να αλλάξω ρότα στη ζωή μου και έτσι το 1990 εγκατέλειψα τον εφοπλισμό για να ασχοληθώ σε βάθος με την ιστορική έρευνα υπό το πρίσμα κάποιου που γνωρίζει καλά τη λειτουργία της ναυτιλιακής επιχείρησης και των πλοίων. Δεν σας κρύβω ότι αντιμετώπισα την αντίδραση του οικογενειακού και φιλικού μου περιβάλλοντος, ωστόσο είχα ήδη ερωτευθεί τη διαδικασία της έρευνας, της συλλογής, της ανακάλυψης, της ταξινόμησης.

– Ποια ήταν η μεταπολεμική εικόνα στην παγκόσμια και εγχώρια ναυτιλία;

– Υπήρξε πλήρης αναδιάταξη στον παγκόσμιο ναυτιλιακό χώρο. Η Μεγάλη Βρετανία, χάνοντας τις αποικίες της, έπαψε να είναι θαλασσοκράτειρα. Την ίδια περίοδο δύο μεγάλες ναυτικές δυνάμεις, η Γερμανία και η Ιαπωνία, ήταν ηττημένες και αποδεκατισμένες. Το πετρέλαιο διαδεχόταν το κάρβουνο ως κύρια πηγή ενέργειας, με τους Ελληνες να κυριαρχούν στα δεξαμενόπλοια. Την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία ναυπηγήθηκαν 500 ελληνόκτητα πλοία. Σημειώστε ότι τα μισά ανήκαν σε πέντε ομίλους – του Ωνάση, του Νιάρχου, των Κουλουκουντήδων, των Γουλανδρήδων και του Σταύρου Λιβανού. Τους χαρακτηρίζω τολμηρούς μετανάστες που εργάστηκαν με όραμα στην Αμερική και διέπρεψαν.

– Ποιοι ήταν οι λόγοι που έκαναν τους Ελληνες εφοπλιστές να πάνε στην Αμερική και τι κατάφεραν εκεί;

– Ο εμφύλιος και η πολιτική αστάθεια κατ' αρχάς. Από την άλλη πλευρά, το επίκεντρο της διεθνούς ναυτιλίας είχε μεταφερθεί μεταπολεμικά στη Νέα Υόρκη. Εκεί υπήρχαν οι ευκαιρίες. Αυτό που έχει πάντως σημασία είναι ότι οι Ελληνες ενίσχυσαν με την παρουσία τους σημαντικά την υπόσταση της Νέας Υόρκης ως διεθνές ναυτιλιακό κέντρο, ιδρύοντας και λειτουργώντας περί τα 90 γραφεία.

– Τι μπορείτε να μας πείτε για τη γνωστή ιστορία με τα «100 Liberty»;

– Στα 100 Liberty βρήκαν τότε απασχόληση 5.000-6.000 Ελληνες που, αν είχαν μεταναστεύσει τότε, όπως πολλοί συμπατριώτες μας, θα είχαμε χάσει ναυτικούς που εξελίχθηκαν αργότερα σε σημαντικούς εφοπλιστές. Σημειώστε ότι εφοπλιστές όπως ο Αγγελικούσης, ο Τσάκος, οι τέσσερις πλοίαρχοι - ιδρυτές της Eletson και πολλοί άλλοι, ήταν ναυτικοί τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες. Αυτό που δεν γνωρίζουν οι περισσότεροι είναι ότι εκτός από τα ελληνικά Liberty είχαν περιέλθει μέχρι το 1949 σε ελληνικά συμφέροντα άλλα 200 υπό σημαίες ΗΠΑ, Βρετανίας, Ονδούρας και Παναμά. Με άλλα λόγια, πέντε χρόνια μετά τον αποδεκατισμό του μεγάλης ηλικίας προπολεμικού μας στόλου, διαχειριζόμασταν 300 Liberty ηλικίας 4-6 ετών. Αυτό είναι επίτευγμα!

– Ποια ήταν η παρουσία μας στην Ιαπωνία την ίδια εποχή και τι προσπαθήσατε να επικοινωνήσετε με την πρόσφατη έκδοση «Made in Japan»;

– Εδώ και εβδομήντα χρόνια έχουμε κατασκευάσει 1.900 πλοία – ένα κάθε δεκατρείς μέρες κατά μέσο όρο. Απίστευτα νούμερα, απίστευτες επενδύσεις! Το συγκλονιστικό είναι ότι χωρίς αυτές θα ήταν σχεδόν αδύνατο να αναπτυχθεί ταχύρρυθμα η οικονομία της Ιαπωνίας. Οντας ένα αποκομμένο νησί, θα είχε κινδυνεύσει να περιέλθει στη σφαίρα επιρροής του ανατολικού μπλοκ, στους Κινέζους ή τους Σοβιετικούς. Αυτό το είχαν αντιληφθεί οι Αμερικανοί που ασχολήθηκαν μεταπολεμικά για να διευκολύνουν την ανάπτυξη των ναυπηγείων της Ιαπωνίας.

Το νεότευκτο bulk carrier «Kapetan Yannis», του ομίλου Αλαφούζου, κατά τη διάρκεια των δοκιμών του το 1981. Ο όμιλος Αλαφούζου έχει παραλάβει από ιαπωνικά ναυπηγεία 41 πλοία.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑΪΣΚΟΣ

Ο ιστορικός - ερευνητής Γιώργος Μ. Φουστάνος, με φόντο κομμάτι του ναυτιλιακού του αρχείου στην Ερμούπολη.

Το ore/oil carrier «Andros Thunder» κατά την καθέλκυσή του το 1957. Οι πλοιοκτήτες του -όμιλος των υιών Πέτρου Ι. Γουλανδρή- παρέλαβαν από ιαπωνικά ναυπηγεία 78 νεότευκτα πλοία.

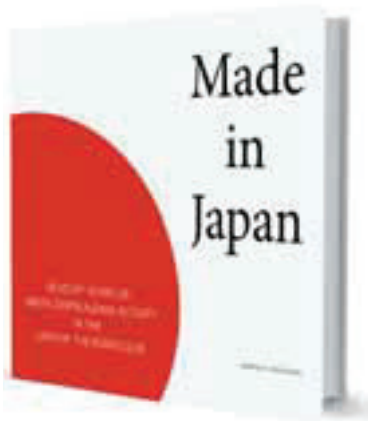

«Εδώ και εβδομήντα χρόνια έχουμε κατασκευάσει στην Ιαπωνία 1.900 πλοία – ένα κάθε δεκατρείς μέρες κατά μέσο όρο. Απίστευτα νούμερα, απίστευτες επενδύσεις!».

Χωρίς όμως τους Ελληνες που αποτέλεσαν τους βασικούς πελάτες στα αρχικά στάδια, το γεωπολιτικό παιχνίδι θα είχε εξελιχθεί διαφορετικά. Ο ίδιος ο πλανήτης θα ήταν αλλιώς. Αυτά οφείλουμε να τα γνωρίζουμε και να τα προβάλλουμε, ιδιαίτερα τη σημερινή εποχή.

– Πού οφείλεται, κατά τη γνώμη σας, η παγκόσμια ναυτιλιακή πρωτιά μας;

– Η θάλασσα μας έχει ανταμείψει γιατί την υπηρετούμε επί πολλές δεκαετίες με συνέπεια. Εξυπηρετούμε όμως ανάγκες τρίτων – όχι τις ελληνικές. Είμαστε η μοναδική ναυτιλία που αναπτύχθηκε χωρίς να βασίζεται σε εθνικά φορτία και που δεν έχει ποτέ επιδοτηθεί από το κράτος της. Υπάρχουν σήμερα 5.000 ελληνόκτητα ποντοπόρα πλοία που εξυπηρετούν τις παγκόσμιες θαλάσσιες μεταφορές – για τις ανάγκες μας θα ήταν αρκετός ένας στόλος 100 πλοίων. Πιστεύω επίσης ότι διαπρέψαμε επειδή εξαρχής δραστηριοποιηθήκαμε χωρίς τον παρεμβατισμό, αλλά και τα δεκανίκια της πολιτείας. Βασιστήκαμε αποκλειστικά στις δυνάμεις μας. Και προς επίρρωσιν αυτού, σας παραθέτω τη σπουδαία εξέλιξη της ποντοπόρου ναυτιλίας, σε αντίθεση με την ελεγχόμενη από το κράτος επιβατηγό ναυτιλία, που διαχρονικά έχει προβλήματα.

– Τι ελπίζετε να πετύχετε με αυτή σας την προσπάθεια, με ένα τόσο μεγάλο ναυτιλιακό αρχείο, με τις εκδόσεις, με το διαδικτυακό μουσείο «greek shipping miracle»;

– Το διαδικτυακό μουσείο είναι ο σημαντικότερος καρπός του έρωτά μου με την ιστορική έρευνα, φιλοδοξία μας δε είναι να το αναπτύσσουμε διαρκώς ως αξιόπιστη πηγή γνώσης για τα θέματα της παγκόσμιας σύγχρονης ναυτιλίας. Φροντίζουμε επίσης να εγκατασταθεί το αρχείο σε κατάλληλους χώρους, να εμπλουτίζεται, να παραμένει επίκαιρο και λειτουργικό στον χρόνο, μια και πιστεύω πως η ναυτιλία αποτελεί το σπουδαιότερο επίτευγμα του σύγχρονου Ελληνισμού. Η θάλασσα ενώνει. Με την ενασχόλησή τους στις θαλάσσιες μεταφορές, οι Ελληνες έχουν κατορθώσει να ενώσουν ειρηνικά τους λαούς σε κάθε μήκος και πλάτος της Γης. Τα πλοία μας αποτελούν σήμερα πέντε χιλιάδες πλωτά εργοστάσια που μεταφέρουν ανταγωνιστικά τα παγκόσμια φορτία και καταπλέουν σε λιμάνια του κόσμου, δημιουργώντας καθημερινά θέσεις εργασίας, ανέξοδα για τις τοπικές οικονομίες. Αν αναλογιστούμε ότι το 70% της Γης είναι θάλασσα και εμείς ελέγχουμε το 20% των θαλάσσιων μεταφορών, αυτό σημαίνει πως καθημερινά δραστηριοποιούμαστε, ειρηνικά και δημιουργικά, στη μεγαλύτερη έκταση του πλανήτη. Οταν άλλοι μιλούν για «Γαλάζιες πατρίδες», οι Ελληνες έχουν ήδη κατακτήσει –με ειρηνικό τρόπο– όλες τις θάλασσες του κόσμου. Αυτό πρέπει να μας γεμίζει υπερηφάνεια και κυρίως αυτοπεποίθηση για τις εθνικές μας δυνάμεις.

ΒΙΒΛΙΟ

Το παιδικό βιβλίο είναι για όλους

Η 2 Απριλίου, από το 1966, έχει οριστεί ως Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου, τιμώντας τον μεγάλο Δανό παραμυθά Άντερσεν

Της **ΑΝΔΡΟΝΙΚΗΣ ΛΑΣΙΘΙΩΤΑΚΗ**

Την ημέρα γέννησης του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν (2 Απριλίου 1805) γιορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου, όπως καθιερώθηκε από τη Διεθνή Οργάνωση Βιβλίων για τη Νεότητα το 1966. Μια ημέρα αφιερωμένη σε έναν κόσμο παιδικό, σ' έναν λογοτεχνικό σύμπαν στο οποίο μπορούν να ταξιδέψουν όλοι, παιδιά και ενήλικες. Ποιος δεν θυμάται με πόση χαρά και λαχτάρα μετροφύλλισε το πρώτο του βιβλίο, ή ακόμα την αίσθηση της υφής της αφής του χαρτιού στις άκρες των δακτύλων του στην πρώτη επαφή με τις σελίδες του, τη μυρωδιά του μελανιού του; Πώς να ξεχαστεί το ταξίδι στην κάθε του εικόνα που κρατούσε ώρες ατελείωτες με σενάρια απίστευτης φαντασίας.

«Οι ιστορίες είναι φτερά που σε βοηθούν να πετάς ψηλά κάθε μέρα» Richard Van Camp.

Το παιδικό βιβλίο προσφέρει την απλότητα, την πληρότητα, τη ζεστασιά, την ασφάλεια και τη γαλήνη. Σαν τα 'χεις αυτά είσαι ευτυχισμένος, δεν σου λείπει τίποτα. (Η φωτογραφία είναι από το Μουσείου Παραμυθιού στη Λευκωσία).

Αν ανοίξει κάποιος ένα παιδικό βιβλίο, ακόμα και τώρα, σίγουρα θα του έλθουν στον νου οι μυρωδιές της αγκαλιάς όσων του το διάβαζαν, θα ηχήσει ξανά στ' αφτιά του η φωνή τους, το πόσο θεατρικά και παραστατικά γινόταν αυτό... Πώς άλλαζε η χροιά της φωνής που γινόταν τραχιά, λεπτή, γλυκιά, μα και θυμωμένη και χαρούμενη και λυπημένη. Τα μάτια που γούρλωναν ή γλύκαιναν, τα φρύδια που ανασηκώνονταν, που σούφρωνε η μύτη, που έσφιγγαν τα χείλη. Το χέρι που σηκωνόταν και γινόταν αετός, και γύπας μα και αεροπλάνο. Πώς ήταν θεατής μιας μοναδικής υπερπαράστασης...Το βιβλίο, ο αφηγητής του και αυτός, ο κόσμος όλος! Αυτό προσφέρει το παιδικό βιβλίο. Την απλότητα, την πληρότητα, τη ζεστασιά, την ασφάλεια και τη γαλήνη. Σαν τα 'χεις αυτά είσαι ευτυχισμένος, δεν σου λείπει τίποτα.

Το παιδικό βιβλίο σίγουρα δεν είναι μόνο για παιδιά. Οι ιστορίες είναι φτερά που, κατά τον R. Van Camp, σε βοηθούν να πετάς ψηλά κάθε μέρα. Είναι όση ελευθερία, τόσο και φαντασία κι ανάσα. Είναι φίλος και γιατρός αλλά και μάθημα και φως. Πώς είναι δυνατόν να τα στερηθεί κάποιος μόνο και μόνο γιατί έχει ενηλικιωθεί; Σε αυτές τις μέρες που τις φορτώνει ασφυκτικά κι αβάστακτα το κλίμα της πανδημίας, περιμένοντας την αποφόρτιση που δεν πρόλαβε να έλθει, αφού την πρόλαβε ο πόλεμος, χρειαζόμαστε όσο ποτέ άλλοτε αυτές τις ιστορίες που θα μας δώσουν φτερά να πετάξουμε ψηλά για να φτάσουμε σ' αυτό το άλλο, το πλατύτερο σύμπαν. Ο καθένας χρωστά στον εαυτό του να βρει τα δικά του βιβλία που θα τον ταξιδέψουν σ' έναν κόσμο χαμογελαστό, φωτεινό, χρωματιστό και παραμυθένιο. Χρειάζεται ο καθένας μας ν' ανακαλύψει πόσο απλά μπορεί να είναι όλα σαν καταφέρει να σκεφτεί και νιώσει σαν παιδί.

Αν κάποιος επισκεφθεί το παιδικό τμήμα ενός βιβλιοπωλείου ή μιας βιβλιοθήκης θα διαπιστώσει πόσο δύσκολο είναι να φύγει με μόνο ένα ή δύο ή τρία βιβλία... Διαβάστε παιδικά βιβλία, διαβάστε πολλά παιδικά βιβλία, διαβάστε τα, αχόρταγα και λαίμαργα. Αγαπήστε πολύ, πιο πολύ απ' όλα τα εικονογραφημένα βιβλία. Αυτά με τα κείμενα με την ποιητική διάθεση, αυτά που θα σας κάνουν να δείτε τον κόσμο με άλλη ματιά, αυτά που θα σας καταπραΰνουν τον πόνο, το άγχος, την απόγνωση. Αυτά που θα σας αφήσουν μια γλυκιά γεύση στην ψυχή. Αγαπήστε και αυτά τα μικρά, που με τα τόσο λίγα λόγια λένε τόσα μα τόσα πολλά. Αυτά που έχουν μια δύναμη μαγική, που έχουν ρίμα, που διαβάζονται για καλημέρα κι όλη μέρα στροβιλίζονται στο μυαλό με εξαιρετικό ρυθμό. Προσθέτουν χαρά και τέμπο στην κάθε μέρα. Είναι και τ' άλλα, τα βουβά, αυτά χωρίς λόγια. Δεν μπορείτε να φανταστείτε πόσο φλύαρα οξύνουν τη φαντασία! Τι να πει κανείς και για τα τρισδιάστατα βιβλία που με κάθε γύρισμα της κάθε τους σελίδας επιφυλάσσουν εκπλήξεις. Σίγουρα εύκολα θα αγαπήσετε και τα διαδραστικά, αυτά με τις πολλαπλές επιλογές εξέλιξης κι αυτά με τις εικόνες που θα σας κρατήσουν ώρες πολλές με χρωματιστά μολύβια, χρωματίζοντας, λειτουργώντας ευεργετικά στη διάθεσή σας. Η λίστα με τα παιδικά που σίγουρα θα λατρέψουν και οι μεγάλοι χωρίς καμιά αμφιβολία, είναι ευτυχώς ατελείωτη. Ανακαλύψτε τα δικά σας αγαπημένα!

Μήνυμα Παγκόσμιας Ημέρας Παιδικού Βιβλίου

«Το διάβασμα είναι ελευθερία. Το διάβασμα είναι ανάσα. Το διάβασμα σ' αφήνει να βλέπεις τον κόσμο με τρόπο διαφορετικό και σε καλεί σε κόσμους που δεν θα θέλεις ποτέ να τους αποχωριστείς. Το διάβασμα επιτρέπει στο πνεύμα σου να ονειρεύεται. Λένε ότι τα βιβλία είναι φίλοι για όλη τη ζωή και συμφωνώ. Το ιδανικό δικό σου σύμπαν πλαταίνει, όταν διαβάζεις. Οι ιστορίες είναι φτερά που σε βοηθούν να πετάς ψηλά κάθε μέρα, βρες λοιπόν τα βιβλία που μιλούν στο πνεύμα σου, στην καρδιά σου, στο μυαλό σου. Τα βιβλία είναι γιατρικά. Θεραπεύουν. Καθησυχάζουν. Εμπνέουν. Διδάσκουν. Ας ευγνωμονούμε τους παραμυθάδες, τους αναγνώστες και τους ακροατές. Ας ευγνωμονούμε τα βιβλία. Είναι φάρμακα για ένα καλύτερο, φωτεινότερο κόσμο. Ευχαριστώ πολύ».

Richard Van Camp
(μετάφραση στα ελληνικά Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου)

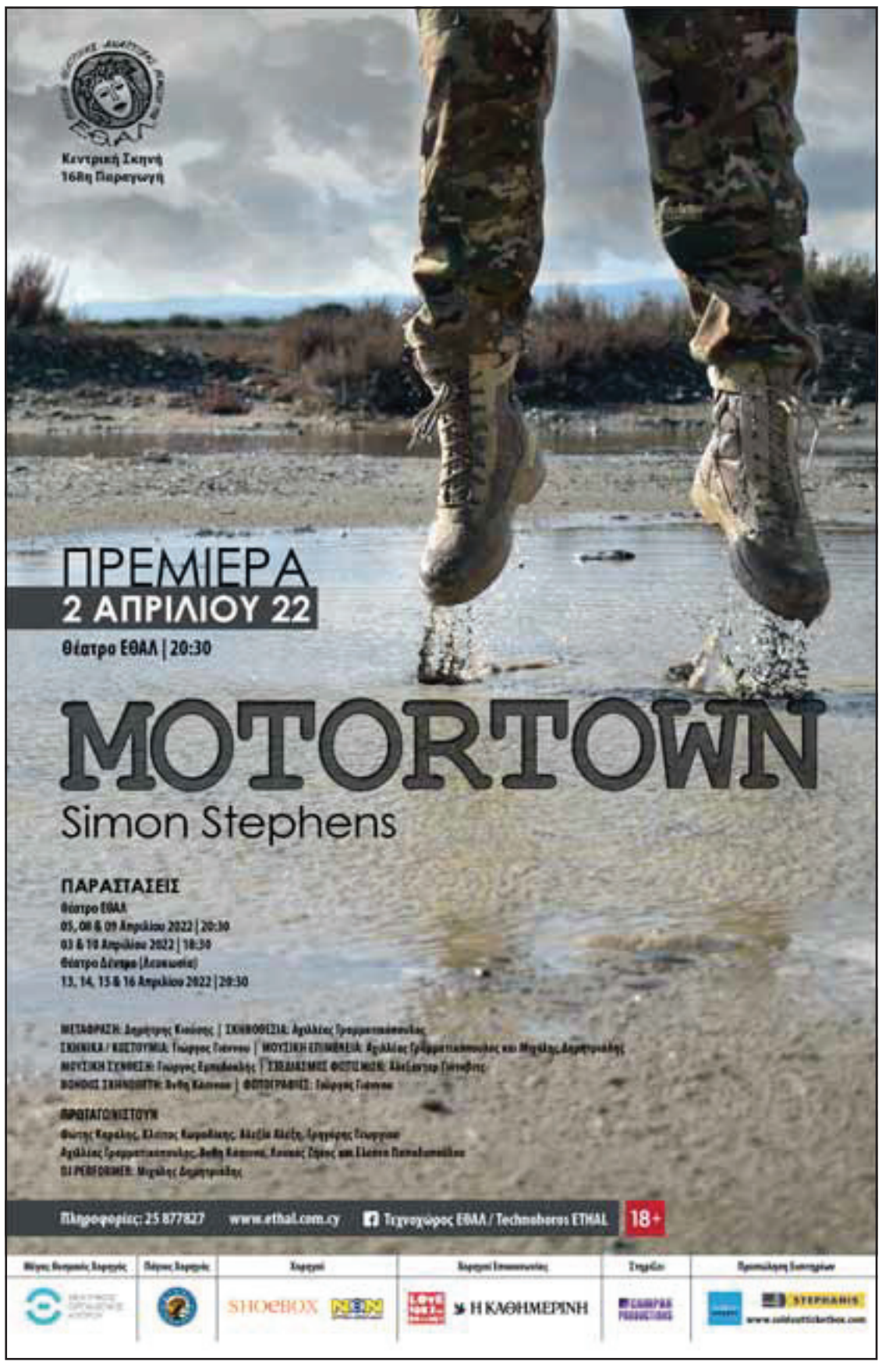

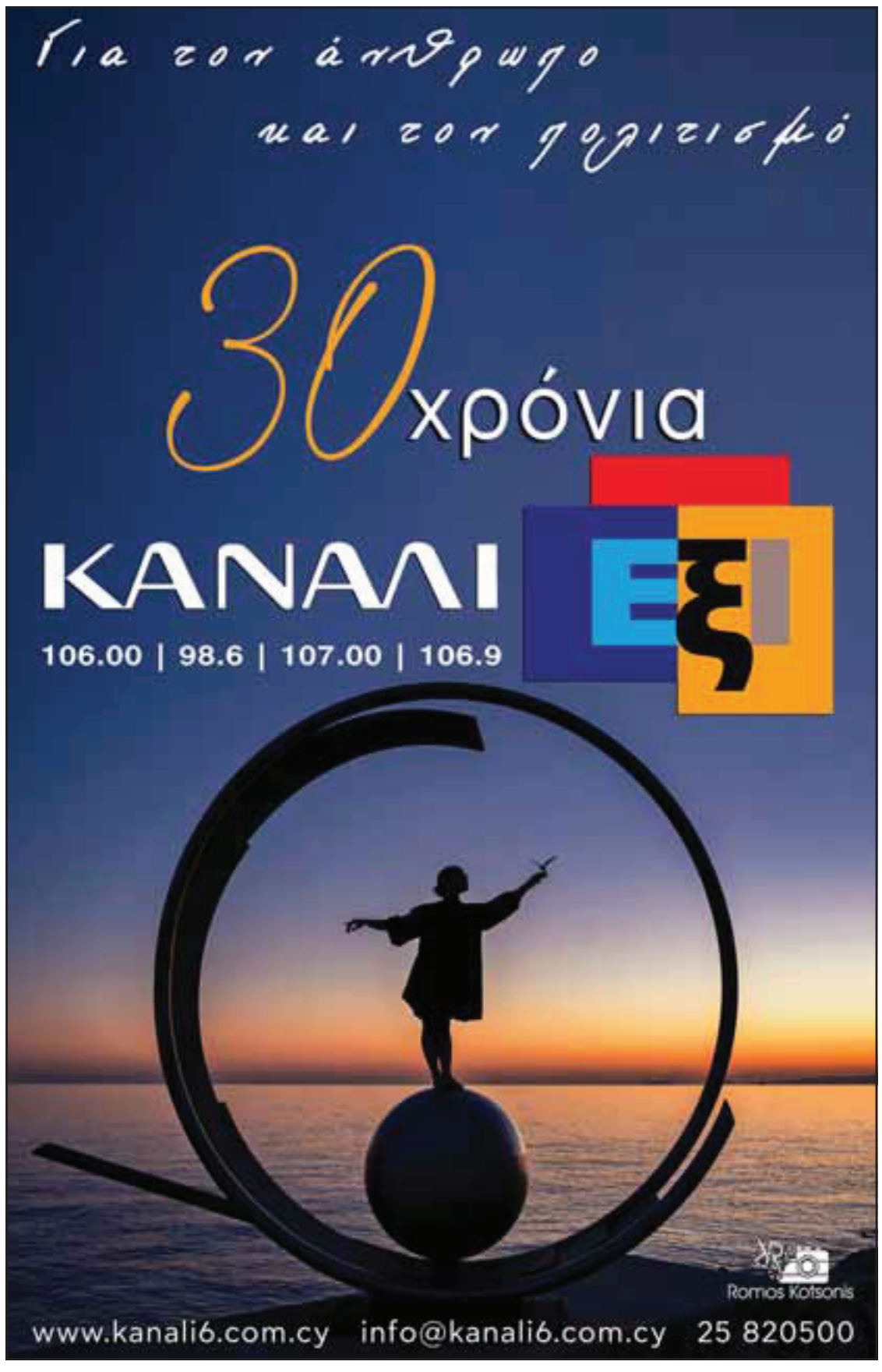

Η πίκρα του πολέμου και το μέλι της ζωής

Ενα ενδιαφέρον φιλμ από το Κόσοβο

Η βασίλισσα της κυψέλης ★★★
ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Μπλέρτα Μπασόλι
Ερμηνείες: Ιλκα Γκάσι, Τσουν Λάιτσι, Αουρίτα Αγκούσι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Από το Κόσοβο μας έρχεται ένα ενδιαφέρον σκηνοθετικό ντεμπούτο, το οποίο είναι δυστυχώς με τον τρόπο του ακόμα πιο επίκαιρο αυτό το διάστημα. Η Μπλέρτα Μπασόλι βασίζεται στην πραγματική ιστορία της Φαρίγε Χότι, μιας σαραντάρας γυναίκας, της οποίας ο σύζυγος αγνοείται και θεωρείται νεκρός από τις τελευταίες βαλκανικές συγκρούσεις. Εχοντας να ζήσει δύο παιδιά και όντας σε δεινή οικονομική κατάσταση, η Φαρίγε μαθαίνει να οδηγεί και ξεκινά μια μικρή αγροτική επιχείρηση, παρέα με μερικές ακόμα χήρες που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα. Η δραστηριότητα αυτή, ωστόσο, αντιμετωπίζεται με καχυποψία και εχθρότητα από την κλειστή, ανδροκρατούμενη κοινωνία του χωριού τους, η οποία θεωρεί πως η θέση της γυναίκας είναι εντελώς διαφορετική.

Η Μπασόλι καταφέρνει να αποδώσει με απλότητα και ρεαλισμό έναν κόσμο βγαλμένο θαρρείς από περασμένες εποχές, ο οποίος ωστόσο συνεχίζει να υπάρχει δίπλα μας. Οι ανοιχτές πληγές της τραγικής ευρωπαϊκής ιστορίας είναι ακόμα ορατές (και) στα Βαλκάνια, ενώ ο συντηρητισμός και οι προκαταλήψεις επιδεινώνουν την κατάσταση. Εκείνοι που έμειναν πίσω έχουν να ανέβουν τον δικό τους γολγοθά και μάλιστα με ελάχιστα εφόδια.

Μέσα σε όλη αυτή τη μαυρίλα, ωστόσο, κάποιοι γενναίοι, όπως η Φαρίγε, τραβούν μπροστά. Η Ιλκα Γκάσι ερμηνεύει εκπληκτικά την απελπισμένη γυναίκα, η οποία βρίσκει το κουράγιο και την αποφασιστικότητα να πάει κόντρα στο «σύστημα», προκειμένου αρχικά να επιβιώσει και έπειτα να κερδίσει την ελευθερία της. Το μέλι που παράγει, συνεχίζοντας τη δουλειά του άνδρα της, και η συνεταιριστική βιοτεχνία σάλτσας που στήνει μαζί με τις άλλες γυναίκες την κάνουν «βασίλισσα».

Η ίδια η σκηνοθέτις λέει σχετικά με την ηρωίδα της: «Πέρα από το γεγονός ότι είμαι κι εγώ γυναίκα και μητέρα, με ιντρίγκαρε η θέληση και η δύναμή της όχι απλώς να επιβιώσει, αλλά να επιτύχει και κάτι σπουδαίο χωρίς να κοιτάξει ποτέ πίσω. Η αισιοδοξία και η ενέργειά της είναι απίστευτη. Αυτό θέλω να μεταφέρω στην οθόνη, έναν ισχυρό γυναικείο χαρακτήρα με πολλές αποχρώσεις, μια γυναίκα πρωταγωνίστρια που πρέπει να δει το Κόσοβο αλλά κι ένα ευρύτερο κοινό».

Εκείνο που είναι επίσης πραγματικά σημαντικό στο συγκεκριμένο φιλμ είναι η αυθεντικότητα και η ειλικρίνεια που αποπνέει. Εδώ η χειραφέτηση δεν αποτελεί απλώς αντίδραση σε κάποια αδικία, αλλά ζήτημα επιβίωσης, κι αυτό περνά μέσα από τον φακό αγγίζοντας κατευθείαν την καρδιά του θεατή. Το φιλμ αποτέλεσε επίσημη πρόταση του Κοσόβου για τα φετινά Οσκαρ, ενώ βραβεύτηκε στο Σάντανς και στη Θεσσαλονίκη.

Η Ιλκα Γκάσι (δεύτερη από αριστερά) ερμηνεύει εκπληκτικά την απελπισμένη γυναίκα, η οποία βρίσκει το κουράγιο και την αποφασιστικότητα να πάει κόντρα στο «σύστημα», προκειμένου αρχικά να επιβιώσει και έπειτα να κερδίσει την ελευθερία της.

HOME CINEMA

Οταν η «δυναστεία» των Λέικερς άλλαζε το NBA

Επάνω, ο Κουίνσι Αϊζέια ως «Μάτζικ» Τζόνσον στη σειρά «Winning Time» του HBO, που προβάλλεται από τη Vodafone TV. Κάτω, σκηνή από την ταινία «Το κύμα», που είναι διαθέσιμη στο Cinobo.

Το κύμα ★★★
ΘΡΙΛΕΡ (2015)
Σκηνοθεσία: Ρόαρ Ουτχάουγκ
Ερμηνείες: Κρίστοφερ Γιόνερ, Ανε Νταλ Τορπ

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα θρίλερ καταστροφής, αρκετά διαφορετικό από όσα μας έχουν συνηθίσει τα χολιγουντιανά πρότυπα. Ο χαρισματικός γεωλόγος Κρίστιαν δουλεύει με την ομάδα του στα βουνά των φημισμένων φιορδ. Σύντομα, ωστόσο, θα χρειαστεί να αγωνιστεί για την επιβίωση, τόσο τη δική του όσο και της οικογένειάς του, καθώς μια τεράστια κατολίσθηση θα προκαλέσει τσουνάμι ύψους 80 μέτρων, το οποίο απειλεί να αφανίσει τη μικρή κωμόπολη όπου κατοικούν. Η παραγωγή των Νορβηγών δεν φείδεται χρημάτων, με υπέροχα πανοραμικά πλάνα και εντυπωσιακά ειδικά εφέ που βοηθούν να στηθεί το σκηνικό της αγωνίας. Οπως συμβαίνει συνήθως, κάποια από τα κλισέ του είδους κάνουν την εμφάνισή τους, δίχως πάντως να γίνονται ιδιαίτερα ενοχλητικά. Από την άλλη, το «κλειδί» εδώ είναι ο ιδανικός τρόπος με τον οποίο κλιμακώνεται η δράση (και η καταστροφή), χαρίζοντας τελικά στον θεατή ένα καθηλωτικό δίωρο.

Winning Time
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2022)
Δημιουργός: Μαξ Μπόρενσταϊν, Τζιμ Χεχτ
Ερμηνείες: Τζον Σ. Ράιλι, Τζέισον Κλαρκ, Κουίνσι Αϊζέια

Μπορεί το «The Last Dance» με θέμα τον Μάικλ Τζόρνταν να έκανε θραύση προ διετίας στο Netflix, ωστόσο μια άλλη χρυσή σελίδα Ιστορίας από τον μαγικό κόσμο του NBA έρχεται αυτές τις μέρες από το HBO – στην Ελλάδα μέσω της Vodafone TV. Αυτή τη φορά μάλιστα δεν πρόκειται για ντοκιμαντέρ αλλά για (αρκετά) πιστή στα γεγονότα μυθοπλασία, η οποία αφηγείται την άνοδο της «δυναστείας» των Λος Αντζελες Λέικερς της δεκαετίας του 1980. Στο επίκεντρο βρίσκεται φυσικά ο μεγάλος αστέρας της ομάδας, «Μάτζικ» Τζόνσον, οι θρυλικοί μπασκετάνθρωποι Τζέρι Γουέστ και Πατ Ράιλι, όπως και ο νέος τότε ιδιοκτήτης, δρ Τζέρι Μπας.

Ο Τζον Σ. Ράιλι υποδύεται τον τελευταίο, καθώς εκείνος αποφασίζει να πάρει τεράστιο οικονομικό ρίσκο αποκτώντας τους προβληματικούς Λέικερς, με όραμα να τους οδηγήσει ξανά στην κορυφή. Ταυτόχρονα στην πόλη καταφθάνει το εκθαμβωτικό νέο ταλέντο του «Μάτζικ», ωστόσο οι προστριβές με τον προπονητή Τζέρι Γουέστ και άλλους παράγοντες σκοτεινιάζουν τη σεζόν πριν αυτή καν αρχίσει.

Κάπου εκεί βρισκόμαστε στα τρία επεισόδια που έχουν μέχρις στιγμής κυκλοφορήσει, σε μια σειρά η οποία, εκτός των άλλων, φέρει την υπογραφή του Ανταμ Μακέι. Ο σπουδαίος κινηματογραφιστής σκηνοθετεί το πρώτο επεισόδιο και γενικώς «επιβάλλει» την αισθητική του, η οποία χαρακτηρίζεται από μπόλικη '80s πατίνα, ταχύτατο μοντάζ και ομιλία κατευθείαν στην κάμερα.

Το καλύτερο όλων, ωστόσο, είναι η συνολική ατμόσφαιρα της σειράς, η οποία σκιαγραφεί μια εποχή του NBA πολύ διαφορετική και πιο κακόφημη από τη σημερινή εκδοχή του· οι δύο επόμενες δεκαετίες είναι ακριβώς αυτές που θα αλλάξουν τα πάντα.

ΡΙΚ1 ΤΗΛ.: 22862000

21.05 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε) Περιβαλλοντική εκπομπή.
11.00 Κοίτα με στα μάτια, ΙΙΙ Εκπομπή για τα ζώα.
11.30 Χρυσές συνταγές Με τη Μαριλένα Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
15.30 Προσωπογραφίες Ντοκιμαντέρ.
16.30 Χρονογράφημα, IV Ντοκιμαντέρ.
17.00 Εκείνη & εκείνοι Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι Κωμωδία εποχής.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.05 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
22.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
22.45 The last film festival Κωμωδία, με τους Ντένις Χόπερ, Ζακλίν Μπισέ, κ.ά.
00.30 Προσωπογραφίες, V - (Ε)
01.15 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)
02.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
03.15 Χρυσές συνταγές - Weekend Edition - (Ε)
03.45 Αμύνεσθαι περί πάτρης - (Ε)

ΡΙΚ2 ΤΗΛ.: 22862000

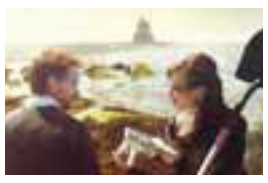

21.05 The last treasure hunt
07.30 Γέλα χαμογέλα - (Ε)
08.00 Παιδική ζώνη
α. Ο μικρός Χνουδωτός
β. Μπόμπι και Μπιλ
γ. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον
δ. Γκάρφιλντ
ε. Mini Pet Pals
στ. Ο Μπο ταξιδεύει
ζ. Τα Στρουμφάκια
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη - (Ε)
16.00 Μανώλης και Κατίνα-(Ε) Κωμική σειρά.
16.30 Ιστορίες του χωρκού-(Ε) Κωμική σειρά.
16.50 Κοίτα με στα μάτια
17.00 Baywatch, VII - (Ε) Περιπετειώδης σειρά.
17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε) Δικοινοτική εκπομπή.
18.30 Σε προσκυνώ γλώσσα, ΙΙ
19.30 Σελίνες ιστορίας
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στην Αγγλική)
19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στην Τουρκική)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στη νοηματική)
21.05 The Last Treasure Hunt Κοινωνική ταινία, με τους Κέιτ Μέρντοχ, Κάντις Έρικσον, κ.ά.
22.40 The 2000's - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
23.20 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)
00.10 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
00.20 Brand news - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.00 Η γη της Ελιάς
06.00 60΄ Ελλάδα - (Ε) Οδοιπορικό.
07.00 Roomies Ψυχαγωγική εκπομπή με τις Κατερίνα Ζαρίφη, Ντορέττα Παπαδημητρίου και Μαρία Σολωμού.
08.00 My Greece Γαστρονομικό οδοιπορικό.
08.45 24 ώρες - (Ε) Ντοκιμαντέρ,
09.50 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή με τον Νίκο Μάνεση.
13.00 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά.
13.50 X-Factor (Auditions) - (Ε)
14.50 Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά, με τους Παναγιώτα Βλαντή, Ιερωκλή Μιχαηλίδη, κ.ά.
15.40 The Λούις Night Show Σατιρική εκπομπή.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.10 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, IX Κωμική σειρά.
18.45 TET-A-TET στον Alpha Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Η γη της Ελιάς Κοινωνική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντιγόνη Κουλουκάκου, κ.ά.
22.10 X-Factor - (Auditions) Talent show.
00.15 Συμπεθέροι απ' τα Τίρανα Κωμική σειρά.

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο
06.30 Ο κόσμος να χαλάσει - (Ε)
08.00 Mamma Mia - (Ε) Κωμική σειρά.
08.30 Το πιο γλυκό μου ψέμα Κωμική σειρά.
09.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
09.30 La Pasta Pomilωri - (Ε) Κωμική σειρά.
11.10 Daddy cool - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φωτεινή Γεωργίου.
12.50 Θα βρεις τον δάσκαλό σου - (Ε) Κωμική σειρά.
14.30 Casa De Mikel, III - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
16.00 Ο πόλεμος των άστρων - (Ε) Κωμική σειρά.
16.50 5 X 5 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10΄
18.15 5 X 5 - (Ε) (Συνέχεια)
18.40 ROUK ZOUK Special Τηλεπαιχνίδι.
20.15 Τα νέα του ANT1
21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο Talent show.
23.00 Η φάρμα Reality περιπέτειας.
01.10 Τρίχες - (Ε)
02.00 Αντίστροφη μέτρηση
02.50 Έρωτας κλέφτης - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.15 A star is born
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Green Kitchen by Madame Ginger - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με τη Μαριλού Παντάκη.
16.15 Σ' αγαπάω μεν... αλλά Κωμική σειρά.
17.15 Επιπλογκουρμεδιές, ΙΙ Εκπομπή μαγειρικής με τον Σταυρή Γεωργίου
18.00 OMEGA NEWS
18.15 MasterChef 2022 - MasterClass Εκπομπή μαγειρικής.
20.10 OMEGA NEWS
21.15 Ένα αστέρι γεννιέται (A Star Is Born). Μουσική ταινία, με τους Μπράντλεϊ Κούπερ, Λέιντι Γκάγκα, κ.ά.
23.30 Ένα τραγούδι ακόμα Ένα μουσικό ταλέντο συναντάει ένα από τα μεγαλύτερα ονόματα της ελληνικής μουσικής. Ενορχηστρωτής ο συνθέτης Γιώργος Θεοφάνους.
01.30 ΤΑΧΙ Τηλεπαιχνίδι, με τον Διονύση Ατζαράκη.
02.30 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
05.00 Into the heart - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.00 Surviror
06.30 Love It - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
07.30 Θεία Λειτουργία Απευθείας μετάδοση από τον Ιερό Ναό Αγίου Προκοπίου Μετόχιον Ιεράς Μονής Κύκκου.
09.50 Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
10.40 Dot., V Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Νάντια Μπουλέ και τον Μίνωα Θεοχάρη.
11.40 Κάτι ξαναψήνεται - (Ε)
13.30 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
14.00 Δελτίο Ειδήσεων (Ζωντανή σύνδεση με ΣΚΑΪ Ελλάδος)
15.00 Μόλις χθες - (Ε) Δραματική σειρά.
16.20 Οι θαλασσόλυκοι Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.00 Όλα Γκουντ Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 Όλα Γκουντ (Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά Κωμική σειρά.
20.00 Τομές στα γεγονότα
21.00 Surviror Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργο Λιανό.
00.30 Γεγονότα σε τίτλους
00.40 Happy Traveller - (Ε)
01.30 Όλα Γκουντ - (Ε)
04.30 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.40 Τηλεαγορά
08.00 Φουσκοθαλασσιές
09.35 Η πρώτη επέτειος
11.15 Τηλεαγορά
12.00 Made in Cyprus - (Ε)
13.00 Ελληνική ταινία
14.30 Τηλεαγορά
15.35 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.30 Ξένη ταινία

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

07.50 Παιδικό παραμύθι.
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
14.00 Αυτό είναι Σ/Κ
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, ΙΙΙ - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.25 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.40 Ξένες σειρές

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξυπνες αγορές
14.00 Ασημένια φεγγάρια
15.35 Έξυπνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξυπνες αγορές
16.40 Δελτίο Ειδήσεων
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 EXTRA News
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

23.00 Oscars 2022 live
07.40 Beautiful Darkness
09.15 Annie Hall
11.00 A Fish Called Wanda
13.00 The Mambo Kings
14.45 Fargo
16.30 Giulietta Degli Spiriti (Juliet Of The Spirits)
19.00 Ulee's Gold
21.00 Monster
23.00 Oscars 2022: Red Carpet Live
03.00 Oscars 2022 Live

GREEK CINEMA

17.00 Υπάρχει και φιλότιμο
06.35 Η κυρία του κυρίου
08.00 Ο παραγιός μου ο ραλίστας
09.35 Ο απίθανος
11.00 Λολίτες της Αθήνας
12.50 Αστέρω
14.10 Οι κληρονόμοι
15.35 Η κυρά μας, η μαμμή
17.00 Υπάρχει και φιλότιμο
18.35 Η βίλλα των οργίων
20.00 Ο θησαυρός του μακαρίτη
21.35 Η κυρία του κυρίου
23.05 Οι κληρονόμοι
00.30 Υπάρχει και φιλότιμο

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

Ο Μανώλης Μαυροματάκης είναι «Ο Αυτόχειρ!». Ο πρωταγωνιστής στο καταραμένο έργο του Νικολάι Ερντμαν, που απαγορεύτηκε από το σταλινικό καθεστώς το 1932. Στο Εθνικό Θέατρο - Rex (σκηνή Κοτοπούλη).

Στη χώρα μας ο ένας φοβάται τον άλλο

Ο Μανώλης Μαυροματάκης μιλάει για τα παιδικά του χρόνια, το πώς έγινε ηθοποιός και τον «ομορφάντρα» που τον κυνηγά ακόμη

Συνέντευξη στη **ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ**

Οταν πριν από τρία χρόνια ο Μανώλης Μαυροματάκης συνεργάστηκε με τον Ρεζί Ρουανσάρ στην ταινία «Μεταφραστές», ο Γάλλος σκηνοθέτης τον χαρακτήρισε «Ντάστιν Χόφμαν της Ελλάδας». Αν και καταξιωμένος με πολλούς ρόλους, ο 60χρονος πρωταγωνιστής παραδέχεται ότι δεν έχει συνηθίσει σε τέτοια γενναιοδωρία, ούτε στα σχόλια των συναδέλφων του στην αποχαιρετιστήρια γιορτή που του έκαναν τότε, σαν ολοκλήρωσε τα δικά του γυρίσματα. Αμέσως μετά έπαιξε έναν μικρότερο ρόλο στην επίσης γαλλική ταινία «Χαμογελάστε παρακαλώ» του Φρανσουά Οζόν, ενώ πρόσφατα ολοκλήρωσε τα γυρίσματα του «Greek salad», γαλλικής παραγωγής της Amazon, που γυρίζεται στην Αθήνα.

Οσο κι αν του αρέσει ο κινηματογράφος, ποτέ δεν θα άφηνε τη θεατρική σκηνή. Η νέα του δουλειά είναι ο «Αυτόχειρ!» του Νικολάι Ερντμαν που μόλις ξεκίνησε στο Εθνικό Θέατρο - Rex (σκηνή Κοτοπούλη), σε μετάφραση του Κωστή Σκαλιόρα και σκηνοθεσία του Γιώργου Παπαγεωργίου. «Είναι ένας πολύ ωραίος ρόλος, σε ένα ιδιαίτερο έργο που δεν γνώριζα, όπως και πολύς κόσμος». Μια εξωφρενική κωμωδία. Παραγγελία του θεάτρου του Μέγιερχολντ, γράφτηκε το 1928, απαγορεύτηκε, και ο συγγραφέας στάλθηκε στην εξορία επειδή έκανε κριτική στη σταλινική εξουσία. Ο ρόλος του Σεμιόν Σεμιόνοβιτς Ποντσεκάλνικοφ που υποδύεται ο Μαυροματάκης είναι ενός απελπισμένου ανέργου, ο οποίος σε έναν καβγά με τη γυναίκα του λέει μια βαριά, δραματική κουβέντα: «Οπως "τι θέλεις, θέλεις να πεθάνω;" Εκείνη τον αγαπάει, παρεξηγεί τα λόγια του και μέσα στην ανησυχία της διαδίδει το νέο. Το φτωχικό τους γεμίζει από απρόσκλητους επισκέπτες, εκπροσώπους όλων των κοινωνικών ομάδων, οι οποίοι παροτρύνουν τον ήρωα στην αυτοκτονία, γιατί έτσι θα εκφραστεί μια διαμαρτυρία για τα κακώς κείμενα της κοινωνίας. Κι αυτός ο έρμος θέλει να φανεί, του λείπει ότι δεν τον αναγνωρίζουν. Είναι σύμπτωμα και της δικής μας κοινωνίας, χαρακτηριστικό παράδειγμα τα ριάλιτι, αλλά και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Εχουμε ανάγκη να υπάρξουμε, αλλά σε ένα σύμπαν που δεν περιλαμβάνει την πραγματική ζωή. Το Διαδίκτυο σου δίνει αυτή την ψευδαίσθηση, όπως ότι μπορείς να υπάρχεις, να φαίνεσαι παντού, να δείχνεις στιγμές από τις διακοπές σου. Ξεγιβεντίσματα. Δηλαδή ντροπιάσματα, όπως τα λέμε στην ανατολική Κρήτη».

Ανάμεσα σ' αυτούς που προσεγγίζουν τον ήρωα του έργου είναι και ένας εκπρόσωπος της ιντελιγκέντσια –στην παράσταση, εκπρόσωπος του θεάματος–, από τον οποίο μαγεύεται ο Σεμιόν. «Κυρίως γιατί ο άλλος είναι άνθρωπος της διανόησης και δεν είναι ένας περίπου λούμπεν Αμλετ, ένας μέσος προς τα κάτω όπως ο ίδιος».

Η έντονη μουσική της παράστασης, οι πέντε μουσικοί επί σκηνής, τα καρναβαλίστικα και τα αριστοφανικά στοιχεία θυμίζουν, λέει ο πρωταγωνιστής, τσίρκο και Γκόγκολ. «Ο Σεμιόν θέλει να υπάρξει. Εύκολα μπορεί να γίνει κάποιος σήμερα σαν αυτόν. Η λουμπενοποίηση δεν είναι μόνο οικονομική, είναι και να μην μπορείς να κάνεις σχέδια για αύριο. Το να θέλεις να προγραμματίσεις το αύριο δεν είναι κάτι παράλογο, αλλά ειδικά στον χώρο μας, μετά την οικονομική κρίση, την υγειονομική και τώρα την ανθρωπιστική, φαίνεται σαν κάτι μεταφυσικό. Ο φόβος είναι απλωμένος πάνω από την πόλη».

Υποστηρίζει ότι η ελληνική κοινωνία δεν έχει την τέχνη σε υπόληψη. «Θεωρεί τον καλλιτέχνη καραγκιόζη, έναν αργόσχολο που τρώει τα λεφτά της οικογένειάς του ή της πατρίδας του». Θα ήθελε να παίξει Αμλετ, ήρωες του Τσέχωφ, τον συγκινεί η αρχαία τραγωδία, κυρίως ο Αισχύλος, του αρέσει το ιαπωνικό θέατρο, οι ταινίες του Κουροσάβα. «Μου αρέσει ό,τι ξεπερνά τη μικρή ψυχολογία». Του αρέσουν όλοι οι ρόλοι, «αλλά όχι αυτοί που λένε ότι μου πάνε. Ο "αντιήρωας", όπως είναι μόδα να δηλώνουν και γελάω ακούγοντάς το. Εδώ που τα λέμε, μου αρέσουν και οι ήρωες, να πω κι εγώ μεγάλα λόγια. Στη δραματική σχολή Βεάκη μού έδιναν να παίξω όλο δούλους, χωροφύλακες ή αν έλεγα κάτι σε ένα αριστοφανικό κείμενο δεν ήταν παραπάνω από λέξεις, όπως "φασόλια", "πεινάω". Τότε είπα στον Νικήτα Τσακίρογλου: "Δώστε να πω κάποια ωραία λόγια όπως αυτά που λέει ο Αίμονας στον πατέρα του, ο Κρέοντας στην Αντιγόνη". Εναν ήρωα ήθελα κι εγώ και μου έδωσε τελικά τον Πυλάδη, ο οποίος δεν μιλάει». Παλιά, όταν του έλεγαν «είσαι κωμικός», εκνευριζόταν. «Οχι, παιδιά, είμαι ηθοποιός», απαντούσε. «Βλέπω κωμικούς και τους θαυμάζω, λέω "αυτό δεν θα μπορούσα να το κάνω". Οι δραματικοί ρόλοι μού φαίνονται πιο εύκολοι. Το ενδιαφέρον σε οποιονδήποτε ρόλο είναι να βρεις το χιούμορ του, πώς ανατρέπει τον ίδιο του τον εαυτό ή εμφανίζει τα τρωτά του σημεία. Δεν μπορείς να το κάνεις αν δεν αποδεχθείς κι εσύ ως ηθοποιός, κι όχι ως ρόλος, τα τρωτά σου σημεία».

> *Βλέπω κωμικούς και τους θαυμάζω, λέω «αυτό δεν θα μπορούσα να το κάνω». Οι δραματικοί ρόλοι μού φαίνονται πιο εύκολοι.*

> *Δεν ξέρω αν έχω ωραιοποιήσει ό,τι μου συνέβη στη Γαλλία, όμως εκεί γνώρισα γενναιοδωρία. Κανείς δεν αισθάνεται να κινδυνεύει από τον συνάδελφό του.*

Στην προσωπική του ζωή εύκολα πηγαίνει «από τον ενθουσιασμό στη λύπη» και στις παρέες όλοι τον αγαπάνε. Και όταν συναντά διαχυτικούς θαυμαστές που διεκδικούν πιεστικά οικειότητα με τον καλλιτέχνη, νιώθει άβολα. «Τρισκατάρατη οικειότητα, δεν την αντέχω. Ακόμη με κυνηγάει η διαφήμιση που έκανα πριν από 11 χρόνια». Αποφεύγει και να πει την ατάκα του βιοπαλαιστή καντινιέρη, «δεν πειράζει, ομορφάντρα μου!», που έκλεψε τις καρδιές όλων τότε, πουλώντας χοτ ντογκ έξω από τα γήπεδα. Ηταν μάλιστα δική του. «Με είχαν καλέσει σε ένα κάστινγκ για μια ταινία. Εκεί μου είπαν "βρε Μανώλη, δεν διαβάζεις κι αυτό, γιατί δεν μας έχει κάτσει κάτι". Το έκανα. Εκείνο τον καιρό έκανα πρόβες για τον "Περικλή" του Σαίξπηρ που σκηνοθετούσε ο Γ. Χουβαρδάς. Ο ναυαγός πρίγκιπας Περικλής ξεβράζεται από τη θάλασσα και τον περισυλλέγουν κάποιοι ψαράδες, οι οποίοι τον ειρωνεύονται, "είσαι και ομορφάντρας". Φαίνεται ότι χρησιμοποίησα τη λέξη αυτοσχεδιάζοντας στο διαφημιστικό. Εκτοτε με ακολουθεί».

Εχει μια αφοπλιστική αμεσότητα και έμφυτη ευγένεια ο Μανώλης Μαυροματάκης. Περιγράφει γλυκά τα παιδικά του χρόνια στην Εύβοια και κυρίως στη Σύρο, όπου εγκαταστάθηκε η οικογένεια. Ο πατέρας ήταν ενωμοτάρχης, η μητέρα είχε αφήσει πια τη μοδιστρική, η αδελφή του ήταν μικρή. «Θυμάμαι ακόμη πώς γούρλωσαν τα μάτια μου σαν φτάσαμε στην Ποσειδωνία, ένα χωριό γεμάτο με φοίνικες, ευκάλυπτους και αρχοντικά. Τα πρώτα τέσσερα βράδια, επειδή δεν είχαμε βρει σπίτι, κοιμηθήκαμε σε ένα αρχοντικό που δεν ήταν εν ενεργεία. Θυμάμαι πως αντηχούσε σε όλο το ψηλοτάβανο κτίριο το άνοιγμα της τεράστιας τζαμαρίας. Αλλά και την έκπληξή μου σαν αντίκρισα πιάνο. Πατούσα ενθουσιασμένος τα πλήκτρα. Η ζωή ήταν παραμυθένια. Διάβαζα, έπαιζα ποδόσφαιρο, πηγαίναμε με τον πατέρα για ψάρεμα. Ημασταν νοικοκυραίοι άνθρωποι. Ανέμελα χρόνια, όπως και εκείνα στο Βαρβάκειο όταν ήρθαμε στην Αθήνα, στον Βύρωνα, καθώς κι αυτά όταν σπούδαζα ηλεκτρολόγος μηχανικός».

Τι τον οδήγησε στο Πολυτεχνείο; «Καλύτερα να σας πω τι με οδήγησε στο θέατρο. Ενας συμφοιτητής μου μας πήγε μια παρέα τότε, στη Σαλαμίνα, σε μια εξαιρετική θεατρική ομάδα. Εκεί έκαναν θέατρο αντί να τρέχουν στις καφετέριες. Την τρίτη φορά που πήγα για βόλτα, μου είπαν: εσύ θα κάνεις τον πρωταγωνιστικό ρόλο στην "Ποντικοπαγίδα" της Αγκάθα Κρίστι. Ξέρετε τι με έκανε να γίνω ηθοποιός; Η ματιά αυτών των παιδιών στις πρόβες. Ενιωθα ότι τους άρεσα, ότι κάνω κάτι καλά». Αργότερα στη δραματική σχολή «είχα δασκάλα τη Λυδία Κονιόρδου, η οποία μας ενέπνεε και μας προστάτευε σαν μαμά όλων».

Ο πρώτος μισθός

Θυμάται με συγκίνηση τον πρώτο του μισθό, 90.000 δραχμές στο Θεσσαλικό Θέατρο, και τη σκέψη του: «Μανώλη, μπορείς να ζήσεις απ' αυτό που σου αρέσει να κάνεις, είσαι τυχερός». Θυμάται επίσης την αμοιβή της γνωστής διαφήμισης κινητής τηλεφωνίας, η οποία ισοδυναμούσε με μισθούς επτά μηνών στο θέατρο. Αλλά και εκείνες σε δεύτερους ρόλους που προηγήθηκαν, με σκηνοθέτη τον Π. Βούλγαρη, δίπλα στον Βέγγο, στον Σπαθάρη, στον Ιακώβου, όπου έλεγε μια ατάκα. Ετσι πλήρωνε το ενοίκιο όλου του χρόνου.

Οι γονείς χάρηκαν με την αναγνώριση, «αν και, απ' ό,τι μου λένε τώρα συγγενείς, είχαν τον καημό του Πολυτεχνείου. Από το σχολείο άκουγαν καλά λόγια για μένα. Απλώς το θέατρο δεν το είχαν σε τόσο μεγάλη υπόληψη όπως αν είχα γίνει γιατρός ή μηχανικός. Οσο σπούδαζα σκέφτηκα να αλλάξω. Ηθελα να γίνω γιατρός, έπειτα γεωπόνος –είχα ακούσει για την οικολογία στη γεωπονική–, αργότερα δάσκαλος... Αλλαξα τα φώτα στους γονείς μου, Θεός σχωρέσ' τους και τους δυο». Τριάντα ένα χρόνια στο θέατρο, τι έχασε; «Αν σας πω ότι παντρεύτηκα πριν από ένα-ενάμισι μήνα, στα 60 μου;» γελάει ευτυχισμένα. «Δεν ήταν θυσία, απλώς είχα πέσει εμμονικά σ' αυτή τη δουλειά. Από παιδί είχα το σύνδρομο του καλού μαθητή, άρα με ό,τι καταπιανόμουν έπρεπε να το κάνω καλά». Μάλλον δεν είχε βρει το κατάλληλο ταίρι. «Μάλλον αυτές δεν βρήκαν σε μένα κάτι, γιατί οι γυναίκες διαλέγουν».

Τρεις δεκαετίες στον χώρο βίωσε ψυχολογικά παιχνίδια χειρισμού και εξουσίας. «Κακοποιητική είναι και η ψυχολογική βία. Ετσι ξεκίνησα ψυχανάλυση. Εγώ θα υπηρετήσω το όραμα του σκηνοθέτη, όμως δεν μπορείς να μου πεις και πότε θα ανασαίνω». Τονίζει ότι υπάρχει και η ευθύνη των ηθοποιών, «γιατί πολλοί δεν προτείνουν, τα περιμένουν όλα από τον σκηνοθέτη».

Πότε ανθίζει σε μια συνεργασία; «Οταν καταλαβαίνω ότι με αγαπάει ο άλλος. Δεν ξέρω αν έχω ωραιοποιήσει ό,τι μου συνέβη στη Γαλλία, όμως εκεί γνώρισα γενναιοδωρία. Κανείς δεν αισθάνεται να κινδυνεύει από τον συνάδελφό του. Στην Ελλάδα ο ένας φοβάται τον άλλο».

must
03/04
ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΝΝΙΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Η ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΑΙ Η ΚΥΠΡΟΣ ΤΗΣ